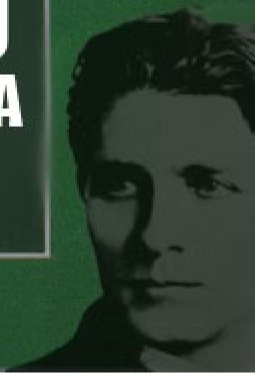
www.garduldefier.ro

IMN PENTRU CRUCEA PURTATA

Volumul 1

IMN PENTRU CRUCEA PURTATĂ

Abecedar duhovnicesc pentru un frate de cruce

„Căci cu privire la Hristos, vouă vi s-a dat harul nu numai să credeți în El, ci să şi suferiți pentru El!”

(Filipeni 1, 29)

Închin această carte ca o mărturisire românească înaintea lui Dumnezeu şi a lumii că n-am făcut din viața aceasta un scop, deşi daturile acestui pământ ne-ar fi putut ispiti spre aceasta, ci ne-a fost viața prilej de mântuire, mulțumind şi lăudând pe Dătătorul a toate, iar când am greşit, am plâns la picioarele lui Iisus cel răstignit, nădăjduind iertarea.

Isihas

Îmi cânt bucuria-mplinită - a durerii...
Săgeți de lumină îmi sfâşie beznele...
Osânda mi-o fac ispăşiri primăverii
Butucul-răbdării îmi sângeră gleznele...
Întâi, am întins
doar o mână în cruce...
Şi jocul îmi place
Şi totuşi... mă doare...
Eli, nu Te duce!
Sub hula mulțimii
simt spinii ninsoare...
Eli, Eli, lama sabahtani!
Eli, Tu...
sau
eu?
Cine moare?

Prolog

Aşteptam cu nerăbdare această carte, şi nerăbdarea mea s-a umplut de bucurie. Aproape toată literatura memorialistică ce s-a scris până acum, prezentând conflictul dintre Mişcarea Legionară şi cele trei dictaturi: carlistă, antonesciană şi comunistă, are un caracter oarecum unilateral. Toate lucrările prezintă suferința fizică şi morală, cu biruințele şi înfrângerile inerente luptei, oprindu-se în special la aspectul politico-social şi mai puțin la cel spiritual propriu-zis.

Singură cartea lui D. G. Bordeianu, *Mărturisiri din mlaştina disperării*, atacă o problematică specială, şi anume: consecințele căderii din har a luptătorului creştin-legionar, incapabil să depăşească la un moment dat ultimul stadiu al suferinței – mlaştina deznădejdii. Iar cartea lui Nicu Popescu Vorkuta, *Un legionar dincolo de cercul polar*, ne pune în față miracolul supraviețuirii prin credință în gulagul sovietic. Cartea lui D. Bacu încearcă o analiză a *Fenomenului Piteşti* din punct de vedere psihologic; el însă face un studiu, nu o mărturisire; el este un observator din afară, deşi suferea aceleaşi pedepse.

Ceea ce se aduce nou - exprimând întru totul autenticitatea spiritualității legionare şi întregind fresca apocaliptică a veacului XX - este surprins în lucrarea lui Virgil Maxim *Imn*

pentru crucea purtată. O idee străbate de la un capăt la altul această lucrare: asumarea conştientă a suferinţei ca mijloc de purificare şi oferirea fiinţei purificate lui Dumnezeu, ca jertfă de ispăşire pentru păcatele neamului.

Prin această **generaţie de mistici**, Mişcarea Legionară s-a apropiat sau, poate, chiar a atins linia de viaţă spirituală la stadiul propus de Sfinţii Părinţi din „veacul de aur" al Bisericii. Dar de data aceasta **pustia** este realizată în temniţă sub lovituri de bici.

Prezentând în câteva capitole mai mult schiţate personalităţile acestei forme de martiraj: Traian Trifan şi Marian Traian, Anghel Papacioc şi preotul Vasile Serghie, Valeriu Gafencu şi Constantin Oprişan şi alţi dăruiţi de Dumnezeu cu harul mărturisitorului creştin legionar – între care foarte mulţi tineri proveniţi din ***Şcoala Frăţiilor de Cruce*** - Virgil Maxim, în smerenia lui, ni se prezintă doar ca un mic şi neînsemnat hagiograf, care a primit poruncă nevăzută să înscrie în veac un semn de laudă şi mulţumire pentru darul de a fi fost contemporan cu aceste încercări prin care a trecut neamul românesc.

Şi semnul înscris este, într-adevăr, un **Imn pentru Crucea purtată**.

Preot Ioan Negruţiu

Cuvânt înainte

Trebuie să fii adânc preocupat de împlinirea ta spirituală ca, ajuns la vârsta deplinei maturităţi, să-ţi evoci tinereţea, făcând din fapte şi întâmplări un pretext pentru a reconstitui începutul zidirii tale lăuntrice. Nu cunosc, încă, o carte ca aceasta, în care autorul să se aplece asupra mediului concentraţionar, unde şi-a petrecut anii cei mai rodnici din viaţă, care să pună accentul mai mult pe dimensiunea interioară a încercărilor prin care a trecut decât pe contextul exterior. E lesne de presupus că la Virgil Maxim, chiar dacă şi-ar fi plămădit personalitatea într-un alt mediu decât cel penitenciar, viziunea lui asupra lumii ar fi fost tot interioară. Ceea ce l-ar fi urmărit atunci ar fi fost aceleaşi probleme care l-au hărţuit şi înainte, şi după răstimpul trăit în închisoare.

Remarcabilă, şi în acelaşi timp impresionantă, este poziţia pe care o adoptă faţă de o epocă pentru care cei ce au suferit-o ca luptători pentru un ideal nu îşi arată câtuşi de puţin mândria de a fi rămas neclintiţi în mijlocul încercărilor, ci, cu preponderenţă, îi preocupă grija de a se fi achitat de îndatoririle creştineşti, cu atât mai vârtos într-un climat unde aceste îndatoriri sunt pu-se la grea încercare. Virgil Maxim adoptă faţă de ţinuta pe care alţii o numesc îndeobşte eroică, modestia omului care niciodată nu s-a gândit să epateze pe nimeni şi nici să-şi întreţină conştiinţa de erou. Scopul său, dacă acesta poate fi numit un scop, a fost de a folosi durităţile, pe care i le-a rezervat soarta, ca un prilej de consolidare sufletească şi de a-i consolida pe semenii lui odată cu el. Sunt sigur că în ipoteza, cu totul fantezistă, că el ar fi trebuit să se apropie de nădejdea mântuirii ştergându-şi toate amintirile care i-ar fi alimentat plăcerea de a-şi rememora trecutul, s-ar fi învoit bucuros. Căci pentru el viaţa, privită retrospectiv, rămâne o părere din care se desprinde şi rămâne viu numai efortul nostru de a fi mai buni şi de a fi vrednici să ne numim fiii lui Dumnezeu.

În această carte, dominată de preocupările spirituale ale autorului, persoana lui îşi împleteşte firul vieţii cu al multor altor persoane. Figura lui Virgil Maxim nu este un centru care să-i polarizeze propriul interes. Ba, dimpotrivă, te sesizează dispoziţia lui de a face din prieteni şi camarazi de luptă o comunitate de creştini în căutarea izbăvirii finale. Împreună cu prietenii şi camarazii lui, înscriu, prin filele acestei cărţi, o pagină în istoria neamului românesc pe care a săpat-o, cu trudă, sânge şi sudoare Mişcarea Legionară.

Mircea Nicolau

Iubite cititorule,

Netrebnic lucru este să vorbeşti despre tine însuţi. Mai uşor mi-a fost să-mi mărturisesc păcatele decât să-mi arăt, cumva, virtuţile. Nu prezentarea suferinţei personale sau colective aş vrea să atragă atenţia, - astfel de povestiri poate reda oricine, unii cu talent şi pricepere, - ci înţelesul celor întâmplate, sensul lor, reflectarea în spirit; acestea dau valoare suferinţei.

Pentru fiecare dintre tâlharii răstigniţi lângă Iisus Hristos suferinţa are alt înţeles, capătă altă valoare: pentru unul e ispăşire, spre mântuire, pentru celălalt e osândire, spre moarte.

În cartea aceasta fac cunoscute stări sufleteşti şi acţiuni la care am participat, în scop pedagogic: cei de faţă şi viitorimea să ştie, să înveţe şi să aibă un îndreptar de viaţă, prin care, raportându-se şi adăugând cele specifice momentului, să nu greşească (sau să fie cât mai departe de greşeli ireparabile). Refăcând întâmplările după putinţă, am vrut să exprim în mod evident conflictul: materie (-alitate) – spirit (-ualitate).

Din istoria neamului nostru românesc reiese că misiunea lui nu este să civilizeze lumea. Ci să păstreze peste veacuri Făclia Cunoştinţei adevărat mântuitoare şi să apere cu preţul vieţii trupul mistic al lui Hristos, Biserica Lui, adăugându-ne pe noi, copiii Lui, ca mădulare vii ale acestui trup.

Rog să nu se caute în aceste umile însemnări lucruri deosebite, expresii alese, înalte cugetări sau citate savante din operele marilor oameni care au strălucit pe pământ. Am ales prezentarea vieţuirii la nivelul unor procese comune oricărei conştiinţe cinstite în faţa lui Dumnezeu, fără intenţia de a prezenta lucruri excepţionale. „Excepţional” este Duhul care a lucrat şi lucrează în fiecare din noi spre Slava lui Dumnezeu şi mântuirea noastră.

Aceste *Memorii* nu pot constitui un document „oficial” istoric de care să se folosească cercetătorii pentru a-şi susţine argumentaţiile, afirmaţiile sau tezele de doctorat, ci un document psihologic pentru că, mai înainte de toate şi în afară de orice consideraţii, el prezintă procese de viaţă spirituală, *stări* şi *stadii* de conştiinţă. Cel ce va voi să se folosească de ele, să intre mai întâi în *„cămara sufletului său”* şi să se roage adânc Tatălui, care vede toate din ascuns, ca să poată înţelege lucrurile cele ascunse.

Cronologic, relatarea poate lăsa de dorit. Aceasta s-a întâmplat datorită imposibilităţii de a mai păstra cu fidelitate în memorie datele. De aceea, oricine e de bună credinţă poate interveni cu precizări sau completări asupra datelor.

*
* *

Dacă aş fi scris la persoana a treia, structura lucrării ar fi apărut nu ca o mărturisire personală, ci ca un roman, cu multe fabulaţii frumoase care ar fi împodobit chipul eroului; riscam între a fi suspectat de infatuare şi a scrie ceva care să nu angajeze în nici un fel sufletul cititorului. Dar ştiam că tocmai prin actul mărturisirii directe cititorul se va implica sufleteşte, trăind drama care are un singur deznodământ: biruirea răului prin acceptarea răstignirii împreună cu Hristos.

Mulţumesc lui Dumnezeu că m-a învrednicit să fiu contemporan acestor încercări.

Cuvânt către Neamul Românesc

Nu ne-a fost dat să vorbim neamului, în special tineretului acestei ţări, de la catedră. Aşa cum nu le-a fost dat nici unuia dintre marii lui dascăli. Toţi, şi Horia, şi Iancu, şi Tudor, şi Eminescu, şi Codreanu, şi Moţa, au vorbit de pe Cruce. Iar câţiva din cei ce au vorbit de la catedră au sfârşit tot pe Cruce: Nae Ionescu, N. C. Paulescu, Simion Mehedinţi, Radu Gyr, Constantin Noica, Mircea Eliade... Toţi au rostit cuvântul iubirii aproapelui ce cuprinde tainic intenţia divină de a salva omul din înşelăciune şi din moartea veşnică.

Când veţi auzi cuvântul trimis prin această carte de pe Crucea suferinţei acceptată conştient, veţi cunoaşte ce înseamnă să ştii cui slujeşti: lui Dumnezeu sau lui mamona! Veţi înţelege cine este mărturisitorul şi cine înşelătorul, cine iubeşte şi cine urăşte. Veţi cunoaşte că într-adevăr *„nu este mai mare dragoste, decât să-şi pună cineva viaţa pentru prietenii săi"*, toţi cei pecetluiţi cu chipul lui Dumnezeu.

Această vieţuire am deprins-o în Mişcarea Legionară, rânduită să apară în Ţara Românească prin trimisul lui Dumnezeu, Corneliu Zelea Codreanu, când pe pământul ţării fărădelegea se instituise ca putere legală în stat, ignorând şi voinţa poporului şi, mai ales, Biserica lui Hristos.

*„Legionarismul este o adâncă şcoală de formare a caracterelor. De creş-tere a **elitei**. Tot ce-şi poate imagina mintea noastră mai frumos ca suflet, tot ce poate rodi rasa noastră mai mândru, mai înălţător, mai drept, mai puternic, mai înţelept, mai curat, mai muncitor şi mai viteaz, iată ce trebuie să ne dea Şcoala legionară! Un om în care să fie dezvoltate până la maximum toate posibilităţile de mărire omenească ce se află sădite de Dumnezeu în sângele neamului nostru." „În Mişcarea Legionară rolul de pregătire a tineretului pentru primirea duhului legionar îl au **Frăţiile de Cruce**."*

„Frăţiile de Cruce pregătesc în special tineretul şcolar. Este şi natural: şcolarii de azi vor fi conducătorii de mâine. [...] Conducătorii de azi sunt şcolarii de ieri.

Dacă pe când erau şcolari nimeni nu a căutat să le sădească în inimă dragostea neţărmurită şi spiritul de sacrificiu pentru neam şi ţară - şi lipsindu-le, ca urmare, elementul de cea mai mare importanţă tuturor făuritorilor: elanul creator - sunt explicabile cele ce în vremea noastră se petrec.

Ei, aceşti conducători, sunt produsul educaţiei, în care individul a făcut şcoala egoismului şi a materialismului sfărâmător de neamuri. [...] Astăzi, la temelia noii şcoli de viaţă eroică stă puterea sacrificiului şi a frăţietăţii, a comuniunii de gânduri frumoase şi mari.

Inimi fragede, care bat la fel, se leagă în frăţie, se închează şi formează un tot, un singur mănunchi: Frăţia de Cruce.

Trăind împreună la aceeaşi şcoală, poate la aceeaşi gazdă, mâncând la aceeaşi masă, dormind în aceeaşi cameră, ei îşi cunosc unii altora gândurile, se întreţin, se înţeleg, se ajută frăţeşte, se cenzurează reciproc şi cresc împreună, adăpaţi la fântâna aceloraşi daruri, darurile Duhului nou al vremii - (al iubirii în Hristos, *n.a.*) - *darurile frăţiei de sacrificiu pentru neamul lor, darurile Frăţiei de Cruce!*" (Corneliu Zelea Codreanu)

*
* *

Noi, foşti FDC-işti (fraţi de cruce), bătrâni acum, rămaşi ca mărturie a naufragiului de jumătate de veac al bietei noastre ţări, privim cu durere la prăbuşirea tineretului de astăzi în cloaca pervertirii şi promiscuităţii morale, în libertinaj şi anarhie socială, dirijate metodic, sub masca libertăţii şi a drepturilor omului, de mâna ocultă a duşmanilor lui Dumnezeu şi ai neamului nostru.

În afară de rugăciuni şi sfaturi părinteşti alte puteri nu ne-au rămas. Suferim, aducându-ne aminte de vorba Căpitanului: *„Legionarul n-are teamă decât de Dumnezeu, de păcat şi de clipa în care puterile fizice ori sufleteşti îl vor scoate din luptă!"*

Puterile fizice ne-au părăsit, este adevărat! Dar nu şi cele sufleteşti! Până vom fi conştienţi şi luciditatea minţii nu ne va părăsi, vom striga sufletului tânăr românesc: Trezeşte-te!!! Ridică-te din mocirla păcatului la cunoştinţa Luminii mântuitoare! Adună-te cu cei buni la picioarele lui Hristos şi porneşte din nou la luptă. De la ***ICOANĂ***, urcând ***muntele suferinţei*** (biruindu-ţi patimile trupeşti), trecând prin ***pădurea cu fiare sălbatice*** (ucigând în tine orice gând meschin şi egoist şi orice dorinţă de mărire lumească) şi creându-ţi drum prin ***mlaştina deznădejdii*** (suportând tot oprobriul public al celor inconştienţi şi ignoranţi în răutatea lor), în numele neamului tău!

Vei suferi, dar vei învinge! *„Căci nu sunt vrednice suferinţele din veacul acesta de acum a sta alături de Slava Vieţii Viitoare”* (Sfântul Apostol Pavel).

„Îndrăzniţi, Eu am biruit lumea!”, zice Mântuitorul. Lumea cu toate păcatele ei va fi biruită, satana va fi aruncat în *„Iezerul de foc”*, căci pe Biserica lui Dumnezeu, căreia ca neam îi suntem credincioşi, *„porţile iadului nu o vor putea birui!”*

*
* *

Lucrarea este împărţită în două volume. Primul volum cuprinde evenimente şi procese sufleteşti trăite în actul devenirii spirituale în şcoala legionară a fraţilor de cruce, de la vârsta de 14-15 ani până la majorat, la 20 de ani, alături de încercările şi frământările de viaţă - ca acte de pedagogie Divină, pentru a lămuri în fiinţă „metalul nobil” de „zgura” păcatului - ce pregătesc autorul pentru o bătălie hotărâtoare, care va avea ca loc de desfăşurare însăşi fiinţa întregului neam românesc. Volumul al doilea va prezenta bătălia, permanentă pentru toate generaţiile, care ne dă conştiinţa că prin fiecare din cei ce cad jertfă în Numele lui Hristos neamul românesc urcă o nouă treaptă de lumină în Împărăţia lui Dumnezeu!

PARTEA I
CAPITOLUL I

Şcoala Normală din Ploieşti
1934-1938

Depunerea „Legământului de Frate de Cruce”

„De la icoană am pornit...”
(I. Moţa)

Duminică, 12 Decembrie 1937, în Calendarul Creştin Ortodox: Sfântul Spiridon al Trimitundei, mare făcător de minuni.

Ger uscat! Nările se lipeau şi usturau, ochii lăcrimau. Lungu Dumitru, şeful nostru, şi ajutorul lui, Bourceanu Vasile, ne sculară pe toţi cei treisprezece cu aproape o oră mai înainte de deşteptarea pentru tot internatul. În linişte, ne-am făcut toaleta şi am plecat la Biserica Sfântul Gheorghe înaintea întregului internat, pentru ca părintele profesor Ion Brezeanu să aibă timp să ne spovedească.

Postisem, post negru, de vineri dimineaţa până Duminică. Distanţa – de altfel – mică de la Şcoala Normală (actualul Muzeu de istorie) până la Biserica Sfântul Gheorghe Vechi (vis-á-vis de fosta Prefectură, actualmente, Muzeul de artă), în capătul bulevardului Regina Maria (astăzi, al Republicii), mi s-a părut foarte lungă.

Slujba nu începuse. Am sărutat icoana Sfântului Spiridon de pe tetrapod şi icoanele împărăteşti ale Domnului Iisus şi Maicii Domnului, apoi ne-am aşezat în ordine în faţa scaunului de spovedanie. Din altar, părintele a dat binecuvântarea pentru Utrenie (slujba

dimineții). Dascălul (cantorul) a început recitarea psalmilor, iar părintele a ieşit şi ne-a făcut semn să îngenunchem. Punându-şi epitrahilul peste cei din față, ceilalți atingând cu mâna pe cel din fața lor (pentru actul comuniunii în rugăciune), ne-a citit molitva (rugăciuni înaintea Sfintei Taine a Spovedaniei care amintesc de iertarea păcatelor celor dinaintea lui Hristos şi ale celor de după venirea Lui, pentru pocăința lor sinceră). Apoi am îngenuncheat pe rând sub epitrahil. Împlinisem cu o săptămână înainte, în 4 Decembrie, 15 ani.

Părintele Brezeanu era însuflețit de râvnă deosebită pentru turma pe care o păstorea şi pentru „mieluşeii" din internatul şcolii noastre, unde era şi profesor de religie şi duhovnic. Asupra celor mici (din clasele 1-4, astăzi 5-8) se apleca cu dragoste şi răbdare deosebită, răsplătită prin ascultarea şi învățarea lecțiilor în chip desăvârşit. Cu cei mari (din clasele 5-8, astăzi 9-12) ataca subiecte şi teme uneori dificile; dar mai ales ca viitori învățători îi pregătea pentru lupta cu sectanții, formarea corurilor săteşti şi alcătuirea prelegerilor religioase. În *Anuarele Şcolii normale Ploieşti* se pot citi lucrările *Despre sofianic*, susținută de elevul Cucu Vasile şi *Despre frumusețea morții* de Sasu Ion. Vasile Bourceanu ținuse într-una din Duminici o exegeză a Parabolei Semănătorului aşa de înălțătoare şi de frumoasă, încât provocase aplauze în Sfânta Biserică.

Părintele fusese avizat de scopul nostru şi, cu luare aminte, ne pregătea pentru ceea ce aveam să facem. Nu era legionar declarat, dar te copleşea inima sa de român şi creştin.

Din cauza frigului şi emoției am tremurat tot timpul sub epitrahil. Când sfinția sa a încheiat Sfânta Taină: „*Iar eu, nevrednicul preot, cu puterea ce-mi este dată, te iert şi te dezleg de toate păcatele tale, fiule Virgil, în Numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh*", şi mi-a spus: „*Te poți împărtăşi*", am simțit nevoia să mai rămân la picioarele dânsului, părându-mi-se că numai acolo mi se cuvine să stau. Fiindcă întârziam, a zis: „*Hai, du-te!! Să vină următorul!*"

Eram legat sufleteşte de o comunitate de ideal cu alți frați, care trebuiau să intre pe aceeaşi „*Poartă a curățeniei*" în *Oastea Arhanghelului Mihail*, pentru a lua cu asalt Împărăția Cerurilor, în slujba neamului.

Deşi eram obişnuiți să ne împărtăşim la fiecare început de an şcolar şi la marile praznice, de data aceasta Sfânta Împărtăşanie, având un rost special, mi se părea că o primesc totuşi cu nevrednicie şi o teamă străină până atunci sufletului meu mă făcea să înaintez încet spre Sfântul Potir.

Când corul şcolii cânta: „*Cinei Tale, celei de Taină, astăzi Fiul lui Dumnezeu, părtaş mă primeşte...*", şi părintele pronunța: „*Se împărtăşeşte robul lui Dumnezeu, Virgil...*", am simțit că prin intenția de a mă lega în prezența Lui reală să-I fiu slujitor credincios în viața neamului, mi-am pecetluit soarta pentru toată viața. Până la ieşirea din Biserică am fost copleşit de această stare.

Abia după ce restul elevilor din internat s-a îndreptat spre şcoală, am înțeles comanda şefului nostru care ne indica direcția: Crângul lui Bot. Nu în formație, ci dispersați, cel mult câte doi. Am ieşit din oraş spre şoseaua Târgoviştei. Conform planului stabilit trebuia să ne întâlnim cu alte Frății de Cruce într-o poieniță din Crâng. Ca să nu atragem atenția cuiva, purtam, peste cămaşa verde îmbrăcată întâia oară, cămaşa albă de străjer şi mantaua de elev.

Pe la orele 13,30-14,00 eram adunați 100-120 elevi de 14-18 ani de la toate şcolile secundare (licee) din oraş. Şedeam grupuri-grupuri lângă tufişurile de gherghine şi măceş. Când a sosit Şeful de Grup, camaradul Tase, însoțit de două ajutoare, ne-am aliniat pe unități şi i s-a dat raportul.

În timp ce stabilea cu şefii de unități modalitățile optime de procedură, din față, dinspre câmpul care se deschidea spre poligonul de tragere, alerga spre noi un soldat. Ne-am îmbrăcat mantalele de elevi şi ne-am prefăcut a cânta un cântec străjeresc. Cel care se apropia

a fost recunoscut de noi, normaliştii. Gheorghiu absolvise şcoala cu un an mai înainte şi nu depusese Legământul. Se pregătise pentru momentul acesta, dar programul de cazarmă îl făcuse să întârzie. Ceruse să facă de gardă la poligonul de tragere pentru a sesiza momentul adunării noastre. Deşi absolvent, i se acordase o dispensă, la dorința lui fierbinte. Bucuria noastră a alungat teama celorlalți de a fi deconspirați autorităților statului.

*

* *

Steagul patriei, înfipt în mijlocul careului, fâlfâia în adierea aspră a lui Decembrie. Tase avea un timbru frumos, puțin tremurat din cauza frigului şi, poate, a emoției. Era un tânăr student delicat, subțirel, cu ochi blânzi şi înfățişare plăcută. Prin candoarea sa, completată cu seriozitate desăvârşită, cu mişcări liniştite dar sigure, te făcea să te simți ca în fața unui Arhanghel.

Cu glas sobru, dar liniştit, ni s-a adresat: „*Atenţiune! Gardă, ascultă comanda la mine!*" O tresărire generală a legat toate sufletele de unda glasului lui. Ca într-o beatitudine repetam şi răspundeam la fiecare cuvânt din *Credo*-ul Legământului. Nu-mi mai era frig, nu mai tremuram. Parcă pluteam când am rostit pasajul final: „*Cred în Biruința Legionară, cum cred în Dumnezeu şi în steaua neamului meu. Jur că nu voi trăda niciodată Legiunea, Căpitanul, nici pe frații mei de cruce*"; broboane de sudoare îmi inundaseră tâmplele şi ochii mi se umpluseră de lacrimi. Apoi am încheiat: „*Aşa să-mi ajute Dumnezeu!*"

Tase mi-a strâns mâna cu putere, iar ceilalți frați m-au primit bătându-mă pe umeri: „*Eşti Fratele nostru de Cruce*". Simțeam că trecusem dintr-o lume în alta. Mă aflam pe un alt tărâm al râului vieții şi posibilitatea de întoarcere nu mai exista.

Când şi ultimul *Prieten de Mănunchi* devenise *Frate*, Tase a dat tonul şi am cântat *Sfântă tinerețe legionară.* Apoi a vorbit puțin, punctând importanța Legământului făcut, insistând asupra actului de creştere continuă pe drumul spiritual pe care ne-am angajat: al dragostei dintre noi, de neam şi de Dumnezeu. O scurtă agapă frățească, cu ceva merinde (peşte, pâine şi fructe), a încheiat acest moment.

Era prima şi cea mai mare sărbătoare din viață la care luam parte prin propria deliberare şi hotărâre. Simțeam un fel de independență spirituală față de tot ce fusese până atunci ascultare părintească.

Acum, la 70 de ani, mă mir că în curăția adolescenței nu simțeam că aş fi greşit împotriva părinților, ci mi se părea că sunt confirmat şi creditat moral de toți că ceea ce fac, fac bine şi nu greşesc. Nu ştiam că tinerețea noastră, ca şi a înaintaşilor noştri, era chemată la o jertfă nebănuită de nimeni, dar la care Dumnezeu, în rânduiala Lui sfântă, ne chema să ne pregătim din timp, peste ani.

Prima suferință şi prima… biruință.

În internat am revenit spre seară. Lipsa de la masa de amiază fusese sesizată de colegi şi de elevul de serviciu pe internat. În ordinea claselor, tocmai se intra la masa de seară. Sosind în curtea internatului, ne-am înscris din mers în coloana clasei noastre. Privirile multora erau asupra noastră.

Elevul de serviciu, cu autoritate ca şi pedagogul, avea dreptul să pedepsească unele abateri ale celor din cursul inferior. Putea pedepsi cu statul în picioare la masă, cel pedepsit servind masa numai după ce toți ceilalți isprăveau. Vederile politice ale elevului de serviciu, Mădăianu, coleg cu Lungu şi Bourceanu, erau de stânga. Era un tip voinic, bine legat, cam mutulică şi cu un uşor strabism. La carte era mediocru. Ca să-şi facă simțită autoritatea s-a apropiat de masa la care mă aflam şi, privindu-mă pieziş, m-a întrebat cu voce gravă:

- De ce-ai lipsit la masa de amiază? Unde ai fost?

Am vrut să răspund că am luat masa la o rudă în oraş, dar mi-am dat seama că mint şi am tăcut, privindu-l în ochi.

- Dobitocule!, a zis şi mi-a pălmuit obrazul aşa de tare, că am văzut stele verzi.

N-am zis nimic. Am strâns din dinţi şi l-am privit fără să mă clatin. Era primul semn că vrăjmaşul mă loveşte pentru credinţă şi pentru că nu trădam adevărul în faţa lui. Simţeam că nu el este cel puternic, ci eu.

Depăşirea atribuţiunilor elevului de serviciu însemna o încălcare gravă din punct de vedere moral. Lovirea nu era permisă şi clasa lui putea să îi ridice dreptul de a mai exercita această atribuţie, făcându-i-se un proces, în acord cu pedagogii. Lungu şi Bourceanu, care văzuseră scena din celălalt capăt al sufrageriei, au sesizat pedagogul de serviciu şi i-au ridicat lui Măndăianu dreptul de a-şi mai exercita funcţia pe parcursul trimestrului respectiv.

Măndăianu s-a dus peste câteva zile la Poliţie şi a făcut cunoscut cazul nostru: lipsa suspectă din internat. Spre sfârşitul anului şcolar, poate şi datorită acelui denunţ, Lungu Dumitru şi Duţu Dumitru au fost arestaţi şi trimişi la Braşov. După o lună, cu puţin timp înaintea examenelor de fine de an, au fost eliberaţi. Şi-au luat examenele, Duţu fiind chiar premiant.

*

* *

În şcoală la noi aproape toţi profesorii tineri erau legionari: Ilie Fierascu (română, latină), Ştefan Georgescu (franceză), secretarul şcolii, Banu; cei mai în vârstă, simpatizanţi. Internatul simpatiza ideile legionare prin chiar programa analitică a şcolilor normale, axată pe educaţia creştină şi naţională. La sfârşitul anului şcolar 1937-1938 Ministerul Învăţământului, intrat şi el sub incidenţa dictaturii carliste instituite în acel an, a luat hotărârea să desfiinţeze mai multe şcoli normale din ţară, considerate pepiniere legionare, între care şi pe cea din Ploieşti. Oficial s-a spus că erau prea multe şcoli normale în ţară, prea mulţi absolvenţi care n-au plasament. Am fost risipiţi la Buzău, Galaţi şi Iaşi.

Unitatea noastră, *Frăţia de Cruce Horia*, a fost destrămată. Făceam o analogie cu sfărâmarea trupului viteazului martir pe roată. Duhul lui, care n-a putut şi nu poate fi sfărâmat de nimeni, trăia în noi mai viu şi mai puternic peste veacuri; aşa nici duhul Frăţiei de Cruce n-a pierit. Deşi în prigoană se menţineau greu legăturile, mai ales cu şefii, cu destule riscuri reuşeam să ne simţim umărul şi sufletul alături.

Şcoala Normală din Buzău
1938-1942

„Un frate de cruce nu este niciodată singur şi totdeauna ştie ce are de făcut.
Cu el este Dumnezeu şi dragostea de neam!”
(Cuvânt de orientare din timpul prigoanei)

La Ploieşti, pe parcursul anilor şcolari 1936-37 şi 1937-38, am depus efort de a face cunoştinţă cu învăţătura legionară: ideal, legi, porunci şi, în special, autocontrol moral-spiritual şi control reciproc. Condiţia de internat şi colegialitatea din clasă ne dădeau posibilitatea să ne vedem unul pe altul în manifestările şi preocupările noastre, şedinţele săptămânale punctând activitatea noastră şi îndreptând prin cenzura reciprocă orice greşeală, în ***momentul prieteniei*** după învăţătura Sfântului Vasile: „*Cine-mi arată greşeala, acela mi-e prieten*”. La Buzău, unde nu mai eram toţi în aceeaşi clasă, iar Lungu şi Bourceanu absolviseră, ne-am simţit puţin debusolaţi.

Din clasa mea numai eu eram la Buzău. Din clasa a şaptea erau trei: Duţu Dumitru, Geangu Nicolae şi Bălănoiu Valeriu. Geangu rămăsese şeful unităţii, era şi el premiant, elev

conştiincios şi modest. Avea o înfăţişare fizică frumoasă şi era controlat în gesturi şi maniere. Duţu era mai mărunt de statură, avea o inteligenţă mobilă şi mare perspicacitate, o mulţime de preocupări culturale, extraşcolare, era mare rebusist, cercetător al tuturor revistelor şi cărţilor care apăreau, mereu bine dispus şi veşnic zâmbitor. Era de ajuns să-l vezi şi te atrăgea. Bălănoiu, bun la carte, veşnic lângă ceilalţi doi, era poet. La vârsta aceea, mai mult închipuit, dar... poet! Toată atenţia lor s-a aplecat asupră-mi, să nu mă simt stingher în clasa mea, cea mai aglomerată, cu 46 de elevi.

În afara examenului de fine de an trebuia să dăm şi examenul de capacitate (examen de treaptă) pentru clasa a noua, în cursul superior. Proba orală la „examenul de capacitate" (la toate materiile afară de „dexterităţi") a demonstrat nivelul şi orizontul cultural al elevilor ploieşteni, iar profesorii au remarcat coerenţa vorbirii şi lipsa de trac.

Faţă de cei veniţi de la Ploieşti, profesorii buzoieni aveau o pornire duşmănoasă. În special profesorul de istorie, Vasile Maciu, se purta ca un zbir deoarece la examenul de diplomă al absolvenţilor normalişti seria 1937/38, la Ploieşti, majoritatea candidaţilor buzoieni căzuseră. Căderea buzoienilor constituia un afront adus capacităţii profesorale şi pedagogice a lui Vasile Maciu şi noi eram victimele ce plăteam. Vasile Maciu preda istoria ca o înşiruire de domnii şi date, fără nici o viziune pentru înţelesul ei; iar unele evenimente (revolte, revoluţii etc.) erau privite numai din punct de vedere socialist. Împreună cu evreul Roler a editat manualul de *Istoria românilor*, care în anii revoluţiei socialiste a chinuit mintea şi a schimonosit sufletul tinerilor.

Dar profesorii buzoieni, în majoritate, au înţeles spiritul nostru şi au apreciat orizontul cultural. Elevii buzoieni, din cauza învăţământului prea la obiect, nu puteau depăşi stadiile strict indicate de manualul şcolar. Profesorii ploieşteni ne lămureau în ora de curs lecţia respectivă, apoi bibliografia o cercetam (prin studiu personal) ca să ne însuşim şi să ne lărgim cunoştinţele gustând bucuria efortului în urcuşul propriei noastre deveniri. La obiectele de studiu discursiv-narative (istorie, română, geografie, religie) un elev prezenta săptămânal o temă (cenzurată în prealabil de profesor), un fel de prelegere-conferinţă la care asistenţa (colegi şi invitaţi din alte clase) făcea completări sau diferite observaţii. Profesorii, în frunte cu directorul Emil Palade, au îmbrăţişat acest stil de lucru. Numai V. Maciu s-a simţit jignit; cu autoritate singulară şi desăvârşită prezenta, explica şi interpreta „Istoria".

Deşi la vârsta noastră se mai nasc invidii copilăreşti, mulţi buzoieni ne-au devenit prieteni. În anul următor am făcut apropieri mai intense de prietenie, pentru a-i câştiga la idealul Mişcării.

Nu străluceam la învăţătură, dar căldura şi dragostea pentru toţi m-au făcut iubit. Îndrăznesc, ca Apostolul, să mă iertaţi, să mă laud. Dumnezeu mă înzestrase şi cu daruri, talent la muzică vocală şi vioară, desen şi poezie, cu înclinaţii artistice în general recunoscute de cei din jur. Cunoscându-le de tânăr şi căutând să le cultivi, nu pentru a străluci în faţa lumii, ci pentru a te împlini, pentru a răspunde chemării din sufletul tău de a fi de folos aproapelui, mai târziu, când *„sufletul se umple de minte"*, cum zic Sfinţii Părinţi, aceste daruri vor fi coordonatele tale mântuitoare. Căci Dumnezeu te va judeca după ceea ce ţi-a fost dat şi ai fi putut să faci (pilda talanţilor).

*
* *

Elevii de serviciu pe internat, prin încuviinţarea tacită şi chiar lenea pedagogilor de-a lungul anilor, puteau aplica pedepse dure, ca: lovirea cu palma sau ridicarea dreptului de a ieşi Duminica în oraş. Pedepsirea cu statul în picioare la masă era curentă.

Şcoala Normală din Buzău era aşezată la marginea oraşului, la intrarea în Crângul

Buzăului, vis-á-vis de Şcoala Normală de fete. La Ploieşti, ieşirea în oraş nu era oprită şi nici dorința de a ieşi nu era pentru noi acută; ieşeam oricând voiam şi numai dacă aveam nevoie, singura obligație, nescrisă în vreun regulament, fiind să ai o ținută îngrijită şi o comportare cuviincioasă pe stradă şi să fii la orele de program în internat. La Buzău, starea de claustrare crease dorința de evadare; „fuga din internat" o făceau mai ales noaptea în special cei din ultimii ani. Paznicul de noapte, un ardelean conştiincios, aducea la cunoştința directorului sau subdirectorului asemenea infracțiuni. Dacă era recunoscut un singur evadat, în fața amenințării de eliminare a elevilor clasei respective din trei în trei sau a eliminării definitive a celui identificat, era descoperit tot grupul „evadaților". Aceştia erau citați ca exemplu negativ pe internat şi li se scădea nota la purtare. Dar umilința era răzbunată prin comportarea dură a acestora față de cei mici, care le cădeau în mână când făceau mici abateri.

Mai des prinşi erau Zburlănescu, Jirlăianu şi Gâdiuță, din clasa a opta. Începuseră să guste din plăcerea păcatului, a desfrâului; cel puțin o dată pe săptămână săvârşeau o escapadă nocturnă, desfătându-se în „tripourile" sau „bombele" de pe „circuit", strada din Buzău care se încheia cu un sens giratoriu, unde erau plasate mai multe „taverne" şi „case de toleranță". Unul dintre ei se îmbolnăvise de boli venerice. Când erau scoşi în fața careului şi mustrați pentru exemplul rău, mulți elevi din cursul inferior îşi manifestau bucuria pentru umilirea la care erau supuşi. Dar ei îşi notau figura vreunuia din aceştia şi, la cea mai mică abatere (n-a luat poziția de drepți când s-a comandat, a întârziat la făcutul patului în dormitor, sau altă vină, de multe ori închipuită), respectivul era pedepsit cu şederea în picioare la masă, cu lovire peste față, sub privirile tuturor.

Geangu, Duțu şi Bălănoiu, în clasa lor, eu, în clasa mea, am început o campanie de lămurire a spiritelor colegilor, pentru a crea o mentalitate şi o viziune nouă în modul de comportare pedagogică a elevilor de serviciu. Ceea ce făceau elevii aceia era incompatibil cu condiția de om, ei, ca viitori pedagogi se compromiteau, iar pe cei pedepsiți îi degradau moral şi spiritual, iar cel care e supus umilirii personale fie se inhibă, paralizându-i-se voința şi ajungând în viață un timorat permanent, fie doreşte răzbunare; astfel răul, în loc să fie înlăturat, este întreținut şi crescut.

În ultimul trimestru al anului şcolar, după Sfintele Paşti, clasa a opta preda ştafeta serviciilor, elevii trebuind să se pregătească pentru examenul de fine de an şi examenul de diplomă. Clasa lui Geangu, Duțu şi Bălănoiu prelua conducerea internatului. Şi ei au făcut cunoscut în careu că noi metode pedagogice vor asigura disciplina în internat: elevii nu vor mai fi pedepsiți pentru vini imaginare, nici umiliți public; orice abatere se va rezolva între elevul de serviciu şi presupusul vinovat. S-a creat dintr-o dată în sufletul copiilor eliberarea de teama de până atunci şi o simpatie deosebită pentru noua autoritate pedagogică. Avusesem grija ca şi clasele din cursul inferior să participe în bătălia de schimbare a mentalității.

Discreditarea celor ce plecau de la conducere avea să se sconteze cu nemulțumiri, chiar cu încercări de răzbunare. Gâdiuță a văzut un elev din clasa întâi sărind gardul în livada şcolii (era pe la sfârşitul lui mai) şi luând o şapcă de cireşe. L-a chemat şi l-a pălmuit în fața altor copii şi l-a pus să stea în picioare la masă. Era de serviciu Geangu. Văzându-l pe elev în picioare, l-a întrebat cine l-a pedepsit şi de ce? Elevul şi-a recunoscut vina, spunând şi cine l-a pedepsit. Geangu l-a rugat pe Gâdiuță ca, în caz că sesizează abateri disciplinare, să le comunice celor autorizați, spre rezolvare. Gâdiuță i-a răspuns obraznic şi l-a înjurat. Geangu a pus atunci problema public, rugându-i pe cei din clasa a opta să nu mai intervină în problemele de ordine ale internatului. Drept răspuns, colegii lui Gâdiuță s-au ridicat, venind

amenințător spre Geangu. Colegii lui Geangu au ieşit şi ei gata de încăierare. Ca la un semnal, peste 300 de elevi, din tot internatul, au încercuit clasa lui Gâdiuță. Nu ştiu de unde mi-a venit în suflet atâta curaj şi putere, căci cu lacrimi în ochi şi cu vocea sugrumată am strigat cât am putut:

- Atâta vreme cât un pedagog nu poate impune prin metode şi mai ales prin exemplu o operă de educație, nu are ce căuta în lumea pedagogică. Pentru noi, aceşti viitori învățători sunt discreditați moral ca pedagogi!

S-a făcut linişte şi toți şi-au reluat locurile la mese. Bucuria se citea pe fața copiilor. Pedagogul care era în sala de mese (aveam trei pe internat) n-a avut timp să intervină. Dar a raportat directorului şi subdirectorului cele întâmplate. A doua zi, directorul a chemat în cancelarie cei mai buni 4-5 elevi din fiecare clasă. A aflat în amănunt cum s-a născut incidentul, apoi cu întrebări meşteşugite încerca să afle felul cum gândim noi, notând răspunsurile lui Geangu, Duțu şi Bălănoiu într-un caiet.

La clasa noastră l-a întrebat mai întâi pe Nicolae Dumitru, o mare lichea, deşi bun la carte. Era cu vreo trei ani mai în vârstă decât noi şi adesea se alătura grupului lui Gâdiuță în escapadele nocturne, fiind acceptat pentru că avea bani. Însă fiind străin de o condiție morală personală, s-a împleticit printre vorbele repetate de la vorbitorii de mai înainte.

Adresându-mi-se şi mie, i-am spus câteva idei şi norme de pedagogie creştină enunțate în *Îndreptarul Frățiilor de Cruce*: ascultarea, curajul, puterea de împrietenire, exemplul, capacitatea de jertfă, dragostea…, făcând din fiecare prilej de biruință asupra adversarului.

Palade era un mare pedagog şi în cunoştință față de problema legionară. A intuit că cei veniți de la Ploieşti aduseseră în şcoală şi duhul revoluției spirituale a Legiunii. Spre surprinderea noastră (Geangu, Duțu, Bălănoiu şi eu) a scos pe masă *Îndreptarul* Bădiei Istrate, difuzat numai în cadrul Frățiilor de Cruce. Noi, cei patru, ne-am privit perplex.

- Bine, măi! Am încredere în voi! Dar vreau ca de acum încolo să pot sta de vorbă cu voi mai des.

Răsfoind cartea în timp ce vorbea cu noi, a deschis-o la cele şase puncte (virtuți) care condiționează intrarea în Frății şi a subliniat: Sinceritatea şi Dragostea.

Nici unul dintre ceilalți elevi nu ştia ce carte este. Ne-a făcut semn să ieşim. Pe Geangu, Duțu şi Bălănoiu i-a reținut şi a discutat cu ei. În clasă, colegii m-au întrebat:

- Măi, Maxime, ce carte era aia, mă?
- Nu ştiu, am zis. Probabil un manual de pedagogie mai nou...
- Mă, da' tu de unde ştiai toate alea care le-ai spus?
- Nu ştiu, aşa mi-a venit mie..., de prin Biblie...

Colegii m-au privit bănuitori. Ştiau puțin despre Legiune, mai ales cei de la Buzău unde viața de internat era cazonă. Ştefan Popescu (nea Fănică, cum îi ziceau elevii) era legionar şi prieten bun cu părintele Ion Morărescu. Dar, ce e acela legionar, ce face, ce gândeşte, cu ce se deosebeşte de ceilalți oameni, nu ştiau atunci mai nimic. La vârsta de 14-15 ani accesul la viața socială şi politică nu era firesc, pe primul plan stând învățătura, sportul diletant, iar în timpul vacanțelor munca în gospodărie alături de părinți, cei mai mulți dintre normalişti fiind copii de țărani.

*
* *

Un statut aparte îl aveau elevii trimişi din provinciile alipite (în special la şcolile normale şi la seminariile teologice) după 1918: Transilvania, Basarabia, Bucovina şi Cadrilaterul. Erau bursieri de stat, de fapt întreținuți de internatul şcolilor şi din contribuțiile colegilor. Vacanțele Crăciunului şi Paştilor le petreceau la colegii mai apropiați şi mai înstăriți; numai

în vacanța mare mergeau la părinți. La Ploiești, din patru astfel de colegi, doi au absolvit școala, ceilalți doi au schimbat profilul. Ei constituiau o atracție fascinantă pentru noi, identificându-i cu suferința neamului prigonit de stăpânirile tirane și, totodată, fiind un loc de revărsare a prinosului dragostei noastre manifestate în simple gesturi de bunăvoință, în ajutorare la lecții sau atenții prilejuite de zilele onomastice (lenjerie de corp, cărți de literatură etc.).

În această atmosferă de bună colegialitate am început recrutarea de viitori FDC-iști. Era grea selecția. Toți, cu excepția celor care ieșeau din linia de viață morală, erau vrednici să vină alături de noi. În cursul anului am intensificat prietenia cu vreo 6-7 colegi; împreună dădeau tonul la orice acțiune bună în cadrul clasei sau al internatului. Dintre aceștia i-am încadrat pe Răfan Vasile și Popescu Alexandru. Geangu, Duțu și Bălănoiu și-au extins activitatea și în clasele unde nu era nici un ploieștean, și în care erau elemente excepțional dotate din toate punctele de vedere: sârguință la învățătură, moralitate etc. Au fost recrutați din clasa a șasea Naidim Marin, Bârsan Nicolae, Mărgărit Gheorghe și alții, iar clasa lui Geangu a devenit integral legionară, excelând între cei recrutați Băiescu Nicolae. Naidim, un suflet de o duioșie și o candoare aparte, era simpatizat în clasele mici și repede a legat prietenii, câștigându-l pe Tică Voicescu.

Toți erau și foarte buni la disciplinele de curs. Am simțit obligația de conștiință să nu mă las mai prejos; sacrificând plăcerile extrașcolare - abia mă scoteau oamenii de serviciu la 12 noaptea din biblioteca școlii: *„No, hai domnișorule, că te bolânzești de cap și-a plânge mumă-ta după așa nărod"*, - am reușit să devin bursier. Clasa a cincia am absolvit-o cu note bune; profesorii, Emil Palade (director și profesor de pedagogie), preot Ion Marinescu (profesor de religie și duhovnic), Ion Mihăilescu (diriginte și profesor de biologie), Ștefan Popescu (profesor de limba română și consilier al directorului), Ion Vicol (profesor de muzică, dirijorul corului și unul dintre intimii elevilor) erau cu ochii pe mine, încercând să mă crească frumos, ca pe un lăstar tânăr într-o grădină îngrijită. Reușisem să câștig inimile profesorilor prin bună-cuviință și prin prezentarea câtorva subiecte bine susținute în cadrul unor prelegeri culturale.

*
* *

Vara, alături de tatăl meu, am muncit cu râvnă încercând să-mi asigur banii pentru cărți - fiind scumpe, cumpăram un manual sau un dicționar asociindu-ne câte doi, trei. Frații mei, Ion și Alexandru (Nelu și Sandu, cum le ziceam în familie) erau și ei elevi la școli secundare. Ion, la horticultură, Alexandru la liceul teoretic. Stând de vorbă cu mama într-o seară, tata îi spunea, nebănuind că auzeam din camera vecină:

- Ne-a dat Dumnezeu trei băieți! Pe cel mai mare îl vom face învățător. Neamul și țara asta întregită are nevoie de educatori. Pe al doilea îl vom face agronom, pentru că pământul acesta trebuie lucrat de gospodari pricepuți. Iar pe al treilea îl vom face ofițer, căci țara și neamul trebuie apărate.

Noi n-am înțeles atunci gândul tatălui nostru. După un singur an, în vara lui 1939, când începuseră concentrări și pregătiri militare, ne-am dat seama că tata ne predestinase unui scop pe care Dumnezeu i-l descoperise. Toți frații aveam să mărturisim și să suferim întemnițări - Alexandru primind chiar moartea - pentru marea și sfânta operă de luminare, lucrare și apărare a pământului românesc de nesațul păgân al vecinilor noștri cu miere pe buze și venin în inimă.

A doua zi eram toți trei în drum spre *Ferma-model* condusă de tatăl nostru, unde munceam cu ziua. Pe la jumătatea drumului (era cam 1 kilometru din sat până la fermă) ne-am oprit în

dreptul pepinierei în care altoiam puieţi şi mi-am întrebat fraţii:
- Voi aţi auzit ce a zis tata aseară?
- Da, am auzit!
- Să ne legăm şi noi în faţa lui Dumnezeu să-i împlinim gândul şi să nu ne lăsăm târâţi în plăceri şi bucurii ticăloase, pentru ca neamul şi pământul ţării noastre să fie binecuvântat de Dumnezeu!
Nu eu rostisem cuvintele, ci altcineva vorbea atunci prin gura mea. Şi toţi trei plângeam. Dar nu ştiam de ce!?

*
* *

În anul şcolar 1939/40 am realizat în internat o atmosferă de simpatie şi atracţie a sufletelor tuturor copiilor. Momentele de rugăciune, făcute cu tot internatul dimineaţa şi seara, creau prilejuri de cutremur spiritual şi transfigurare. Când am cântat la rugăciunea de seară pentru prima dată imnul *Tu, ce-nfrânezi a mărilor turbare* şi *Cu noi este Dumnezeu*, glasurile a peste trei sute de copii, intonând în crescendo primele fraze muzicale ale rugăciunii, păreau valuri învolburate ale stihiilor dezlănţuite până la sublim:

Tu, ce-nfrânezi a mărilor turbare
şi-aprinzi un soare dulce de foc,
nu ne lăsa pe noi în uitare
că-n Mâna Ta e al nost' noroc...

Paşii Omului-Dumnezeu, călcând pe undele spumegânde ale valurilor, liniştesc zbuciumul firii şi dau siguranţă plutirii celor ce, prin furtună, abia li se auzeau glasurile : *„Învăţătorule, pierim!”*:

O, Dumnezeu, al tuturor Părinte,
Înalt, sublim, al lumii Creator!
Ascultă-n Ceruri a noastră rugăminte
Şi fii al nostru Bun Protector!
De sus, din Cer, umbreşte cu-a Ta Mână
şi-ntinde Braţul Tău Ceresc
spre ţara mea, spre Naţia Română
şi spre întreg neamul omenesc.

Câţiva învăţători tineri veniţi cu ordine de concentrare la Buzău, ce poposeau într-unul din dormitoarele mai mici rezervate oaspeţilor, au prins ecoul rugăciunii. Au coborât cu lacrimi în ochi şi ne-au îmbrăţişat:
- Niciodată nu am avut parte de atâta bucurie şi curăţie în rugăciune.
Nu avea să treacă decât un an şi jumătate şi, în holul mare de la intrarea în clădirea şcolii, primul parastas pentru sufletele învăţătorilor, absolvenţi ai şcolii, înscrişi cu litere de aur pe o placă de marmură, avea să pomenească aproape pe toţi cei prezenţi atunci, cutremuraţi, la rugăciunea de seară. Lumina Lină a Sfintei Slave le mângâia inimile aprinse de fiorul împărtăşirii cu sufletul neamului.

*
* *

Cursurile anului în curs erau marcate de o crispare neînţeleasă de noi, elevii. Un duh de tristeţe plana peste toată firea. Profesorii intrau tăcuţi şi gravi şi lecţiile se desfăşurau sub umbra de presiune a unui duh neînţeles, ameninţător. Eram în prigoană şi ne străduiam să fim cât mai liniştiţi, aşteptând cuvântul de ordine al Căpitanului; prin ***circulări*** dădea rezolvarea cea mai bună a situaţiilor grele prin care trecea Legiunea. Dar cuvântul lui nu

venea. Asta însemna însă *„că totul merge bine şi că legionarii îşi urmează drumul lor înainte*”.

Pe la jumătatea lui Noiembrie, domnul profesor Ştefan Popescu intră în clasă foarte tulburat. Era de statură potrivită, cu mişcări agere, dar stăpânite; fața lui, de obicei gravă şi luminată de ochii albaştri, era brăzdată de cute adânci, iar fruntea, vânătă de încordare. Punând catalogul pe catedră şi privind fix clasa, cu glasul din altă lume, ne-a spus:

- Nu le-au ajuns sutele de morți! Acum paisprezece bărbați, cei mai buni ai neamului acestuia, au fost ucişi prin strangulare. Hidra iudeo-masonică şi trădătorii de țară nu se mai satură de sânge. Aceasta să o ştiți!

Nea Fănică a ieşit şi anunța din clasă în clasă. În ziua aceea nu s-au ținut cursuri. Profesorii au stat în cancelarie; un om de serviciu păzea intrarea spunând elevilor că nu e voie să fie tulburați. Era o tăcere ca în Biserică. Cum aflase nea Fănică acest eveniment şi cât curaj avusese să-l comunice întregii şcoli, nu ne-am întrebat atunci. Uciderea Căpitanului, a Nicadorilor şi a Decemvirilor avusese loc cu un an înainte, în toamna lui 1938. Dar prin diversiuni, de teama unei revolte, guvernul şi Carol al II-lea (numit Berilă pentru crimele pe care le săvârşise) reuşiseră să ascundă acest act mârşav. După Crăciun, unii dintre inspectorii polițişti veniți de la Bucureşti asistau la predarea lecțiilor în orele lui nea Fănică. De multe ori dânsul nu era prezent la ora de limba română. Venea săptămâna următoare calm, sigur de el, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat şi îşi desfăşura lecțiile privindu-ne cu duioşie.

*

* *

În primăvara lui 1940, când seria lui Geangu absolvea, treceam în clasa a şasea. Deşi nici unul din cei recrutați nu depuseseră *Legământul de Frate de Cruce*, vremurile fiind foarte tulburi, pentru a nu crea probleme de ascultare şi disciplină vis-á-vis de cele ale internatului, funcția de Şef de Unitate a Frăției de Cruce am încredințat-o prin bună înțelegere lui Marin Naidim. Ne sfătuiam însă în toate împreună.

Vara lui 1940 s-a caracterizat printr-o mare tensiune politică. Carol al II-lea lovise democrația românească roasă pe dinăuntru de viermele corupției şi laşității; cu ajutorul scursorilor politice instituise dictatura regală. Evreii aveau o regină în țara românească, pe Elena Lupescu-Wolf, amanta lui Carol, şi lucrau pe față în toate compartimentele statului: de la marea industrie, prin Auschnit, până la „concesionarii” de magazii din toate stațiile CFR-ului, care cumpărau recoltele țăranilor la prețuri derizorii. Comerțul en gros şi en detail era în mâinile lor. Cârciumile cu băuturi alcoolice preparate chimic umpleau satele Moldovei şi ale Transilvaniei ca ciupercile otrăvite. Munții şi pădurile intrau în mâna exploatatoare a acestor omizi nemiloase. La Ploieşti şi Buzău, firmele cele mai mari de manufactură, încălțăminte, librării, restaurante, erau în mâinile lor. Câte un negustoraş român abia mai răsufla în fața concurenței, aşteptându-şi falimentul.

Atunci am înțeles profund *Doina* lui Eminescu. Profesorul Ştefan Popescu tipărise la Buzău, în mica tipografie a unui librar, Gheorghe Călinescu, o ediție de *Poezii* ale lui Eminescu, câteva articole din ciclul *Problema evreiască* şi *Basarabia*. În afară de noi, normaliştii, care fuseserăm avizați, foarte puțini au apucat să cumpere volumul căci, în aceeaşi zi, evreii, prin oamenii lor, au cumpărat tirajul şi l-au distrus - aşa cum au făcut şi cu alte publicații şi cum mai fac şi astăzi.

Carol al II-lea numise un guvern de tehnicieni şi domina țara printr-un organism politic intitulat pompos Frontul Renaşterii Naționale, în spatele căruia opera toate fărădelegile. În provincie, formula guvernamentală s-a resimțit diferit, în funcție de caracterul respectivelor organe de conducere. Primarii, cei mai mulți liberali şi spoliatori ai satelor, au fost înlocuiți cu primari proveniți din tehnicieni agronomi, învățători sau militari pensionari, care

încercau să realizeze ce era posibil în acele vremuri cu rechiziții de animale şi utilaje şi cu pregătiri de război.

La Ciorani, unde locuiam, tatăl meu a fost numit primar al comunei. Alegându-şi consilieri comunali câțiva gospodari buni a reuşit într-un an de zile (1939-40) să termine construcția bisericii începută de mult timp în satul Chirnogi şi a spitalului, dotându-l cu aparatură medicală, înzestrându-l cu teren pentru grădina de zarzavat şi livadă şi asigurându-i rațiile de alimente necesare (lapte, ouă, brânză, carne) printr-un contract cu ferma pe care o conducea. A pietruit şoseaua principală comunală (primăvara şi toamna abia cu câte patru boi se scoteau carele din noroi); a ridicat un pod peste Cricovul Sărat - zece ani fusese sursă de venit neimpozabil a fostului primar; a introdus iluminatul cu petromaxuri; a renovat şcoala primară (în Cioranii de Sus), a construit o basculă şi o magazie pe terenul unde se făcea târgul săptămânal de vite şi cereale, a legat satul de gara Ciorani cu o şosea pietruită, lungă de 4 kilometri, asigurându-i şi un serviciu de întreținere. Islazul comunal, printre cele mai mari din țară (numai cel de la Brebu îl întrecea) pe care, în parte, îl exploataseră primarii de până atunci, l-a împărțit în trei: bovinelor, ovinelor şi cabalinelor. Iar lunca dintre sat şi calea ferată Ploieşti-Urziceni a fost împărțită sătenilor cu obligația de a cultiva pe ea furaje pentru vite pentru rezerva de iarnă (lucernă, trifoi, borceag), mulțumindu-i în mod deosebit pe ciorăneni.

În schimbul muncii la fermă, copiilor de şcoală, angajați ca zilieri în timpul vacanței de vară, în loc de bani li se dădeau, la valoare corespunzătoare, în prezența părinților, oițe sau vițeluşe de rasă nobilă (țigăi şi bălțate de Bărăgan) sau purcei (rasele York sau Bazna) iar în dar, fără plată, ca premii, pomi fructiferi altoiți (pruni renglote, cireşe pietroase etc.). Familiilor cu soți sau copii concentrați, cu vite rechiziționate, li s-a asigurat lucrarea pământului (aratul în special) cu tractoarele fermei.

Faptele acestea i-au creat tatălui meu o aureolă de „părinte al satului”. S-au găsit şi invidioşi care l-au reclamat că face aceste lucruri pentru a câştiga simpatizanți, ca unul care ar avea idei legionare. Niciodată n-am înțeles că ar avea ceva cu legionarii, dar dacă aşa erau văzuți legionarii, gospodari pentru binele comunității, însemna că ei erau aceia care şi-au dat foarte bine seama de lipsurile şi necazurile poporului nostru şi au fost cei care au răspuns acestor nevoi, sacrificând dorințele personale binelui general.

Înainte de septembrie 1940, tata a fost chemat la Prefectura județului Prahova, destituit din funcție şi repus cel dinainte. Tata găsise comuna datoare la bănci, iar acum o lăsa cu beneficiu în casă şi cu obştea mulțumită. Singura pagubă o înregistrase dânsul, o datorie de 4.000 lei la Bancă, banii pentru deplasări, diurna fiind simbolică. Pleca împăcat în suflet că şi-a făcut datoria. Avea o singură nemulțumire, că nu a putut face mai mult.

*
* *

Toamna şi primăvara, la Ploieşti, şedințele FDC se țineau în cadrul natural, în Lunca Teleajenului, Pădurea Ghighiului sau Crângul lui Bot. Comuniunea cu natura ne dădea sentimentul comuniunii cu marii eroi ai neamului, cu haiducii ridicați în numele dreptății sfinte împotriva stăpânitorilor şi uzurpatorilor drepturilor neamului. Iarna, nu de puține ori, podul fabricii de pâine şi paste făinoase *La Vulturul* - proprietatea d-lui Duțu Popescu, părintele fraților Stelu, Nicu şi Badea Popescu, era locul sigur care ne adăpostea.

La Buzău aveam la îndemână Crângul, sau laboratorul Şcolii Normale ca sală de şedințe. Cel mai bine ne simțeam în natură, pe malurile râului Buzău, drumul dus şi întors transformându-l în „*marş cu cântec*” care însuflețea inimile noastre tinere. Numai cine a participat la o şedință legionară îşi poate da seama cum aceşti oameni păreau în fața

celorlalţi transfiguraţi, dezbrăcaţi de fiinţa lor lumească şi înveşmântaţi cu haina unor daruri care-i făceau luminoşi la chip şi la minte, puternici şi neînfricaţi, provocând panică între cei răi. Căci şedinţa legionară e ca o liturghie.

După binecuvântarea Împărăţiei lui Dumnezeu, părintele cheamă: *„Cu pace, Domnului să ne rugăm"*, definind condiţia spirituală a comunităţii în rugăciune. La fel se deschide şedinţa legionară: *„Să ne rugăm lui Dumnezeu!",* căci ca la Sfânta Liturghie laşi cele lumeşti afară şi intri în legătură cu lumea spirituală. În comuniune cu sufletele celor ce s-au făcut mesagerii noştri la Dumnezeu, ca martiri şi sfinţi bine plăcuţi, se aduce lui Dumnezeu laudă şi mulţumire, întărindu-ne pentru săvârşirea voii Lui pe pământ. De aceea şeful, oficiind ca un reprezentant al celor ce şi-au legat inima cu cerul, pe care-l ating parcă cu mâinile mântuirii, rosteşte: *„Să ne ridicăm cu gândul la sufletele martirilor noştri!"* Această comuniune dintre vii şi morţi investeşte sufletele celor prezenţi în rugăciune cu darurile Duhului Sfânt: credinţa, curăţia, curajul mărturisirii adevărului.

Momentul prieteniei, punctul cheie al şedinţei, în care sufletul fiecăruia e pus pe tavă înaintea celorlalţi, ca într-o mărturisire sub epitrahil, dă încredere că nimic nu este ascuns în chip vinovat în sufletul vreunuia dintre cei ce se împărtăşesc cu acelaşi Duh al sincerităţii.

Iniţiativele şi *hotărârile* împlinirii unor fapte care să aducă binefaceri neamului, ţării şi Legiunii, anticipate de *minuta* jertfei imediate, din puţinul posibilităţilor materiale ale fiecăruia, îi pune în conlucrare pe toţi, fiecare cu darul specific al sufletului lui.

Şedinţa se încheie tot cu un moment de rugăciune: cei prezenţi vor duce cu ei duhul cu care s-au împărtăşit. Deoarece comuniunea cu Trupul lui Hristos împrumută energiile Divine pentru actul îndumnezeirii noastre, legionarii, pentru a putea rămâne în gândurile şi dorinţele lor de slujitori ai lui Dumnezeu în viaţa neamului lor, vin în Sfânta Biserică să primească de la slujitorul investit haric, dezlegare de greşeli, apoi energiile Dumnezeieşti ale Cuvântului întrupat în Sfânta Împărtăşanie. Iată omul nou, creat în Biserică prin împărtăşirea cu Adevărul Dumnezeiesc, singurul capabil să se jertfească pe sine pentru binele celorlalţi. Numai acesta este cel care îşi poate *„pune viaţa pentru prietenii* (semenii) *săi"*.

Erau temuţi legionarii de cei ce săvârşeau fărădelegea. Pentru că, oglinzi curate, le arătau starea întinăciunii. Dar în loc să se curețe, aceia au izbit în oglinzi ca să nu aibă probleme de conştiinţă. Aşa şi-au agonisit cea mai mare osândă în faţa lui Dumnezeu şi a neamului. Căci vor avea nume de ucigaşi şi trădători şi vor locui cu tatăl lor, diavolul, în împărăţia morţii veşnice.

Dar aşa cum a zis Căpitanul: *„Nu sunteţi voi în stare să ucideţi atâţia dintre noi, câţi suntem noi în stare să murim pentru Hristos şi neam"*, iată, prezentul o adevereşte. Atunci vor înceta să se ridice mărturisitori ai Adevărului din neamul acesta, când neamul nu va mai fi. Până atunci celor răi le vom striga un singur cuvânt din gura lui Hristos: *„Pocăiţi-vă!"*

Încheiam şedinţa noastră cu conştiinţa pe care ne-o dădea rugăciunea: *„Cu noi este Dumnezeu!"*

Scurta BIRUINŢĂ LEGIONARĂ
1940 -1941

„Şi cornul sună..., dar..., foarte puţin!..."
(Ştefan Augustin Doinaş)

Septembrie se apropia. Tata ne prezentă nota cu suma de bani pentru taxa de internat şi şcolarizare, banii de drum, costul cărţilor şi rechizitelor. Pentru cărţi ne aloca o sumă simbolică:

- Dacă eşti atent la explicaţia profesorului şi iei notiţe, nu mai ai nevoie de cărţi.

În plus, primeam cinci lei:

- Poate ți se face foame pe drum sau ai plăcere să mănânci şi tu un covrig. Dar vezi că ți-s cam slabe şireturile la ghete.

Şi nu luam covrig, luam şireturi.

Mama ne spălase lenjeria de pat şi de corp: două cearceafuri de pat şi două de plapumă, două cămăşi de zi şi două de noapte, două izmene, trei prosoape (unul pentru baie), două şervețele pentru masă, patru batiste, patru perechi de ciorapi (două subțiri, două de lână), două pulovere (unul subțire, altul gros pentru iarnă), plapuma şi salteaua, o căciulă de noapte, cascheta de la uniformă şi o căciulă de blană pentru iarnă, uniforma kaki (spălată şi călcată), mantaua, fularul şi costumul de gimnastică. Pentru fiecare băiat în parte.

În fiecare toamnă părinții măritau trei fete sărace sau cel puțin una bogată. O parte din haine sau încălțăminte, după cârpeli şi reparații, rămâneau fraților mai mici; fie bocancii tatei, fie scurta lui, deveneau, după ajustări, proprietatea mea, aşa că frații nu prea aveau de ce să fie geloşi.

Încă nu plecasem la şcoală în prima săptămână a lui Septembrie. De obicei cei câțiva elevi şi eleve din satul nostru ne întâlneam în prima Duminică, după amiază, cu cei din comuna Adâncata (la 4 kilometri de Ciorani), la o mică petrecere (un ceai dansant sau serată) pentru a ne lua rămas bun de la vacanță. Era mai mult o bucurie în familie; părinții celui sau celei la care avea loc reuniunea găsind un bun prilej să ne muştruluiască pentru timpul cât vom fi departe de ei.

Adunându-ne la Adâncata, toți ne-am bucurat că țara a scăpat de dictatura carlistă. În 6 Septembrie, datorită înțelegerii dintre legionari şi generalul Ion Antonescu, Carol al II-lea a abdicat. În sat, aparate radio aveau doar directorul şcolii, perceptorul comunei, şi acestea erau cu căşti. Cel de-al treilea, cu difuzor, îl avea negustorul de cherestea, Gheorghe Stănescu, prieten de familie. De la dânsul aflasem. La Buzău voi afla direct, în cadrul Frățiilor, ce s-a întâmplat. Tata avea rețineri în discuțiile cu mine, pe care nu le înțelegeam. Dar m-am lămurit: cunoştea structurile politice şi avea intuiția clară a urmărilor fireşti ale evenimentelor. Într-o zi, fiind numai amândoi, mi-a zis:

- Vezi, tu, băiatul meu, eu am văzut înclinațiile tale, şi-mi pare bine că n-ai fost prins de un alt curent, de stânga, dar vreau să-ți atrag atenția să nu te hazardezi nici tu, nici voi, legionarii, într-un entuziasm necontrolat. Puterile oculte, care vă urăsc, îşi vor da mâna şi, poate chiar prin nemți, deşi ei par hotărâți să termine cu comunismul rusesc, vor lovi mai întâi în voi şi apoi în ceilalți adversari. Eu ştiu de ce sunt în stare evreii şi servitorii lor masoni.

Cele spuse au sunat ca o pre-alarmă în sufletul meu plin de bucuria biruinței.

*

* *

În prima zi de şcoală colegii, cu excepția câtorva, m-au înconjurat. Nu ştiam multe, căci nu fusese nici o şedință a Grupului FDC. Dar ne bucuram toți. Cei impetuoşi îmi cereau să-i înscriu în Legiune. Le-am făcut o prezentare a Mişcării Legionare cu credințele şi scopul ei, a modului de viețuire legionară, explicând fazele de educație morală şi legămintele legionare pentru jertfa permanentă, spunându-le ***Jurământul Moța-Marin***: *„Jur! În fața lui Dumnezeu, în fața jertfei voastre sfinte, pentru Hristos şi Legiune, să rup din mine bucuriile pământeşti, să mă smulg din dragostea omenească şi pentru învierea neamului meu, să stau gata de moarte! Jur!"*

Am înțeles atunci că sita care cerne sufletele era mai deasă; abia 10-12 au rămas în duhul care-i încălzise pentru ruperea de omul cel vechi şi îmbrăcarea în lumina dragostei pentru Dumnezeu şi neam.

Peste timp această scenă mi-a amintit de cuvântul Mântuitorului către ucenicii credincioşi, după ce mulţi Îl părăsiseră: „*Voi nu vă duceţi?*" Într-adevăr, „*mulţi sunt chemaţi (la Lumină) dar puţini aleşi*", căci Duhul cere mai întâi lepădare de lume. „*De va voi cineva să-Mi urmeze Mie, să se lepede de sine*"... Iată prima condiţie a „vederii" în duh a Adevărului Dumnezeiesc: renunţarea la voia ta. Numai aşa vei putea să-ţi iei crucea, să porţi în lume condiţia ta martirică. Rămânând în egoismul tău nu vei putea sluji neamului. Vei face din toate darurile (talanţii) cu care te-a înzestrat Dumnezeu prilej de satisfacţii meschine. Şi vei muri în patimi.

Cu Răfan, cu Popescu şi cu cei 10-12 colegi am constituit primul *mănunchi de prieteni* din clasa a şasea. La fel s-a întâmplat în clasele lui Marin Naidim şi Voicescu Constantin.

Profesorii noştri împreună cu institutorii de la Şcoala primară de aplicaţie, unde elevii normalişti din ultimii doi ani îşi desfăşurau practica pedagogică, au constituit un *cuib* legionar; apoi cu ceilalţi profesori din oraş un *corp*. La o şedinţă festivă ne-am cunoscut şi ne-am bucurat, mai ales noi, elevii, pentru că acei profesori erau şi cei mai buni şi mai iubiţi în toată şcoala. Emil Palade (tatăl savantului biolog) a oferit conducerea şcolii părintelui Ion Morărescu. Un act de confirmare a valorilor până atunci ţinute în umbră, domnia sa rămânând ca un sfetnic.

*
* *

Una din primele manifestări publice ale Mişcării Legionare, în toată ţara, a fost *Bătălia cuvântului*. Echipele de intelectuali legionari trimise în localităţi dinainte stabilite, la întâlnirile cu marele public arătau idealul Mişcării, trecutul de luptă şi organizarea vieţii societăţii româneşti în viitor.

La Buzău, echipa avea în frunte pe comandantul legionar Vasile Posteucă, avocat. În preziua întâlnirii din Sala Moldavia a avut loc o şedinţă a Frăţiilor de Cruce din oraş, prilej cu care ne-am cunoscut toţi cei trecuţi prin prigoană: seminarişti, normalişti, liceeni şi tineri muncitori. S-a pregătit un cor sub comanda Şefului de Grup, Stoian Florin, student teolog, care avea să cânte în timpul pauzelor cuvântărilor.

În ziua întrunirii sala era arhiplină: intelectualitatea Buzăului, şi nu era puţină, şi cetăţeni din toate clasele sociale. Am intonat *Cu noi este Dumnezeu* şi *Imnul Legiunii,* apoi comandantul legionar Vasile Posteucă a prezentat echipa cu care venise, arătând scopul vizitei la Buzău. Corul din care făceam parte a rămas pe scenă şi am putut audia toate discursurile. Cuvântul de deschidere al lui Vasile Posteucă cuprindea idei înălţătoare.

- Adevărul se exprimă şi se face cunoscut în lume sub două aspecte, prin cuvânt şi prin faptă, ele lucrând complementar, întărindu-se, confirmându-se reciproc. Nu numai prin cuvânt şi nu numai prin faptă. Când Dumnezeu a rostit: „*Să fie lumină!*" prin Duhul Său cel Sfânt, prin puterea conţinută în acest Cuvânt s-a săvârşit toată creaţia. Creaţia este purtătoarea luminii iniţiale şi a puterii acestui Cuvânt care conţine în El Adevărul, adică Dumnezeirea. Mântuitorul, la întrebarea lui Pilat, a răspuns: „*Eu pentru aceasta am venit în lume: ca să mărturisesc Adevărul*". Acest Adevăr Dumnezeiesc vrem să-l readucem noi în viaţa neamului nostru, ca act de cunoaştere şi de trăire. Dacă am fost împiedicaţi până acum de forţele şi slugile întunericului, de acum nimeni nu ne va mai opri. Dar Adevărul cere jertfe, e respins de lume şi e îmbrăţişată minciuna. El înseamnă lumină şi bucurie, prin jertfă, iar minciuna întuneric şi moarte, prin laşitate. Cui îi este frică de jertfă, moare pe buturuga laşităţii.

Vorbitorul a entuziasmat auditoriul; imnul *Sfântă tinereţe* îl cânta toată sala. Ceilalţi 5-6 vorbitori au prezentat diferitele etape de luptă legionară, iar publicul s-a manifestat cu ataşament faţă de Mişcarea Legionară.

*
* *

Până la vacanța Crăciunului 1940, cu colegii încadrați în *mănunchiul de prieteni* am desfășurat o activitate de cunoaștere și control reciproc a vieții noastre intime, *momentele de prietenie* fiind adevărate mărturisiri, ca sub epitrahil. Dictonul Sfântului Apostol Iacov: *„Mărturisiți-vă unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul ca să vă curățiți”* fiind act viu de ascultare; fiecare străduindu-se, ajutat de ceilalți, la depășirea slăbiciunilor și greșelilor.

Aparent măruntele greșeli copilărești, putând naște mai târziu balauri otrăvitori – copiatul la teze, fumatul, râsul necontrolat, glumele proaste, trivialitățile, înjurăturile și expresiile gratuite, desconsiderările reciproce, bănuielile, pizmele, certurile, abaterile și manifestările necontrolate, chiar ale mersului, ale ținutei în general, – intrau sub incidența educației creștin-legionare.

Tinerilor care vor citi aceste însemnări le dau un scurt paragraf de învățătură, așa cum îl dezbăteam în lumea FDC. În general, medicii și mulți preoți se feresc sau evită să discute anumite probleme, lăsând sufletele tinerilor neluminate, să se zbată în păcat sau să încerce soluții care niciodată nu vindecă, ci doar schimbă boala și amână dezastrul spiritual.

De la 13-14 ani până la 18-20 ani au loc în dezvoltarea bio-psihică a omului două fenomene paralele: dezvoltarea și intrarea în funcțiune a unor glande, rânduite să contribuie la perpetuarea vieții sub forma materială, biologică și, concomitent, dezvoltarea și înflorirea unor sentimente care să contribuie, prin conlucrare cu cele dintâi, la perpetuarea vieții în forme spirituale, eterne. Nimeni din cei ce ne înconjoară nu ne lămurește această taină. Din această cauză, despărțindu-le, una din aceste înfloriri ale vieții tinere va fi înfrântă (cel puțin pentru un timp) și cealaltă va triumfa, de obicei cea materială, biologică, luând forme de manifestare împotriva firii pentru care a fost creată. Astfel tânărul cade frecvent în păcatul onaniei sau al desfrâului (curviei) și la un sex și la altul. Răul acesta duce la o complexare a ființei noastre spirituale. Auto-condamnarea din cugetul nostru este primul semn că ceea ce facem nu este bine.

Ce să facem deci? Aici intervine posibilitatea de a te salva, de a rămâne în greșeală sau a cădea în altă greșeală și mai mare. Descoperirea acestei greșeli la mărturisirea în fața preotului duhovnic, deci a lui Dumnezeu, îți ajută, ca învățătură și remediu, să întrerupi greșeala și, supunându-ți trupul la osteneli, muncă, metanii, post și rugăciune, să-ți propui categoric în conștiință hotărârea de a te împotrivi acestui rău obicei.

Nu vei reuși dintr-odată. Vei mai cădea. Vei mai greși o dată, de două ori, de trei ori, dar nu renunța. Înnoiește-ți mereu propunerea. Vezi-ți mereu starea de învins și de auto-batjocorire la care ai ajuns și smulge-te cu voință nestrămutată de a fi OM, ființă rațională care nu numai că poți deosebi binele de rău, ci îl poți realiza. Și vei reuși!

Înțelegând și părându-ți rău pentru starea de ticăloșie morală în fața lui Dumnezeu, Care te-a făcut ființă curată, neîntinată (punându-ți în fața ochilor minții imaginea copilului nevinovat) și pe care în chip conștient o pervertești și o denaturezi de la scopul ei, coborând-o la o stare mai prejos decât cea animalică, vezi-ți osânda ce te așteaptă. Căci numai cei curați și cei ce s-au curățit de păcat vor intra în Împărăția lui Dumnezeu, iar tu, cu ce obraz vii în adunarea celor curați, în Biserica lui Hristos? Cel ce a intrat în Cămara Ospățului Luminii, trebuie să fie îmbrăcat în haina de nuntă a virtuților. Altfel, venind Împăratul și întrebându-l: *„Ce cauți aici?”*, nu va putea răspunde. Va fi socotit fur de cele sfinte. Și știi că *„nici hoții, nici lacomii, nici iubitorii de argint, nici desfrânații, nici malahienii, nici sodomiții..., nu vor intra în Împărăția Cerurilor”* (Sfântul Apostol Pavel).

Dar se mai poate întâmpla și o pervertire a conștiinței în sensul renunțării la o formă de

păcat, pentru a opta pentru alta. Un prieten prost sau înşelat şi el de ignoranța generală, adesea ştiințifico-medicală, îți va sugera relații sexuale cu o parteneră, amatoare şi ea de viață libertină. Iată cum ai trecut dintr-o mână a diavolului în cealaltă. Ți se pare că păcatul onaniei era nefiresc, iar acesta al curviei este totuşi firesc! Te înşeli!

Fiindcă, pentru om, actul apropierii de sexul opus (de femeie) trebuie făcut sub binecuvântare, în vederea procreării, nu al simplei satisfacții biologice, coborâtă la condiția instinctuală. Acest act nu este un act de igienă sexuală, cum greşit l-a înțeles şi-l propagă aşa zisa ştiință medicală modernă dominată de viziunea materialist-atee. În rostul lui firesc-uman este binecuvântat de Dumnezeu în momentul când celor doi protopărinți li s-a spus: *„Creşteți, înmulțiți-vă şi stăpâniți pământul"* (*Geneza*). Iar Mântuitorul spune că *„Dumnezeu l-a făcut pe om, de la început, parte bărbătească şi parte femeiască"* şi *„ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă"* (Evanghelia după Matei).

Deci, apropierea se face nu către orice femeie. Apropierea e consecința dragostei dintre cele două suflete, pentru împlinirea lor în voia lui Dumnezeu de a procrea prin om noi ființe raționale, nu o necesitate fizică, biologică, despărțită de actul afecțiunii sufleteşti. Dacă sămânța vieții vărsată spre rodire nu aduce rod, semănătorul nu poate avea răsplată. Sau dacă totuşi a rodit, a rodit în pământ străin. A semănat unde nu-i era îngăduit. De aceea acest rod nu poate fi binecuvântat ca vrednic de viață, şi, de asemenea, nici semănătorul. De aceea apar atâtea consecințe tragice pentru cei ce trăiesc în desfrâu. Mântuitorul spune clar prin gura Sfântului Apostol şi Evanghelist Ioan: *„Iar tuturor celor ce L-au primit* (pe Hristos) *ca dreptar* (cenzor şi finalitate a vieții lor), *adică a acelora care cred în Numele Lui, le-a dat dreptul să fie copiii lui Dumnezeu, care* (aici atenție!) *au fost născuți nu din sânge, nici din voia firii lor, nici din pofta bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut"*.

Deci, frate al meu, actul acesta nu-ți aparține numai ție. Pe tine Dumnezeu te-a făcut împreună-lucrător cu El, pentru a-I aduce în Slavă chipurile creației Sale pentru completarea numărului îngerilor căzuți. Iată slava, iată cinstea de care eşti învrednicit. Să fii creator împreună cu Dumnezeu. De aceea zice şi Sfântul Apostol Pavel: *„Patul este binecuvântat şi fecioria este sfântă"*. La om actul acesta nu este animalic, întâmplător sau supus unor legi ciclice, naturale, ci este supus rațiunii şi voinței lui libere. Dumnezeu ne cheamă la conlucrarea cu El prin opțiune liberă, nu în chip silnic, venind cu bucurie, cu curăție, cu sfințenie, nu cu perversitate, cu înşelăciune, cu întinare şi cu batjocorirea intenției sfinte pe care El o are spre preamărirea noastră.

Iubite frate mai tânăr, dacă ai înțeles cât de cât acest cuvânt, pe care l-am pus cu toată sfiala înaintea lui Dumnezeu şi a sufletului tău, ia aminte, căci cu toții am păcătuit, toți suntem uşor de înşelat şi ne supunem păcatului. Cei pe care-i cinstim şi-i numim Sfinți - şi sunt, căci i-a confirmat Dumnezeu prin semne şi minuni - ne-au lăsat mărturisirile vieții lor trăite în păcate de tot felul, în necurății trupeşti şi sufleteşti, de care s-au vindecat prin metodele indicate de Mântuitor, cele lăsate nouă în Sfânta Lui Biserică: viața de post şi rugăciune, ferirea de mediul viciat, prietenii curate, cu cei care îşi propun acelaşi drum spre mântuire, munca şi mai ales comuniunea cu Trupul şi Sângele Domnului în care sunt înglobate energiile Dumnezeirii, cele care, comunicate sufletelor şi trupurilor noastre, ne pot îndumnezei şi pe noi.

Din partea ta e nevoie de hotărâre tare. Din partea lui Dumnezeu, Harul Lui lucrător şi mântuitor e pururea prezent. Foloseşte-L! Dumnezeu să-ți ajute!

*

* *

Sârguința la studii şi comportarea fără reproş în internat făceau să iasă în evidență spiritul nou adus de Mişcare în sufletele copiilor. În definitiv, noi eram nişte copii. Şi aici era minunea pe care Dumnezeu o săvârşea, şi o săvârşeşte mereu, în fața *„înțelepților lumii acesteia"*: aceşti copii îşi propuneau îmbrățişarea căii spre curățenie şi desăvârşire spirituală. În acest act constă fenomenul legionar, neînțeles de cei din afara Bisericii lui Hristos şi a spiritului românesc. Oameni buni, nu e un fenomen politic, economic, social sau chiar moral oarecare, ce urmăreşte stabilirea unor relații pe plan orizontal de bună conlucrare şi bună conviețuire între turme de oameni, aşa cum vor să propună reprezentanții ateo-materialişti prin tot felul de organizații de binefacere, ci este un act de transfigurare a ființei umane, de îndumnezeire a existenței, a relațiilor dintre oameni şi dintre comunitățile naționale. Numai aşa ne putem apropia de ceea ce lumea doreşte: Pacea! Şi aceasta o aduce în fiecare ins şi în lume numai Hristos.

Orice altceva, oricum se va numi şi orice drepturi şi-ar aroga, în numele oricui pe acest pământ, va pieri, va fi spulberat de *„piatra din capul unghiului"*, de puterea pe care au tăgăduit-o şi ignorat-o *„ziditorii"*. Atunci când vor dori poate să se salveze va fi prea târziu.

Până mai e vreme, treziți-vă, toți care nu ştiți ce e viața voastră, căci se va striga: *„Vreme nu mai este! Vremea a trecut!"* Vremea de pocăință şi mila lui Dumnezeu este înscrisă în timpul trupului nostru. Atât este! Timpul viețuirii în trup! După aceea vine judecata, dreptatea! Rugați-vă să vi se ierte fărădelegile, până mai sunteți în trup, până aveți cu ce plăti, suferind în trup, ca să treceți din moarte - şi prin moarte - la Viață. Nu din moartea trupului la moartea veşnică a existenței, la lipsirea de slava pentru care erați meniți.

A constat încrederea noastră în pacea dată de conştiința că Hristos lucrează în noi spre Slava Sa. *„Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă, nu precum dă lumea vă dau Eu. Să nu se tulbure inima voastră, nici să se înfricoşeze!"* (Ioan, 14, 27). Mântuitorul a precizat expres diferențierea între pacea Sa şi pacea lumii. Mai întâi, starea de pace sălăşluieşte dacă sufletul tău este ancorat în credința că Cel Care a creat totul este şi Purtător de grijă, Pedagog suprem, care conduce totul la scopul pentru care a creat fiecare existență.

În altă parte Mântuitorul zice: *„Aveți încredere în Dumnezeu"*. Acesta dă linişte şi asigură sufletul că orice atac din afară: grija zilei de mâine, loviturile duşmane, pizmele, prietenii vicleni şi orice suferințe trupeşti sau lăuntrice, ispitele din gând, din simțire, din cugetare, chiar amenințarea cu moartea a trupului nostru, este biruit de încrederea în Cel Care a biruit lumea şi moartea, Omul-Dumnezeu. El ne împărtăşeşte Puterile Duhului Său să biruim la rândul nostru pe tot potrivnicul văzut şi nevăzut.

Dar şi lumea doreşte pace. Dar pacea lumii are alt conținut. Lumea vrea pace ca să aibă timp să se poată desfăta prin împlinirea poftelor, prin satisfacerea tuturor simțurilor (mâncare, băutură, fumat, dormit şi lenevit), a plăcerilor carnale (desfrâu şi tot felul de forme de păcătuire libertină şi sodomică), ca să țină subjugate sufletele sub dominația fricii, terorii, crimei, minciunii, instituite ca autoritate legală. Apostolul Pavel zice: *„Fiecare să-şi stăpânească vasul* (trupul) *său*, [...] *şi nu purtați atâta grijă de trupul vostru încât să stârniți poftele"*. Depăşind limitele trebuințelor cădem în osândă.

În drumul spre Apus armatele sovietice erau însoțite de brigăzi de agitatori care strigau: *„Pace! Pace! Pace!"* De ce? Pentru a rămâne stăpâni pe soarta popoarelor cucerite şi aşa să poată institui „pacea sovietică", ucigătoare de trupuri şi suflete. Stalin cerea şi convoca „conferințe de pace" la Yalta, la Postdam, la Bermude etc., pentru a legaliza stăpânirea satanică asupra neamurilor cotropite. Şi Ceauşescu lupta pentru pace! Ca să nu se schimbe formele de stăpânire teroristă instituite prin vot unanim. Încercarea de dezvăluire a răului

era reprimată cu brutalitate până la lichidarea fizică a îndrăznețului opozant, după modelul înaintaşilor „democrați".

Cuvântul Mântuitorului: „*N-am venit să aduc pace în lume, ci sabie*", se referă la lupta declanşată de venirea Sa pe pământ. Adevărul în luptă cu minciuna, Lumina în luptă cu întunericul. De atunci lumea e împărțită în două tabere. Cei ai lui Hristos şi cei ai lui mamona. Nu există poziție de mijloc. Ca să fii în „*Oastea luminii*" trebuie să fii îmbrăcat cu armura virtuților şi să ştii să loveşti cu Sabia Cuvântului Dumnezeiesc. Cine nu poartă această armură şi nu luptă cu sabia mărturisirii Adevărului se situează în tabăra lui satana.

„*Foc am venit să aprind în lume*", spune Mântuitorul, şi lumea s-a aprins de focul dragostei Dumnezeieşti prin care Apostolii au propovăduit, Martirii s-au jertfit, Sfinții s-au purificat, şi toți adversarii s-au prăbuşit în hrubele iadului unde Lumina Focului Dumnezeiesc este pedeapsă.

Să primim cu încredere pacea lui Hristos în sufletele noastre; „*să stăm bine, să stăm cu frică*", a strigat Arhanghelul Mihail în ceruri oprind căderea firii îngereşti în amăgirea lui Lucifer. Astăzi, glasul lui strigă din nou prin cei ce şi l-au luat patron: „*Cine este* (ca) *Dumnezeu*?" (Miha-Elochim). Ne-am înregimentat în „*Oastea Arhanghelului*", avem pace ştiind că vom birui, cum s-a verificat prin şi cu cei ce ne-au lovit.

Cu smerenie şi cu îndrăzneală, în Numele lui Dumnezeu, vă strig: Luați aminte! Am auzit în sufletul meu, ca un sunet de trâmbiță pentru toate sufletele din orice neam, un glas:

„Oricine, absolut oricine dintre români, şi oricine, absolut oricine din orice nație de pe fața pământului va voi să inițieze, să întemeieze vreo şcoală morală, socială, să filosofeze, să facă politică sau pur şi simplu să se orienteze în viață, va trebui să țină cont şi să se raporteze la singura operă, după aproape două mii de ani de la Hristos, realizată pe pământul Țării Româneşti, Mişcarea Legionară de sub patronajul Arhanghelului Mihail.

Corneliu Zelea Codreanu, omul căruia i-a fost revelată această lucrare, şcoala pe care a întemeiat-o, suferințele, martirajul pe care l-au primit mărturisitorii lui Hristos, în dragostea lor pentru neam, reînvierea şi confirmarea tuturor adevărurilor enunțate de ei, după Decembrie 1989, şi confirmarea acestora prin lucrarea lui Dumnezeu în ochii întregii lumi, dau certitudinea că lucrarea aceasta îşi avea obârşia în Pronia Divină şi că oamenii aceştia au fost proorocii lumii care va veni.

Comandantul Mişcării Legionare Horia Sima (+ 1993) a sintetizat aceste învățături în Doctrina Legionară pe care o pune acum în fața lumii, piatră de încercare şi de temelie a lumii mileniului trei. Va fi lumina care va aprinde spiritele celor rânduiți de Dumnezeu, din fiecare neam, pentru noua ordine pe pământ în vederea realizării „unei turme şi unui păstor".

Învățători ai neamurilor, aprindeți-vă la această lumină ființa voastră! Bucurați-vă că Dumnezeu vă cheamă la această operă de mântuire. Smeriți-vă, căci lucrarea aceasta este a Harului Dumnezeiesc, voi fiind doar scule profitoare care v-ați lăsat conştient şi de bunăvoie în mâinile Celui ce poate da tuturor mântuire, făcându-i părtaşi la lucrare, spre Slava Sa.

Individul sau Neamul care nu vor voi să înțeleagă lucrarea aceasta şi se vor împotrivi ei vor cădea, ca şi Lucifer, sub sancțiunea săbiei de foc a Arhistrategului Mihail. Biserica lui Hristos nu poate fi biruită de porțile iadului; antihristul şi slujitorii lui vor pieri în focul cel veşnic .

Bucurați-vă, neamurilor, mântuirea voastră este aproape. Hristos bate la uşi! Ieşiți-I întru întâmpinare!"

*
* *

În capela şcolii, o bisericuță interioară, părintele Ion Morărescu săvârşea duminical şi în sfintele sărbători slujbele religioase, iar corul şcolii dădea răspunsurile liturgice.

Programa analitică a şcolilor normale nu se deosebea la disciplina religiei de cea a seminariilor teologice, doar că nu se făcea practică liturgică. Viața de internat dădea

posibilitatea ca în timpul posturilor să se țină rânduiala pravilei (cu post şi rugăciune, acatiste, paraclise, Sfânta Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite şi toate celelalte). Prin acestea, din fiecare conştiință se făcea lumină care să ardă în dragostea de Hristos.

Şi nu era greu de sesizat saltul spiritual pe care elevii FDC-işti îl făceau deasupra colegilor. Iubiți tineri, copii dragi ai sufletelor noastre. Educația creştină e mai mult autoeducație. Dacă nu-ți propui şi nu doreşti intens transformarea, dacă cele aflate despre acest ideal de viață spirituală nu te fac să-l doreşti ca realizare intimă a spiritului tău, să te structurezi aşa încât să simți că înaintezi, că te apropii de acel stadiu de viață, educația ta, oricât s-ar strădui, s-ar zbuciuma şi s-ar încrâncena educatorul să facă din lutul tău piatră scânteietoare, rămâne un bagaj de cunoştințe la nivelul memoriei, fără implicații în conştiința ta. Actul devenirii, al urcuşului, e un act de voință, conştient, subiectiv, cu raportări la ceea ce crezi că-ți dă strălucire, cu părere de rău că nu ajungi la virtutea propusă, cu căderi şi înfrângeri, dar fără renunțări la luptă. Cu reluări, cu strădanii de a depăşi stările negative şi gândurile de blazare şi renunțare. Permanent prin rugăciune să ceri puteri duhovniceşti prin ascultare atentă, împlinitoare a sfaturilor sfinte şi prin acceptare bucuroasă a îndrumării duhovniceşti.

Ostaşul, pentru a deprinde meşteşugul armelor, mânuirea lor, tactica şi strategia luptelor, se supune unui instructor. De multe ori i se par unele mişcări, unele eforturi fizice, executarea unor comenzi de prisos. Abia după ce şi le-a însuşit corect observă că prin ele se vizează şi se mențin altele mai înalte, mai grele. Nu te sui în vârful unei scări decât treaptă cu treaptă. Dacă ignori acest mod firesc, rațional al urcuşului, vei cădea sau te vei opri obosit de un efort neeşalonat şi vei fi incapabil să ajungi în vârf; sau atingând vârful fără experimentarea întregului, în încercarea ultimă a bătăliei, duşmanul, cunoscându-ți lipsurile, te va lovi şi te va doborî.

Părintele Morărescu împreună cu profesorii cei mai tineri ne făceau cunoscute frumusețile stadiilor de viață spirituală, citindu-ne sau prezentându-ne viața câte unui sfânt din calendarul ortodox sau a eroilor martiri ai neamului românesc: Brâncoveanu, Horia, Tudor, Moța... Proiectasem pentru vacanța mare un pelerinaj la toate mănăstirile din țară şi o tabără de muncă pentru reparații la Mănăstirea Ciolanu-Buzău.

Imediat după Crăciun, la prima întâlnire, părintele Morărescu şi nea Fănică ne-au lăsat să înțelegem că „apele" vieții noastre se tulbură de duşmanii văzuți şi nevăzuți. În prima şedință de Grup, Şeful Grupului ne-a făcut cunoscut că între Antonescu şi Mişcarea Legionară nemții (Hitler) vor să creeze un diferend pentru a motiva ocupația țării, aşa cum au făcut cu Cehoslovacia şi Austria. Eram prea tineri pentru a înțelege jocul politic şi urmările lui. Intuiam că ne pândeşte un nou pericol şi mă gândeam la cele spuse de tata numai cu câteva luni mai înainte.

La 13 Ianuarie 1941 pentru cinstirea jertfei făcută în Spania la Majadahonda de grupul de legionari care luptaseră împotriva comunismului, unde Moța şi Marin căzuseră eroic pentru apărarea Sfintei Cruci, delegațiile tuturor organizațiilor legionare din țară plecau spre Bucureşti. Toți voiam să mergem, dar Şeful de Grup al Frățiilor a luat un număr mic de oameni, pentru a nu se crea probleme pe calea ferată sau în Bucureşti, iar ceilalți ne-am resemnat aşteptându-i.

DE CE SFÂNTĂ TINEREȚE LEGIONARĂ?

„Cine zice că petrece întru El (Hristos) dator este,
precum Acela a umblat, şi el aşa să umble."
(Ioan 2, 6)
„Vă scriu vouă, tinerilor, căci sunteţi tari
şi cuvântul lui Dumnezeu rămâne întru voi
şi aţi biruit pe cel viclean."
(I Ioan 2, 14)

În perioada în care făceam cunoştinţă cu ideologia Mişcării Legionare, cu doctrina şi legile ei de viaţă, ca *prieten de mănunchi* şi *frate de cruce*, în mod deosebit nu mă impresionase finalitatea acestei şcoli de viaţă, creştinească şi românească, aceeaşi cu scopul enunţat de însuşi Hristos: Învierea spre viaţa veşnică, ci **Legile** şi **Poruncile** prin care se viza realizarea omului cinstit sufleteşte în raporturile lui cu societatea şi crearea conştiinţei responsabilităţii acestui om în funcţiile pe care societatea i le-a încredinţat. De asemenea, **Circulara** cu privire la felul cum trebuie petrecută vremea postului, **Jurământul Moţa-Marin** şi **Jurământul elitei legionare**.

1. ***Legea disciplinei:*** fii disciplinat legionar, căci numai aşa vei învinge. Urmează-ţi şeful şi la bine şi la greu.

2. ***Legea muncii:*** munceşte. Munceşte în fiecare zi. Munceşte cu drag. Răsplata muncii să-ţi fie nu câştigul, ci mulţumirea că ai pus o cărămidă la înălţarea Legiunii şi la înflorirea României.

3. ***Legea tăcerii:*** vorbeşte puţin. Vorbeşte ce trebuie. Vorbeşte când trebuie. Oratoria ta este oratoria faptei. Tu făptuieşte; lasă pe alţii să vorbească.

4. ***Legea educaţiei:*** trebuie să devii *altul*. Un erou. În cuib fă-ţi toată şcoala. Cunoaşte bine Legiunea.

5. ***Legea ajutorului reciproc:*** ajută-ţi fratele căzut în nenorocire. Nu-l lăsa!

6. ***Legea onoarei:*** mergi numai pe căile indicate de onoare. Luptă şi nu fi niciodată mişel. Lasă pentru alţii căile infamiei. Decât să învingi printr-o infamie, mai bine să cazi luptând pe drumul onoarei.

Corespondenţa ideatică, spirituală, dintre învăţătura creştină prin disciplină şi ascultare de Biserică, de ierarhia harică, şi disciplina legionară, ascultarea de ierarhia organizată pe baza valorii morale-creştine, mi-a dat de la început încrederea că mă aflu pe drumul cel bun, care-mi asigură condiţii de înălţare la „stări" şi „stadii" de viaţă spirituală înaltă.

Aceste legi fundamentale ale legionarismului sunt proprii sufletului creştin. Legea onoarei, pe care aş îndrăzni să o numesc ***Legea demnităţii creştine***, dă sens final, transfigurator acestui drum de ascultare, muncă, tăcere răbdătoare, educaţie, cunoaştere şi dragoste de aproapele, creând spiritului lucrător spre înălţimile desăvârşirii lui o stare de bucurie excepţională şi de mare curaj duhovnicesc. Conştiinţa se regăseşte îndreptăţită nu numai din punct de vedere personal, ci şi social şi politic.

Cele zece porunci legionare, o coborâre în practica vieţii de toate zilele a poruncilor creştine, te feresc de actul înşelăciunii mediului plin de ispite şi lucruri deşarte, de activităţi necontrolate şi de risipirea cea fără finalitate în eternitatea Divină.

Porunca I – Nu crede în nici un fel de informaţii, de veşti, de păreri, *despre Mişcarea Legionară*, citite în *orice foaie* ar fi, chiar dacă pare a fi *naţionalistă*, sau şoptite la ureche de agenţi sau *chiar de oameni de treabă*.

Legionarul nu crede decât în ordinul şi în cuvântul *Şefului său*.

Dacă acest cuvânt nu vine, *înseamnă* că nimic nu este schimbat şi că legionarul îşi merge în linişte *drumul său înainte*.

Porunca II - Dă-ţi seama bine pe cine ai în faţă. Şi cântăreşte-l cum trebuie şi când este un inamic care vrea să te înşele şi când este un prieten prost, pe care l-a înşelat mai înainte un inamic.

Porunca III - Păzeşte-te ca de o mare nenorocire de omul străin, care te îndeamnă să faci ceva. El are un *interes* şi *voieşte* să-şi facă *interesul* prin tine sau *să te compromită* în faţa celorlalţi legionari.

Legionarul acţionează *numai din ordin* sau din *iniţiativa sa proprie*.

Porunca IV - Dacă vrea cineva să te ademenească sau să te cumpere: Scuipă-l în ochi! Legionarii nu sunt nici *proşti*, nici de *vânzare*!

Porunca V - Fugi de cei ce voiesc să-ţi facă daruri. Nu primi nimic.

Porunca VI - Îndepărtează-te de cei ce te linguşesc şi te laudă.

Porunca VII - Unde sunteţi numai trei legionari, trăiţi ca fraţii între voi: Unire, unire şi iar unire.

Sacrifică tot, calcă-te pe tine în picioare cu toate poftele şi cu tot egoismul din tine pentru această unire. Ea, UNITATEA, ne va da biruinţa.

Cine este contra unităţii, este contra biruinţei legionare.

Porunca VIII - Nu-ţi vorbi de rău camarazii. Nu-i pârî. Nu şopti la ureche şi nu primi să ţi se şoptească.

Porunca IX - Nu te speria dacă nu primeşti ordine, veşti, răspunsuri la scrisori; sau dacă ţi se pare că lupta stagnează. Nu te *alarma*, nu lua lucrurile în tragic, căci Dumnezeu este deasupra noastră şi şefii tăi *cunosc* drumul cel bun şi ştiu ce vor.

Porunca X - În singurătatea ta roagă-te lui Dumnezeu, în numele morţilor noştri, pentru ca să ne ajute să suferim toate loviturile până la capătul suferinţelor şi până la marea înviere şi biruinţă legionară.

Nici una din aceste porunci nu are ca finalitate vreun bine personal imediat sau vreo speculaţie politică prin care să fie vizată o parvenire în binele material, pământesc. Toate au în sine şi-şi propun ca finalitate condiţia spirituală de înaltă moralitate a omului creştin. Prin ultima, ca un corolar al urcuşului, se ajunge la Dumnezeu, Căruia i se cere investirea legionarului cu darul capacităţii de jertfă, pentru biruinţa împotriva răului şi pentru Învierea neamului său. Pentru ca această făclie de viaţă pură să nu fie întinată de nimic lumesc Căpitanul a adăugat nouă **principii**, stabilind relaţiile cu lumea păcatului.

1. *Legionarul* nu intră în polemică cu nimeni.
2. *Legionarul* dispreţuieşte lumea politică şi nu stă de vorbă cu ea.
3. *Legionarul* seamănă sămânţa bună în sufletele curate ale poporului.
4. *Legionarul* se întreabă în fiece clipă: ce am făcut bun pentru România legionară.
5. *Legionarul* înseamnă în răbojul lui pe cei păcătoşi pentru ziua de mâine.
6. *Legionarul* începe orice muncă cu gândul la Dumnezeu şi-I mulţumeşte la ajungerea scopului urmărit.
7. *Legionarul* este disciplinat prin conştiinţa şi voinţa lui proprie.
8. *Legionarul* n-are teamă decât de Dumnezeu, de păcat şi de clipa în care puterile fizice ori sufleteşti îl vor scoate din luptă.
9. *Legionarul* iubeşte moartea, căci sângele lui va servi pentru plămădirea cimentului României legionare.

Sunt precizate formele de manifestare ale sufletului legionar de la ignorarea deşertăciunii lumeşti în care se scaldă politicienii, până la ancorarea conştientă în viaţa virtuoasă, cu acceptarea bucuroasă a jertfei propriei fiinţe pentru neam şi ţară.

Pare curioasă porunca a 5-a: „*legionarul înseamnă în răbojul lui pe cei păcătoşi pentru ziua de*

mâine”? Să nu ne închipuim că cineva are dreptul să lovească şi să batjocorească fiinţa neamului profitând de bunătatea lui. Dacă pentru cei buni legea nu are rost, pentru cei răi ea se impune ca avertisment şi ca sancţiune, deoarece ei consideră că în numele libertăţii pot călca în picioare sufletele şi trupurile celor pe care îi persecută. *„Pe cei ce v-au lovit pentru chestiuni personale, îi veţi ierta. Dar pe cei ce v-au lovit pentru credinţa voastră în dreptatea acestui neam, nu-i veţi ierta*”, zice Căpitanul. Comunitatea trebuie să-şi ia măsuri de apărare contra celor fărădelege, pentru ca nu cumva fărădelegea să devină lege, aşa cum era sub comunism şi cum tinde astăzi prin aşa zisa lege a drepturilor omului, individul având dreptul (libertatea) să facă ce vrea, în timp ce societatea nu are nici puterea, nici mijloacele legale de a se apăra împotriva oricărei agresiuni libertine. Aceasta fiind anarhia morală, socială, politică, economică şi spirituală vizată de iudeo-masoni pentru viaţa popoarelor creştine.

Slujitorii lui Dumnezeu au fost ucişi, calomniaţi şi prezentaţi opiniei publice româneşti şi mondiale ca şi cei din urmă răufăcători, căci deconspirau, ca nişte prooroci, intenţia criminală a celor ce conduc lumea sub masca perversă a unora ce vor să o salveze, a celor ce vorbesc de toleranţă.

Citind imensa literatură legionară veţi constata ignoranţa dirijată în care a fost ţinută societatea românească şi internaţională timp de o jumătate de veac, şi continuă să fie ţinută şi azi prin manevre oculte, şi veţi simţi în inimi zvârcolirile din morminte ale celor ucişi pentru Adevăr. Nu îngăduie Dumnezeu ca sămânţa căzută să putrezească fără să încolţească, să crească şi să dea rod pe pământul şi în sufletul românesc şi al întregii lumi. Ca un sunet de trâmbiţe aud în suflet chemarea la lupta împotriva lui satana şi a slujitorilor lui a întregii suflări omeneşti sub patronajul Arhanghelului Mihail.

Jurământul Moţa-Marin şi **Jurământul gradelor legionare** ne pun în faţa unei cutremurătoare renunţări la fiinţa personală. O slujire monahicească în haina laică a celor ucişi de irozi în veacul acesta tâmp, ca Ioan, ca Hristos şi Apostolii Lui, ca toţi mărturisitorii Adevărului, pentru a se înscăuna domnia întunericului, a deznădejdii şi a morţii peste suflete şi trupuri. Dar în faţa lui Dumnezeu cel mai mare discurs e cel al demnităţii mărturisirii Adevărului cu preţul propriului sânge.

Dacă Iisus Hristos ar fi vorbit oamenilor mai frumos decât a vorbit şi ar fi făcut minuni mai multe şi mai mari decât a făcut, dar nu ar fi murit, scăldat pe Cruce în propriul Lui sânge, Dumnezeirea Lui ar fi fost îndoielnică şi Învierea Lui incredibilă. Jertfa pe Cruce, sângele curs pe pământul îmbibat de păcatele omeneşti, I-au asigurat Învierea, confirmându-L Dumnezeu şi Om, realizând transfigurarea lumii prin exemplul şi credinţa în El. *„Eu Îmi dau viaţa ca iarăşi să o iau!”* şi *„Cine crede în Mine, Eu îl voi învia în ziua de apoi”* (Evanghelia după Ioan).

Căpitanul, trăitor profund al acestor Adevăruri, a cerut elitei legionare aceste jurăminte în faţa primilor martiri ai neamului nostru căzuţi în lupta directă cu slugile lui satana, în acest veac de întuneric.

Jurământul legionarilor este Flacără de Lumină; el a ţâşnit din jertfă şi a aprins, lumină din lumină, conştiinţele întregului neam românesc, din generaţie în generaţie:

*„Moţa şi Marin! **Jur**, în faţa lui Dumnezeu, în faţa jertfei voastre sfinte pentru Hristos şi Legiune, să rup din mine bucuriile pământeşti, să mă smulg din dragostea omenească şi pentru învierea neamului meu, în orice clipă să stau gata de moarte, **Jur**!”*

Iar cuvântul Căpitanului la *Jurământul gradelor legionar*e depăşeşte posibilităţile de interpretare:

„Iubiţi camarazi, ori de câte ori am fost în faţa unei jertfe legionare mi-am spus: Ce îngrozitor ar fi ca pe sfânta jertfă supremă a camarazilor noştri să se instituie o castă biruitoare, căreia să i se deschidă

porțile către viața afacerilor, a loviturilor fantastice, a îmbuibărilor, a exploatării altora.

Deci, au murit unii pentru ca să slujească poftele de îmbogățire, de viață comodă şi de desfrâu ale altora?

Iată, acum ne-a adus Dumnezeu aici, în fața celei mai mari jertfe pe care putea s-o dea Mişcarea Legionară. Să punem inima, fruntea şi trupul lui Moța şi ale camaradului său Marin, temelie Națiunii Române. Fundament peste veacuri pentru viitoarele măriri româneşti. Să punem deci pe Moța şi pe Marin baza viitoarei elite româneşti, care va fi chemată să facă din neamul acesta ceea ce abia întrezăreşte mintea noastră.

Voi, care reprezentați primele începuturi ale acestei elite, să vă legați prin jurământ că vă veți comporta în aşa fel încât să fiți cu adevărat începutul sănătos, de mare viitor, al elitei române, că veți apăra întreaga Mişcare Legionară ca ea să nu alunece pe căi de afaceri, de lux, de trai bun, de imoralitate, de satisfacere a ambițiilor personale sau a poftelor de mărire omenească.

Veți jura că ați înțeles, că deci nu mai există nici un dubiu în conştiința dumneavoastră că Ion Moța şi Vasile Marin n-au făcut uriaşa lor jertfă pentru ca noi, câțiva de azi sau de mâine, să ne îmbuibăm de bunătăți şi să benchetuim pe mormântul lor. Ei n-au murit ca să biruim prin jertfa lor o castă de exploatatori, pentru a ne aşeza noi în palatele acestei caste, continuând exploatarea țării şi a muncii altora, continuând viața de afaceri, de lux, de destrăbălare.

În cazul acesta biata mulțime a Românilor, prin biruința noastră, ar schimba numai firma exploatatorilor, iar țara stoarsă şi-ar încorda istovitele puteri ca să suporte o nouă <u>*categorie de vampiri*</u> *care să-i sugă sângele, adică noi.*

O! Moța, tu n-ai murit pentru aceasta. Jertfa ta ai făcut-o pentru neam.

De aceea veți jura că ați înțeles că a fi o elită legionară, în limbajul nostru, nu înseamnă numai a lupta şi a învinge, ci însemnă: permanenta jertfire, în slujba Neamului, că ideea de elită este legată de ideea de jertfă, de sărăcie, de trăire aspră şi severă a vieții, că unde încetează jertfirea de sine, acolo încetează elita legionară.

Vom jura deci că vom lăsa prin legământ urmaşilor noştri să vină să jure la mormântul lui Moța şi Marin pe următoarele condiții esențiale ale elitei, pe care noi înşine jurăm:

1. Să trăim în sărăcie, ucigând în noi poftele de îmbogățire materială.

2. Să trăim o viață aspră şi severă, cu alungarea luxului şi îmbuibării.

3. Să înlăturăm orice încercare de exploatare a omului de către om.

4. Să jertfim permanent pentru țară.

5. Să apărăm Mişcarea Legionară cu toată puterea noastră împotriva a tot ce ar putea să o ducă pe căi de compromisuri sau compromitere, sau împotriva a tot ce ar putea să-i scadă măcar, înalta linie morală.

Moța şi Marin, ***Jurăm****!"*

Față de voturile călugăriei, Sărăcia de bunăvoie, Castitatea şi Ascultarea, nu găsim deosebire. De aceea unii străini, cercetători ai fenomenului legionar, l-au numit pe Căpitan inițiator, realizator şi conducător al unei congregații (ordin) religioase, mai mult decât conducător politic (greşeau în parte, despărțind actul moral de actul politic, în acest fel putând-se devia la machiavelicul „*scopul scuză mijloacele*").

Căpitanul crease o *şcoală morală*, – şi nu un partid politic, – ce avea ca obiectiv modelarea în viziune creştină a sufletelor, nu acapararea puterii politice. Imperiul bizantin a ajuns şi politiceşte în brațele creştinilor; aşa şi România va cădea politic - din mâna celor fără conştiința responsabilității în fața lui Dumnezeu - în brațele legionarilor, nu prin lovituri de stat, nici prin şantajul maselor cu voturi măsluite, ci prin jertfe şi viață virtuoasă, operând în conştiința neamului chemarea lor la conducerea statului. E un proces lung, alte generații vor trebui să se aşeze conştient pe altarul ispăşirii păcatelor acestui neam.

- Luăm asupra noastră păcatele acestui neam, a zis Căpitanul, oferind Mişcarea Legionară

lui Dumnezeu, ca jertfă de ispăşire pentru păcatele neamului. Iar Dumnezeu a acceptat:

- Luaţi-le! Să vedeţi ce o să păţiţi! Şi Fiul Meu a luat asupra Lui de bunăvoie păcatele lumii. Veţi pătimi şi voi! Fraţii voştri de sânge şi duşmanii Mei vă vor ucide!

- Da, Doamne, răspundem noi, dar aşa cum pe El L-ai înviat din morţi, nădăjduim să fii şi cu noi, ca la Învierea Neamurilor să nu fim în afara dragostei Tale! Şi credem că această nădejde ne va izbăvi!

Aceste **legi**, **porunci** şi **jurăminte** au constituit pentru noi, FDC-iştii, eşafodajul construcţiei noastre bio-psihice şi spirituale, ne-au ferit de mediul corupt în care puteam aluneca sau puteam fi ispitiţi să cădem şi ne-au dat conştiinţa valorii existenţei noastre spirituale ca români, în viaţa creştină a acestui veac, vizând finalitatea neamului nostru de o măreaţă strălucire în faţa lui Dumnezeu.

Fără a minimaliza meritele altor neamuri din punct de vedere cultural, artistic, ştiinţific etc., pe plan spiritual însă, Lumina aprinsă de la Altarul Jertfei şi Învierii lui Hristos, păstrată în Potirele Altarelor Sfintei Biserici, este purtată acum în lume de aceşti misionari laici, care-şi zic legionari ai Arhanghelului Mihail. Ei sunt recunoscuţi de Biserică datorită mărturisirii prin jertfa supremă întru apărarea Crucii, prin Moţa şi Marin, prin toate celelalte mii de jertfe aduse pe altarul credinţei în Hristos şi Învierea Lui, mai ales sub teroarea comunistă.

Totuşi, astăzi poporul nostru, hrănit timp de o jumătate de veac cu minciuna comunistă, cu diversiunea şi teroarea, la auzul numelui de legionar tresare îngrijorat şi se uită împrejur cu prudenţă, încuiat în răul cu care l-au hrănit slujitorii lui satana ca să nu se salveze, să nu se mântuiască, încât *„văzând nu văd, auzind nu aud şi nu pricep cu mintea"*. Toţi legionarii însă se găsesc fie în Biserica luptătoare, fie în cea triumfătoare. Ei sunt mărturisitori activi, laici sau clerici, declaraţi şi nedeclaraţi, şi sunt jertfe mijlocitoare înaintea Scaunului de Judecată al lui Dumnezeu, pentru iertarea păcatelor acestui neam.

În poporul evreu dus în robia babilonică împreună cu conducătorii lui, pedepsit aşa cum Dumnezeu îi prezisese dacă nu respectă legea: „*te voi strămuta* (Israele) *dincolo de Babilon*" (Ieremia), se aflau Daniil cu cei trei prieteni ai săi nevinovaţi. Pentru ei suferinţa nu era pedeapsă, ci încercare. Prin ei Dumnezeu realiza actul pedagogic al jertfei celui bun pentru iertarea păcatelor celor răi. Ei sunt mijlocitori în faţa lui Dumnezeu pentru poporul vinovat, vrednic de osândă. Daniil cu prietenii săi vor suferi sancţiuni grele, aruncarea în groapa cu lei şi în cuptorul încins cu foc, pentru credinţa în Dumnezeu mărturisită în numele neamului lor.

Neamul românesc împreună cu conducătorii lui rătăciţi a fost pedepsit de Dumnezeu pentru păcatele lui prin venirea unei stăpâniri satanizate. Pedeapsă proorocită de Corneliu Zelea Codreanu când a denunţat trădarea creştinismului prin apropierea de comunism: *„De vor intra trupele ruseşti la noi şi vor ieşi învingătoare în numele diavolului, cine poate să creadă, unde este mintea care să susţină că ele vor pleca de la noi, înainte de a ne sataniza, adică bolşeviza? Consecinţele? Inutil a le discuta!"* Şi *„luând asupra noastră păcatele neamului acestuia"*, legionarii conştient au acceptat suferinţele, fiind schingiuiţi, ucişi şi înfieraţi ca cei din urmă răufăcători, aşa cum erau schingiuiţi proorocii Vechiului Testament şi ucişi în chinuri groaznice, aruncându-li-se vina de înşelători ai poporului, aşa cum erau şi sunt ucişi martirii lui Hristos. Sufereau cu conştiinţa mijlocirii la Dumnezeu pentru neamul lor. Legionarii rămaşi în viaţă după holocaustul comunist deconspiră lumii acţiunea de satanizare prin mijloacele moderne ale tehnicii, prin legea drepturilor omului, dar sunt iarăşi în obiectivul prigonitorilor, acuzaţi ca tulburători, căci ameninţă viaţa şi ordinea fărădelegii în stat.

Vă îndemn, tinerilor, mlădiţe fragede din care n-a gustat încă omida păcatului: faceţi cunoştinţă cu această şcoală care vă aduce în tinda Bisericii. Nu veniţi cu idei preconcepute.

„Audiatur et altera pars”, ziceau strămoşii romani. Păstraţi-vă curăţia intenţiei şi simplitatea raţionamentului pentru a judeca şi simţi cu propriile voastre puteri sufleteşti că Adevărul este unul singur, cel revelat de Dumnezeu, singurul demn de slujire, iar celelalte forme de ideal şi slujire sunt hristoşi şi prooroci mincinoşi.

Mişcarea Legionară a epuizat din toate punctele de vedere, doctrinar, formativ-educaţional, metodologic şi organizatoric, toate aspectele şi datele în procesul de devenire a ***omului nou*** *creştin-legionar*, singurul care poate rezolva toate problemele de viaţă materială şi spirituală în acest veac demonizat. Acest om preface lumea, acţionând mai întâi asupra propriei sale fiinţe. *„Împărăţia Cerurilor este înlăuntrul vostru”*, zice Mântuitorul; iar Căpitanul: *„Răul ne vine de la suflet”*.

Oricine va voi să-şi slujească neamul său în numele lui Dumnezeu va fi numit legionar, de va voi sau nu. Şi va fi prigonit pentru acest crez, pentru ca Dumnezeu să fie preamărit în el. Căci ce cinste poate fi mai mare pentru om pe pământ?

Căpitanul nu era un propovăduitor demagogic al învăţăturilor creştine, ci misionar trăitor, împlinitor, în viaţa personală mai întâi, al acestor adevăruri, apoi un sfetnic şi un diriguitor al vieţii comunităţii pe care o conducea. Asta l-a impus ca far de lumină tuturor conştiinţelor româneşti cu adevărat cinstite, de la simpli ţărani şi muncitori până la intelectuali luminaţi; avem îndrăzneala să spunem că elita spiritualităţii româneşti este şi elita spiritualităţii acestui veac. **Circulara nr. 148**, cu privire la post şi rugăciune, din 17-18 Februarie 1938, este o mărturie pentru a ne încredinţa de înalta şi intensa trăire spirituală a Căpitanului.

„În timpul postului:

*A. Se citeşte de mai multe ori pe zi Paraclisul Maicii Domnului. (*rugăciunea specială de invocare a ajutorului pe care Maica Sfântă, prin mijlocirea sa, ni-l poate acorda în vreme de nevoi şi necazuri*, n.a.)*

*B. Nu se citesc ziare, nu se citesc nici un fel de cărţi (*altele decât Sfânta Scriptură sau religioase*, n.a.), nu se admite nici un fel de distracţie sau măcar ceva care ar putea distrage sufletul legionarului de la rugăciune.*

*C. Nu se fumează. Nu se mănâncă nimic miercurea şi vinerea (*se ajunează până seara*, n.a.). În celelalte zile, mâncare de post.*

D. Nu se joacă cărţi, table, nu se merge la spectacole. Nu se fac vizite decât numai pentru rugăciune.

E. Toată problema se pune:

a. în înfrângerea oricărei pofte, în biruirea pornirilor trupeşti şi materiale.

b. în eliberarea sufletului de sub jugul materiei.

c. în concentrarea lui (a sufletului) în rugăciune, deci în apropierea cât mai mult de cei morţi, de sfinţi, de Mântuitorul Iisus Hristos, de Dumnezeu.

*Chemaţi (*în rugăciune *n.a.) morţii şi sfinţii neamului, să se roage întotdeauna alături de voi. Chemaţi-l pe Moţa.*

f. Nu se fac discuţii contradictorii, care să ne facă să uităm că suntem în rugăciune.

g. Ţinuta, pretutindeni: acasă, pe stradă, în tren, ca în Biserică.

Legionarii şi legionarele trebuie să ştie că nu este vrăjmaş care să lupte şi să biruiască în contra postului şi a rugăciunii.”

Finalul circularei îl confirmă pe Căpitan ca trăitor al celor enunţate şi ca verificator al puterilor Dumnezeieşti lucrătoare prin post şi rugăciune:

„În cei 16 ani de luptă, în cele mai grele şi mai primejdioase clipe, am citit la 12 noaptea, timp de 42 de nopţi Paraclisul Maicii Domnului. Am mai citit în timpul prigoanei, purtând-o tot timpul la mine, cărticica de rugăciune a Sfântului Anton de Padova”.

Fraţi creştini, fii ai patriei mele, peste tot unde s-au aflat legionarii, liberi, în temniţe, în călătorii, în străinătate, în exil, în deportări, în prizonierat, au îngenuncheat în rugăciune, cerând milostivirea lui Dumnezeu, pentru ei şi pentru neamul românesc, ziua şi noaptea, individual sau în comun. Permanentă **candelă vie**, ştafeta rugăciunii alerga de la om la om, încât să nu lipsească de pe altarul jertfei, nici o clipă măcar, vreun jertfitor.

Câţi mai fac astăzi rugăciuni în miezul nopţii? Câţi îşi mai aduc aminte că vor da seama pentru sufletul lor? Beţii şi destrăbălări, da, se fac la miezul nopţii. *Rugăciuni,* **nu**!

Erau uimiţi adversarii şi torţionarii legionarilor din toate regimurile şi mai ales din perioada comunistă:

- Cum rezistă ăştia la atâtea suplicii, când alţii ar fi murit de mult?!

Rezistau postind şi rugându-se. Rugându-se pentru ei înşişi, să nu trădeze Adevărul; rugându-se pentru cei apropiaţi să nu se lase înşelaţi; rugându-se şi pentru cei care loveau, să cunoască Adevărul şi să se pocăiască de greşelile lor. Adversarii lui Hristos strigau:

- Huo! Tu, care dărâmi templul şi în trei zile îl faci la loc, coboară de pe cruce, dacă eşti Hristosul, ca să credem în Tine. Iar nouă: De ce nu vine Hristos, mă, să te scape din mâinile noastre, dacă crezi în El?

După cum Domnul Hristos n-a siluit atunci conştiinţele acelora, coborând de pe Cruce, ci a lăsat ca după Învierea Sa, cutremuraţi de ceea ce au făcut, în mod liber să vină la Cunoştinţa Adevărului pocăindu-se şi strigând înaintea Apostolilor, în auzul întregului norod: „*Fraţilor, ce să facem?*", aşa şi acum Dumnezeu nu siluieşte conştiinţele prin minuni imediate, ci aşteaptă mijlocirea noastră pentru ei, prin acceptarea suferinţei, însoţită de rugăciunea Mântuitorului pe Cruce: „*Doamne, iartă-i că nu ştiu ce fac!*", ca astfel să li se deschidă ochii sufletului, spre pocăinţă.

*
* *

Este bine să ştim tot ce a spus şi a făcut Mântuitorul şi, după El, două mii de ani, până în zilele noastre, toţi Sfinţii Lui, iar în zilele noastre şi marii oameni ai neamului nostru: Eminescu, Nae Ionescu, Codreanu, Moţa, Ţuţea, Eliade şi ceilalţi gânditori, filozofi, organizatori şi martiri creştini. Unii ştiu mai mult, alţii mai puţin, iar alţii află în prezent. Dar să ştim nu este suficient pentru noi, pentru generaţia noastră şi pentru generaţiile ce ne vor urma!

Lumina pe care o revarsă ei trebuie să se convertească şi în fiinţele noastre în acte de trăire, de realizare vie, în întruchipare văzută de către cei din jur ce păşesc pe stradă, în propriul cămin şi la locul de muncă, în atelier, pe câmp, în instituţii, în orice comunităţi omeneşti, ca slujitori ai obştii, în intimitatea fiinţei, necunoscută decât de Dumnezeu. „*Ca oamenii văzând faptele voastre cele bune să creadă în Dumnezeu*" (Evanghelia după Matei). Starea aceasta trebuie să ne fie firească.

„*Fiţi desăvârşiţi!*", este imperativul categoric, indubitabil al Mântuitorului. De aceea noi nu ne putem permite o atitudine de admiratori gură-cască sau de lăudăroşi cu un capital la care n-am adăugat nici o dobândă. Trebuie să depăşim condiţia de automulţumire, de „căldicel", („*Avem de tată pe Avraam*"...), nu numai prin Adevărul mărturisit şi trăit de alţii, îmbătându-ne cu cuvinte, ci prin implicare în Adevăr, în acte de trăire sfântă.

Căci Adevărul nu este exterior fiinţei noastre, ci propriu existenţei noastre fiinţiale. Dacă n-am înţeles acest lucru suntem doar scamatori de circ care scoatem lucruri surprinzătoare din manşete, apoi ne întoarcem din scenă la bufetul circului, mâncând, bând pe săturate şi destrăbălându-ne cu prima femeie ieşită în cale, machiată de diavol în primadonă. Noi nu suntem circari! Pentru noi viaţa nu e prilej de desfătare uşoară, inconştientă, la nivel

animalic, ci viața în trup e timp şi prilej oferit spre transfigurare, în vederea celui mai sublim scop, propus de Însuşi Creatorul: Mântuirea! Îndumnezeirea, spre înveşnicirea ființei noastre!

Dacă n-am înțeles faptul acesta, mai bine n-am fi ştiut nimic despre Adevăr. *„Celui ce ştie mult, mult i se va cere. Iar celui ce nu ştie, i se cere mai puțin”*. *„Sluga care a cunoscut voia Stăpânului său şi n-a făcut aşa, va fi bătută mult, iar cea care n-a cunoscut voia Stăpânului va fi bătută mai puțin!”* (Evanghelia după Matei). *„Fraților, nu vă faceți mulți învățători, ştiind că mai mare osândă veți lua”* (Sfântul Apostol Pavel).

Plecând de la ceea ce ne-au învățat marii noştri înaintaşi, pedagogi luminați de Dumnezeu spre zidirea noastră, *„ne aruncăm înainte”* cuprinşi de dorul neostoit de a realiza din ființa noastră şi a neamului nostru, rug neconsumat, jertfa transfiguratoare spre Viață Veşnică.

Alături de formațiuni bărbăteşti - *cuiburi, corpuri*, - formații de femei şi fete, numite *cetățui*, trăiau în duhul mireselor lui Hristos, ca nişte călugărițe în haină civilă, fiind sâmbure de înnoire creştină a vieții femeii romănce, soție şi mamă, nealterată de modernism şi mondenism. *„Pentru feciorie şi familia creştină”* are actualitate. Femeia este partea cea mai frumoasă a creației Dumnezeieşti. E sensibilitatea vieții şi a luminii, concretizată într-o făptură gingaşă, fragilă, dar demnă de o atenție specială. Făcea parte din OM, din Adamul creat inițial androginic (principiile rațional şi afectiv într-un tot unitar). Dumnezeu îi scoate lui Adam în față partea nobilă, sensibilă a ființei sale, pentru ca rațiunea lui să o revendice, să o dorească reintegrată în sine, pentru a se întregi. Adam nu ştia *„taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută”*, că reintegrarea principiului afecțiunii în ființa sa rațională era tocmai condiția împlinirii creației.

Îngerii care lipseau, prin căderea cetelor ascultătoare de Lucifer, nu mai trebuiau să apară în creația Divină ca duhuri directe ale voinței Dumnezeieşti, – *„Prin Cuvântul Său, Dumnezeu a făcut cerurile şi prin Duhul Gurii Lui, toată Oştirea lor”*, *Psalm*, – ci ca o voință de împlinire a Duhului sălăşluit în Adam. Adam devenea creator, coautor cu Dumnezeu la umplerea cerului cu îngeri noi. Dumnezeu îi dă în primire toată creația, îl face Domn şi Împărat peste toată lucrarea mâinilor Sale. Această măreție a OMULUI care reflecta Dumnezeirea în forme materiale, sensibile, îl tulbură pe Lucifer. Acesta are nevoie de cheia cu care să intre în cunoaşterea actului intențional Divin ascuns în această nouă existență.

Diavolul: Ce v-a spus Dumnezeu, când v-a aşezat aici?

Femeia: Putem să gustăm din toți pomii grădinii afară de „pomul cunoştinței binelui şi răului”.

Diavolul: De ce?

Femeia: Pentru că în ziua când vom gusta vom muri negreşit.

Satana a înțeles totul. Înțelese că Dumnezeu reedita acelaşi proces de ascultare, ca şi pentru el, dar la un nivel nou. La nivelul unei existențe perisabile (stricăcioase). O existență spirituală şi materială în acelaşi timp.

Dacă ar fi intuit atunci această condiție a noii făpturi, de a rămâne etern în existență ca spirit şi materie (materie spiritualizată), poate ar fi renunțat la alte întrebări. Oare a judecat la nivelul duhului alterat de infatuare că dincolo de actul cunoaşterii posibile duhului creat Duhul Divin nu poate avea o stare (condiție) superioară?

- Nu-i adevărat, zice Lucifer, nu veți muri!

- Cum, nu-i adevărat, ar fi putut replica femeia. *„Cu moarte veți muri!”* ne-a spus Dumnezeu. El poate minți? Cine eşti tu ca să-L înfrunți şi să-L batjocoreşti? Oare la El *da* poate fi şi *nu*? Dar Lucifer i-a indus lipsa de perspicacitate intuitivă, făcând-o să uite veşnicia fericirii pentru bucuria imediată a independenței eului. Şi Eva a pus în acord neascultarea sa

cu rațiunea, confruntându-se cu Adam. Acesta scapă şi el din vedere consecința ultimă a neascultării însuşindu-şi viziunea nemuririi prin sine, prin voința proprie, fără ascultarea pe care, rațional, trebuia să i-o impună condiția de „creat". Cade şi el în cursă intrând în ascultarea diavolului. „*Atunci*, zice Scriptura, *li s-au deschis ochii!*" Care ochi, Dumnezeu îi făcuse orbi? Nu văzuseră creația în toată splendoarea ei? Nu dăduse Adam nume tuturor viețuitoarelor? Li s-au deschis ochii minții. Abia acum şi-au cunoscut păcatul săvârşit. Unirea în duh a rațiunii şi simțirii prin neascultare se dorea împlinită şi material, biologic, precum în duh aşa şi în trup. Or, actul atracției fizice (concupiscența) i-a făcut să se ruşineze şi să se ascundă. Cei care fuseseră creați după chipul lui Dumnezeu, rațiune, simțire şi voință liberă, căzând din ascultare, prin înşelăciune diavolească, vor purta pecetea păcatului şi îl vor transmite tuturor urmaşilor, alterând întreaga creație.

Pentru restabilirea ordinii în creație Dumnezeu îl foloseşte pe Adam prin darul procreației, chiar dacă progenitura lui se va scufunda şi mai rău în păcat. „*La plinirea vremii*", femeia va acorda credit integral cuvântului Divin, ascultând împotriva rațiunii fireşti, alterată, de rațiunea voinței Divine ce s-a făcut cunoscută prin înger. „*Iată, roaba Domnului sunt, fie mie după cuvântul tău*". Fecioara Maria reabilitează neascultarea fecioarei Eva, aşa încât „*raiul cel închis, iarăşi s-a deschis*".

Prin neascultare, procrearea coborâtă la nivel biologic, la pofta trupească, aruncă trupurile în stricăciune şi în moarte, iar sufletele în iad. Prin ascultarea Fecioarei Maria, actul procreării este supranatural. Cel născut din voința omenească şi Dumnezeiască (a Duhului Sfânt) biologic, omoară moartea, asumându-şi toată umanitatea în trupul transfigurat prin înviere, intrând ca un Nou Adam - OM şi Dumnezeu - în condiția de Fiu al lui Dumnezeu.

Hristos este arhetipul noilor îngeri creați prin Adam, iar Lucifer nu-L mai poate înşela, pierzând puterea asupra creației. „*Locul lui nu s-a mai găsit în cer*" pentru învinuirea fiilor lui Dumnezeu. „*Văzut-am pe satana căzând ca un fulger din cer*"! Dacă Dumnezeu n-ar fi completat numărul îngerilor căzuți, cu noi Hristoşi, frați ai Fiului lui Dumnezeu, şi ar fi trebuit să realizeze apocatastaza, printr-o penitență dată lui Lucifer şi îngerilor lui, presupunând că Lucifer ar fi executat canonul, ce s-ar fi întâmplat oare cu cei înşelați de el? Ar fi trebuit un canon şi pentru reabilitarea celor rămaşi vinovați din pricina şi în locul lui? Dar Mântuitorul zice: „*Vai de cel ce se sminteşte, dar mai vai de cel prin care vine sminteala*" (Evanghelia după Matei), şi hotărăşte: „*Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veşnic, gătit diavolului şi îngerilor lui*" (idem). Aceasta este sancțiunea pentru toți păcătoşii nepocăiți, robi celui de care au ascultat.

Nu e posibilă apocatastaza, lumina şi întunericul rămân în veşnicie. Fetelor şi soțiilor din *Cetățuile legionare*, vă reamintiți cuvântul Sfântului Apostol Pavel: „*Cine se căsătoreşte bine face. Dar cine vrea să-şi închine fecioria lui Hristos şi mai bine face*", „*şi patul este binecuvântat şi fecioria este sfântă. Fiecare e liber să facă cum vrea*". Iar Mântuitorul zice: „*Sunt fameni care s-au născut aşa din pântecele mamei lor; sunt fameni pe care i-au făcut oamenii fameni şi sunt fameni care s-au făcut ei înşişi fameni pentru Împărăția lui Dumnezeu* (viața de feciorie)" (Evanghelia după Matei). Vreau să înțelegeți că Dumnezeu nu siluieşte voința noastră liberă. Ne cere un singur lucru: în tot ceea ce facem să țintim la finalitatea existenței noastre în Veşnicia Divină. Când o ignorăm, ajungem în veşnicia satanică.

Fecioară care vrei să te căsătoreşti, în patul nupțial mirele tău să fie şi primul şi ultimul bărbat care cunoaşte taina frumuseții tale. Prin naşterea de prunci fiți coautori prin procreare la completarea numărului îngerilor căzuți. Aceasta o poți realiza numai dacă eşti prezentă în Biserică; numai Biserica lui Hristos te poate creşte pură, sfântă, ferindu-te de ispite.

Mire, cea care ți-a fost încredințată în fața altarului, în prezența lui Hristos, nu e carnea

poftelor tale lumeşti, cu care să-ţi satisfaci nevoile instinctuale, ci fiica lui Dumnezeu, sora ta de cuget şi faptă, scoasă din însăşi fiinţa ta, prin care, împlinindu-te, vă asiguraţi reciproc locul în veşnicie, împreună cu fiii voştri, care prin Botez devin fii lui Dumnezeu.

Cutremuraţi-vă, dar totodată vă şi bucuraţi pentru harul care vi s-a dat şi cinstea la care sunteţi chemaţi. În faţa lumii bărbatul este oglinda demnităţii morale a femeii sale şi femeia este oglinda demnităţii bărbatului. Iar în ceruri: „*Nici nu se vor însura, nici nu se vor mărita, ci vor fi ca îngerii lui Dumnezeu*" (Marcu 12, 25), căci biologic fiinţa spirituală OM este proiectată în eternitate ca finalitate. Determinată cauzal, dar eternă. Eternitatea ei nu poate fi anulată de nimeni şi de nimic. Nu există voinţă şi putere împotriva voinţei şi puterii Celui care a creat-o. Dumnezeu o menţine în existenţă: „*Să facem om după chipul şi asemănarea Noastră*" (Facere). Această existenţă vie poate fi alterată prin voinţa sa numai în urma înşelăciunii satanice; căci având libertatea alegerii preferă celor raţionale pe cele iraţionale destinându-se stării de negaţie, dar nu se poate desfiinţa sau anula ca spirit creat nici prin voinţa sa, nici prin alta. Finalitatea şi-o poate alege şi determina, anularea nu.

Cuvântul Mântuitorului: „*Tatăl Meu lucrează până acum* (continuu şi consecvent, *n.a.*) *şi Eu de asemenea lucrez*" (Ioan 5, 17), cuprinde în esenţa lui actul treimic al conceperii, al proniei şi al păstrării în eternitate a fiinţei create OM. Căci Dumnezeu nu poate săvârşi acte mai prejos de Sine.

Aparent, noi întrerupem lucrarea lui Dumnezeu când ucidem un om. El viază însă dincolo şi independent de intenţia noastră,

lucrarea fiind osândită în fiinţa noastră intimă - în duhul ei - căci a încercat să dispună de creaţia lui Dumnezeu, ca şi cum i-ar fi cauză şi finalitate. Întreruperea unei sarcini, indiferent de stadiul biologic la care s-a săvârşit, este crimă de omor (un păcat strigător la cer) care cade (adăugându-se şi consecinţele) asupra ambilor părinţi. Folosirea anticoncepţionalelor sau a oricăror forme de împiedicare a actului fecundaţiei (ferirea şi folosirea prezervativelor sunt onanie) sunt forme de păcat prin împotrivirea încă din intenţie la darul vieţii, prevăzut de Dumnezeu din momentul când bărbatul şi femeia au devenit un trup prin Taina Cununiei, prin care Dumnezeu a vrut să-i facă co-părtaşi cu El la realizarea în Slavă a Trupului Mistic al lui Hristos.

Acum se poate răspunde la întrebarea: de ce *Sfântă tinereţe legionară*?

Aşa am primit, aşa am crezut şi aşa am mărturisit, cu viaţa noastră; mărturisim şi vom mărturisi celor ce au „*urechi de auzit*" şi aşa dorim să fim confirmaţi de Dumnezeu: „*Sfântă tinereţe legionară cu piept călit de fier* (neînfricaţi în mărturisirea înţeleaptă) *şi sufletul de crin*" (purificaţi prin Taina Mărturisirii şi transfiguraţi prin însuşirea energiilor Divine din Trupul şi Sângele lui Hristos).

*
* *

Nici un om politic, nici Carol al II-lea, nici Antonescu şi nici nemţii, n-au intuit spiritul şi misiunea Mişcării Legionare în viaţa neamului nostru şi a lumii. Au crezut că este un partid politic pe care îl vor putea subordona sau îl vor putea compromite şi distruge. S-au înşelat căci judecau de la nivelul conştiinţei lor machiavelice. N-au intuit că Mişcarea Legionară era lucrare Dumnezeiască, nu omenească.

Prin ţelul pe care şi l-a propus, – Învierea neamului în faţa Scaunului de Judecată Finală, – prin metodele de a ajunge acolo, – purificarea sufletească şi trupească, – prin folosirea demnităţii morale în luptă şi respectarea poruncilor Divine sub ascultarea Bisericii, Mişcarea Legionară a imprimat conştiinţa misionarismului creştin în viaţa neamului. Fiecare legionar avea conştiinţa mărturisitorului în numele lui Dumnezeu, străduindu-se să împlinească Voia

Lui pe pământ. Vedem la el spiritul neînfricat în fața morții, ca şi la primii creştini martirizați.

Rugăciunea cântată permanent: „*Cu noi este Dumnezeu, înțelegeți neamuri şi vă plecați*", nu era un act propagandistic, ci exprimarea stării de conştiință pe care o aveau. Se socoteau trimişii lui Dumnezeu în acest sfârşit de mileniu diabolizat, întors la antropocentrism, ca porcul la mocirlă sau câinele la vărsătura lui, care să trezească la conştiința teo-centristă sufletul tuturor neamurilor.

Neamul românesc, prin ei, este mesagerul Divin care face cunoscută lumii Lumina Jertfei lui Hristos. Ei pot fi socotiți apostolii şi proorocii acestui veac; primesc moartea martirică, prigonitorii osândindu-se prin jertfa lor, salvându-se cei ce le urmează exemplu.

Evreii sunt deconspirați ca „*sinagogă a satanei*", cum o indică Sfântul Apostol Pavel, prin care se lucrează în lume toate fărădelegile. De aceea, la originea tuturor acțiunilor antilegionare stau evreii. Dar „*se va cere de la neamul acesta* (evreiesc) *tot sângele proorocilor vărsat pe pământ*", aşa cum zice Mântuitorul.

O mărturisire recentă a lui David Kaufman pune în evidență această acțiune nefastă în lume. Ea este conținută în nişte scrisori adresate unui legionar, Traian Popescu. „*Mai bine să mai țină regimul comunist încă o sută de ani, decât să spurcați pământul României vreodată cu ultimele fosile ce mai supraviețuiesc pe ici, pe colo.*

De noi nu ați scăpat şi nu veți scăpa niciodată deoarece tot noi conducem America şi toată lumea."

A doua mărturisire deconspiră nu numai acțiunea, dar şi agresivitatea acestui popor: „*Cum ați nesocotit voi, mă, proşti bătrâni, imensa noastră forță, desfăşurată permanent în lume sub toate timpurile.[...]*

Învingem pe linie de țară: Israelul.

Învingem pe linie de internațională ocultă şi secretă: francmasoneria.

Învingem pe linie de internațională muncitorească: comunismul."

(Urmează şi alte „mărturisiri" cu privire la Hristos, batjocorit şi insultat în tot felul de expresii triviale greu de suportat nu numai de suflet, ci chiar şi de urechi).

Ianuarie 1941 (21-24)

Lovitura de stat antonesciană, zisă „rebeliune legionară"

În starea de efervescență sufletească creată după comemorarea Moța-Marin din 13 Ianuarie 1941, Şeful de Grup FDC ținu cu toate Frățiile şedința din 20 Ianuarie. Ne comunică că la Bucureşti va avea loc a doua zi, 21 Ianuarie, o mare consfătuire la care sunt invitați să ia parte toți comandanții legionari, prefecții, şefii de județe, de poliție, pentru a discuta probleme de organizare şi administrație a instituțiilor şi a țării. Ne-a lăsat să înțelegem că elementele diversioniste provoacă nereguli şi tulburări pentru a învinui guvernul legionar că nu poate conduce țara. Eram surprinşi şi aşteptam desfăşurarea consfătuirii.

Uciderea lui Iorga în Noiembrie 1940 tulburase conştiințele noastre. Iorga avusese o contribuție hotărâtoare la uciderea Căpitanului; se aştepta judecarea în urma unei recunoaşteri publice cu privire la implicarea lui. Aceasta ar fi fost o pedeapsă suficientă pentru el în fața neamului. Cine-şi asumase răspunderea de a face dintr-un vinovat o victimă? Boieru, conducătorul celor ce-l pedepsiseră, nu s-a predat autorităților aşa cum făcuseră şi Nicadorii, şi Decemvirii, şi Răzbunătorii, după pedepsirea lui Duca, Stelescu şi Călinescu. O mână ocultă acționase astfel pentru compromiterea Mişcării Legionare şi creării unei stări de confuzie şi neîncredere în autoritatea guvernului legionar. La acestea se adăugau noile îngrijorări care tulburau sensibilitatea şi curățenia noastră sufletească.

În 21 Ianuarie un coleg de clasă ce dorea să intre în *mănunchiul de prieteni*, Dragomir Constantin, a plecat după amiaza în oraş după nişte cumpărături. S-a întors pe la 17-17,30 cu sufletul la gură.

- Măi Maxime, trupe militare cu arme, mitraliere, tunuri şi maşini s-au instalat pe bulevard, pe străzile care duc spre centru, chiar lângă şcoala noastră, în Crâng. Ici şi colo se văd ofiţeri şi ostaşi nemţi! Ce-o fi?

Nu ştiam nimic. Dar a doua zi, în ora a doua de curs (de la 9 la 10) a intrat în clasă Şeful Grupului FDC, Florin Stoian, palid la faţă. Salutându-l pe domnul profesor Ion Mihăilescu (de biologie) a vorbit cu dânsul ceva la catedră. După mimică şi expresia gravă era vorba de ceva deosebit. Stăpânindu-şi emoţia profesorul m-a întrebat:

- Maxime, îl cunoşti pe Şeful tău? Eşti la dispoziţia dânsului!

M-am prezentat Şefului de Grup.

- Ia câţiva băieţi cu tine, care crezi tu că pot face faţă unei încercări grele. Dar numai dacă şi ei acceptă. Am numit patru colegi:

- Vreţi să mergeţi cu mine?

- Da, au răspuns ei.

- Suficient, i-a oprit Şeful pe alţi doi.

Am ieşit din clasă îmbrăcându-ne mantalele de elevi. Pe coridor erau gata şi cei din clasa lui Marin Naidim, încă vreo 4-5 fraţi. Am ieşit din incinta şcolii, dispersaţi individual, ne-am strecurat printre liniile şi pichetele de soldaţi spre sediul FDC din spatele Bisericii din centrul oraşului. Palatul Comunal era înconjurat de armată, piaţa din faţă era plină de ostaşi înarmaţi, puşti-mitraliere şi mitraliere erau amplasate pentru tragere, pe străzile care intrau în piaţă erau instalate tunuri şi care blindate. La sediu, ordinul a fost scurt:

- Veţi intra în Palatul Comunal prin flancurile armatei!

S-a făcut planul de rupere a barierei de ostaşi. În grupuri de 10-12 persoane (eram în total vreo 100-120 FDC-işti de la toate şcolile) am înconjurat trupele militare în marş cu cântec; la un semnal ne-am aruncat în mijlocul lor, din mai multe puncte deodată, dezorganizându-i, şi am pătruns până la poarta principală a Palatului. Ostaşii n-au reacţionat. Parcă ne făceau loc, deşi câţiva ofiţeri nemţi se zborşeau la ofiţerii români, care se făceau că sunt supăraţi pe ostaşi. De la balconul Palatului comunal Alexandru Murea, comandant ajutor legionar, Şeful judeţului, s-a adresat militarilor:

- Ofiţeri şi ostaşi români! Sunteţi fraţii şi copiii noştri?! Duşmanii vor să transforme pământul ţării într-un noian de morminte, provocându-ne să ne ucidem unii pe alţii. Aceasta pentru a ne putea stăpâni şi a ne lua toate bunurile, pentru a-şi face interesele. Nu trageţi! Nu executaţi comenzile celor străini de neam. Să nu facem un război fratricid.

Ce a mai spus domnul Murea n-am mai auzit; pe două ferestre de la parter, porţile fiind baricadate, am intrat în Palat. Am fost repartizaţi la câte un grup care apăra intrările şi ferestrele parterului. Nu aveam şi nici nu ni s-au dat arme. Şefii punctelor de pază ţineau ferestrele deschise. Imediat după noi un grup mare de fete conduse de sora lui Nicu Cojocaru au adus mâncare, hrană rece, apoi au plecat. Subofiţerii postaţi în apropierea ferestrelor, pe treptele Palatului, vorbeau cu noi când nemţii nu-i observau:

- Fiţi liniştiţi, camarazi! Nu se va trage nici un foc de armă. Ordin de la domnul colonel. Era vorba de colonelul Jugănaru, om înţelept, iubit de ostaşi.

Spre seară s-a distribuit câte o bucată de pâine, o felie de brânză şi fructe şi ne-am aprovizionat cu apă. Ne-am odihnit cu schimbul până a doua zi. Ostaşii au fost schimbaţi după miezul nopţii. Spre dimineaţa zilei de 23 Ianuarie s-a produs rumoare printre noi. O parte din cei ce dirijau punctele de pază erau chemaţi la etaj. Se întorceau zâmbind. Peste

noapte, un grup de legionari care făceau de pază în podul Palatului, au observat mişcări suspecte la lucarnele de pe acoperişul magazinelor care înconjurau piața. Au raportat domnului Murea, care a organizat trei echipe.

Ajungând la punctele indicate au luat prin surprindere 3 sau 4 grupe a câte 2-3 oameni, îmbrăcați în cămăşi verzi - uniforma legionară - înarmați cu pistoale, care încercau să amplaseze două puşti-mitraliere. Arestați şi duşi la Palat, s-a constatat că erau evrei. La primele întrebări n-au vrut să răspundă nimic. Dar constrânşi şi amenințați au declarat că trebuiau să creeze o diversiune, trăgând mai întâi în armată pentru a declanşa riposta militară, ei având asigurată calea de retragere. Cu privire la cei de la care primiseră ordinele n-au declarat nimic şi au fost supuşi la măsuri mai drastice de anchetă. Domnul Murea i-a scos pe evreii în cămăşi verzi în balconul Palatului şi i-a pus să mărturisească intenția criminală în fața militarilor. Au fost apoi băgați într-un beci. După 24 Ianuarie li s-a dat drumul de noua administrație antonesciană. Am aflat mai târziu că BBC-ul a făcut „clăbuci la gură", acuzându-i pe legionari că Murea a maltratat şi a ucis evrei la Buzău şi trebuie condamnat la moarte.

La radio ascultam veşti din toată țara; instituțiile fuseseră ocupate de armată şi numiți Prefecți militari. Curieri speciali sosiți de la Bucureşti au comunicat din partea Comandantului Horia Sima că pentru a nu da naştere unui război civil fratricid vom ceda, retrăgându-ne de la conducere.

În ziua Unirii am ieşit în piața Palatului. Domnul Murea a vorbit ostaşilor şi legionarilor despre această zi națională, ziua Unirii Principatelor, în care toată suflarea românească şi-a dat mâna pentru crearea unui stat puternic, pregătind Marea Unire din 1918 a tuturor provinciilor româneşti. Iar acum duşmanii neamului vor să facă din această zi o zi a dezbinării şi a morții. Ca un semn că nu vor înşela sufletele noastre ne-a chemat să cinstim această zi într-o horă a dragostei de unitate sufletească şi trupească. Din toate piepturile a izbucnit *Hora Unirii*. Ostaşi şi legionari, ne-am prins în horă, piața devenind o platformă a dragostei româneşti.

Nemții priveau cu ciudă euforia îmbrățişărilor dintre ostaşi şi legionari. După ce entuziasmul s-a mai potolit, printr-o porta-voce ne-au anunțat să părăsim piața. Ne-au trecut printr-un coridor format de ostaşii nemți, făcându-ne percheziție, spunându-ne în prealabil să predăm armele. S-au depus vreo 10 pistoale şi câteva sute de cartuşe, vreo două puşti şi vreo 4 grenade fumigene, armament care aparținea corpului de poliție.

Plecam printre ultimii de la această confruntare, căreia Antonescu şi acoliții săi aveau să-i spună „rebeliune legionară". Pe seama ei fac afirmații calomnioase, compromițătoare, speculații politice şi psihologice asupra maselor, denaturând lucrurile. Căci orice crimă, orice faptă reprobabilă este aruncată în spatele legionarilor, exponenți ai răului din țară şi de pe pământ.

Am ajuns la şcoală obosiți şi flămânzi, cu gustul amar al trădării săvârşite de Antonescu pentru dorința sa de slavă deşartă, lumească. Părintele Morărescu a dat dispoziție la bucătărie să ni se aducă ceai cald şi să ni se deschidă dormitoarele. Picioarele ne erau înghețate şi ude. Ne-am schimbat hainele şi ne-am băgat în paturi. Am dormit până seara; la masă ne-a sculat elevul de serviciu. După masă, în sala de meditație, ce era şi sală de clasă, colegii ne-au asaltat cu întrebări. Neputând şi neştiind ce să răspundem, lăsam să se înțeleagă că viitorul, apropiat sau mai îndepărtat, va da răspuns nedumeririlor noastre.

Se auzeau veşti despre arestări masive de legionari în Bucureşti. Brigăzi speciale ale Siguranței operau peste tot în țară arestări şi maltratări ale fraților de cruce, condamnări anticipate şi în contumacie la muncă silnică pe viață, la moarte, urmărirea şefilor legionari şi

condamnarea în lipsă. Intrasem într-o nouă prigoană, sub auspicii naționaliste. Vorba proverbului:

- Cine ți-a scos ochiul?
- Frate-meu.
- A, de-aia ți l-a scos aşa adânc!

Nemții își ajunseseră scopul. Puteau să-l şantajeze pe Antonescu pentru a subjuga armata şi economia românească în susținerea frontului. Scopul lor ultim nu era înlăturarea comunismului şi instaurarea credinței şi dragostei creştine, ci a ideii rasiale a pangermanismului.

*
* *

Aşteptam din zi în zi să fim arestați şi trimişi în fața instanțelor militare. Antonescu declarase stare de război, punând în funcție tribunalele militare. Toate instituțiile au fost militarizate. Curțile marțiale ale Corpurilor Teritoriale condamnau zi şi noapte, cu pedepse groaznice (de la un an până la moarte) cele mai simple infracțiuni. S-a făcut şi un plebiscit cu *da* şi *nu*, pentru Antonescu. DA însemna pentru oricine, civil sau militar, rămânerea în funcție şi în viață. NU, fie scoaterea din funcție şi condamnarea pe termen, (pentru circumstanțe atenuante), fie condamnarea la moarte, mascată prin trimiterea pe front, în *batalioanele de reabilitare* constituite în Basarabia (Sărata), în care condamnatul, ținut numai pe linia I, putea fi reabilitat post-mortem. „*Aşa ceva mai rar, bobocule*”, ar fi zis Caragiale. La Buzău corpul de poliție nu era devotat cauzei antonesciene, de aceea operau arestări brigăzile speciale. În cursul anului 1941 arestările şi condamnările legionarilor buzoieni au fost mai mult simbolice.

S-au operat multe schimbări de sedii şi de personal: Corpul 5 armată, a fost mutat de la Braşov la Ploieşti (era aproape de granița nouă cu Ungaria), colonelul Manea, duşman al legionarilor, om corupt, slugarnic şi afemeiat, a fost numit preşedinte al Curții marțiale Ploieşti, fostele brigăzi antilegionare carliste au devenit antonesciene şi erau conduse de Eugen Cristescu şi generalul Petrescu – primul, o vulpe vicleană, al doilea, un sadic.

CAPITOLUL V
1941-1942

Războiul contra URSS - încercări neprevăzute

În luna Iunie 1941 a început războiul cu URSS. Legionarii închişi erau presați să dea declarații de desolidarizare de Mişcarea Legionară şi să facă cereri de reabilitare pentru a merge pe front, cu intenții duşmănoase. Cei ce au acceptat, considerați deci vinovați față de Antonescu, sperau că, liberi fiind, pe front își vor face datoria de ostaşi ai patriei. Dar după instruirea în lagărul special de la Sărata erau ținuți numai în linia întâi până mureau. Dacă scăpau cu viață (au fost câteva cazuri) erau readuşi în închisoare.

În vacanța mare am avut misiunea să reconstitui şi să păstrez legătura cu cuiburile de legionari din comunele vecine. Primarul comunei Ciorani pus de legionari după 6 Septembrie 1940, Nicolae Ghinea, ponderat şi gospodar, era croitor de meserie, foarte iubit şi respectat în comună. După îndepărtarea legionarilor fusese arestat de şeful postului de jandarmi, Trifan. Din actele de dosar rezulta că nu e vinovat de nici o dezordine pentru a fi deferit justiției şi a fost eliberat. Mi-a spus că în comună şi la postul de jandarmi nu se ştie că fac parte din FDC, dar să păstrăm legături mai puțin vizibile.

În anul şcolar 1941/42 Emil Palade a revenit în funcția de director, iar părintele Morărescu

a rămas la catedră. Lui nea Fănică, după câteva cercetări, poliţia buzoiană i-a dat drumul, ca şi altor mulţi legionari. I s-au dat ore numai la cursul inferior (conform unei dispoziţii ministeriale). La cursul superior preda profesorul Tiberiu Bordea, refugiat din Basarabia. Soţia sa a fost numită directoarea Şcolii Normale de fete. Ne veniseră şi câţiva colegi refugiaţi din Chişinău.

Ne organizam iarăşi pentru viaţa de catacombă. Să trăieşti în subversivitate pentru Adevăr! Dacă binele favorizează pe toţi deopotrivă, fiecăruia creându-i-se posibilităţi de realizare în funcţie de darurile specifice, de ce sunt prigoniţi cei ce vor să-l instituie? La vârsta aceea limitele gândirii se loveau ca valurile de malul mut al ţărmului. Profesorii erau foarte prudenţi în exprimare. Tocmai acum, când duceam război împotriva comunismului, în numele Crucii, cei care deschiseseră lupta pe tărâm practic, organizând şi educând poporul, erau acuzaţi şi loviţi. A te numi creştin şi român însemna a-ţi zice legionar. Era ispitit omul să renunţe la mărturisirea de creştin.

La şcoală, materii ca biologia, influenţată integral de concepţia materialist-darwinistă (evoluţionismul), puneau în conflict spiritul nostru creştin cu afirmaţiile ştiinţifice. Dar tânărul profesor Ion Mihăilescu din Padina Buzăului, crescut în frică de Dumnezeu şi dragoste de neam, era iubit de toţi elevii (tatăl său luptase la Mărăşeşti scăpând cu viaţă prin minune). Se căsătorise în acel an cu domnişoara Fernanda Morro, care venise în România cu fratele dânsei, inginer din Italia, în urma unor acorduri economice, şi fusese numită profesoară de italiană şi franceză. Italianca era de o gingăşie trupească şi sufletească cuceritoare; se îndrăgostise de plaiurile româneşti şi de poporul nostru; n-a mai plecat din ţară, chiar sub regim comunist, decât în excursii. Dumnezeu le-a dăruit şi doi copii. Vara munceau la ţară, ajutând-o la muncile câmpului pe bătrâna, simpatica şi duioasa mamă-soacră. Profesorul Mihăilescu ne-a prezentat concepţia materialist-evoluţionistă, bazată pe supoziţii, presupuneri şi ipoteze.

- Vedeţi voi, dragii mei, acestea sunt ipoteze. Nu sunteţi obligaţi şi nu trebuie să vi le însuşiţi ca adevăruri dogmatice. Cred că e bine să aveţi cunoştinţă de ele, ca să vă daţi seama cum privesc cei necredincioşi lumea. Personal, cred că Dumnezeu este cauza Creaţiei. Dacă noi nu am descifrat taina vieţii şi a morţii nu avem dreptul să prezentăm ca adevăr ştiinţific păreri şi ipoteze, inducând în eroare sufletele inocente şi luptând şi împotriva lui Dumnezeu. Părinţii noştri au crezut în Dumnezeu şi ne-au crescut şi pe noi aşa. Credinţa ne-a dat conştiinţa de oameni. Conştiinţa nu este efect al funcţiilor biologice, ci al puterii spirituale, pe care fiecare o poate intui în fiinţa sa, şi care se cheamă suflet.

După 22 de ani de temniţă, căutându-mi actele, ajunsesem în 1964 la Inspectoratul şcolar Ploieşti. Acolo fusese numit de curând inspector profesorul Mihăilescu. Mulţi ani predase împreună cu soţia sa la Liceul Mihai Viteazu (fost Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel). Se bucuraseră de un respect deosebit din partea cadrelor didactice şi a elevilor. Nu m-a recunoscut din primul moment. Chipul adolescentului era mutilat de anii temniţei şi ai vârstei. Prezentându-mă şi aducându-i aminte de lecţia de biologie, m-a îmbrăţişat:

- Cu ce pot să te ajut?

- Cu nimic. Mă bucur că vă văd neschimbat. V-am avut în gând şi în rugăciuni, ca şi pe părintele Morărescu, pe domnul profesor Gaznaş, pe domnul Ştefan Popescu şi pe domnul Ion Vicol.

- Mulţumesc că m-ai vizitat. Te rog să fii prudent. Răutatea nu face concesii.

Ne-am despărţit cu lacrimi în ochi. La 68 ani, în 1979, a decedat. De câte ori am ocazia, mă reculeg în faţa mormântului său din Viişoara.

Aşa erau mai toţi profesorii noştri. Plini de duh pedagogic, pregătiţi profesional, moral şi

social, împărtăşeau lumină şi orientau pe drumul adevăratei cunoaşteri generațiile de dascăli ai neamului. În anii de detenție am rezistat încercărilor şi pentru că chipurile acestor bărbați, mulți plămădiți în războiul pentru întregirea neamului şi făurirea României Mari, arătau calea spre desăvârşire spirituală. Urgia năvălitorilor satanizați de bolşevism nu le-a dat posibilitatea să-şi reverse frumusețea sufletească în potirele fragede ale urmaşilor lor. Subtil şi modest, cât barierele întunericului n-au stins aceste pâlpâiri, i-au luminat pe cei ce au sesizat intenția lor, prin adâncă prefacere şi urcuş spre cunoaşterea Adevărului Sfânt, după care s-au înscris nevăzut în alaiul de lumini al neamului.

Printre profesorii cu atitudini duşmănoase în 1941 era Vasile Maciu. Fiind ascultat, am aproximat data evenimentului istoric respectiv.

- Haaa! Te-am prins! Va să zică, n-ai învățat, dobitocule!

Batjocura mă tulburase, totuşi încercam să-mi controlez tonul:

- Domnule profesor, evenimentul are importanță nu prin data precisă, ci mai degrabă prin cauzele care l-au determinat şi prin consecințele care i-au urmat. În ceea ce priveşte dobitocia mea, nu are natura de a fi constatată de capacitatea dumneavoastră. Şi am luat loc ostentativ în bancă.

Nu se aştepta la asemenea replică. A stat un minut ca paralizat. A smuls catalogul şi a ieşit vifor pe uşă, direct la cancelaria directorului.

- Dacă elevul Maxim Virgiliu, legionar notoriu, care m-a insultat, nu va fi eliminat, îmi dau demisia şi fac cunoscut Ministerului Învățământului că Şcoala Normală din Buzău este pepinieră legionară.

- Sigur, domnule profesor, dacă elevul este vinovat, va fi sancționat. Vom aduce la cunoştința tuturor profesorilor incidentul pe care l-ați avut, pentru ca măsura disciplinară să nu fie unilaterală, a căutat să-l liniştească Palade.

Discuția s-a fixat pentru a doua zi. Seara, la cancelarie, Palade m-a întrebat între patru ochi. I-am relatat în amănunt. I-am propus ca martori întreaga clasă.

- Nu e nevoie, a zâmbit, am încredere în cuvântul tău de Frate de Cruce!

Ce s-a întâmplat în şedința profesorală n-am aflat. Dar la una din lecțiile de psihologie, referindu-se la temperamente şi caractere, Palade se uita la mine:

- E foarte bine să-ți stăpâneşti impulsurile temperamentale în fața adversarului lipsit de scrupule morale, gândindu-te mai ales cum sfârşeşte un lucru, nu cum începe. Căci rațiunea e stăpână şi poate acționa şi peste voință şi peste toate impulsurile fiziologice. Învățătură de care am ținut cont toată viața şi care m-a salvat din multe nenorociri, mai ales în temniță.

La teza din acel trimestru Maciu m-a supravegheat. Ca să-i dau satisfacție scriam numai când venea spre mine. Niciodată nu mi-a pus mai mult de 7 în teză. La oral, din două-trei note una cel puțin era din oficiu: 4 sau 5. Media de trecere fiind 6 la şcolile normale, abia ajungeam la linia de plutire cu aceste note nedrepte. Colegii observau persecuția mută. Mă sfătuiau şi ei să nu-l provoc pentru a nu-i da ocazia să-şi arate toată micimea sufletească.

Anul şcolar 1941/42 l-am absolvit cu o mențiune specială pentru însuşiri deosebite pedagogice. Părea că se oprise goana după FDC-işti. Diploma de normalist nu era echivalentă cu cea de bacalaureat şi trebuia să susțin un examen de diferență. Pentru că doream să urmez teologia şi medicina, care m-au fascinat totdeauna, în vară am studiat mai atent limba latină şi biologia. Tămăduirea trupului fără tămăduirea sufletului nu este decât un paleativ al suferinței; *„răul, suferința trupului, vine de la alterarea sufletului”*, remarca Căpitanul.

În primăvara lui 1942 clasa lui Marin Naidim absolvea. FDC-iştii făcuseră o excursie pe Penteleu prin August, la care participaseră cei din preajma Buzăului, fiind mai uşor de

încunoştinţat. În toamnă, când începeam clasa a opta, Iamandi, care luase parte, mi-a povestit cum au petrecut. Marin Naidim fusese şi el pe Penteleu, iar acum era luat militar căci se decretase încorporarea tinerilor cu un avans de un an.

Excursia avusese loc sub comanda noului Şef de Grup, Pavel Ion - care era confirmat de *Centru* în pripă, Stoian Florin, fostul Şef, fiind arestat. Acesta, după numire, urma să ia legătura cu mine. Din primul moment am avut presimţirea că nu este curat la suflet. Deşi absolvent al Liceului industrial din Buzău, nu-l văzusem la nici o şedinţă a Grupului în timpul Biruinţei.

Prin Mai 1942, Marin Naidim îmi spusese că Centrul a numit provizoriu pe un oarecare Pavel Ion în locul lui Stoian. Într-o seară, Marin îmi aduse la cunoştinţă că era convocată de Pavel Ion toată unitatea la o şedinţă într-o casă spre bariera Vintileanca. Am simţit cursa. Pavel era victima inconştientă a poliţiei sau făcea joc dublu. L-am rugat pe Marin să-i ceară lui Pavel să schimbe locul şi ora întâlnirii. Noi vom supraveghea locul respectiv şi după ce ne vom convinge că nu este pericol vom intra, iar din cauza programului de internat nu vom veni toţi. Dacă va ţine morţiş să venim toţi şi nu acceptă schimbarea locului sau orei, lucrul nu este curat. Marin i-a cerut lui Pavel, dar era supărat, mie reproşându-mi că nu am încredere în Şef. Pavel n-a acceptat schimbarea orei sau a locului de întâlnire; doar cu mare greutate neprezentarea întregii unităţi.

Marin cu 4-5 colegi şi încă 2-3 din clasa lui Tică Voicescu, s-au dus la întâlnire. După rugăciunea de seară (de la ora 21), în drum spre dormitoare, s-au strecurat din internat pentru a fi prezenţi la ora 22 la locul indicat. La ora 23 era gata să aţipesc. Patul lui Marin, aproape de al meu, era liber. Ca să nu fie observată lipsa celor plecaţi, deranjam pătura şi cearceaful, creând impresia că respectivul elev este plecat la spălător sau în alt dormitor. Deodată uşa s-a deschis şi s-a închis cu repeziciune. L-am observat prin semiîntunericul dormitorului (era camuflaj şi numai un beculeţ albastru lumina confuz) pe Marin. Grăbit, se dezbrăcă şi se chirci în pat, trăgându-şi plapuma peste cap. Respira ca în urma unei goane. După câteva clipe am auzit zgomot şi în alte dormitoare. Veniseră şi ceilalţi.

- Ce s-a întâmplat, Marine, l-am întrebat în şoaptă.

- Măi Virgile, era să fim prinşi. Ne-a descoperit poliţia. Abia intraserăm în casă; dar Dobrescu, care nu intrase încă, a observat că nişte indivizi înconjoară casa. A dat alarma şi am reuşit să fugim pe o fereastră în curtea unui vecin. De acolo peste garduri am ieşit în Simileasca (cartier ţigănesc). Nu mai eram urmăriţi. Prin Crâng am intrat în livada şcolii, apoi în curtea internatului, peste gard. Toţi ne-am regăsit pe scara de serviciu. Noroc că nu ne-a simţit paznicul.

- Marine, Pavel a intrat în casă?

- Da!

- L-aţi văzut când a fugit?

- Nu ştiu, el zicea să nu fugim.

- Marine, nu crezi că a fost o cursă?

- Nu, măi Virgile! Cine să ne trădeze?

- Bine, Marine. Noapte bună!

Avea încredere desăvârşită, însă nedublată şi de discernere, ceea ce îl punea în primejdie. Ascultarea trebuie dublată cu raţiunea datoare să discearnă, aşa cum reiese şi din pilda Patericului.

Un Sfânt Părinte al pustiei avea un ucenic ascultător. Aşa de ascultător, încât Părintele se mira. Niciodată nu sesizase vreun act de reţinere la vreo poruncă sau afirmaţie pe care i-o adresa. Bănuind că ucenicul e lipsit de spiritul de discernământ şi prin ascultare oarbă ar

putea fi uşor înşelat de cineva care s-ar substitui adevăratului învăţător sau luminii harice (căci şi diavolul poate lua chipul îngerului de lumină) s-a gândit să-l pună la o probă şi să verifice condiţia lui. Aveau un măgăruş pe care ucenicii micii comunităţi îl înhămau la o saca pentru a aduce apa dintr-o oază din apropiere. Într-o zi Bătrânul îl duse pe ucenic în faţa grajdului:

- Fiule, vezi tu căţeluşul acesta?
- Îl văd, Părinte, răspunse ucenicul.
- Fiule, vezi şi cornițele lui?
- Le văd, Părinte!
- Fiule, auzi şi cum grohăie?
- Aud, Părinte!
- Da' ce-i ăsta, fiule?, întrebă Părintele intrigat.
- Măgăruşul nostru, Părinte, răspunse ucenicul zâmbind. Şi Părintele şi-a dat seama că raţiunea ucenicului lucra în actul discernământului.

Gândeam că excursia de sub comanda lui Pavel pe Penteleu probabil fusese făcută pentru de a-i cunoaşte personal pe toţi şi a-i putea da în mâinile poliţiei. Mă făceam vinovat de un proces de intenţie faţă de Pavel; dar sfârşitul acţiunii lui va confirma bănuielile mele.

După reluarea cursurilor, Pavel m-a căutat în internat. Ne-am cunoscut prin intermediul lui Iamandi. Mi-a cerut să-i predau imediat cotizaţiile, donaţiile, alimentele şi îmbrăcămintea pentru cei din închisori, precum şi o listă cu numele tuturor FDC-iştilor şi prietenilor, pe clase. Fiind prigoană, el trebuia să cunoască doar Şeful unităţii FDC din şcoală. Banii şi ajutoarele pentru cei din închisori, ca să-l verific, i-am spus că le-am trimis printr-un curier la Centru, la Focşani. Mi-a reproşat că nu respect legile şi ierarhia. Am motivat că nu puteam păstra la mine acele bunuri ca să nu dau de bănuit. Mi-a cerut să mai contribuim cu bani şi dacă pot să strâng pe loc el aşteaptă să-i predau, cu numele celor ce au contribuit.

- După ce am trimis banii, alimentele şi îmbrăcămintea, am desfiinţat unitatea din şcoala noastră pentru că elevii sunt săraci şi nu pot face faţă cerinţelor, prea mari pentru posibilităţile lor.

- Cu ce drept ai făcut aceasta? Ştii că te pot face răspunzător de trădare? Şi ştii ce păţesc trădătorii, m-a ameninţat pe faţă.

- Creditul tău moral e anulat pentru mine. Voi face cunoscută la Focşani comportarea ta.

Mi-a întors spatele şi a plecat furios. Făcea joc dublu? De frică? Din interes, folosind banii şi bunurile colectate de Frăţii? Mă bucuram totuşi că scăpasem de el. Iamandi nu plecase. Aştepta după colţul zidului, lângă scară. Mi-a ieşit în cale. Nu mi-am dat seama dacă auzise discuţia. I-am cerut ca, în cazul unei arestări, să declare că Frăţia noastră fusese dizolvată.

1 Noiembrie 1942. Arestarea

Simţeam în dimineaţa aceea o vibraţie în toate fibrele organismului, cum aveam să simt totdeauna în preajma unor situaţii critice. Am ascuns orice ar fi putut constitui corp delict în cazul unei arestări (fotografii, cărţi, medalioane), sfătuind fraţii să facă la fel şi să fie prudenţi. Se terminaseră orele de curs, clopotul sunase. Era ora 13 şi ne pregăteam de masă. Unul dintre pedagogi intră nervos:

- Clasa a opta, rămâneţi în bănci! Apoi ieşi.

Intrară în clasă patru bărbaţi, între 30 şi 40 de ani, îmbrăcaţi în haine de piele şi purtând pălării cu borul lăsat, ţinută specifică comisarilor de poliţie. Nu au salutat. Fiecare se postă în faţa unui rând de bănci întrebând pe fiecare elev cum se numeşte. Îl percheziţionau şi-i

ordonau pe un ton mitocănesc:

- Deschide, bă, pupitrul!

Răsfoiau cărțile şi caietele, controlau băncile, pe sub scaune, ciocăneau fundurile pupitrelor, scotoceau portofelele, cereau lămuriri despre persoanele din pozele găsite asupra elevilor şi confruntau numele elevilor cu cele înscrise pe listele lor. Câteva bănci mai în față strigară numele lui Vasile Răfan, ardelean venit la Buzău în urma cedării Ardealului prin *Dictatul de la Viena*, în 1940. La fel, numele altor doi colegi. Pronunțându-mi şi mie numele mă puseră cu fața la perete.

- Am dreptul să asist la propria mea percheziție, am zis.

- Aşa..., va să zică, eşti bine instruit.

- Vă rog să-mi arătați ordinul Procuraturii prin care aveți dreptul să îmi faceți percheziție şi legitimația de agent oficial al Poliției de stat.

- Las' că ți-o arăt eu la Poliție! Apoi, către ceilalți comisari: gata, am terminat, iar elevilor: puteți ieşi la masă!

Colegii au ieşit, crispați şi iuți de emoție, fără să se mai uite înapoi. Mie mi-au spus apoi să-mi iau căciula şi mantaua de elev şi să-i însoțesc. Comportarea în timpul percheziției şi arestării era un element de psihologie, de timorare a colegilor mei. Încadrat de agenți, doi în față, doi în spate, m-au scos în fața şcolii şi m-au împins într-o dubă improvizată. Au închis şi au pornit. Am ajuns repede la sediul Poliției, situat într-un hotel mai vechi, amenajat în acest scop, vis-á-vis de Palatul Comunal. M-au băgat într-un birou la etajul I; înăuntru era un funcționar preocupat de rânduiala unor hârtii:

- L-am adus!, raportă unul dintre cei patru şi se retraseră.

- Bună ziua, am salutat, dar funcționarul nu mi-a dat nici o atenție.

Avea 45-50 ani, fața imobilă, era încremenit parcă pe scaun, fără posibilitatea de a se mai ridica vreodată. După aproape două ore funcționarul tăcea, fără să ridice capul din hârtii. Afară începuse să ningă. Se vedeau prin fereastră fulgii mari, ca nişte cocoloaşe de hârtie creponată, care cădeau molcom. M-am apropiat şi am privit spre fereastră în piața largă a Palatului, unde avusese loc „rebeliunea”.

Visam cu ochii deschişi. Vedeam coloanele de ostaşi care încercuiseră Palatul, ofițeri cu chipurile încruntate, marşul nostru cu cântec şi evrei deghizați în legionari, *Hora Unirii*. Visul ar fi continuat dacă n-aş fi simțit o durere mai veche la genunchi, provocată de o cădere la un exercițiu la ora de gimnastică. Văzând că funcționarul nu se sinchiseşte de prezența mea am început să mă plimb prin fața biroului. M-a privit, a clătinat din cap nemulțumit şi a continuat să-şi vadă de treabă. După câtva timp s-a sculat şi, privind pe fereastră, şi-a potrivit ceasul cu cel din turnul Palatului Comunal. Era ora 15 fix. Şi-a încuiat registrele într-un dulap de fier marca Sfinx şi a ieşit pe coridor. A strigat pe un anume Ioniță. Un agent în civil care păzea ieşirea din coridor spre scări a răspuns. M-am apropiat de uşă. Pe un ton poruncitor, fără pic de secret, i-a spus:

- Vezi că ai în fiecare birou câte un arestat! Opt în total! Patru pe dreapta, patru pe stânga. După plecarea mea rămâi singur până mâine dimineața. Dacă ai şi tu vreo treabă îl avertizezi pe cel de la uşa de jos. Să nu-ți scape sau să evadeze vreunul că intri în locul lui! Ai înțeles?

- Da, să trăiți, domnule comisar şef!

- Dacă vreunul are nevoie de toaletă, îl însoțeşti.

Şi-a luat pălăria şi geanta şi a plecat. Eram curios ca să ştiu cine mai este arestat dintre FDC-işti. M-am gândit să-i anunț pe ceilalți că sunt arestat. Bătând în uşă, l-am rugat pe agentul de pe coridor să mă însoțească la toaletă; vorbeam cu el tare, ca să fiu auzit de cei din birouri.

- Domnule comisar, e voie să vină cineva de la Şcoala Normală să îmi aducă ceva lenjerie?

- Deocamdată nu, poate după ce se sfârşeşte ancheta.

- Sunteţi de mult în serviciu?, l-am întrebat la întoarcere.

- Nu, a continuat cu un aer de naivitate: m-am angajat şi eu la „ăştia" ca să scap de front.

Nu era încă specializat în treburi de poliţie; era „boboc", dar avea şi o doză de laşitate şi viclenie în el. Am prelungit discuţiile şi am aflat că şi ceilalţi arestaţi erau Şefii Frăţiilor din fiecare şcoală din Buzău, iar unul de la Mizil. Uşile mari, cu geamuri mate, proiectau prin ele umbrele celor arestaţi. Mi-a spus, cerându-mi să fiu discret, că mai erau arestate şi două fete: una de la Şcoala Normală şi alta de la Liceul Doctor Angelescu, dar erau pe un alt coridor. Ceilalţi au procedat la fel, cerând să fie scoşi la toaletă şi discutând cu voce tare. Până spre miezul nopţii ne-am identificat reciproc.

De la Liceul industrial, unde absolvise Pavel, era arestat Constantinescu Ion. Ne-a dat să înţelegem că Pavel e şantajat de Poliţie pentru a fi folosit în anchetă împotriva noastră. Tot de la Liceul industrial era arestat Vârlan Moise, din Pleşcoi. De la Liceul comercial era arestat Vlăgea Dumitru. De la Seminar, Pintilie, un camarad foarte liniştit şi modest; cânta toată noaptea imnul *Iubite-voi, Doamne* cu un glas şi o duioşie care ne impresiona pe toţi, dându-ne curaj. De la Şcoala de ucenici CFR un băiat (al cărui nume nu-l mai reţin) căruia, a doua zi, venind cineva de la şcoală, i-au dat drumul. De la Liceul din Mizil era arestat Breslaşu, iar de la Liceul Haşdeu, Diaconescu Stelian, viitorul poet Ion Caraion.

După un somn neliniştit de vreo două ore ne-a trezit Brigada specială de anchetă de la Bucureşti, în frunte cu Oproiu şi Curelea, aceştia erau ajutaţi de subalternul local Cârciog, nume predestinat a inspira spaimă şi teroare. A intrat în cameră şi fără să mă întrebe nimic m-a lovit peste faţă, scrâşnind din măsele şi înjurându-mă. Am tăcut şi m-am uitat fix la el. La fel a procedat şi cu ceilalţi. Era o metodă psihologică, de înfricoşare ca să recunoşti toate acuzaţiile; sfidarea suferinţei însă îi dezarma pe anchetatori. Am dedus din întrebări că sunt victima unei confuzii voite sau întâmplătoare.

- Ce-aţi făcut pe Penteleu?, a întrebat ironic Cârciog în faţa lui Curelea.

- N-am fost pe Penteleu niciodată.

- Cum n-ai fost, măi dobitocule? De ce încerci să negi? Avem toate declaraţiile lui Pavel, Şeful vostru. Nu eşti tu Şeful Frăţiei de la Şcoala Normală? N-ai fost tu cu Iamandi, cu Breslaşu, cu Vlăgea şi cu toţi ceilalţi?

A înşirat încă vreo zece nume. Numele lui Marin Naidim nu l-a pomenit. Sau Pavel nu-i reţinuse numele şi spusese numai funcţia celui de la Şcoala Normală, sau anchetatorul nu lăsa totul descoperit pentru mine, vizând ceva. Gândind că arestarea lui Marin, ca militar, l-ar fi putut duce în faţa plutonului de execuţie, mi-am asumat riscul de a mă substitui lui. După oarecare ezitări, pentru a părea verosimil răspunsul, am zis:

- Da, am fost pe Penteleu!

- Ei vezi, a zis Cârciog satisfăcut. Credeai că nu ştim toată activitatea ta? Ia spune, câţi aţi fost cu toţii?

Întrebarea mă punea în încurcătură. Dar odată plecat pe panta minciunilor căutam soluţia care să-l scoată pe Marin din atenţia anchetei.

- Nu-mi amintesc, erau foarte mulţi. În afară de cei pe care mi i-aţi spus, nu-mi pot aminti numele lor.

- Nu-ţi aduci aminte nici un alt nume?

- Afară de Şef şi vreo câţiva amintiţi şi de dumneavoastră nu-mi aduc aminte de nici unul. Fiind cam bolnav, am stat mai mult la corturi, am pregătit mâncarea.

- Scrie, şi mi-a întins o coală şi un stilou, apoi frunzări un dosar.

Recunoşteam că am fost pe Penteleu, că mi s-au găsit ascunse în coperta dublă a unei cărţi o poză cu chipul Căpitanului, alta cu Moţa şi Marin şi un medalion Majadahonda. Probele erau suficiente pentru a fi condamnat. Dar ancheta voia să adauge activitatea continuă şi ilegală, cu şedinţe, cotizaţii, strângere de ajutoare pentru cei închişi şi familiile lor, colportaj de material, difuzare de broşuri. Păstrându-mi afirmaţia că am dizolvat unitatea FDC după „rebeliune", am suportat maltratări şi injurii, pentru că nu-i deconspiram pe alţii.

După câteva zile mi-au pus în faţă lista cu numele câtorva: Răfan, Iamandi, Voicescu, Mocanu. Le-am spus că aceştia fuseseră numai simpatizanţi, dar nu activaseră niciodată efectiv. În 17-18 Noiembrie pe la miezul nopţii, moţăiam pe scaun; se deschise uşa şi fu îmbrâncit cu putere Marin Naidim. După ce uşa s-a închis m-am repezit şi l-am îmbrăţişat:

- Te-au luat din regiment? De unde vii? Văd că eşti astăzi în civil.

- N-am depus încă jurământul şi mi-au dat hainele civile.

- Marine, cred că nu vei sta mult cu mine! A greşit agentul când te-a băgat aici. Pavel este omul de care se foloseşte Poliţia; eu am luat asupra mea activitatea ta din vară, excursia pe Penteleu. Mi-era frică să nu te condamne la moarte, fiind militar.

- Cum, a zis el tulburat, tu să suferi în locul meu?

- Măi Marine, pe mine şi aşa mă condamnă pentru că au găsit la mine poza Căpitanului, a lui Moţa şi Marin, un medalion Majadahonda şi sunt considerat şi Şeful unităţii FDC. Tu nu recunoaşte chestiunea cu Penteleul.

- Păi, mie la arestare, tocmai asta mi-au spus. „Ştim noi toată activitatea ta şi cea de pe Penteleu".

Am tăcut amândoi. Căzusem în cursă. Puteau să demonstreze continuitatea activităţii prin succesiunea Şefilor. Am mai discutat cu privire la luarea întregii activităţi numai asupra noastră, ca şi cum activitatea şi existenţa Frăţiei s-ar fi limitat numai la noi doi, din care cauză s-a şi dizolvat. Ce naivi eram! Dimineaţa, când a venit Cârciog şi ne-a găsit în acelaşi birou a chemat agentul, l-a muştruluit şi s-a întors rânjind:

- Aţi aranjat, nu-i aşa, răspunsurile!

Eram, fără experienţa arestărilor, naivi, incapabili în curăţia vârstei să sesizăm metodele perfide ale adversarului; credeam mai degrabă într-o greşeală a agentului de poliţie decât că acesta era un aranjament de anchetă. Pe Marin l-au băgat în alt birou.

Spre sfârşitul lui Noiembrie m-a mai interogat de vreo două ori, cerându-mi să precizez dacă ceea ce recunoscusem până atunci era adevărat. Cârciog îşi dăduse seama de ceea ce făcusem pentru a-l salva pe Marin.

- Treaba ta, poate primeai o condamnare mai mică dacă nu-ţi luai şi altă răspundere. Credeai că-l salvezi pe Marin Naidim? Acum veţi fi „*doi amorezi într-o pereche de cizme*", ştii proverbul, nu?

Ironia ni se potrivea. Dar el nu pricepea valoarea acestui act de dragoste dintre noi: „*Să-ţi pui viaţa pentru fratele tău*". Ancheta fiind terminată ni s-a dat voie să cumpărăm alimente (pâine, brânză, salam) prin agentul de poliţie de pe coridor. Până acum ne dădeau mâncare o dată pe zi, noaptea, după bătăi, apă de băut şi resturi de la Restaurantul Berbec, filiala celui din Ploieşti.

- Vă servim specialităţi de la „Berbec" şi voi tot încăpăţânaţi sunteţi, ziceau în batjocură.

Într-o zi, înainte de ora 12, agentul apăru însoţit de un coleg de clasă la care ţineam foarte mult, Comănescu Ion, fiu de învăţător dintr-o comună de lângă Buzău; îmi aducea de la internat un sufertaş cu mâncare caldă, fructe şi câţiva bani.

- Am încercat de mai multe ori să ajung la tine, dar mi s-a spus că nu s-a sfârşit ancheta.

Avea lacrimi în ochi şi glasul îi tremura. L-am îmbrăţişat şi amândoi am plâns. Nu puteam

vorbi de emoție.

- Să știi, a continuat, că toți colegii îți doresc sănătate. Fii tare și să nu disperi. Noi ne rugăm pentru tine.

- Să știi că e și Marin aici, am apucat să-i spun.

- Gata, a zis agentul, nu mai lungiți vorba, să nu te înhațe și pe tine!

Comănescu a plecat cu ochii în lacrimi; l-am pierdut din vedere înainte de a ajunge la capătul coridorului, orbit de lacrimile dragostei.

În ultima săptămână a lui Noiembrie ni s-a dat voie să stăm de vorbă între noi, doi-trei în același birou, dar să nu facem gălăgie. Despre fetele arestate n-am putut afla nimic. Am constatat că Pavel nu era nicăieri. Ion Caraion (Diaconescu) era bine dispus și mi-a încredințat un „secret".

- Am sus pe cineva și mie o să-mi dea drumul. Nu voi apărea în proces.

N-am zis nimic. Îmi părea bine că totuși unul dintre noi va scăpa de suferința temniței, deși nu purta semnele sufletești sau trupești ale celui trecut prin supliciile anchetei. A doua zi nici nu l-am mai văzut. În schimb a venit o domnișoară-psiholog să ne întocmească fișă psihologică pentru dosar. Cred că era studentă la filozofie și, după câte am înțeles după discuția cu ea, fiica sau nepoata vreunui comisar, angajată la Serviciul de Siguranță pentru a câștiga niște bani. După o discuție banală de două ore despre școală, cărți citite, păreri despre viață în general, viață de internat, distracții, pasiuni, vacanță și alte nimicuri, mi-a spus:

- Te surprinde că am abordat tot felul de probleme? Poate te-am plictisit, dar trebuie să fac o caracterizare psihologică a fiecăruia dintre dumneavoastră. Și timpul e prea scurt.

- Despre mine ce anume o să scrieți? Ce caracteristici ați surprins psihicului meu?

- Poate greșesc, s-a fandosit, nu mi s-a părut că prezinți ceva deosebit față de media comună. Dacă va fi timp, aș vrea să mai stăm puțin de vorbă.

- Pe dumneata te cunoști?

Întrebarea a surprins-o nepregătită. Aveam oarecare experiență din timpul practicii pedagogice, când copiii (elevi de la Școala primară de aplicație), puși în situații neprevăzute, dau cele mai autentice răspunsuri sau iau atitudini identice cu expresia stării lor sufletești.

- E foarte greu, domnișoară, să poți face caracterizarea psihologică a cuiva numai în urma unei discuții, fără să cunoști întregul spectru de manifestări în situații normale și apoi excepționale de care dispui.

- Știi că mă simt puțin stânjenită după cele ce mi-ai spus?

Domnișoara-psiholog a plecat. Ce o fi scris în fișa mea psihologică nu știu. Dar în seara aceea, neputând dormi, mi-am adus aminte de discuția cu ea. Ca un bumerang s-a întors întrebarea:

- Dar pe tine, Virgile, te cunoști?

Am rămas stânjenit ca ea. Și am adormit cu gândul că temnița îmi va da prilejul să mă întâlnesc cu mine, cel pe care trebuia să-l cunosc cu adevărat.

CAPITOLUL VII
Închisoarea Ploiești. Procesul

La 1 Decembrie 1942 am fost expediați la Ploiești cu o carosată păzită de comisari; am ajuns aproape înghețați. Curentul provocat de îngustimea gangului de la intrare ne transformase în mumii vinete. Unul dintre comisari a întârziat mult cu teancul de dosare după ușa deasupra căreia scria: Director. După ce-a ieșit, am fost luați în primire de patru

gardieni conduşi de cel căruia ceilalţi i se adresau cu: *„Să trăiţi, dom' Prim!"* Avea funcţia de şef al Corpului de gardă; era totodată un fel de subdirector. El ne-a introdus în biroul directorului; storurile erau trase pe jumătate şi lumina era înşelătoare.

Am dat bună ziua. Dar nu răspundea nimeni. Primul a aprins lumina electrică. În spatele biroului masiv, înfundat în fotoliu, era directorul închisorii: un cap mare, hidos, cu ochi bulbucaţi de bazedovian, un trup scurt şi gros, ca de pitic, având pe piept, aşezate ostentativ aproape de umăr, două decoraţii lucioase, cu panglici lungi, tricolore. Părea că se pregăteşte o reprezentaţie de bâlci. Deodată ţipă cu glas piţigăiat:

- Primuleee! Ăştia mă înjură!...

Stupefiaţi, până să ne dezmeticim încasasem de la *prim*, doi, trei pumni în faţă, pe unii buşindu-i sângele; cu lovituri de cizmă peste fluierele picioarelor a comandat:

- Drepţi! Alinierea!

Îmbrâncindu-ne şi lovindu-ne ne-a aşezat în linie în faţa biroului. Şedeam încremeniţi. Directorul s-a ridicat din scaun sprijinindu-se într-un baston. Era şchiop şi avea proteză la picioare. Iar a ţipat:

- Primuleee! Ăştia iar mă înjură!...

Pumnii primului ne mutau fălcile din loc şi directorul ne lovea cu bastonul unde nimerea.

- Nu ştiţi să salutaţi tâlharilor?, a răcnit primul.

- Am salutat când am intrat, am răspuns noi.

- Cum aţi zis?

- Bună ziua!

- Primuleee! Ăştia iar mă înjură, a ţipat a treia oară directorul.

- Bă, a zis primul, aici se strigă cât poţi de tare: Să trăiţi!

Tăceam, ştergându-ne feţele însângerate şi pipăindu-ne cucuiele.

- Ziceţi mă: să trăiţi!

- Să trăiţi, am zis, puţin convinşi că vor fi nemuritori asemenea ticăloşi.

- Încă o dată, mai tare, se răsti primul.

Am zis mai tare, înecându-ne năduful.

- Încă o dată şi mai tare!

Ca şi cum ne-am fi înţeles am strigat tare, în batjocură, lungind fiecare cuvânt:

- Săăă...Trăiiiiiiţi!

Primul şi directorul s-au uitat unul la altul, înţelegând batjocura. Îmbrâncindu-ne, primul ne-a scos pe gangul îngheţat. Ceilalţi patru gardieni ne-au comandat: *„Culcat!"*. Ne-am trântit pe burtă aşteptând alt supliciu. Un deţinut de drept comun îmbrăcat cu un halat care odată fusese alb, stând călare pe spinarea fiecăruia mai mult ne-a jumulit cu o maşină de tuns ştirbă. Primul i-o smulgea din mână din când în când şi după ce o trântea de ciment i-o dădea:

- Ia vezi, mă, că acum merge bine! Apoi ne-a lăsat în grija celor patru şi s-a dus să primească dispoziţii speciale pentru noi.

Puşcăria din Ploieşti, ca şi celelalte puşcării din ţară, era arhiplină cu arestaţi; mulţi erau legionari. Cei judecaţi deja aşteptau trimiterea spre penitenciarele principale pentru executarea pedepselor: Aiud, Piteşti, Doftana, Craiova, Galaţi, Suceava. Alţii erau aduşi pentru a fi judecaţi (cum era şi cazul nostru). Grosul îl formau deţinuţii de drept comun: pentru a nu merge pe front săvârşeau furturi sau alte infracţiuni care le asigurau câte cinci-şase luni sau un an-doi de detenţie salutară. Erau deferiţi justiţiei mulţi soldaţi sub învinuirea dezertării, pentru o întârziere de două-trei ore la prezentarea în regiment, şi primeau 25 ani muncă silnică sau chiar condamnare la moarte. În secţia de dormitoare mari,

la comun, nu mai era loc.

Am fost băgați într-o cameră de 5/5 metri, fostul depozit de păr de porc folosit la atelierele de perii. Nu se mai confecționau perii, dar baloții de păr de porc umpleau camera până la plafon. Aici urma să stăm în stare de prevenție până la fixarea datei pentru judecarea procesului. Ni s-a adus ca hârdău un ciubăr pentru apă şi o cană de tablă. Apoi tineta, vasul pentru necesități; făceam cunoştință pentru prima dată cu aceasta, indispensabila condiție de detenție. După o percheziție amănunțită în care ni s-au rupt mânecile la haine şi mantale, ni s-au sfâşiat pantalonii şi gulerele cămăşilor, pipăindu-ni-se toate cusăturile, şi ni s-au luat şireturile, primul, rânjind satisfăcut, ne-a indicat locul de dormit, pe baloturi, *„Pe sofale, ca boierii”*.

Uşa s-a închis şi în cameră s-a făcut aproape întuneric căci fereastra, deşi mare, era blocată de baloturi. Bâjbâind prin semiobscuritate şi dărâmând câteva stive de baloturi am creat câteva prispe în terase; pe ele ne urcam şi ne odihneam. Se înserase de-a binelea când ne-a sosit masa.

- Voi nu erați în porție pe ziua de azi, ne-a zis şeful secției, care însoțea pe deținutul de drept comun care distribuia masa, dar a mai rămas mâncare! (Va avea Dumnezeu în vedere aceste gesturi la judecata fiecăruia?)

Mâncarea, o zeamă lungă de arpacaş amestecat cu frunze de varză, mirosind a ciubăr putred, nespălat, n-am putut s-o mâncăm. Ni s-a dat un bec, vopsit albastru (pentru camuflaj); când să-l montăm în fasungul din plafon a avut loc un scurt-circuit. Luminile din penitenciar s-au stins. Primul a venit şi ne-a înjurat, apoi a plecat după electrician. Vedeam prin fereastra în parte deblocată cum se aprind luminile în diferite puncte ale închisorii. La noi n-a mai venit nimeni până la ziuă.

Încercând să ne întindem pe „sofale”, după câtva timp am simțit înțepături în piele şi usturime; scărpinându-ne, prindeam nişte cocoloaşe mici şi moi, vii, sub degetele noastre. Am început să ne întrebăm:

- Măi frate, tu poți să dormi?
- Nu pot, măi frate!
- Ce-or fi zgrăbunțele mititele de pe piept?
- Măi, n-or fi păduchi, observă unul.
- Păduchi?, am intonat mirați aproape toți.
- Da, măi, de porc încă, completă altul.
- Să ştiți că părul e plin cu păduchi de porc, ne-am dat toți cu părerea.
- Ce facem?, întrebă unul, alarmat ca şi cum am fi fost în Roma, iar *Hanibal ante portas*.

Ne-am zbătut până la ziuă îngroziți de gândul că vom fi mâncați de vii de păduchi. Dimineață la „deschidere” a venit primul odată cu sunarea clopotului, însoțit de un gardian care deschidea lacătele şi trăgea zăvoarele, comandând: *„Drepți”*. Nu cunoşteam reguli interioare de puşcărie. N-am luat poziția de drepți căci cocoțați pe baloturile de păr ajungeam la plafon iar în fața uşii lângă ciubărul cu apă şi tinetă abia încăpeau doi-trei. Ne-au privit chiorâş şi gardianul ne-a învățat să dăm raportul:

- Să trăiți, domnule prim, camera X cu atâția deținuți sau arestați preventiv, gata pentru program! Ați înțeles? Unul din voi va fi şeful camerei. Îl alegeți. El răspunde de curățenie, de linişte şi raportează dacă cineva e bolnav, de râie mai ales, sau dacă a murit cineva. Ceilalți nu vorbesc. Ați înțeles, bă?

- Domnule prim, am zis, îmi dați voie să raportez?
- Tu eşti şeful?
- N-am hotărât încă, dar până hotărâm ne vor mânca păduchii de porc dacă nu dați

dispoziție să fie scoşi baloturile din cameră, uitați-vă ce e pe noi!

Şi de sub cămaşă am scos câțiva păduchi, mari ca bobul de orz. Primul s-a tras înapoi un pas.

- Să vină sanitarul la mine imediat, i-a ordonat gardianului.

Sanitarul, un gardian lung, buzat şi chel, salută cu chipiul în mână, plecat înainte ca şi cum un jug îi stătea permanent pe grumaji. Purta un halat peticit pe la coate şi cu un buzunar mare în față, cusut strâmb.

- Aduci douăzeci de deținuți din „secție" şi cari cu ei baloturile de păr în beciul atelierului de perii. Le dai la ăştia (arătând spre noi) cinci kilograme de gaz, două găleți cu var şi două bidinele, două mături şi cârpe de spălat pe jos şi-i laşi să ia apă din curte. Până la ora 12 să fie lună aici. Ai înțeles? Apoi ni se adresă nouă, liniştitor: bă, să ştiți că de păduchi nu scapi în puşcărie. Şi noi mai ducem câte unul acasă. Da' n-o să mai aveți aşa mulți! Să vă păducheați şi voi mai des. De două-trei ori pe zi, că altă treabă nu aveți!

- Bine, să trăiți, am zis noi, bucuroşi de sfaturile şi măsurile igienice competente ale primului.

- Bă, acum duceți tineta la canal şi hârdăul la apă.

Aceste noi cunoştințe şi deprinderi vor constitui coordonatele comportamentale pe durate lungi de viață. Deținuții de drept comun au cărat baloturile înjurând toți porcii printre dinți şi pe cei care-i puseseră la această muncă. Apoi am spălat, am văruit şi am şters cu gaz duşumelele, uşile şi ferestrele. Am primit pături vechi, roase şi împuțite, apoi ne-am despăducheat, conform indicației primului, tot restul zilei, căci păduchii depuseseră atâtea ouă (lindini) încât toate cusăturile interioare ale hainelor noastre luceau. Noaptea ne-am putut totuşi odihni. Dimineața ne-am aliniat şi am dat raportul, conform instrucțiunilor. Apoi ni s-a servit terciul.

Sfătuindu-ne între noi, am hotărât să fixăm un program de rugăciuni, până în ziua procesului. Când eram pe punctul de a îngenunchea au intrat primul şi un gardian cu tablourile regelui Mihai şi al lui Antonescu. Gardianul, suit pe capacul tinetei, a atârnat pe peretele dinspre răsărit tabloul lui Antonescu. Pe peretele opus l-a aşezat pe al regelui şi au ieşit. Vrând să îngenunchem, în loc să avem în față o icoană, aveam chipul unui idol. De pe tinetă, am smuls cuiul şi l-am bătut cu un bocanc sub al regelui.

*

* *

Nu eram deloc îngrijorați cu privire la proces. Ne împăcam cu gândul că vom fi condamnați şi că vom călca pe urmele înaintaşilor luptei legionare. Probleme avea doar Vârlan Moise. Îi rămăseseră acasă, la Pleşcoi, o mamă, văduvă şi patru surioare încă mici pentru a putea face față greutăților vieții. Rămânea în rugăciune cu capul la pământ, plângând înfundat; la rugăciunea de la miezul nopții îl găseam în rugăciune şi-l lăsam tot în rugăciune.

Numai două-trei zile programul nostru s-a desfăşurat conform planului, căci apoi au fost băgați cu noi 20-30 dezertori, de fapt hoți deghizați în haine militare pentru a înşela vigilența poliției. Toți tineri, între 20-30 de ani. Aveau cele mai interesante mutre, un pictor portretist ar fi făcut o reuşită expoziție a expresiilor negative sufleteşti. Şefului, mai în vârstă decât toți (avea poate peste 40 de ani), un fel de țigan unguresc, ceilalți i se adresau cu apelativul nea Brânză. După ce uşa s-a închis, nea Brânză, făcând semn alor lui, se retrase spre perete şi ni se adresă reverențios:

- Dumghiavoastră... pentru ce... arestați?

- Suntem legionari.

- Aaa..., a exclamat dând din cap a înțelegere.

Apoi adresându-se „ostaşilor" într-un jargon din care nu am înțeles nimic, s-au aşezat liniştiți pe duşumele şi în câteva minute au adormit buştean, chircindu-se unul în altul de frig.

La trântiturile uşii, cuiul ce atârna tabloul lui Antonescu a ieşit. În cădere, tabloul a răsturnat cana cu apă şi poza s-a udat, aşa că am pus tabloul la soare. A venit directorul închisorii - se numea Ionescu - în inspecție. Se sprijinea în bastonul gros; era însoțit de prim şi de un alai de gardieni. Gardianul de pază a comandat:

- Drepți!

- Săăă... trăăăiiiiți!, am strigat cât am putut de tare.

- Ce-i cu tabloul domnului General acolo?

- A căzut din cui, din cauza vibrației peretelui la deschiderea uşii şi, udându-se, l-am pus să se usuce.

- Primuleee! Ăştia iar mă înjură, a strigat ca un disperat cu glasul lui strident şi pițigăiat, dar primul nu-şi dădea seama cum să reacționeze.

- Tu nu vezi că ăştia s-au pişat pe tabloul domnului general Antonescu? Ce mai aştepți?

Am înlemnit în fața acestei acuzații. Gardienii au tăbărât pe noi şi ne-au bătut cu pumnii, cu cizmele, cu cravaşele, iar directorul dădea la întâmplare cu bastonul făcându-ne cucuie, schilodindu-ne şi umplându-ne de sânge. După ce s-au „răcorit", obosiți, au plecat înjurând.

Ne-am ridicat unii pe alții de jos, ne-am spălat şi ne-am pus comprese cu batiste, cu poale rupte din cămăşi şi ne-am rugat la Dumnezeu: „*Doamne, nu le ține în seamă păcatul acesta*".

Era 4 Decembrie. Împlineam 20 de ani în închisoare, primind botezul sângelui. Timp de 20 de ani avea să-mi crească din pământul suferinței trupeşti câte „o creangă de aur", pentru ca rodul ei să rămână în veşnicie în mâna lui Dumnezeu, pentru neamul meu românesc; şi lui trebuie să-i mulțumesc că m-a învrednicit să sufăr pentru el.

Prima înfățişare în instanță

A doua zi am fost puşi în lanțuri, legați câte doi, eu cu Marin Naidim, Vlăgea cu Vârlan, Breslaşu cu Constantinescu, iar seminaristul Pintilie singur în lanț – pe el Dumnezeu îl iubea mai mult, pregătindu-l pentru preoție; nouă, celorlalți, ne rodea lanțul un picior, lui amândouă. Făceam cunoştință cu această „bijuterie" şi cu recunoştința „oficială" pentru „merite" care nu se văd cu ochii lumii acestui veac.

La Curtea marțială ne-au dus în convoi, vreo sută de oameni şi mulți militari. Zăpada se înmuiase. Soarele ne dezmorțea oasele lovite. Grupul nostru, singurul în lanțuri, încheia coloana. Ochii curioşi ne însoțeau de pe trotuar. Ostaşii şi gardienii din escortă, la un pas unul de altul, cu arma pregătită de tras, nu dădeau voie nimănui să se apropie. Ne însoțeau rudele soldaților arestați; soții cu copii în brațe strigau câte un nume, plângând disperați şi încercând să arunce o bucată de pâine, un pulover sau o pereche de ciorapi. Dar erau călcate în picioare de cei din escortă.

Aproape de Şcoala nr. 5, de pe Romană, unde se afla sediul Curții marțiale a Corpului 5 Armată, erau tatăl meu şi Alexandru, care abia împlinea 16 ani. Am tresărit; lângă ei, tatăl lui Marin. Părinții noştri se sprijineau unul de altul. Plângeau. În spatele lor era Zaharia, un văr al doilea din partea mamei, care ținea mult la mine. La poartă era de pază Mitică Boloaga, flăcău din satul mamei, Sălciile, proaspăt recrut, care mi-a făcut semn din sprâncene.

- Nu-ți fie frică, măi frate. Trece şi asta.

I-am mulțumit cu un zâmbet. De la vânzătorii olteni (nu țigani) de lângă poartă ne-a cumpărat covrigi calzi, cu susan, iar un soldat l-a lăsat să ne dea câte doi. Părinții, cu glas

mustrător, dar înduioşat de lacrimi, ne-au zis:

- Ce-aţi făcut, măi copii, ce-aţi făcut de v-au pus în lanţuri ca pe nişte criminali? Ce-aţi făcut?

- Lasă, tată, am răspuns deodată, lasă că va fi bine, nu vă deznădăjduiţi şi nu fiţi supăraţi pe noi.

- Ce fel de bine e ăsta, măi copii, măi! Voi nu vedeţi cât de naivi sunteţi? Ăştia vă omoară şi voi ziceţi: *„Lasă că va fi bine!"* Dumnezeu să vă mai înţeleagă şi să aibă milă de voi!

În curte civililor nu li s-a dat voie să intre. Un grefier striga numele soldaţilor împărţindu-i pe loturi. Se judecau grupuri de câte 10-15; în cel mult 15-20 minute lotul avea instrucţia, judecata şi pronunţarea sentinţei efectuate. În curte aşteptau două grupe de câte 10 ostaşi înarmaţi, plutoanele de execuţie. Executarea se zicea că avea loc în Crângul lui Bot. În decurs de 3 ore fiecare pluton a plecat de două ori. Aproape în fiecare lot era câte unul condamnat la moarte, ceilalţi erau trimişi disciplinar la Sărata, pentru a merge pe front spre reabilitare.

Pe coridor erau doi avocaţi, Gruia Popescu, fostul profesor de filosofie şi drept de la Şcoala Normală Ploieşti, şi unul care umbla îmbrăcat în costum naţional; ne-au spus că sunt angajaţi de părinţii noştri să ne apere în proces. Nu le-am răspuns; aş fi vrut ca părinţii să nu cheltuiască cu apărarea: condamnarea ne era hotărâtă de Siguranţa statului la Bucureşti, iar Manea, preşedintele Curţii, va pronunţa verdictul fără drept de recurs.

Din sala de judecată, fosta sală de clasă, băncile, catedra şi tabla încă nu fuseseră scoase, pălmuind în chip nevăzut conştiinţele celor ce o transformaseră în lăcaş de osândă. După identificare au fost strigaţi cei triaţi de poliţie ale căror nume figurau în dosarul de trimitere în judecată fără învinuire de activitate, doar bănuiţi a fi simpatizanţi.

- Unde sunt ăştia, a întrebat Manea.

- Nu sunt prezenţi, am răspuns noi, fiindcă au fost numai bănuiţi.

- Mandate de arestare pentru ei, s-a zborşit Manea. Se amână procesul până vor fi aduşi toţi.

Ne-am întors în închisoare pe înserate. După două sau trei zile am fost duşi iarăşi la Curtea marţială, tot în lanţuri. Venise Alexandru; mi-a spus că tata e zdrobit sufleteşte, iar mama prăbuşită.

Cu ceilalţi era în sală şi Pavel Ion. Aveam să aflăm mai târziu ce se întâmplase. Fusese lăsat liber pentru a identifica şi descoperi filiera. La Centru, în Focşani, căzuse doar unul şi Pavel, ne mai fiind folositor a plătit cu propria-i pedeapsă trădarea celorlalţi. De învăţătură nu i-a fost! Sub regim comunist, în perioada „reeducării", devenise unul dintre odioşii Aiudului. Păcat de sufletul lui, căci Dumnezeu înzestrase firea sa, era talentat şi un foarte bun meseriaş, *„brânză bună în burduf de câine"*.

Procesul a fost o mascaradă. Procurorul ne-a acuzat în câteva fraze că suntem bolnavi psihic şi că societatea trebuie curăţată de astfel de elemente. Manea ne-a întrebat numai dacă am făcut parte din Frăţiile de Cruce legionare. Avocaţilor li s-a permis să vorbească câte un minut, pentru întregul grup. Gruia Popescu a apucat să spună doar atât:

- Onorată instanţă, clienţii mei nu sunt delincvenţi de drept comun, ci politici. Ca atare nu pot fi condamnaţi decât în conformitate cu prevederile Codului Internaţional pentru condamnaţii politici, care prevede privare de libertate prin domiciliu obligatoriu sau detenţie uşoară pe timp limitat şi nicidecum încadrări în articole care prevăd pedepse penale cu muncă silnică sau temniţă grea, aşa cum a cerut domnul procuror.

- Destul, l-a oprit Manea. Apoi adresându-se celuilalt avocat: Dumneata ai ceva de spus, în plus?

- Atât aş fi vrut să spun în completarea celor spuse de colegul meu: de vreme de chiar

organele de anchetă n-au găsit de cuviinţă să întocmească acte de trimitere în judecată pentru aceşti şase minori aduşi astăzi aici, instanţa nu are dreptul să condamne fără motivare aceşti copii. Era vorba de Voicescu Constantin, Mocanu Ion, Ilie Constantin şi Iamandi Teodor din clasa a şasea de la Şcoala Normală din Buzău şi Vlahopol Stroie şi Rădulescu Lucian, de la Liceul din Râmnicu Sărat.

- Dumneata eşti legionar?, a insinuat Manea.

- Domnule Preşedinte, eu sunt avocatul apărării, a răspuns zâmbind avocatul, şi nu pot fi interogat aici cu privire la apartenenţa mea politică. Ceea ce vreau să vă spun este că instanţa săvârşeşte un viciu de fond şi de formă pe care îl invoc în apărarea clienţilor mei.

- Voi cere Preşedinţiei să ridice dreptul avocaţilor civili să mai pledeze în instanţele militare, a bătut Manea cu pumnul în catedră. Apoi către grefier: Citeşte sentinţele! (Care ar fi trebuit citite de preşedinte după deliberare).

Grefierul a scos dintr-un plic o listă şi ni s-au citit condamnările. Atât a durat procesul nostru şi aşa s-a desfăşurat. Minorii şi cei condamnaţi sub 10 ani au fost expediaţi la Alba Iulia, închisoare pentru minorii legionari. Ceilalţi şapte, la Aiud. Pe Pavel Ion l-am izolat moraliceşte. Încerca să-şi motiveze atitudinea zicând că zadarnic am fi rezistat fizic de vreme ce poliţia ştia tot. Aşa era, dar una e să cazi datorită unor factori independenţi de voinţa ta şi alta e să colaborezi cu adversarul. Asta o uita Pavel şi zicea că dacă n-ar fi recunoscut nimic, cercetările s-ar fi scontat poate şi cu moartea unora dintre noi. Deci el era salvatorul vieţilor noastre prin trădare.

*
* *

După arestarea mea, directorul Emil Palade a fost cercetat de organele Siguranţei. I s-au cerut numele tuturor celor cunoscuţi ca legionari, elevi şi profesori, în timpul guvernării legionare. De la Răfan Vasile am aflat că Palade a dejucat încercările anchetatorilor, susţinând că nu a deţinut funcţii în perioada respectivă. I s-a cerut prin adresă ministerială să ne elimine din Şcoala Normală; după condamnare am fost eliminaţi din toate şcolile din ţară.

Răfan Vasile, imediat după arestarea mea, a cerut transferul la Deva pentru a-şi pierde urma. Dar nu a fost primit şi s-a întors la Buzău chiar în aceeaşi zi. A fost arestat şi adus la judecată direct de pe drum.

Palade a ţinut cu internatul o şedinţă şi i-a îndemnat pe elevi la prudenţă, la renunţarea la forme de manifestare care ar da prilej de arestare. Plângând ca un copil, se autodeconspira, arătându-şi ataşamentul sufletesc faţă de Mişcarea Legionară.

Expediaţi la Aiud

În seara zilei de 9 Decembrie 1942, cu lanţuri la picioare, legaţi câte doi, într-un convoi de vreo patruzeci de deţinuţi de drept comun, escortaţi de gardieni şi soldaţi, am ajuns în Gara de Sud. Era un ger groaznic. Ziua fusese călduţ iar zăpada era sticloasă. Lunecam în dreapta şi în stânga şi brăţara ruginită a lanţului ne provoca răni şi dureri acute. Gara forfotea de lume: soldaţi care mergeau pe front, patrule româneşti şi nemţeşti, tot felul de oameni, cu şi fără căpătâi, atmosfera stării de nesiguranţă şi neîncredere creată de război. Camuflajul mărea starea de teamă şi incertitudine în zvârcolirea oamenilor mascaţi în umbrele şi penumbrele pe care le arunca cinic un Rembrandt nevăzut. Înaintam în grup pe peron. Cu înjurături şi lovituri la coaste gardienii încercau să menţină convoiul care la un moment dat se împrăştie, despicat de fuga câtorva borfaşi.

- Stai! Stai că trag, se auzi un glas, undeva în întuneric.

Lumea țipa, unii căzură în îmbulzeală. În aer se slobozi o detunătură de pistol. Convoiul se destrămă, dar gardienii şi ostaşii roiau între oameni, adunând formația. Eu şi Marin nu reuşeam să ieşim dintre linii, blocați de nişte lucrători care transportau traverse şi unelte. Cu greu urcarăm pe bordura peronului dintre linia a doua şi a treia. Căutam prin întuneric uniforma vreunui gardian sau soldat. Marin şchiopăta şi gemea înfundat.

- Ce facem, măi Marine?
- Tu, ce zici să facem, măi Virgile?
- Măi Marine, dacă rămânem mult aici, este ca şi când am fi intenționat să fugim din convoi. Să anunțăm Poliția Gării ce ni s-a întâmplat.
- Măi Virgile, spunea un gardian că duba CF e garată pe linia a şaptea.
- Dar cum ajungem? Trebuie să aşteptăm până pleacă trenul din față.
- Trecem pe sub el!

Duba mai mult am bănuit-o; era izolată pe linie, dar am recunoscut-o după fereastra mică şi bine oblonită. Pe peron, nimeni. Convoiul fusese preluat iar ostaşii şi gardienii plecaseră. În dubă, scandal şi înjurături. Voiam să batem în uşa dubei, dar un ostaş şi un gardian veneau gâfâind spre dubă. În spatele lor alți doi gardieni. Unul era şeful escortei.

- Unde ați fost, mă? După care ne-au înjurat.
- Ne-am rătăcit, domnule şef. Abia am ieşit dintre linii.

Cu patul armei un ostaş bătu în uşa dubei. Uşa se deschise şi şeful dubei apăru în uşă:

- I-ați găsit, mă proştilor, sau vă adaug la număr?

Şeful escortei şi şeful dubei se acuzau reciproc şi se insultau. La urmă am mai primit câteva înjurături şi am fost urcați în dubă:

- Mă, io am mai văzut proşti pe lumea asta, dar ca voi doi n-am mai văzut, mă! Vă spun drept!

Prostia noastră era că nu fugeam de suferință. Noi ne predam în chip conştient, ca să nu lipsim de pe altarul de ispăşire, pentru păcatele noastre şi ale neamului.

Deținuții de drept comun fuseseră repartizați în celule, legionarii în camera comună. Când ne-au văzut frații au răsuflat uşurați auzind pățania noastră. Am mai făcut cunoştințe, căci duba era înțesată de legionari, muncitori care în timpul verii lucraseră într-o colonie la Işalnița. Acum dispoziția era ca toți legionarii, indiferent de pregătire şi condamnare, să fie concentrați la Aiud, în vederea constituirii loturilor care trebuiau trimise pe front şi ținute în linia I până la distrugerea lor fizică. Noaptea, legați la un tren personal, am străbătut întinsul înzăpezit al Carpaților şi al Podişului transilvan. Spre dimineață ni s-a dat o pituță cu mălai, cam de 200-250 grame, o bucățică de slănină sărată şi o cană de apă.

*

* *

Există în viață despărțiri ca ruperea din rădăcină, ca prăbuşirea unui edificiu în urma unui cataclism. Nu poți nici plânge, nici vorbi, nu mai poți privi nici la ce se petrece în jur, nu mai auzi zgomotele lumii, totul te depăşeşte, te anulează. Un singur simț rămâne treaz, în ființa ta interioară, singurul care-ți spune că exişti, deşi nu găseşti sensul ființei, finalitatea existenței - care pare a nu mai avea vreo relație cu creația, din care parcă nu mai faci parte. Simțul acesta îți proiectează identitatea persoanei în Persoana Dumnezeirii. Eşti întru Cel ce Este. Atunci în ființa ta se face linişte ca o apă fără nici o cută al cărei adânc oglindeşte doar lumina; o împăcare cu toți.

Această stare o trăiam în ungherul dubei; din când în când mă trezea doar zornăitul lanțurilor, semnalul unei alte realități, ireale pentru mine.

CAPITOLUL II
Aiud

„Aiudule, Aiudule, temniță cruntă,
Fă-te, zăludule, piatră măruntă".
Radu Gyr

Se însera când am coborât în gara Aiud. Terasamentul, prea jos față de scară, întrecea lungimea lanțului care ne lega unul de altul. Siliți de gardieni, primul îl târa sau smucea pe celălalt, brățara lanțului mușcând gleznele. Încolonați, am pornit sub escortă spre penitenciar. Fiind camuflaj, călcam în gropi sau alunecam pe zăpada înghețată.

Prim gardian la Aiud era un fost plutonier de jandarmi, Vucea. Călăul de pe vremea dictaturii carliste era preluat de cea antonesciană. Nu înjura, nu striga, dar executa orbeşte orice dispoziție criminală venită de „sus". După poarta a doua am intrat în curtea interioară a Celularului în formă de T. Pentru prima dată vedeam cum arată o „închisoare principală". În semiobscuritatea creată de beculețele albastre aşezate doar la intersecția brațelor T-ului apăream ca nişte umbre în Hades. Ne-au tăiat lanțurile şi ne-au făcut percheziție la pielea goală. Tremuram de frig, oboseală şi emoție, dar o toropeală îmi cuprinsese tot corpul, să nu mai simt, să nu mai ştiu, să nu mai înregistrez nimic din mediul în care mă aflam. Era urmarea stărilor de tensiune din timpul anchetei şi repulsia acumulată până la proces.

Gardienii începură repartizarea în celulele de la parter. Pe peretele parapet al luminatorului Icoana Împărătească a Mântuitorului pictată de Costin Petrescu lumina atmosfera de tăcere şi suferință; în capătul celor două brațe ale T-ului, Icoana Maicii Domnului cu Pruncul în brațe, de acelaşi autor. Starea mea, care luneca spre blazare şi depresiune, s-a schimbat brusc. Fără să vreau mi-am împărtăşit cugetul:

- Fraților, nu suntem singuri în această suferință. Mântuitorul e cu noi. A venit aici înaintea noastră. Să ne întâmpine, să ne primească, să ne mângâie, să nu disperăm. El ne aştepta aici şi noi nu ştiam. El nu este pe Cruce! Ci pe Scaunul de Slavă, Biruitor. Noi suntem acum pe Cruce. Ca să ne ispăşim păcatele şi să ducem, prin El, neamul acesta la biruința împotriva celui rău, ca să ne învrednicim de aceeaşi slavă! Maica Sa a venit la căpătâiele noastre, să ne vegheze suferințele şi durerile sufleteşti, rugându-se pentru noi Fiului său.

Apoi am rămas mut. Şi nimeni n-a scos nici un cuvânt.

Eram ultimul grup care mai trebuia băgat în celule. La parter nu mai era loc. Gurile de foc nesățioase ale balaurului îşi înghițeau prada. Gardienii ne-au condus la etajul I pe aripa din dreapta, spre administrație, pe partea dinspre Secțiile I şi II. Ne-au băgat câte doi în celulă. Eram cu Marin, Vlăgea cu Vârlan, Constantinescu cu Breslaşu, iar Pavel singur. Seminaristul fusese trimis la Alba Iulia cu Răfan. După Crăciun, Răfan a fost adus la Aiud.

Celula era întunecoasă. Ne oprisem în prag, dar gardianul ne-a împins din spate. Aproape am căzut în genunchi. În urma noastră zăvoarele răsunau pe coridor, închizând şi pe ultimii clienți ai molohului Aiud. Prin camuflajul cu hârtie albastră, dublă, nu străbătea nici măcar un licărit de stea. Bâjbâind, eu la dreapta, Marin la stânga, am dat fiecare de câte un vas de pământ smălțuit: vasul de apă şi tineta. Le deosebea doar mirosul. Am „explorat" camera până sub pervazul ferestrei. Puțin deasupra duşumelei de lemn treceau, printr-o nişă transversală în perete, țevile caloriferului. Căldura abia îți putea dezmorți buricele degetelor. Celula părea că are cinci pereți. Ne imaginam sistemul celular interior ca un labirint din care chiar Tezeu cu firul Ariadnei n-ar fi putut ieşi niciodată. Obosiți, înfrigurați şi cu usturimi acute la glezne, am adormit amândoi înlănțuiți sub mantaua mea de elev, care avea mânecile rupte, rămase la Ploieşti.

Câte o părticică din ființă ne va rămâne prin fiecare din închisorile, minele, lagărele de

muncă şi beciurile securităţilor din toată ţara; unora fiinţa întreagă, în locuri neştiute astăzi şi poate niciodată, singur Dumnezeu văzându-i cu ochiul Lui atotvăzător. Crainic a încrustat cu cuvinte de foc, în Veşnicie, adevărurile ştiute de cei ce le-au trăit în toată tragedia şi în toată sfinţenia lor:

Pământu-acesta până-n zare
Podit e cu strămoşii mei;
Cucernic, când zidesc Altare,
Pilaştrii bolţilor sunt ei!...

*
* *

Toaca Celularului ne-a trezit buimăciţi din somnul chircit. Gâlea, gardianul mic de statură, anunţa de la parter: „*Zupaaa!...*” Întâi se servea gustarea de dimineaţă, o *zupă* de chimen, apă fiartă cu câteva bucăţele de pâine tocate ca anafura, cu miros de chimen şi două-trei steluţe de ulei deasupra. Ni s-a părut o minunăţie. După atâta înfrigurare ne încălzea stomacul şi nici nu mirosea a ciubăr putred. Un deţinut de drept comun, acelaşi totdeauna pe etaj, distribuia elixirul sub privirile atente ale gardianului. Îl chema Şaramet, era găgăuz, condamnat pentru crimă de omor la Galaţi. Când scăpa de sub supravegherea şefului de secţie, alerga pe la vizete şi arunca în celule o coajă de turtoi, din fărâmăturile ce rămâneau în coş sau din raţia lui. Încerca să-şi atragă mila lui Alah pentru fărădelegea ce-o săvârşise, pe care poate nici Dumnezeul creştinilor nu i-ar fi refuzat-o.

Urma în program scoaterea tinetelor şi adusul apei. Tineta era deşertată pe coridor într-un hârdău mai mare care, când se umplea, era dus afară şi răsturnat într-o gură de canal. Celularul era îmbâcsit de miros pestilenţial. Deşi se deschideau ferestrele luminatoarelor ore în şir, până la amiază respirai aerul împuţit şi infectat. Metoda o introdusese căpitanul magistrat Aurel Munteanu, comandantul militar al Penitenciarului principal Aiud. Antonescu militarizase toate instituţiile, pe lângă directorii civili pusese conducători militari, de obicei magistraţi, care să ştie să acopere, să eludeze sau chiar să calce „legal” orice legalitate. Munteanu nu fusese numit întâmplător la Aiud, unde erau concentraţi legionarii condamnaţi. Fusese locotenent în 1939 şi participase la crimele regimului carlist. Serviciul la Aiud îl începuse atunci când penitenciarele trecuseră de sub tutela Ministerului de Justiţie sub cea a Ministerului de Interne, astfel ca deţinuţii să nu poată apela la forul dreptăţii, ci doar la cel al autorităţii nedrepte. Înainte de venirea lui se încheiase cercetarea juridică făcută în penitenciar de legionari în legătură cu acuzaţiile din lucrarea blasfemiatoare *Pe marginea prăpastiei* editată de Mihai Antonescu în numele guvernului.

Zozo Grigorescu, avocat, unul din supravieţuitorii tragediilor prin care a trecut neamul, depune o mărturie care dezminte acuzaţiile privitoare la crimele legionare în timpul „rebeliunii”, la abatorul din Bucureşti:

„*În Martie 1941 au fost condamnaţi şi trimişi spre executarea pedepsei la Aiud: Mănţăluţă Constantin, avocat, fost prefect* (de Prahova, *n.a.*), *Cojocaru Paul, avocat, fost chestor, Cristescu Valeriu, avocat, Popescu Gabriel, avocat, Ciupală Ion, funcţionar la CF Ploieşti-Văleni, şi subsemnatul. Aici am găsit 70-80 de legionari judecaţi de instanţele militare din Bucureşti, mulţi din Corpul Gardienilor Publici din Bucureşti, condamnaţi la muncă silnică pe viaţă. În fiecare zi soseau legionari condamnaţi din toate colţurile ţării.*

Deţinuţii de drept comun au fost mutaţi din Celular în Zarca veche (din limba maghiară, adică puşcărie, *n.a.*), *la fel şi cei din camerele din temniţa veche (aşa zisele Secţia I şi II cu camere mari, n.n.). În felul acesta atât Celularul nou* (căci Zarca era tot Celular, *n.a.*) *cât şi temniţa veche au fost pline până la refuz de legionari, în jur de 2000 (două mii) de oameni.*

În această situație, pentru a nu da naştere la dezordine, domnul doctor Ilie Nicolescu a cerut voie directorului (Moldoveanu, la data aceea, *n.a.*) *să viziteze pe toți legionarii şi să constate cauza pentru care au fost condamnați. Între muncitorii din Bucureşti unii fuseseră condamnați pentru fapte de drept comun, ca: furturi şi violuri etc. Dr. Ilie Nicolescu, împreună cu cei ce avuseseră funcții de conducere, au hotărât să formeze echipe a câte doi oameni, de preferință jurişti, care să cerceteze pe fiecare condamnat legionar, de ce a fost condamnat, să afle faptele cu amănuntul.*

Pentru că posibilitățile de cercetare erau strict limitate la declarațiile fiecăruia şi ale celor cu care au lucrat (şefii ierarhici, *n.a.*), *problema s-a pus pe bază sentimentală, în sensul că fiecăruia i s-a spus că în primul rând noi trebuie să ştim precis ce a făcut fiecare, pentru a putea să ne apărăm de acuzațiile nedrepte ce au fost aruncate în sarcina noastră, fapte mai grave decât cele ce au avut loc, şi de cele săvârşite de infractori de drept comun.*

Am format zece echipe de cercetare, aproape toți fiind jurişti. Eu am făcut parte dintr-o astfel de echipă împreună cu Gabriel Popescu, avocat din Ploieşti. Aceste echipe au triat absolut pe toți deținuții, condamnați legionari, chiar dacă erau oameni bine cunoscuți. În felul acesta am putut căpăta încrederea necesară pentru a afla adevărul. S-a constatat astfel, pe baza declarațiilor personale, că un grup condus de un anume Paralescu (a nu se confunda cu seminaristul Paralescu, *n.a.*) *din Bucureşti au intrat la o fabrică de textile a unui evreu, au găsit acolo pe soția acestuia, în vârstă de 40 de ani, pe care au violat-o. Un alt cetățean, tot din Bucureşti, a furat la „rebeliune", mai multe aparate foto de la un magazin după ce a spart vitrina. Acesta se numea Sabie şi fugise în Germania.*

Dr. Ilie Nicolescu a cerut în scris directorului de la penitenciar să treacă grupul lui Paralescu la dreptul comun, întrucât aceştia nu sunt legionari, ceea ce s-a şi făcut. Mai târziu, în 1943, a venit din Germania şi Sabie care a fost trecut şi el la dreptul comun. Am constatat cu această ocazie că nimeni nu a fost condamnat pentru că ar fi spânzurat evrei la Abatorul Bucureşti sau pentru că ar fi dat foc soldaților, aşa cum am fost acuzați în cartea lui Mişu Antonescu Pe marginea prăpastiei.

s.s. Zozo Grigorescu"

*
* *

După programul dimineții am fost duşi în biroul-grefă improvizat la fiecare etaj pentru uşurarea operațiilor de încarcerare. Mulți gardieni nu ştiau să citească, erau maghiari sau maghiarizați, unii rămaşi în acest serviciu din timpul stăpânirii austro-ungare; în serviciile de evidență, administrație şi organizare erau acceptați deținuți de drept comun sau politici, de preferință cu studii contabile sau juridice; printre ei şi camarazii Şoltuz, Cornel Vucu, mai târziu Bucur Constantin, Mântulescu.

Ni s-au luat datele autobiografice, amprentele digitale şi ni s-au dat numere de încarcerare. Eram 3203. Numărul indica câți legionari se aflau în Aiud la data sosirii tale. Apoi ni s-a dat o carte poştală: aveam voie să scriem şi să primim o carte poştală pe lună şi un pachet până la 25 kilograme. Până la 10 ale lunii cartea poştală trebuia expediată. Cei cu pedepse sub 10 ani aveau dreptul şi la vorbitor. Dacă scrisoarea sau coletul sosea în luna următoare, era socotit pe luna în curs, pierzând dreptul pe acea lună.

Bucuroşi, am scris acasă, aşteptând cu nerăbdare răspunsul, mai ales că timp de două săptămâni nu puteam avea contact cu nimeni, fiind carantină medicală, a fost ordonată cu scopul de a nu putea transmite ştiri noi. Ieşeam din carantină în ziua Crăciunului. Aveam dreptul şi la „plimbare" în curtea închisorii sub supravegherea gardianului. Plimbarea se făcea de o parte şi de alta a cozii T-ului. În partea dinspre clădirea administrativă, într-un soclu în trepte, într-un rond mare, plin cu flori vara, era troița Nicadorilor. După 1948 s-au făcut multe modificări, mai ales interioare: capelele au fost transformate în „cluburi"; latura Secției a II-a, dinspre fabrică, a fost transformată în celule de pedeapsă, reci şi calde; peste latura fostelor capele s-a adăugat un etaj; construcția 13, ridicată în primăvara anului 1943, a

fost când sală de mese, când atelier de împletituri din răchită, când dormitor, iar fabrica a suferit mulțime de prefaceri.

A doua zi, după distribuirea zupei, profitând de absența gardianului, se arătă în vizeta chipul luminos al unui tânăr.

- Doamne ajută şi bună dimineața, ne salută zâmbind, observând surprinderea noastră.

- Doamne ajută, am răspuns rezervat, apropiindu-ne de uşă intrigați.

- Nu vă speriați, ne linişti. Etajul nostru e în drum spre plimbare. Am fugit până la voi căci mi-a spus Vucu Cornel, grefierul, că sunteți aici: Naidim şi Maxim, de la Buzău! Da?

- Da.

- Eu mă numesc Valeriu Gafencu, student la Iaşi, la data arestării. Basarabean din Bălți. Vreau să vă spun câteva cuvinte în grabă ca să nu cădeți victima încrederii pe care ați acorda-o din întâmplare cuiva. Vedeți că maiorul Munteanu are câțiva informatori printre noi. Cel mai periculos este Vasile Tarnovschi, care nu lucrează de fapt cu el, decât accidental. Este agentul Moscovei, comunist, introdus printre legionari pentru diversiuni şi creare de conflicte ideologice. Atât am voit să vă spun. Să vă previn. Doamne ajută! Şi a fugit după ceilalți la plimbare.

Căutam mirați unul la altul; cutremurați de răul care dădea asaltul asupra noastră de la începutul suferinței, mi-am adus aminte cântecul care exprima această situație prin care trecuse mereu neamul nostru:

O, neam al meu, bătut de viscol şi cenuşă
În lanțuri, sub zăvoare, ai gemut.
Şi când ai vrut să frângi robie şi cătuşe
Trădarea a venit şi te-a vândut.
Ce greu blestem şi ce osândă
Ți-a scris pe frunte 'nalta stea.
Mişei şi hoți s-au strâns cu toții ca să vândă
Pe cei ce vrură mântuirea ta.

S-a-nvolburat Mihai ca un puhoi de munte,
La Turda prin trădare a căzut.
Şi Tudor când porni Fanarul să-l înfrunte,
Trădarea a venit şi l-a vândut.
Se frânse Horia pe roată,
Pieri Ioan Vodă sfârtecat,
Panduri şi moți creşteau din flăcări şi din piatră,
Dar Iuda, mişeleşte, i-a trădat!
…

În perioada de carantină, în afară de a face rugăciuni în comun, discutam mai ales probleme ale trecutului nostru FDC-ist, mărturisind stările sufleteşti, descoperindu-ne unul altuia, prin incizii adânci, uneori chiar dure, dureroase, cât de departe suntem de idealul pe care ni l-am propus şi ce luptă ne sta în față, de la care nu trebuia să abdicăm.

Condiția de claustrare fizică determina procesul eliberării sufleteşti, spirituale. Celula nu mai era cameră de pedeapsă şi tortură a izolării prin care şi din care să plângi lumea care chiar ea te-a pervertit, chiar ea te-a hrănit cu lumina falsă a bucuriilor trupeşti, a egoismului şi orgoliului, făcându-te să crezi că în micimea şi ignoranța ta ai fi „cineva”. Celula era chilia eliberatoare în care intrai ca să te vezi pe dinăuntru, aşa cum eşti: gol şi ticălos, neputincios şi

slab, îndoielnic şi nehotărât, nevrednic în faţa lui Dumnezeu de vreun merit, doar vrednic de mila Lui.

Şi atunci: Binecuvântat fie Dumnezeu, Cel ce a dat omului prilejul suferinţei pe acest pământ. Nu este alt remediu pentru a te scula din boala inconştienţei, a nepăsării şi a prostiei, decât suferinţa. O, dacă Dumnezeu nu ne-ar fi dat acest trup material în care să primim şi să ispăşim prin suferinţă greşelile sufletului, am fi fost alături de satana în veşnicie.

Muntele suferinţei ne iese în cale nu ca un muşuroi pe maidan, pe care să-l trecem întărind niţel genunchii şi gleznele. E un munte cu prăpăstii ameninţătoare, cu suişuri abrupte, cu colţi de stâncă ce-ţi rup hainele, îţi scrijelesc carnea care-ţi sângerează, cu tunete şi trăsnete care te înspăimântă, cu prăvăliri de pietre şi prăbuşiri de copaci în cale, dar cu lumini de curcubeu pe creste. Iată, ai învins. Eşti sus, sus! Te bucuri cu lacrimi de bucurie că ai scăpat. Nu te mai doare nimic. Nu mai dai atenţie efortului, îngrijorării, fricii, neliniştii. Priveşti înainte. Deasupra, cerul limpede, luminos radiază peste creştetul tău, peste inima ta, lumina păcii şi împăcării cu tine însuţi şi cu Dumnezeu. Carnea care te ţinea spânzurat în abatorul diavolesc al poftelor şi plăcerilor instinctuale ai pus-o pe altarul jertfei, să ardă, să se purifice în focul răbdării, al postului dur, acceptat, al mâncării lipsite de gust, uneori amară, alteori împuţită şi iată că trăieşti. Nu trăieşti cu pâine, *„ci cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu"*, care ţi se face *„hrană, şi acoperământ, şi purtare de grijă"*. Prin acest Cuvânt, pe care-l dumici pentru prima oară, cu gust dulce, săţios, nu vei muri, ci vei trăi să-ţi desăvârşeşti fiinţa, să-ţi împlineşti misiunea între fraţii tăi pe pământ, să poţi mulţumi lui Dumnezeu că te-a creat duh din Duhul Lui nemuritor, sfânt. Înălţimea cugetărilor te loveşte peste ochi: gândeşti la cele cereşti, dar nu pierde din vedere realitatea. Căci de unde eşti poţi cădea mai rău.

Atenţie, pe acest versant lumina intră în întunericul unei păduri, în bezna în care se aud urlând fiarele pădurii sălbatice. Care fiare? Acelea pe care crezi că le-ai ucis în carnea ta, în trupul tău. Au fost numai legate, nu ucise. Câtă vreme eşti încă în trup, chiar dacă ai ieşit din lume, o iei cu tine în celulă, în chilie, în pustie, în peşteră, şi lumea, ca o fiară, urlă şi muşcă din cugetul tău, tocmai pentru că te-ai oprit, crezând că ai biruit-o, că ai scăpat de ea.

Începe bătălia cu fiarele pădurii. Toate tabără, toate intră hoţeşte în lumina atenţiei tale să te hărţuiască, să te obosească. O, cum nu stă „moara minţii!" Cum tot macină vedenii plăcute, satisfacţii uşoare, bucurii perverse, ambiţii lumeşti, poziţii măreţe şi închipuiri sublime de triumf şi stăpânire orgolioasă. Toate patimile de altă dată, tăcute în carne, ţinute în zăbala postului, ţi se fac acum draci în cuget, în minte. Altădată le gustai în trup. Acum vin să te terorizeze în gând. Unde fugi? Cum scapi? Cine îţi poate apăra mintea, cine îţi poate da linişte? Zi şi noapte, sătul sau flămând, vorbind sau chiar în rugăciune fiind, îţi fuge gândul în altă parte, departe de ceea ce rosteşte gura. Altul parcă-ţi umblă-n suflet şi-n cuget şi răscoleşte pulbere de scântei şi jăratic încins, cu chipuri şi întâmplări care îţi mută atenţia, îţi frig ochii, îţi ard limba, îţi înţeapă urechile cu strigări obraznice, îţi siluieşte simţirile minţii şi ard pe dinăuntru ca un foc ascuns, neştiut, împotriva căruia nu ai armă de apărare şi loc de scăpare...

Apa! Apa stinge focul! Apa rugăciunii stinge focul patimilor, domolite în înfrânările trupeşti, dar libere în cuget. Râul de apă continuă al rugăciunii neîncetate, râul rugăciunii adus în „vadul minţii" curăţă şi spală moara de necurăţia neghinei, de făina neagră a patimilor. Cine ţine râul rugăciunii permanente, izvorât din muntele Dumnezeirii mereu în sine? Să curgă zi şi noapte, purificator, prin inimă şi minte?

Cât trăim în trup, cugetul nu se poate limpezi definitiv de dorinţe, oricât le-am sublima să

lucreze numai binele. Atunci să deznădăjduim? Să renunțăm la purificare? După atât drum parcurs? Nu! Nu vom renunța! Oricât am risipi energia spirituală, atât vom fi: cât vom aduna în noi energiile Dumnezeieşti.

Se vede un mal. E departe, dar se vede. Tot ce mă desparte e această apă stătută, ca o mlaştină împuțită prin care trebuie să trec. Nu există cale pe ocolite, nici pod făcut de altul pentru mine. Fiecare trece cum poate! Cum ştie! De dincolo, brațe de lumină te cheamă. Îndrăzneşte! Împotriva îndoielii, a deznădejdii! Dă din mâini, din picioare, înoată, zbate-te, zvârcoleşte-te, dar ține capul sus, privirea minții sus, la această lumină cuceritoare. Nu renunța la speranță, căci vei birui! Nu te înfricoşa de mâlul care se încleştează să te tragă la fund. Faptul că te-ai aruncat în mlaştină e dovada încrederii că vei birui. Abia acum începi să fii conştient de tine, de valoarea ta spirituală. Eşti în lume, dar nu eşti din lume. Eşti ființă cerească! Eşti făcut să birui! Eşti zidit dintr-un material sfânt, nestricăcios. Eşti zidirea lui Dumnezeu, nu a stricăciunii şi a morții. Eşti viu, nemuritor! Eşti înfiat de Dumnezeu, nemuritor în Hristos! Cine-ți stă împotrivă? Nici îngerii, nici o putere văzută sau nevăzută. Nimeni. Dumnezeu e Cel ce te îndreptățeşte în cuget, iar Hristos a murit şi a înviat pentru tine!

O, iată-te ajuns! În brațele lui Hristos. De aici nu te va mai putea răpi nimeni. Cântă, strigă! Bucuria ta să umple cerul şi pământul: „*Cine este Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru? Iubite-voi Doamne, vârtutea mea! Domnul este întărirea mea şi scăparea mea şi Izbăvitorul meu!*"

*

* *

Muntele suferinței, *pădurea cu fiare sălbatice* şi *mlaştina deznădejdii*, stadii de viață spirituală pe care ne-am hotărât şi angajat să le străbatem, au constituit de-a lungul anilor de suferință coordonatele comportamentale ale viețuirii noastre.

Realitățile spirituale nu pot fi exprimate prin cuvinte. Cuvântul este neîncăpător. Dar n-ai altă posibilitate pentru a te lega cu alt spirit întrupat. Comunicarea, cunoaşterea se face între spirite, nu între trupuri. Când vrei ca cineva să intre în comuniune cu tine, de cuvânt te vei folosi; poți să-l alterezi, dându-i alt înțeles în textul şi contextul exprimării, transformându-i esența, fie punându-l în comparație cu altul, fie prefăcându-l în metaforă, fie făcându-l simbol, fie adăugându-i funcții sintactice, pentru a-i da înțelesuri, de la simplitate la sublim şi de la osândă la slava îndreptățită, valori pe care, morfologic, cuvântul nu le are.

Mântuitorul, Cuvântul prin care Dumnezeu vorbeşte lumii, la întrebarea „*De ce le vorbeşti în pilde?*", le răspunde ucenicilor: „*Pentru că văzând, nu văd şi auzind, nu aud!*". Metafora (pilda, parabola) nu reprezintă realitatea pe care „*văzându-o, nu o vedem*", ci aceea pe care sugerând-o altui ochi, altei urechi, o putem înțelege. E o cunoaştere în duh. Pentru a asemăna Împărăția Cerurilor Mântuitorul foloseşte comparații, metafore, pilde, parabole sau simboluri, prin care să realizăm în suflete „stări" spirituale care să ne răpească la „stadii" de trăire adâncă, la o cunoaştere afară din timp, detaşată de realitatea materială, de o stare metafizică, dincolo de cunoştințele din minte.

„*Am văzut acolo, în al doilea cer,* spune Sântul Apostol Pavel, *lucruri pe care ochiul* (omenesc) *nu le poate vedea, urechea nu le poate auzi şi la mintea lui nu se poate sui*". Pentru condiția trup-suflet zice: „*În trup, nu ştiu, în duh, nu ştiu, Dumnezeu ştie*". Sfântul Apostol avea în acel „stadiu de cunoaştere" a Dumnezeirii simțurile omului, ale Omului-Dumnezeu. Numai cu acelea şi numai ajuns la acel stadiu, „vom cunoaşte aşa cum am fost cunoscuți". Nu ca acum, „*ca într-o ghicitură,* (metaforă) *ca într-o oglindă* (parabolă)", după cum ne încredințează Apostolul.

În efortul conştient de smulgere din tine însuți ajută numai credința că eşti duh

înțelegător, spirit creat de Dumnezeu. Ai libertate să-ți stabilești locul pe potriva darurilor, integrându-te imperios în Creator, trup și suflet, aducându-ți trupul la stadiul de nemurire, de energie inepuizabilă în ființialitatea Existenței Divine Hristice. Îndoiala în credință este prăbușire, cădere. Rămas la conștiința singularității neputincioase, pe marginea disperării, sufletul plânge ca un copil rătăcit, pierdut de mama lui, fără posibilitatea orientării în mediul pe care nu-l cunoaște și de care nu e cunoscut. Ființa lui rătăcește la porți străine cunoașterii.

- N-ați văzut-o pe mama?
- Dar cum te cheamă, măi copile, care ți-e numele?
- Nicușor!
- Și pe mama?
- Pe mama..., Mama!

În sufletul copilului mama nu e un nume lângă care s-ar mai putea adăuga altul; se identifică cu condiția existenței lui. Nu există altă asemenea valoare. Ea singură are înțeles în sine, e sfântă, e dumnezeu, începutul și sfârșitul în care se integrează el, limita lui de gândire, de simțire și de voință.

- Cum te cheamă, suflete? Care ți-e numele de botez?
- Creștin.
- Și pe mama?
- Pe mama?... Mama! Biserica lui Hristos!
- Așaa!... Atunci cum te-ai rătăcit?
- Am plecat de la sânul ei și nu știu cum să mă întorc!
- Și de aceea plângi?... Plângi, căci așa te vei întoarce.

*

* *

Ce ar fi naționalismul românesc și ce deosebiri ar fi între el și nazism și fascism, dacă nu s-ar fi ancorat în ascultarea Bisericii lui Hristos? O nebunie. O lucrare omenească care ar fi pierit. Dar Mișcarea Legionară va dăinui cât va fi neamul românesc pe pământ, reprezentându-l în fața lui Dumnezeu prin jertfele pe care le-a dat ascultând Biserica, spre sfințirea și mântuirea lumii, și va cuprinde și conștiințele neamurilor.

Noi, generația de tineri FDC-iști, crescuți în lumina permanentului efort al devenirii, am dorit ca model pe Însuși Hristos. Căpitanul, Moța sau alt vârf al vieții creștin legionare, tot pe Hristos Îl urmau și ei. Nu s-au substituit lui Hristos, ca obiect de adorație. De aceea raportarea conștiinței noastre se face direct la cer, care e deasupra tuturor piscurilor.

Când Căpitanul a proiectat cuvântul său, ca pe o piatră vrăjită cu puteri miraculoase, în apa sufletului neamului, ca să-l trezească din somnul și indiferentismul spiritual, „tulburarea" antrenase elemente bune și rele. Aparent, dezordinea intervenea în „ordinea fărădelegii", căci fărădelegea devenise stare firească, un dat care nu poate fi și nu trebuie schimbat.

Mișcarea Legionară a avut la început și un aspect romantic, mușchetăresc, apoi unda propagată în oceanul sufletului românesc s-a organizat. Era vizibilă, înțeleasă de toți cei bine intenționați și cinstiți sufletește, de la omul cel mai simplu, țăran și muncitor, până la cărturarul luminat, condiție sine qua non pentru viața, ființa și existența neamului.

Unii au rămas pe drum, la diferitele stadii de luptă prin care a trecut Legiunea. În loc să-și recunoască cu smerenie condiția, încearcă să coboare linia Mișcării. Dușmanii, speculându-le orgoliul, fac din ei elemente de dezbinare ale unității legionare. Ei cad sub sancțiunea cuvântului Căpitanului: „*Cine este împotriva unității, este împotriva biruinței legionare*". Aici este taina comuniunii sufletului neamului, prin cei conștienți de această comuniune cu Hristos,

cu Dumnezeu. De aici, acuzația de misticism. Din ignoranță sau cu rea intenție duşmanul blasfemia ce era bun, prezentându-l ca rău. Prin misticism, act al credinței nelimitate în Dumnezeu, - de altfel, prima condiție pusă de Căpitan: *„Să vină lângă noi cel ce crede nelimitat, cel ce are îndoieli să rămână afară”*, - este cu adevărat posibilă salvarea din brațele răului, din lucrarea diavolească. Cei ce anchetau şi loveau se uimeau că rezistam la suplicii şi pentru tăria credinței.

- De ce nu ții, măi nenorocitule, la viața ta? Nu vezi unde te-a adus credința ta? Nu vezi în ce hal ai ajuns?

- În halul acesta m-ați adus voi, care nu ştiți ce faceți. Aceasta este ruşinea voastră, nu a mea! Pe voi vă degradează, ca oameni, nu pe mine! A mea este credința în Dumnezeu şi dragostea de neam, care mă fac biruitor tocmai prin această suferință.

- Ăştia sunt nebuni, disperau. Numai nişte nebuni pot gândi aşa!

Eram nebuni. Nebunie sfântă pe care nu puteau s-o înțeleagă anchetatorii. Mintea lumească nu putea vedea dincolo.

Dacă au căzut mulți dintre cei apropiați Căpitanului, a fost pentru că s-au legat sufleteşte de persoana lui, mai mult decât de idealul lui, devenind *„înțelepți ai lumii acesteia”*, pierzând „nebunia” credinței în valorile nestricăcioase şi nepieritoare ale dragostei de neam şi Dumnezeu.

CRĂCIUNUL 1942

„A venit şi-aici Crăciunul
Să ne mângâie surghiunul”
Radu Gyr

În ziua Crăciunului am ieşit din carantină. Dimineața ne-am rugat, cântând împreună *Troparul Naşterii*: *„Naşterea Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru…”* şi *Condacul*: *„Astăzi Fecioara, pe Cel mai presus de ființă naşte…”*. Nu sfârşisem cântarea şi uşa se deschise:

- Care dintre voi vrea să meargă la Biserică, poate merge, care nu, merge afară la plimbare, ne invită gardianul.

Ne-a surprins tonul şi atitudinea decentă pe care o manifesta; se vede că praznicele sfinte trezesc omenia şi în sufletele celor păcătoşi. La Biserică coborau tăcuți toți frații. Valeriu Gafencu ne-a făcut cunoştință cu câteva vârfuri legionare: Traian Trifan, Traian Marian, Ilie Nicolescu, Ilie Ghenadie, cu preoții: Vasile Serghie, Ion Florea, cu câțiva FDC-işti sosiți înaintea noastră la Aiud: Nicu Mazăre, Iulian Bălan, Nelu Munteanu şi alții. În cele trei capele se intra prin curtea interioară a Secției I şi II.

*
* *

O explicație folositoare generației mai tinere: înaintea instaurării comunismului, până să se ajungă la indiferentismul spiritual, cel pedepsit cu privare de libertate pentru infracțiuni morale (crime, viol, furt etc.) nu era izolat de societate, şi pedeapsa avea ca scop recuperarea lui morală. De aceea, executarea pedepsei se săvârşea în trei faze. Prima fază era „regimul celular” care varia în funcție de pedeapsă (10% din totalul condamnării) de la 3 luni la 3 ani. Singur în celulă, fără nici un drept administrativ (scrisoare, pachet, vorbitor) doar dreptul de a citi Sfânta Scriptură şi a avea o convorbire o dată pe săptămână (vinerea) cu preotul confesor (duhovnic); această perioadă avea rost să smulgă vinovatul răufăcător din mâinile lui satana, redându-i conştiința răspunderii în fața lui Dumnezeu, pocăindu-se şi hotărând să devină cinstit sufleteşte.

În Transilvania, fiind trei confesiuni dominante, ortodoxă, catolică (mai apoi şi greco-

catolică) şi protestantă, preoţii confesori aparţineau acestora. Rolul duhovnicilor este de a pune pe delincvent în situaţia de a realiza conştiinţa păcatului săvârşit şi a se pocăi pentru a fi reintegrat în societate, salvat din mâna diavolului. Duhovnicii oficiau Serviciul Divin şi îndeplineau o funcţie administrativă: cenzori ai corespondenţei, bibliotecari, făceau parte din comisiile de avizare a eliberărilor anticipate (condiţionate), girând îndreptarea morală a vinovaţilor.

A doua fază era „la comun". În camere mari, cu câte 10-20 de inşi, se continua controlul moral, se admitea participarea deţinutului la munci interioare, de gospodărie şi întreţinere, muncă în ateliere, avea drept la scrisori, pachete şi vorbitor, recompense ale bunei comportări.

A treia fază era scoaterea la munci exterioare la grădina de zarzavaturi, câmp etc., cu şansa eliberării înainte de expirarea pedepsei, dacă şi familia gira, alături de duhovnic, buna comportare a deţinutului în societate. Dacă în timpul eliberării condiţionate penitentul săvârşea o nouă abatere era rearestat, rejudecat şi i se adăuga, după gravitatea infracţiunii, în afară de completarea vechii pedepse până la termen, un spor.

La transformarea Aiudului în închisoare pentru politici, acestei structuri organizatorice i s-a adăugat un punct cerut de legionari: preoţii închişi să aibă dreptul de a săvârşi Sfintele slujbe. S-a aprobat cu greu să devină duhovnici, alături de preoţii oficiali ai penitenciarului. Capela ortodoxă şi cea greco-catolică erau arhipline; mulţi rămâneau în curte. Preotul greco-catolic oficial, Părintele Brânzei cu Preotul ortodox oficial, Părintele Marina, erau ca şi fraţi; slujeau împreună şi cu preoţii legionari sau se suplineau când unul din ei lipsea pentru pricini binecuvântate.

Părintele Ion Florea, fost dirijor al Corului Arhiepiscopiei Sibiului, organizase un cor bărbătesc. Singurul bas era Popa Octavian, FDC-ist din Făgăraş, de 18-19 ani; cu timbrul lui puternic realizase „pedale" perfecte. După 1947 va fi admis la Corul Radio Bucureşti în mod excepţional, fără studii speciale - pe care le va face totuşi în timpul angajării - numai pentru frumuseţea vocii şi pentru prestanţa sa şi frumuseţea bărbătească cuceritoare. Dumnezeu îl împodobise şi cu daruri lăuntrice şi cu daruri exterioare.

*

* *

Preoţii oficiau aceeaşi slujbă, pe care sufletul celor închişi o închina, în numele neamului, lui Dumnezeu, preamărind Întruparea şi Naşterea Fiului Său. După obicei, credincioşii din satele din jurul Aiudului au venit la poarta închisorii aducând colaci, friptură şi butoiaşe de vin, să împartă în cinstea Sfintei Naşteri celor din suferinţă darul şi prinosul dragostei lor. *„În temniţă am fost şi aţi venit la Mine."* Administraţia a împărţit daruri fiecărui deţinut, în asistenţa delegaţilor din partea celor ce au dăruit. Am mulţumit lui Dumnezeu şi acestora, rugându-ne pentru noi şi pentru ei.

După amiaza s-au distribuit pachetele de acasă. Şi eu primisem coletul. Am adus în celulă o târnă (coş) cu bunătăţi: carne, cozonac, slănină, pâine, ouă, brânză, prăjituri, murături, sarmale şi altele trimise de părinţi şi fraţi din dragoste; o pătură cu cearceaf, un cojocel cu mâneci şi o pereche de pantaloni groşi de dimie, pentru că nu permitea folosirea lor regulamentul închisorilor, au fost returnate.

Ca favoare de Crăciun am avut dreptul să ne vizităm în celule. Ne-am urat la mulţi ani, în speranţa că vor fi buni cu ajutorul lui Dumnezeu, am împărţit darurile primite, în parte egală fraţilor din grupul nostru ca şi lui Pavel Ion, gândindu-ne şi rugându-ne ca acest gest să-i poată determina un proces de conştiinţă. Dar Pavel n-a realizat acest lucru niciodată, spre durerea noastră şi osânda lui.

Până la Bobotează supravegherea gardienilor a fost mai lejeră şi am putut circula în Celular de la o celulă la alta, de la un etaj la altul. Am cunoscut mulţime din cei închişi în curte, în timpul plimbării de o oră dimineaţa şi una după masa, când puteam vorbi, împărtăşindu-ne gândurile. Cei mai tineri sorbeau sfaturile şi învăţăturile celor mai bătrâni. Cu prahovenii şi buzoienii, de care eram legat sufleteşte prin locul unde-mi desfăşurasem activitatea, am strâns prietenii de neuitat. Erau între cei mai vârstnici, prahoveni: Mântăluţă, Paul Cojocaru, Zozo Grigorescu, Valeriu Cristescu, Gabi Popescu, Ion Vulcănescu, Andrei Popescu, inginer chimist Georgescu, Paul Vilescu, Ion Iordache, buzoieni: Alexandru Murea, Nicu Cojocaru, braşoveni: Trifan Traian (prefect), Marian Traian, Anghel Papacioc, Pascu Constantin, sibieni: Schiau Ion, teologul Straja, de la Alba Iulia: Baciu Grigore (prefect), de la Brăila: Mazilu, de la Arad: Valeriu Ştefănescu, de la Bucureşti dr. Ilie Nicolescu, preoţii: Ion Marinescu, Vasile Serghie, Ion Florea, Traian Belu şi cantorul Petrică Petrescu. Lista ar putea continua cu tinerii FDC-işti, cu muncitori şi ţărani; cam 3000 de legionari în Aiud şi câteva sute dispersaţi la penitenciare judeţene.

Despre preoţi aveam să aflăm un lucru, frumos pentru atitudinea lor, dureros pentru cei ce atentaseră la demnitatea preoţiei. În primăvara lui 1941, după ce Antonescu declarase război Sovietelor în numele Crucii, a pornit asaltul împotriva preoţilor legionari din închisoare, printr-o acţiune de batjocorire şi discreditare a persoanei lor, fiind trimişi la Aiud colonelul magistrat Alexandru Petrescu, director general al penitenciarelor, şi căpitanul magistrat Aurel Munteanu, comandant militar al penitenciarului Aiud. După o noapte de petrecere şi beţie, dimineaţa au scos preoţii pe coridorul Celularului şi au ordonat frizerilor de drept comun, să-i tundă şi să-i radă. Preoţii au refuzat, iar colonelul Petrescu l-a lovit pe unul.

- Noi nu suntem găsiţi vinovaţi pentru ataşamentul faţă de neam şi nici caterisiţi de Biserică pentru vreo greşeală faţă de învăţătura Sa sau pentru acte nedemne, imorale. Nimeni nu are dreptul să ne taie barba, care face parte integrantă din fiinţa preoţească, a replicat părintele Florea.

- Ăstuia să-i dai câte 25 gârbace la fund, în fiecare zi, până voi contramanda eu ordinul de la Bucureşti, i-a cerut Petrescu lui Munteanu.

- Doamne, fie voia Ta, au zis preoţii şi s-au lăsat batjocoriţi.

Tunşi şi bărbieriţi, au fost duşi la Zarcă, izolaţi câte unul în celulă, dar a doua zi dimineaţa au fost scoşi din izolare. S-a aflat de la gardieni că, trezindu-se din beţie, cei doi satrapi au dat ordin să fie scoşi preoţii din Zarcă, iar pedeapsa pentru părintele Florea a fost anulată.

*

* *

Un creştin de rând care are o comportare demnă din punct de vedere moral, devine un simbol al Adevărului manifestat pe pământ şi cenzor pentru conştiinţele celorlalţi. Cei cinstiţi sufleteşte îl vor căuta pentru a se împărtăşi de înţelepciunea lui. Cei necinstiţi sufleteşte îl vor ocoli şi-l vor batjocori sau calomnia.

Un preot, investit special al lui Dumnezeu, putând în numele lui Hristos *„să lege şi să dezlege cele ce se întâmplă în popor"*, de asemenea *„să ierte sau să ţină păcatele oamenilor"*, impune celor din jur cinstirea reprezentantului lui Hristos, ca şi cum Hristos ar fi printre noi. Mai ales dacă este şi un trăitor şi mărturisitor, cu cuvântul şi cu fapta, al poruncilor divine. Preoţii legionari s-au impus dintru început chiar deţinuţilor de drept comun, organelor de pază şi tuturor funcţionarilor administraţiei.

Prezenţa unui legionar impunea control în vorbire şi atitudine, în modul de adresare. Chiar gardienii nu li se adresau pe nume, ci cu apelativul: *„Părinte"*. Dar în conştiinţa lor trebuia anulat aceste apelativ. Să nu se mai recunoască autoritatea lui Dumnezeu. Cu atât

mai mult cu cât şi celor mai mulţi dintre legionari gardienii li se adresau cu apelativul: *„Domnule!”*

Dar într-o dictatură nimeni nu are dreptul sau calitatea de a deţine o demnitate morală, spirituală sau cultural-ştiinţifică, în afara dictatorului. Drama comunismului a cumulat în concepţia sa toate negaţiile, ca şi tatăl care l-a născut, satana. Aceasta am trăit-o! Pentru a deveni toţi „vite sub bici” s-a început cu discreditarea preoţiei, a persoanelor investite cu acest har. Chiar bărbieriţi, preoţii noştri au rămas preoţi în conştiinţa paznicilor, iar legionarii erau admiraţi chiar de schingiuitori în timpul supliciilor pentru atitudinea lor demnă în faţa suferinţei.

*

* *

Coletele primite de ceilalţi până la 1 martie 1943 au constituit un supliment de hrană spre refacerea fizică, întărindu-ne şi moral, fiind încredinţaţi că cei de acasă nu ne-au uitat şi ne iubesc. După această dată pachetele şi vorbitoarele s-au rărit, interzise arbitrar sau returnate intenţionat. Se pregătea atmosfera pentru nouă fază de presiuni fizice şi morale. La eliberare, în 1964, am aflat de la părinţi că un colet expediat pentru Sfintele Paşti 1943 nu a ajuns pentru că agentul poştal Lixandru Ciupearca l-a violat, şi-a însuşit conţinutul iar ambalajul l-a aruncat. Ca o minune, peste câţiva ani s-a îmbolnăvit şi trăgea să moară. Se chinuia şi nu murea. Dumnezeu i-a lăsat timp să mărturisească păcatul. Soţia lui l-a întrebat:

- Ce-ai, mă Lixandre, ce-ai făcut de te chinui aşa, nici nu mori, nici nu trăieşti?

- Chemaţi preotul să mă spovedesc.

În auzul tuturor a mărturisit preotului greutatea; după ce a fost dezlegat şi împărtăşit de preotul Gheorghe Popescu, a murit. Iată ce înseamnă să năpăstuieşti pe cel în suferinţă. Dar e mai bine să ne ruşinăm aici, decât să fim ruşinaţi la Judecata de Apoi.

*

* *

În vara anului 1942 Şcoala Normală din Vaslui, desfiinţată ca şi cea din Ploieşti în 1938, a fost transformată în penitenciar şi colonie de muncă, pentru tinerii FDC-işti arestaţi până la acea dată. În timpul deşertării cărămizilor din forme, la cărămidăria de acolo, se aplica pe suprafaţa crudă a cărămizii o ştampilă cu amprenta gărzii de fier, simbolul legionar folosit pe afişele electorale, o cruce ortodoxă cu braţele prelungite, existentă şi în cusăturile româneşti. Fiind trimise la diferite şantiere de construcţie, cărămizile au fost descoperite la Bucureşti de agenţii siguranţei antonesciene.

- De unde au sosit cărămizile?

- De la Vaslui.

Comisia venită la Vaslui i-a întrebat pe executanţi:

- De ce aţi pus ştampila legionară pe cărămizi?

- Marca fabricii, domnule inspector, au zâmbit tinerii FDC-işti.

- Să nu mai puneţi acest simbol!

- Bine, nu mai punem acest simbol, au răspuns iarăşi zâmbind.

După plecarea comisiei au confecţionat o altă ştampilă cu alt simbol, pătratul cu două puncte, doi ochi, cum i se mai spunea; semnul electoral în alegerile din 1937 a apărut pe cărămizi ca marcă a aceluiaşi producător. Atunci autorităţile au hotărât să suspende activitatea de fabricare a cărămizilor la Vaslui.

CAPITOLUL IV

Presiuni fizice şi morale

FDC-iştii de la Vaslui, muncitorii de la Işalniţa şi alţii, dispersaţi la diferite închisori prin ţară, fuseseră aduşi în toamna lui 1942 la Aiud. Maiorul Munteanu trebuia să realizeze opera de „reeducare”, prin presiuni morale şi fizice, pentru a determina pe legionari fie a se desolidariza de idealul de luptă legionar – ceea ce însemna un act de compromitere morală, - fie a cere trimiterea pe front pentru reabilitare – adică, recunoscându-se vinovaţi faţă de Antonescu în actul de la 21 Ianuarie 1941, act de compromitere a Mişcării Legionare. Cei refractari trebuiau să suporte înfometări, suplicii fizice, moarte.

Legionarii şi-au rânduit viaţa în închisoare în aşa fel încât Frăţiile îndeosebi să aibă viaţă de rugăciune, demnitate morală, corectitudine şi comportare demnă şi respectuoasă faţă de organele de ordine, unitate şi rezistenţă în faţa presiunilor regimului.

Atitudinea aceasta era de fapt spontană şi firească, izvorâtă din convingerile interioare despre disciplina şi demnitatea creştină legionară. Maiorul Munteanu i-a izolat pe legionari de ceilalţi deţinuţi; iar pe cei cu pedepse mari (15-25 ani muncă silnică şi muncă silnică pe viaţă) şi pe şefi în general, i-a masat la ultimul etaj, pentru ca ceilalţi, rămaşi fără îndrumători şi tentaţi de promisiuni, să cadă, făcând din aceia elemente de descompunere spirituală a legionarilor. Dar legionarii nu aveau neapărat nevoie să fie supravegheaţi, controlaţi, cenzuraţi, îndrumaţi sau ţinuţi în frâu de cineva, fiecare îşi ştia datoria chiar dacă ar fi rămas singurul legionar pe toată faţa pământului. Au fost şi căderi; căci unul este eroismul de moment şi altul eroismul de durată.

La începutul lui Martie 1943 s-a instituit un regim sever: câte unul în celulă, supraveghere riguroasă, hrană înrăutăţită, ieşire la aer întâmplătoare, la cinci paşi distanţă unul de altul, cu capul în jos, obloane la ferestre şi izolări în camerele de pedeapsă de la subsol sau la Zarcă, pedepse corporale (lovituri la fund cu vâna de bou) pentru „insulte” aduse organelor de pază.

Mă aflam pe latura scurtă a T-ului (spre stradă) chiar în celula din unghi, lângă biroul gardianului, la ultimul etaj. În afară de Sfânta Scriptură nu se mai admitea nici o carte. (Până atunci puteam primi de acasă sau puteam lua de la biblioteca penitenciarului orice carte, afară de cele cu conţinut politic). Acum, prin purtare de grijă dumnezeiască, trebuia să ne punem nădejdea numai în Dumnezeu, fiindcă nimic dintre cele lumeşti nu ne putea ajuta în confruntarea cu răul.

Gardienii nu erau „şcoliţi” pentru a oprima deţinuţii politici, aşa cum aveau să facă mai târziu comuniştii. Mulţi, cu comportare reverenţioasă, fiind mai mult funcţionari ai ordinii interioare şi nu zbiri, executori orbi ai dispoziţiilor primite. Slugile îşi trădau stăpânii, conştiente de nebunia acelora. De multe ori ne preveneau şi ne acopereau pentru a ne împlini anumite nevoi spirituale. Nu toate cărţile au fost predate. Circulau chiar prin mâinile gardienilor caiete scrise, jurnale, poezii, presă, traduceri, de la celulă la celulă. Unor caiete duse la biroul de cenzură li s-a aplicat ştampila „cenzurat” a penitenciarului din Aiud, şi la magazie au fost introduse în bagajul deţinutului căruia îi aparţineau. Aşa au scăpat şi două din caietele mele, trimise acasă în vremea muncii în colonia Galda. Creioane, hârtie nescrisă, au putut fi ascunse sub duşumele, la pervazul ferestrelor şi tocul uşilor.

De la început se forţase prin intimidare ca legionarii să ceară mergerea pe front pentru reabilitare. Din relatările celor prezenţi atunci în Aiud şi din ceea ce au povestit Trifan şi Marian se ştie ce s-a întâmplat. Căpitanul Munteanu cu colonelul Suceveanu, chemat de la Sibiu, duşmani declaraţi ai legionarilor, îi scoseseră pe legionari în curtea închisorii, înconjurată de ostaşi înarmaţi şi gardieni de încredere. Le-au ţinut un discurs ispititor:

eliberarea cu condiția de a merge pe front pentru „reabilitare” care sfârşea perfid: *„E cineva care nu vrea să meargă pe front?”*

Derutați de întrebare, ce conținea intenționat condiția mergerii pe front, cei mai mulți au rămas pe loc. Doar un grup ataşat de Stere Mihalexe, care avusese şi mai înainte o atitudine echivocă în relațiile cu stăpânirea, a ieşit din rânduri. Munteanu a trecut la amenințări, insultându-i pe cei rămaşi, socotindu-i laşi şi trădători. Ieşind în fața frontului Traian Trifan, comandant legionar, fost prefect de Braşov, a răspuns clar şi hotărât:

- Mergerea pe front în bătălia contra comunismului este o onoare pentru orice legionar. Dar nu poate fi condiționată de vreo obligație morală pentru noi. Dacă țara şi neamul ne cheamă sub arme, mergem să apărăm fruntariile, cu toate drepturile şi obligațiile ostaşului român, nu sub presiuni şi amenințări. Trifan Traian are grad de căpitan şi îşi serveşte patria ca ostaş, dar comandantul legionar Traian Trifan nu are ce reabilita în fața nimănui.

Toți au trecut alături de el, afară de grupul celor socotiți oportunişti. Unii, prin străinătate, necunoscând împrejurările în care s-a încercat, prin compromitere morală, trimiterea legionarilor închişi pe front, l-au acuzat pe Trifan de faptul că legionarii au fost reținuți în închisori de Antonescu.

Încercând să mai câştige aderenți, Munteanu s-a înfuriat, acuzându-i pe Trifan şi Marian că sunt capii răzvrătirii. A dat ordin soldaților să-i încadreze între baionete şi să-i ducă într-o celulă la parterul Celularului. Pe ceilalți, sub escorta gardienilor, i-a închis cu ambele zăvoare în Celular. (De obicei se încuia doar zăvorul de sus şi cu cheia).

Munteanu i-a amenințat cu trimiterea în fața Curții marțiale unde le va cere pedeapsa capitală pentru revoltă în Penitenciar, înjurându-l de mamă pe Trifan. Trifan avea un cult deosebit pentru mama sa şi pentru toate mamele acestui neam. Munteanu era voinic; dar şi Trifan era atlet şi făcuse lupte greco-romane. Într-o secundă i-a sucit brațul şi l-a aruncat pe coridor ca pe un bolovan. Ridicându-se înfuriat, Munteanu a dat ordin ostaşilor să îi împuşte pe Trifan şi Marian. Ostaşii, uitându-se la superiorul lor, un tânăr subofițer, au pus armele la picior. Munteanu umbla în uniformă, încins şi înarmat cu pistol, dar n-a avut curaj să facă şi crimă căci martorii nu îi erau favorabili. A început să urle, blasfemiind, înjurând şi amenințând cu moartea pe toți legionarii. Atunci s-a cutremurat Aiudul de bătăi în toate uşile celulelor.

Trifan şi Marian au fost trimişi disciplinar la Braşov, iar Munteanu a cerut mână liberă să acționeze asupra legionarilor; aproape un an de zile a făcut demersurile să concentreze toți legionarii la Aiud. Prezența în închisoare a unui camarad scăpat cu viață de pe front, demonstra intenția criminală a guvernului antonescian, care nu voia reabilitarea noastră, ci moartea noastră: şi fizică, şi morală.

În Iunie 1943 am fost chemați în grupuri de 15-20 la administrație. Trebuia să completăm cu datele personale o cerere de mergere pe front pentru reabilitare căreia îi era ataşată o declarație de desolidarizare de Mişcarea Legionară. De curând aduşi de la Braşov, Trifan şi Marian erau în grup cu noi. Toți am refuzat să completăm şi să iscălim cererile şi am cerut hârtie să ne precizăm poziția.

Izolarea la Zarcă

Urmarea a fost izolarea la Zarcă: 500 de legionari eram înghesuiți câte 8-10 într-o celulă de 4/2 metri, cu regim dur, mâncare detestabilă, dormit pe duşumele, fără pături doar cu îmbrăcămintea zdrențuită. Gardienii, unguri sau români, erau instigați de maiorul Munteanu împotriva noastră. Pe coridor se aruncau găleți cu apă, care îngheța, iar temperatura era polară, foarte mulți îmbolnăvindu-se de piept sau stomac.

În aceste suferinţe doar câţiva au cedat. Crezând că prezenţa lui Trifan, Marian, Ilie Nicolescu, Mircea Nicolau şi a altor câţiva exponenţi ai atitudinii de demnitate legionară constituie un motiv de rezistenţă şi pentru ceilalţi, Trifan şi Marian au fost trimişi disciplinar la Suceava, iar ceilalţi izolaţi la ultimul etaj în Celular.

Vizita fratelui meu Alexandru. Încercare de şantaj prin calomnie şi teroare

De Crăciunul 1943 eram la Zarcă, la etaj, în ultima celulă pe aripa dinspre baie cu Ştefan Vlădoianu (nea Fane), Buchiu Ion, student la farmacie, Zamfir Ion, pompier militar, de fel din Brăila, Dumitrescu Constantin (Titi), fratele lui Miti Dumitrescu, Pop Grigore, mecanic la IAR Braşov, şi încă un camarad al cărui nume îmi scapă. În celulele vecine erau: Valeriu Gafencu, Naidim Marin, Mazăre Nicolae, Boia Iulian, avocat, Vila Petre, student, şi alţii.

Săptămânal, pentru timorare, era scos câte unul din cameră şi i se aplicau 20-25 lovituri la fund, cu vâna de bou, în Corpul gardienilor. În sadismul lui, Munteanu îşi aducea copilul de 7-8 anişori să asiste la supliciile deţinuţilor legionari, pentru a se căli sufleteşte. Copilul plângea şi cerea să fie dus la maică-sa, însă era ţinut cu forţa. Stoica Ilie, impiegat CFR, maltratat în faţa copilului, i-a atras atenţia maiorului:

- Ai să dai seama în faţa lui Dumnezeu pentru mutilarea sufletului acestui copil!

- Eu nu dau socoteală în faţa nimănui.

Ultima victimă înainte de Crăciun, Zamfir Ion, care era TBC-ist şi avea un picior abia sudat în urma unei fracturi, fusese adus în celulă leşinat. Abia şi-a revenit, îngrijit de noi, cu bandaje cu apă rece, lacrimi şi rugăciuni.

După rugăciunea de culcare ne încălzeam în gând, lângă Ieslea Pruncului Sfânt şi în întunericul plin de lumina Naşterii, pe duşumeaua goală, cu bocancii sub cap drept pernă; ne înghesuiam unul în altul, visând cu ochii deschişi lumi de lumină şi cântări îngereşti. Deodată se aude la uşă zăngănit de chei. Zăvoarele se trag brusc şi sărim din poarta visului în anticamera iadului. Privim în întunericul şi mai adânc al uşii. Era ora supliciilor, *„Căci cei ce fac rele, noaptea le fac”* (Sfântul Apostol Pavel). Cu răsuflarea tăiată aşteptam să ni se strige numele. Gardianul plimbă lanterna pe feţele noastre străvezii, paralizate.

- Maxim! Ieşi afară!

Emoţionat şi buimac am ieşit pe coridor fără bonetă şi bocanci. L-am rugat pe gardian să-mi dea voie să-mi iau bocancii.

- De ce nu ţi i-ai luat? Mişcă înainte!

M-a scos în curtea din faţa Zărcii. Zăpadă mare. Ningea de câteva zile. Fulgii îmi sărutau creştetul şi obrazul ca într-o idilă tainică, fără să ştie că sărutul lor de gheaţă făcea să-mi clănţăne dinţii în gură. Tremurând, alunecam prin zăpadă şi, împiedicându-mă de ceva ascuns vederii în zăpadă, am căzut rănindu-mi genunchii şi palmele. La dreapta era Corpul gardienilor, unde se administrau pedepsele. Instinctiv m-am îndreptat într-acolo, rugându-mă în gând: *„Uşa milostivirii, deschide-o nouă, binecuvântată de Dumnezeu Născătoare, ca să nu pierim cei ce nădăjduim întru tine…”*

- Stai pe loc! Nu acolo, îmi taie rugăciunea glasul răstit al gardianului. (Oare mă şi auzise Maica Domnului?)

Am intrat în clădirea administrativă. Gardianul m-a lăsat în anticameră şi a intrat pe uşa capitonată deasupra căreia scria cu litere mari: director. Înăuntru era fratele meu cel mic, Alexandru, cu ochii plini de lacrimi. Am intuit situaţia şi m-am pregătit sufleteşte. Mai mult dezbrăcat decât îmbrăcat, în hainele vărgate ale penitenţei, desculţ, cu capul chilug descoperit, tremurând de frig şi emoţie, slab ca un schelet, semănam cu o arătare. Am surprins reacţia de spaimă de pe faţa fratelui meu. Înainte de a apuca să salut, maiorul

Munteanu se repezi la mine şi mă apucă de piept.

- Uită-te la el. Ăsta-i fratele tău. Banditul care a încercat să mă omoare! Iar tu şi părinţii tăi vreţi să ştiţi dacă mai trăieşte şi-i aduceţi alimente şi haine. Nu merită dragostea voastră. Nici măcar nu vrea să meargă să-şi apere ţara! Nu aveţi un fiu şi un frate. Aveţi un trădător şi-un criminal!

Când maiorul s-a întors la birou am făcut semn fratelui meu, negând cele spuse de Munteanu. Gardianul însă a observat:

- Domnule comandant, deţinutul a făcut un semn fratelui său.

Fratele era debusolat în faţa acestor scene de perfidie, aşa că am zis:

- Da, domnule maior! Da, fratele meu drag! Du-te acasă şi spune tatei şi mamei că eu şi toţi cei asemenea mie, tremurăm cu mâinile împreunate în rugăciune, invocând mila lui Dumnezeu pentru noi, pentru sufletul domnului maior Munteanu şi al tuturor asupritorilor noştri. Aşa evadăm din regimul de asuprire fizică şi morală în care mă vezi!

Tensiunea sufletească şi căldura din cameră, cu care nu eram obişnuit, îmi făceau rău. Simţeam că mă voi prăbuşi. Fratele meu s-a uitat disperat la mine şi a făcut gestul să mă ajute. Apropiindu-se, mi-a şoptit: „*Am înţeles!*” O lacrimă de bucurie şi linişte strălucea pe faţa lui. Şi-a şters lacrimile şi a cerut permisiunea să plece:

- Domnule comandant, e de prisos să insist a-mi aproba vorbitor cu fratele meu. Vă rog să-mi permiteţi să plec!

- Nu, nu! Stai. Ai să vorbeşti cu fratele tău şi ai să-i dai şi ce i-ai adus de acasă, ca să ştie şi părinţii tăi că, deşi nu merită, noi avem o mai mare înţelegere pentru voi decât ei. Apoi i-a spus ceva în şoaptă gardianului.

Gardianul m-a dus la vorbitor. Dincolo de plasa dublă a venit fratele meu. În timp ce gardianul se plimba pe intervalul dintre plase, ascultând convorbirea noastră, i-am spus fratelui meu care împlinea 17 ani:

- Nu-i nelinişti pe părinţi! Spune-le că m-ai găsit sănătos şi bine şi că în curând îi voi vedea.

Acest „curând” avea să se împlinească peste 20 de ani. Gardianul dădea din cap, uitându-se la mine ironic.

- Cu privire la realitatea de aici, i-am şoptit, păstrează pentru tine adevărul pe care cred că l-ai înţeles.

Gardianul n-a înţeles fraza şi i-a cerut fratelui meu coletul. Mi-a dat hainele şi două pâini.

- Atât am ordin!

Am transmis sărutări de mâini părinţilor şi l-am rugat pe fratele meu să împartă pe drum celor nevoiaşi celelalte lucruri. Fratele a plecat plângând. Întotdeauna îl aveam sub aripa mea, la joacă sau la lecţii. Îmi purta o afecţiune deosebită, ceea ce l-a determinat să intre mai târziu (în 1949) în rezistenţa din munţii Trascăului, unde-şi va da şi jertfa supremă, împreună cu grupul maiorului Dabija.

Nu-mi mai era frig. Mă simţeam detaşat de suferinţa personală. Trăiam o stare de linişte interioară pe care nu o puteam defini. Gardianul n-a mai aprins lanterna; m-a împins în celulă şi a tras zăvoarele întunericului peste noi. Braţele celor şase camarazi m-au cuprins cu înspăimântare.

- Te-au bătut?

- Nu, am avut vorbitor!

Cuvântul murea în gâtlejul fiecăruia, iar braţele lor, până atunci ocrotitoare, gata să se facă părtaşe suferinţelor trupului meu, se desprindeau căzând paralizate, ca atinse de lepră.

- Vorbitor?...

Auzeam şi vedeam în gândul fiecăruia un răspuns de necrezut pentru fiinţa mea. Numai cei ce dădeau declaraţie de desolidarizare de Mişcarea Legionară şi cereau să meargă pe front pentru reabilitare primeau asemenea favoruri. Dar am zâmbit:

- Da, fraţilor, am avut vorbitor cu fratele cel mic, Alexandru. (Din povestiri ne cunoşteam reciproc genealogia familiilor, prietenii, colegii de şcoală, consătenii etc.)

- A fost Sandu la tine, au tresărit curioşi.

Le-am povestit scena cu făţărnicia maiorului şi le-am întins cele două pâini.

- Puneţi mâna şi vedeţi ca Toma ce ne-a trimis Pruncul Iisus de ziua Naşterii Lui.

Au atins cele două pâini. Ne-am rugat şi am frânt fiecare pâine în şapte bucăţi egale, mestecând cu fiecare îmbucătură gânduri sfinte: *„Două îmbucături de pâine, două daruri. Unul de la Sfânta Fecioară, în cinstea Naşterii Pâinii Vieţii; altul de la Sfântul Prunc Iisus, născut în frig, în ieslea cea săracă, să ne încălzească frigul şi sărăcia noastră şi să sature nu foamea trupului, ci foamea sufletului nostru. Două pâini, două firi: Dumnezeiască şi omenească, a Unuia din Treime, dată să supravieţuim, biruind în firea noastră omenească păcatul, ura şi moartea. Şapte coltuce. De şapte ori e slăvit Numele lui Dumnezeu în cele şapte Taine prin care Dumnezeu, în Hristosul Său, ne face Una cu El...”* Toate acestea mestecate cu lacrimi de umilinţă şi bucurie care şiroiau în întuneric pe obrajii noştri, din candelele aprinse în rugăciune ale inimilor noastre. Liturghia mută din sufletul fiecăruia s-a sfârşit, ca să înceapă alta, comună şi transfiguratoare, când Zamfir Ion a oftat zicând:

- Măi Virgile, tu ai luat parte vreodată la stingerea unui incendiu?

- Nu, măi Ioane!

- Nu ştiu ce s-a întâmplat cu mine, dar am avut impresia tot timpul cât am mâncat din pâinea asta că eram pe un acoperiş, deasupra unui foc mistuitor şi cu greu am reuşit să-l sting... Cred că era focul din mine împotriva acestui maior, Munteanu. Vreau să mă înveţi rugăciunea pe care o zici seara pentru vrăjmaşii noştri.

Cu toţii am îngenuncheat şi am rostit de trei ori rugăciunea pe care, până acum, Zamfir n-o şoptea, cum făceau ceilalţi:

Doamne, Iisuse Hristoase, Tu Care ai pătimit pentru întreg neamul omenesc şi pe toţi cei ce s-au căit pentru păcatele lor i-ai iertat, fă ca nici unul din cei ce ne urăsc şi ne prigonesc pe noi să nu pătimească ceva rău, din pricina noastră, la judecata Ta. Ci întoarce sufletele lor spre Conştiinţa Adevărului şi dă-le lor pocăinţă adevărată, ca şi printr-înşii să se preamărească Prea Sfânt Numele Tău. Iară pe noi învredniceşte-ne să Te mărturisim pe Tine, Dumnezeul cel adevărat, Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt, spre Slava Numelui Tău şi mântuirea sufletelor noastre. Amin!

Dumnezeu lucra cu harul Lui în sufletul fiecăruia dintre noi pentru ca suferinţa pe care o suportam să ni se facă prilej de curăţire şi altarul neamului să primească în jertfele de ispăşire, numai jertfe fără cusur.

(Când Alexandru m-a vizitat în colonia de muncă de la Galda, în 1946-48, mi-a spus că maiorul Munteanu îi propusese să mă convingă să renunţ la idealul legionar în schimbul unui regim preferenţial, cum aveau şi alţii, în caz contrar mă aşteptau situaţii neprevăzute.)

După Anul Nou 1944 s-au făcut iar schimbări în celule. Am ajuns pe aripa opusă a etajului, spre brutărie. În Zarcă se îmbolnăviseră mulţi; aceştia erau duşi la infirmerie sau spitalul închisorii. De acolo erau transferaţi în Celular. În celule rămâneau unul, doi sau trei oameni. Eram în celulă cu Marin Naidim, Bălan, Pop Grigore, Ciocilă Vasile, Agafiţei şi Petrovan. Încetaseră bătăile, în schimb alimentaţia era dezastruoasă. Pentru Zarcă se fierbea o zeamă limpede, leşioasă, greu mirositoare. Ajunsesem schelete pe care studenţii medicinişti ar fi putut face studii de anatomie. Când venea în vizită, maiorul Munteanu aştepta în faţa uşii raportul cu nemulţumirea pentru tratamentul care ni se aplica. După un minut de aşteptare

nervoasă, trecea la altă celulă. Aceeaşi tăcere mută. Nu încetam să ne rugăm; strigătul neîncetat al sufletelor noastre către Dumnezeu realiza minunea în ochii asupritorilor noştri, făcându-i să vadă cum moartea nu are putere asupra trupurilor noastre. Izolarea era perfectă în Zarcă. Nu mai era adus nimeni; numai cei ce se îmbolnăveau sau cedau erau scoşi.

Nu cunoşteam evenimentele politice sau militare din ţară sau din Europa. În Iunie 1943 armatele germane şi române deţineau poziţii încă favorabile, iar Antonescu după mascarada plebiscitului domnea prin legi marţiale. Existenţa noastră, „a fi" sau „a nu fi", se derula pe pardoseala Zărcii între rugăciuni şi vise de mai bine. Deşi era primăvara 1944, nu văzusem soarele şi la ferestrele oblonite nu venea nici o pasăre să ciripească.

Povestea lui Sile Constantinescu

Înainte de Sfintele Paşti din 1944, într-o noapte am auzit mişcare pe coridor. Din celulă în celulă s-a aflat că fusese eliberată ultima celulă de pe etaj. Acolo au fost băgaţi doi deţinuţi de drept comun. În Sâmbăta Mare am aflat cine erau: Sile (Vasile) Constantinescu, ucigaşul sadic al propriilor părinţi, şi Luca, student la teologie în ultimul an, care, atacat pe stradă de un vagabond pe timp de camuflaj, deşi comisese crima în legitimă apărare, fusese condamnat la câţiva ani închisoare.

Sile era prin 1933 student în ultimul an la chimie. Singurul fiu, inteligent şi talentat, adorat de părinţi - cu „soarele mamei" i se adresa biata mamă. În subsolul casei, tatăl plin de afecţiune pentru fiul care, nădăjduia, le va mângâia bătrâneţea, îi amenajase un laborator de chimie; strălucitul student făcea experienţe şi aplicaţii practice: recipiente, alambicuri, eprubete, scule şi aparate care ar fi făcut gelos pe oricare coleg sau chiar profesor al lui Sile.

Satana a făcut din dragostea născută firesc în sufletul lui prilej de prăbuşire. Tânărul a cunoscut o evreică. Părinţii l-au lăsat să înţeleagă că nu se pot căsători decât dacă evreica se botează, intrând în Biserica lui Hristos. Fata a refuzat şi a provocat un conflict între Sile şi părinţii lui. După ce i-a omorât cu toporul, i-a topit într-un cazan, iar el a dispărut cu evreica. După un timp vecinii au observat lipsa familiei Constantinescu din gospodărie. La investigaţiile poliţiei s-a constatat crima odioasă. Sile a fost prins, judecat şi condamnat la muncă silnică pe viaţă. Ziarele din epocă au relatat cu multe amănunte această crimă abominabilă.

Pedepsele pentru crima de omor premeditat se executau fără drept administrativ (scrisori, pachete, vorbitor) la ocne de sare: Ocnele Mari, Târgu Ocna, Telega etc. Sile a executat câţiva ani într-una din aceste saline. România producea sarea prin muncă foarte ieftină, a deţinuţilor, şi avea cel mai mare debuşeu pe piaţa mondială. Datorită unei legi internaţionale prin care nici un stat nu mai avea dreptul să întrebuinţeze deţinuţi la munci subterane, ci numai mână de lucru calificată, civilă, Sile a fost adus să-şi ispăşească restul pedepsei la Aiud.

În câţiva ani de zile s-a făcut simpatic şi util administraţiei, învăţând cizmărie de lux şi confecţionând directorilor de la minister chiar, încălţăminte bărbătească şi de damă, care rivaliza cu cea pariziană. A obţinut permisiunea să-şi amenajeze un atelier de pictură. Pe lemn sau pânză făcea copii excepţionale ale capodoperelor, picta Icoane Împărăteşti ale Mântuitorului şi ale Maicii Sale pentru catapetesme de Biserici şi alte icoane. Cei ce le comandau administraţiei nu ştiau cine era executantul. Aflând, puteau crede că Dumnezeu dă prilej de pocăinţă acestui suflet tulburat de crima paricidului.

I-am văzut a doua zi după mutarea lor. Când duceam tineta la canal îşi cărau bagajul din Secţie: haine, tablouri, icoane etc. Biroul gardianului deveni şi depozit de materiale. Faptul ne-a surprins pe toţi fraţii din celulă. Sile era plăcut la înfăţişare, de statură potrivită, elegant

în ținută şi mişcări (nu purta haine de penitenciar), dar cu o strălucire stranie în priviri, inspirându-ți teama. Luca, mai voinic, părea mai consumat, în trăsăturile feței avea o căutătură tristă, conştient de vina ce era asupra sufletului lui şi îl împiedica să devină preot, deşi crima o făcuse involuntar. În Secție lucrase cu Sile, pregătindu-i materialele necesare şi dându-i indicații teologice despre iconografia bizantină. Se legase între ei o oarecare prietenie; pentru mai multa lor linişte ceruseră maiorului Munteanu să-i scoată din mediul amorf, al celor de drept comun, şi să le ofere un loc unde ar putea duce o viață mai demnă de „stadiul" lor.

În Vinerea Paştilor, cu intenție diabolică s-a încercat un atentat moral şi sanitar asupra noastră. Mâncarea era cu multă carne, castroanele pline cu vârf. Până atunci ni se servise zeamă de murături sau fasole, invizibile într-o apă leşioasă în care turtoiul, un bolovan de mălai ars, nu se înmuia. Am răsturnat mâncarea în tinete, deşi ispita n-a fost uşor de învins. Cei ce au mâncat au vomat sau au făcut ocluzii intestinale. Cu greutate, gardienii i-au dus la infirmerie; prin clisme cu sare amară şi alte metode de provocat voma au putut fi salvați.

Noaptea spre sâmbătă eram încă sub tensiune nervoasă. Din celula lui Sile şi Luca se auzeau țipete, înjurături şi buşituri; răsuna Zarca. Ce se întâmplase? Am aflat din gura lui Luca după 23 August 1944. Presupunând că tragedia Răstignirii Domnului Iisus pentru păcatele lumii ar putea provoca în sufletul lui Sile recunoaşterea greşelii şi pocăința sinceră, a făcut referiri la cazurile fiecăruia. Reacția lui Sile a fost contrară aşteptărilor lui. Nu numai că-şi nega vinovăția, dar îi acuza pe părinți de obscurantism şi îi condamna, acuzând justiția, societatea şi pe Dumnezeu. Încercând să corecteze lucrurile, Luca era pus în fața unui complex de îndreptățire megalomană, ajungându-se la insulte şi amenințări dacă mai continua discuția. Greşise tactic, acuzând fățiş. Sile încercă să-l lovească cu cuțitul, încingându-se o luptă din care gardianul abia l-a scăpat pe Luca, rănit şi plin de sânge. Sile a fost lăsat singur. Cele relatate de Luca în Secția I s-au răspândit în tot Aiudul.

*
* *

La începutul lui Iunie un inspector ministerial venit de la Bucureşti a trecut în revistă toate celulele Zărcii. Uşa se deschidea şi gardianul comanda: *„Drepți! Raportul la domnul inspector"*. Stăteam în picioare doar sprijinindu-ne de pereți. Inspectorul nu zicea nimic.

- Domnule inspector, ăştia sunt legionarii despre care v-am vorbit. Ticăloşi care nu merită să trăiască, trădători de țară ce nu vor să meargă pe front, ne insulta maiorul Munteanu în spatele lui.

Din privirea inspectorului şi din felul cum dădea din cap, parcă nu era de acord. Cu Sile a vorbit şi cu ton de reproş:

- În mod special am venit aici să constat condiția dumitale sufletească. Credeam că voi găsi un om plângându-şi păcatul groaznic.

- Destul, a țipat Sile, nu mă mai terorizați cu această acuzație! De la arestare şi până acum sunt învinuit că mi-am ucis părinții. Nu eu sunt vinovat. Ei sunt vinovați. Ei şi-au meritat soarta.

Ascultam încremeniți. Am auzit apoi buşitura uşii şi zăvoarele închizându-se. Inspectorul îi spunea lui Munteanu:

- Să i se ia toate drepturile de care s-a bucurat până acum. Pentru un criminal ca ăsta nu trebuie nici o clemență. Să-l bagi în lanțuri şi să-l laşi să moară de foame în beci.

Apoi au coborât. Cu riscul de a fi prinşi, unul s-a făcut movilă şi altul s-a urcat pe spinarea lui pentru a privi printr-o crăpătură a oblonului. Inspectorul gesticula nervos şi Munteanu dădea din cap aprobativ.

După plecarea inspectorului, împotriva lui Sile nu s-a luat nici o măsură. Alimentaţia noastră însă s-a îmbunătăţit. Cei foarte slabi au primit câte o căniţă de lapte de 150-200 grame în urma unei vizite făcute de un medic civil, străin de penitenciar. La noi în celulă Delu Bălan şi Marin Naidim erau cei mai slăbiţi. Nimeni nu trăia pentru sine, ci în dragoste de aproapele, pentru Dumnezeu. S-a aprobat celor care aveau bani depuşi la contabilitate, ridicaţi în momentul intrării în penitenciar, să poată cumpăra de la cantină pâine, slănină, salam, brânză, ceapă şi usturoi, alimente la care aveau dreptul numai cei de drept comun. Cei care cumpăram, împărţeam frăţeşte.

Într-o lună banii s-au epuizat. Totuşi ne-am mai refăcut. Mergeam mai uşor, nu mai aveam ameţeli când ne ridicam şi, mai ales, nu aveam starea de somnolenţă permanentă. Eram scoşi jumătate de oră pe zi la aer, eram duşi la baie - o binefacere, căci se crăpa pielea uscată pe noi. În perioada de slăbiciune aveam vedenii, sau amintirile din viaţă sau din lecturi se transpuneau în închipuiri care mă terorizau.

Astfel, îmi apărea imaginea unei statui plasate în colţul unei camere în care se afla un ostatic. Cel sechestrat observa în spatele pleoapelor „ochi adevăraţi” care îl suspectează. Apropiindu-se, pleoapele s-au închis. Prizonierul a început să trăiască o stare de tensiune nervoasă, obsedat de privire. Imaginea aceasta a apărut pe chipul lui Petrovan, cel mai voinic dintre noi. Lipsa hranei îi făcuse faţa scheletică ca o mască mortuară. Şedea de multe ori sprijinit în colţul dintre cei doi pereţi pe uşă şi moţăia de slăbiciune, închizând şi deschizând din când în când pleoapele ochilor. Atunci mi se părea că eu sunt prizonierul şi el statuia prin ochiul căreia un „altul” mă priveşte, suspectându-mi mişcările, vorbele şi gândurile. Mă trezeam din această stare morbidă când făcea cineva vreo mişcare sau când Petrovan îşi schimba locul.

Într-o noapte, după rugăciunea de culcare, am început să simţim o stare de activitate fiziologică deosebită în tot organismul. Vinele se umflau şi pulsau intens în urechi, muşchii se încordau ca pentru o luptă corp la corp şi ochii căutau în întuneric o lumină pierdută cândva, aşteptată să apară. Nu ştiam ce se întâmplă, dar simţeam că şi ceilalţi se foiesc în aşternut.

- Măi fraţilor, ce se întâmplă cu noi?

Petrovan, care fusese ospătar, zise:

- Cred că ne-a pus ceva în mâncare!...

- Nu se poate, zise Delu Bălan, am muri în masă şi nu s-ar putea justifica. Altceva se întâmplă cu organismele noastre, să judecăm niţel mai cu dreptate: de când s-a îndulcit niţel regimul nostru alimentar?

- Mai bine de o lună, am făcut o socoteală la iuţeală.

- Ei, zise tot el. Am ajuns treptat la un stadiu de viaţă aproape normal. Funcţiile şi-au intrat în atribuţii. Asimilarea elementelor nutritive s-a făcut rapid şi iată-ne acum ca nişte înviaţi din moarte, iar acum activitatea normală ni se pare ceva anormal.

Mi-am adus aminte vedenia proorocului Iezechiel, de la capitolul 37:

„Mâna Domnului a fost peste mine şi m-a luat în Duhul şi m-a pus în mijlocul unei văi pline de oase. Şi m-a făcut să trec pe lângă ele de jur împrejur şi iată că erau foarte multe pe faţa văii şi erau uscate de tot. Şi El mi-a zis: <Fiul omului, vor putea oare oasele acestea să învieze?> Eu am răspuns: Doamne Dumnezeule, Tu ştii lucrul acesta! El mi-a zis: <Proroceşte despre oasele acestea şi spune-le: Oase uscate, ascultaţi cuvântul Domnului! Aşa vorbeşte Domnul Dumnezeu către oasele acestea: Iată, voi face să intre în voi un duh, şi veţi învia! Vă voi da vine, voi face să crească pe voi carne, vă voi acoperi cu piele, voi pune un duh în voi şi veţi învia. Şi veţi şti că Eu sunt Domnul!>

Am prorocit cum mi se poruncise. Şi pe când proroceam eu, s-a făcut un vuiet şi iată că s-a făcut o

mişcare şi oasele s-au apropiat unele de altele! M-am uitat şi iată că le-au venit vine, carnea a crescut şi le-a acoperit pielea pe deasupra. Dar nu era încă duh în ele. Şi El mi-a spus: <Proroceşte şi vorbeşte duhului! Proroceşte, fiul omului, şi zi duhului: Aşa vorbeşte Domnul Dumnezeu: Duhule, vino din cele patru vânturi, suflă peste morţii aceştia ca să învieze!>

Şi am prorocit cum mi se poruncise. Şi a intrat duhul între ei şi au înviat şi au stătut în picioare. Şi era ca o oaste mare, foarte mare la număr".

Noi ne miram de aceste căpăţâni descarnate, în care ochii adânciţi în găvane vinete mai clipeau ca o aripă de fluture muribund, că duhul suflase iarăşi peste oasele noastre, ca în prorocia lui Iezechiel.

23 August 1944 - ziua tragediei româneşti

„De vor intra trupele ruseşti la noi şi vor ieşi învingătoare în numele diavolului,
cine poate să creadă, unde este mintea care să susţină,
că ele vor pleca de la noi înainte de a ne sataniza, adică bolşeviza.
Consecinţele? Inutil a le discuta".
(Corneliu Zelea Codreanu)

Se apropia 15 August, Adormirea Maicii Domnului, şi ne gândeam la o nouă iarnă, decisivă pentru vieţile noastre. Pentru noi lumea îngheţase în formele pe care le ştiam cu mai bine de un an în urmă. Aveam să aflăm mai târziu că autorităţile româneşti în Bucovina şi Basarabia evacuaseră administraţia din multe localităţi ale acestor provincii în interiorul ţării, cu două săptămâni înainte de intrarea trupelor sovietice pe pământul românesc.

La Suceava, deţinuţii politici şi cei de drept comun au găsit într-o dimineaţă uşile şi porţile penitenciarului deschise, nici ţipenie de gardian sau funcţionar. Au crezut că sunt atraşi într-o cursă. Luând contact cu cetăţenii liberi care treceau pe stradă au înţeles că dispun singuri de viaţa şi viitorul lor. Cei de drept comun au plecat care încotro l-a dus mintea. Deţinuţii politici s-au sfătuit ce să facă. Se aflau disciplinar la Suceava Trifan Traian, Marian Traian, Jacotă Vasile, preotul Palaghiţă şi alţii. Ei au hotărât să ajungă în grupuri mici de 2-3 inşi sau chiar individual în zonele mai sigure din interiorul ţării.

Fără acte de legitimaţie - toate dosarele fuseseră luate de administraţia fugară, - posibilitatea de a intra în legalitate era predarea la autorităţile din reşedinţa de domiciliu a fiecăruia sau la chesturile de poliţie întâlnite în drum. Privind trecerea peste graniţă fiecare a avut libertatea să hotărască. Domnul Trifan şi-a pus problema prezenţei trup şi suflet alături de destinul neamului. Împreună cu Marian Traian şi Jacotă Vasile, prin păduri şi munţi, primejduindu-şi viaţa, au ajuns la Braşov şi s-au predat autorităţilor. Aici sosiseră înainte şi autorităţile de la Suceava. Aşa încât au fost trimişi la Aiud, fiind izolaţi în Zarcă în mare secret. Părintele Palaghiţă, care rupsese de mult timp legăturile sufleteşti şi cu Dumnezeu şi cu neamul, fugise în străinătate; acolo s-a afiliat unui grup de disidenţi murdărindu-şi sufletul şi cu alte greşeli, lăsându-se speculaţi de agenţii ocultei şi securităţii pentru denigrarea Comandantului Horia Sima şi a Mişcării Legionare.

În noaptea de 23 spre 24 August era de serviciu pe Zarcă un gardian maghiarizat, poreclit Bâtlanul. Înalt, slab, adus pe spate, şedea ore întregi nemişcat în faţa Zărcii şi a biroului, sprijinindu-se numai puţin pe unul din picioare, cu privirea în jos, dar cu urechea ciulită, părând a pândi ca şi bâtlanul mişcarea unui peştişor în apa de la picioarele lui. Din când în când tuşea sec - avea plămânii în pioneze, dar fuma din ţigară până când îi ajungea la buze jarul, apoi o scuipa. Spre miezul nopţii ne trezi un zgomot de paşi şi vocea lui guturală, într-o românească alterată de accent unguresc:

- Me, scole, me!... Amu..., terminat Antonescu!... Nu fie friche me... che armata nostra!...

Nu înțelegeam nimic, mai ales ce însemna că s-a terminat cu Antonescu. Presupuneam sau că a murit sau că a avut loc o lovitură de stat. Cine ar fi putut da lovitura? O renunțare era greu de crezut, punând în balanță orgoliul lui. Dar de ce să nu ne fie frică, oare forțele noi erau de partea noastră? Asta era un fel de încuietoare. Nemții ne înlăturaseră, comuniştii ne-ar fi ucis pe toți, iar ai noştri, care ar fi rămas, nu puteau constitui o forță capabilă să instaureze un nou guvern. Ar fi fost zdrobiți de nemți sau de ruşi. Cine era „armata noastră"? A cui? Am încercat să luăm legătura cu celelalte celule. Semnalele din pereți dovedeau că şi alții făceau schimb de informații.

Radu Leonte, care stătea lângă brutărie şi surprinsese peste noapte discuția dintre gardian şi şeful brutarilor, înțelesese că armatele sovietice au intrat în țară şi că nemții erau în retragere. Dimineața, artelnicul de drept comun care distribuia zupa asistat de gardian, nu s-a ferit să ne vorbească:

- Plecăm acasă, domnilor legionari!

- Dumneavoastră, dar noi nu!

- Toată lumea, a zis el. Ştiți poate că în închisoare sunt doi comunişti bulgari, spioni, care lucrează în atelierul de tâmplărie. Au spus că în cel mult trei zile toți plecăm.

Peste zi n-am mai fost supravegheați. Priveam în curte printre obloane. Foarte mulți deținuți de drept comun discutau şi se agitau, făcând semne şi spre Zarcă:

- Plecăm, plecăm cu toții!

După câteva discuții am concluzionat că nici nemții, nici ruşii nu ne sunt favorabili. Pentru noi era aşteptarea. Maiorul Munteanu şi Vucea nu apăreau. Gardienii tăceau, pregătiți să evadeze în locul nostru din închisoare. Simțeam starea de tensiune şi nesiguranță.

Am aflat mai târziu că în noaptea aceea maiorul Munteanu se dusese la cei câțiva comunişti propunând să le dea arme ca să-i lichideze pe legionari. Dar Dumnezeu a lucrat împotrivă, cei doi bulgari refuzând. În 24 August o comisie i-a scos pe deținuții de drept comun în curte şi a promis eliberarea tuturor. A dat drumul bulgarilor şi lui Tarnovschi, cel deconspirat de Valeriu Gafencu. Bulgarii au dat o listă cu numele deținuților de drept comun probabil recrutați de ei sau care le serviseră interesele: încă cincizeci de hoți eliberați. Pe Sile Constantinescu îl aştepta la poartă evreica.

*

* *

Maiorul Munteanu umbla prin curte însoțit de un grup de gardieni. Vucea fugise. Munteanu se gândea la lichidarea legionarilor, căci decretul de grațiere pentru deținuții politici îi exceptase pe aceştia. Politicienii țărănişti şi liberali loviseră de atâtea ori în noi, iar acum ne predau direct duşmanilor, inconştienți că urmau la rând.

La începutul lui Septembrie armatele române şi sovietice ajunseseră la Sibiu şi Alba Iulia. În miez de noapte, maiorul Munteanu însoțit de un corp de gardieni devotați, sub pretext că ar vrea să ne salveze din mâinile ruşilor, a propus să ieşim din oraş sub paza oamenilor lui, şi să ajungem la nemți. Cei din Celular au cerut să fie scoşi şi cei din Zarcă. Maiorul ne-a ținut o cuvântare, arătând că România a trecut de partea aliaților occidentali, dar n-a spus că şi a sovieticilor, şi că nemții se retrag organizat. Ilie Ghenadie, Aron Tiberiu, principele Ghica, Mircea Nicolau şi Ilie Nicolescu, sfătuindu-se cu Trifan Traian, Marin Traian şi alți legionari mai în vârstă, au cerut pază militară şi permisiunea să ia legătura telefonică sau printr-un curier legionar, cu comandantul Batalionului de vânători de munte din Aiud, cunoscut de Trifan. Maiorul a refuzat şi a încercat să ne scoată forțat din închisoare. Intenția de lichidare devenea clară pentru toți.

- Nu ieşim din închisoare! Dacă vrei să ne lichidezi, ne vei omorî în celule, nu sub

pretextul că am încercat o evadare.

Cu toată opoziția gardienilor am intrat în celule. După două ore Munteanu a spus lui Trifan şi celorlalți, că a vorbit la telefon cu colonelul şi că acesta e de acord să ne escorteze soldații lui, dar să ieşim din închisoare ca să ajungem la Batalion. Trifan a cerut ca, însoțit de 4-5 camarazi, să vorbească personal la telefon.

- Dacă nu ne întoarcem, să ştiți că suntem morți!

O jumătate de oră ne-am rugat lui Dumnezeu să ne izbăvească de perfidia şi gândul criminal al acestui maior; cei plecați s-au întors liniştiți, dar gravi:

- Am vorbit cu Comandantul Batalionului. M-a recunoscut şi l-am rugat să trimită un pluton de soldați. I-am spus că nu vom ieşi din închisoare decât sub escorta ostaşilor lui, care să ne predea armatei române de la Alba Iulia, nu la Turda, unde erau trupe hortiste, ostile nouă. Comandantul a aprobat; şi odată cu lumina zilei, nu noaptea, cum voia Munteanu, urma să trimită o companie cu gradați şi ofițeri pentru a ne prelua. Până la sosirea lor vom sta în celule.

Dimineața aşteptam în fața primei porți. Ni s-a dat şi hrană rece: un turtoi şi o bucată de slănină sărată. Munteanu, sub pretext că vrea să le vorbească, a izolat comandanții şi şefii legionari. I-a înconjurat cu gardienii lui în capul coloanei şi a amenințat:

- Dacă vreunul încearcă să evadeze, comandanții voştri vor fi ucişi!

Însoțiți de o căruță plină cu dosarele şi actele penitenciarului am pornit spre penitenciarul din Alba Iulia. Fiind între două fronturi, salvarea noastră în închisoare era mai sigură decât în libertate. Ironia soartei! Înaintam încet. Spre Turda batalionul se angajase în luptă cu coloane hortiste infiltrate în oraş. Avioane româneşti şi sovietice mitraliau şi bombardau. De câteva ori ne-am culcat în şanțul şoselei, în fața rafalelor întâmplătoare ale avioanelor ruseşti. Hoții încercară să evadeze. Fugind spre Turda au fost întâmpinați de focurile hortiştilor şi aşa au fost prinşi.

Dinspre Alba Iulia soseau trupe. În față, mai ordonați, erau românii. În spate, cântând, gesticulând, strigând şi agitând steaguri roşii, erau sovieticii, mulți cu figuri mongolice. Vedeam Asia rostogolindu-se peste Europa. Şi nu mă înşelam. Vom trăi alterarea spiritualității creştine europene în urma invaziei acestei puteri nihiliste şi atee, aşa cum prevăzuse Căpitanul. Ni s-a ordonat să facem cale liberă coloanei de „învingători". Ofițerul care comanda escorta a dat raportul comandantului sovietic prin tălmaciul român, dar i-a spus că deținuții sunt de drept comun. Dacă sovieticul ar fi ştiut cine suntem, Munteanu ar fi putut să-i mulțumească.

Spre amiază am ajuns la Teiuş. Era o zi caldă de Septembrie. Populația se ascunsese. În rândurile noastre setea făcea victime; cei mai slabi şi bolnavi cădeau pe drum. Gardienii abia au acceptat ca aceştia să fie urcați în căruță. Celor care nu mai rezistau soldații le dădeau din bidoanele de la şold câte o gură de apă. Aflat într-o maşină mică, Munteanu a depăşit coloana asistând la defilarea muribunzilor. Crezând că soarta ne e pecetluită s-a întors, maşina depărtându-se.

Înainte de pârâul Galda, la 2 kilometri de Teiuş, trecea o altă coloană de maşini, tancuri şi tanchete sovietice drapate cu secera şi ciocanul, în strigătele şi uralele soldaților cocoțați pe ele. Pe un tanc Tarnovschi, înfăşurat într-un drapel roşu, beat, striga şi gesticula cu pumnul strâns, bucuria victoriei. Eram în linie cu Valeriu Gafencu şi Marin Naidim.

- Iată, proba celor ce v-am spus cu vreo doi ani în urmă!

Ajungând la pârâu am căzut toți în apă de sete şi oboseală, bând apa ca vitele din locul unde ne aflam.

Mai toți ne-am descălțat bocancii scorojiți şi înaintam cu greu pe asfaltul fierbinte.

Aproape de Alba Iulia lumea ieşise pe câmp, încercând să adune ce mai era cu putinţă, înainte de a fi distrus sau prădat de sovietici. Mulţi din cei de pe câmp au venit la marginea şoselei să ne vadă. Printre curioşi se aflau două surori ale camaradului Schiau Ion; recunoscându-l, au alertat lumea şi fiecare a venit cu vase cu apă, cu traiste cu alimente. Plângeau, îmbrăţişându-ne şi îmbărbătându-ne, cu speranţa că vom scăpa. Ostaşii, obosiţi şi impresionaţi, nu le făceau nici o oprelişte. Acum am observat că dintre gardieni mulţi au evadat din serviciu, rămânând pe drum.

Am mai făcut opriri până la Alba Iulia, căci tălpile picioarelor erau răni sângerânde şi eram epuizaţi de căldură şi de efortul mersului. Se înnopta de-a binelea când intram în Alba Iulia, mai mult de-a buşilea, alţii duşi pe braţe de cei mai rezistenţi, iar în căruţa ca un car mortuar, unul peste altul erau aruncaţi ca sacii cei complet sleiţi. La poarta penitenciarului gardienii însoţitori au predat căruţa cu dosare, acoperite de trupuri. Mai bine de două ore a durat intrarea pe poartă. Intram şi cădeam ca buştenii doborâţi de vânt. Nu mai putea nimeni nici vorbi.

Simţeam o desprindere de fiinţa materială şi eram liber de orice îngrijorare şi ameninţare dinăuntru sau dinafară. Îmi suna în minte, într-o cadenţă stranie, cântecul donqijotesc al lui Cervantes:

Eu pururi viaţa mea mi-o caut în moarte
Şi-n boală caut pururi sănătate,
Alerg prin temniţi după libertate
Şi trudnic vreau dorinţa să mă poarte
Spre ceea ce nicicând nu pot atinge;
E-n josnicie cinstea care-învinge!
Ci soarta, de la care niciodată
N-aştept vreun bine, alta vrea să fie -
Osânda clipei ce mi-e scrisă mie...
Cerând cu scârbă partea ce mi-e dată,
Oricui mă-ncredinţez atunci mai bine
Că n-am nimic din ce mi se cuvine...

CAPITOLUL VII
Penitenciarul din Alba Iulia

Pentru a nu fi expuşi unui control sovietic, maiorul Muscă, comandantul închisorii, ne-a rugat insistent să ne adăpostim în celule, putându-ne odihni pe paturi şi a ne feri de răcoarea nopţii, căci puţini mai aveau peste cămaşă şi izmene, altă îmbrăcăminte. Părea că şi oasele erau prea grele pentru a le mai purta cu noi... Deşi erau câte 4 paturi suprapuse în celule, ne-am înghesuit câte doi într-un pat. Înainte de a mai simţi ceva, abia schiţând o cruce peste faţă, am adormit ca într-un leşin al morţii.

În închisoarea Alba Iulia fuseseră deţinuţi FDC-işti minori, amnistiaţi cu câtva timp înainte de 23 August. Comandantul era om foarte cumsecade. Pe cei deveniţi majori după doi ani de detenţie i-a propus spre eliberare, în afara celor cu pedepse peste 20 ani; se eliberaseră cu condiţia să meargă pe front, fără vreo concesie morală. Pentru a crea spaţiu pentru noi, cei care mai erau în penitenciar au fost trimişi la Sibiu, fiind reţinuţi 10-15 deţinuţi de drept comun, pentru serviciile de întreţinere.

A doua zi dimineaţa abia ne-am trezit. Eram ţepeni, mulţi cu febră mare, câţiva cu insolaţie. Atunci am cunoscut dragostea şi capacitatea de dăruire a doctorului Uţă. Slăbit şi

aproape paralizat de efortul drumului, însoţit de camarazii Sandu Ştefănescu şi Florea Trandafir, tot olteni, a cerut directorului accesul la infirmeria închisorii şi, târându-se de la om la om în curtea unde ieşisem la soare, ne dezinfecta rănile, ne încuraja cu vorba sa calmă dar categorică să rezistăm cu încrederea că numai Dumnezeu ne va reda sănătatea.

Trupurile ni s-au refăcut uimitor de repede. După două săptămâni toţi eram restabiliţi. Maiorul Muscă, impresionat de starea noastră fizică, îmbunătăţise substanţial hrana. În grupuri, şedeam de vorbă şi ne plimbam prin curtea închisorii, pe sub un păr încărcat de rod. Părul, obiectul mirării inspectorilor de la Bucureşti, căci nici unul din cei aproximativ cinci sute de FDC-işti nu se atinsese de o pară măcar, era şi acum încărcat *„plăcut la privit şi bun de gustat”* (Geneza), dar ispita lui n-a trecut nici voinţa noastră.

Noaptea făceam priveghere cu rugăciune, în schimburi, până dimineaţa. Eram în celulă cu Preotul Vasile Serghie, Valeriu Gafencu, Naidim Marin, Foti Petru, Pascu Constantin, Avram Sebastian. Alături erau Trifan Traian, Marian Traian, Anghel Papacioc, Nicu Mazare, Iulian Bălan... Apoi: Schiau Ion, Vasile Jacotă, Iordache Ion, Ianolide Ion...

Sala de mese nu era încăpătoare, aşa că masa o luam în curte. Oamenii se constituiseră în formaţii de câte 10-15, pentru a uşura distribuirea mesei. Formaţiile s-au păstrat sub forma unor mici unităţi de afinităţi sufleteşti, regăsindu-ne în ceea ce constituia specificul fiecărui suflet, ca potenţe şi daruri, care ne unea totodată într-un singur trup al credinţei şi iubirii de Hristos şi neam.

Ziua şi noaptea huruiau maşini, tancuri şi trupe ce se îndreptau spre nordul Transilvaniei. Directorul lăsa deţinuţii de drept comun să ne transmită comunicate radio şi ziare, cele mai multe pline de lozinci şi sloganuri de agitaţie comunistă. Armatele abia trecuseră de Alba Iulia şi anunţurile spuneau că au trecut de Cluj. Când ajungeau la Cluj anunţau că au ajuns în Tatra sau la Budapesta, ca să creeze panică, dezordine şi să obţină părăsirea poziţiilor de rezistenţă.

Vedeam că nemţii vor fi înfrânţi şi domnia întunericului spiritual, a crimei, umilinţei şi sărăciei va începe în viaţa popoarelor căzute sub jugul comunist, trădate pentru interese meschine de cei în care îşi puseseră încrederea. Gândindu-mă la cârdăşia vinovată a neamurilor apusului cu statul stalinist, care distrusese spiritualitatea ortodoxă rusă, am compus doi psalmi:

Psalm I

Tulburate-s apele pământului până-n adâncuri...,
căci neamurile-au ridicat copita
şi cu potcoava nepăsării
au ucis pe sfinţii lui Dumnezeu...
Cine Te va răzbuna, Dumnezeule?...

Nelegiuiţii s-au prins în horă
şi lăutar
au tocmit pe Veliar...

Pute pământul pe urmele paşilor lor
şi duhoarea lor omoară pe cei slabi...
Isbăveşte-Te, Dumnezeule, întru slujitorii Tăi.

Până la marginile pământului

să se audă strigarea celor fără de lege.
Arde-i pe ei cu focul mâniei Tale!
Şi stârvurile lor
Nici corbii să nu le mănânce,
că s-a îngreţoşat firea
de nelegiuirea lor!

Auzit-a Domnul glasul plăcuţilor Lui
şi S-a preamărit într-înşii!
În haină de omăt i-a îmbrăcat
şi cu cunună de binecuvântări i-a binecuvântat.
Căci isopul rugăciunii lor a bineplăcut Domnului
şi cerul a săltat de bucurie
când i-a primit pe ei!

Aliluia!

Psalm II
Moartea a înghiţit pe cei sortiţi de mai înainte,
dar de cei drepţi nu şi-a atins mâna sa.
Că Domnul este scutitorul plăcuţilor Lui
şi întunericul nu-i va birui pe ei...

Cântaţi, o, neamurilor: Mărire Celui Prea Înalt
Şi aduceţi-I Lui, prinosul rugăciunilor voastre
că Domnul este Dumnezeul mântuirii noastre!

Lăudaţi toate făpturile pe Făcătorul vostru,
întru strigare de biruinţă vestiţi-L.
Ca să se cutremure şi să se deştepte cei adormiţi
pe care i-a legat Satan pe câmpurile lui.

Adăpostiţi-vă în umbra milei Lui toate noroadele
căci mila Domnului e mângâierea căitului
şi binecuvântarea Sa cununa dreptului!...

Aliluia!

I-am scris imediat pe o foaie de hârtie pentru împachetat, primită de la bucătarul de drept comun împreună cu un creion în chip subversiv. I-am recitat întâi părintelui Serghie, lui Anghel Papacioc şi Valeriu Gafencu şi ei m-au rugat să-i recit întregului grup. După amiază am făcut-o cu timiditate însă. Atunci domnul Trifan a făcut o prorocire despre Stalin et comp.

- Vor face tot felul de concesii, aparent favorabile apusenilor, vor prelungi tot felul de conferinţe şi vor hotărî amânări succesive, stabilind în timp date cât mai îndepărtate pentru rezolvarea diferendelor pentru ca, adormind atenţia opiniei publice mondiale, să-şi poată întări autoritatea. Iar pe plan local vor desfiinţa toate structurile tradiţionale, democratice şi

etnice, pentru a instala „dictatura proletară”.

A avut dreptate, deşi nu ştia atunci hotărârile de la Yalta.

Prima amenințare sovietică

Într-o zi, un grup de ofițeri şi subofițeri sovietici au bătut la poarta închisorii cerând agitați să li se predea deținuții politici antisovietici, legionari, fascişti. Erau înarmați şi însoțiți de două tanchete pe care erau instalate mitraliere. Dezertorii sovietici începuseră jafurile prin oraş. Directorul şi subdirectorul (contabil, şi el un om foarte cumsecade) împreună cu primul gardian au anunțat telefonic o unitate românească ce asigura liniştea şi paza oraşului. Militarii români le-au spus că sunt numai deținuți de drept comun care vor fi eliberați pentru a merge pe front contra nemților. Sovieticii s-au lăsat convinşi şi au plecat.

Maiorul Muscă înțelesese din discuția cu ei că aveau o informație dată de un ofițer român că în închisoare erau ascunşi şi ocrotiți deținuți politici legionari, pe care-i cereau să fie executați. Dumnezeu ne-a ferit de un măcel în masă prin mâna celor rânduiți de El. Aceştia merită în fața neamului şi a noastră răsplata faptelor lor bune.

A doua zi a apărut maiorul Munteanu, îmbrăcat civil, să ne comunice ceva special. Fiind anunțați de gardieni că avem o vizită, ne-am aliniat. Însoțit de maiorul Muscă, a luat o atitudine marțială şi a zis:

- Nu puteți spune că m-am purtat rău cu dumneavoastră; sunteți la adăpost datorită perspicacității mele; altfel, ați fi fost morți de mult.

Nimeni nu i-a răspuns. A plecat discreditat de privirile noastre.

*
* *

Septembrie era pe sfârşite. Frontul înaintase şi în locul administrației militare erau infiltrați oamenii comuniştilor, cei mai mulți oportunişti. „*Schimbarea domnilor, bucuria nebunilor*”, cum zice Cronicarul. Gardienii care se purtaseră rău demisionaseră sau plecaseră din serviciu fără adresă. Vucea fugise peste graniță. Sus, la guvern, țărăniştii şi liberalii lui Maniu şi Dinu Brătianu sperau ca, făcând „bloc” cu partide „democratice”, să preia conducerea. Şi Brătianu şi Maniu s-au lăsat înşelați de apuseni cu o naivitate copilărească. Totdeauna s-au trezit prea târziu, după ce totul era pierdut. Pe cei treziți la timp îi loveau şi-i discreditau.

Aşa era rânduit, probabil, în Planul Divin, ca să înțelegem că în această luptă nu trebuie să ne pregătim de suferință pentru un timp limitat, ci pentru toată viața. Căci viața este un act comunitar, iar mărturisirea este un act personal. Suferința ne venea nu numai de la cei din afara neamului nostru, ci chiar de la frații noştri de sânge, dar nu şi de spirit: „*Noi nu suntem din lumea aceasta* (care râvneşte satisfacții materiale şi măriri omeneşti). *Căci dacă am fi din lumea aceasta, lumea ar iubi ce este al ei. Dar pentru că nu suntem din lumea aceasta, lumea ne urăşte. Pentru că mărturisim că lucrările ei sunt rele*” (Ioan 15, 19).

Capitol special.
Istorie şi teologie

Pentru orice tânăr român actul apartenenței la comunitatea de viață națională implică cunoaşterea comunității ca entitate biologică şi spirituală. Nu apărem în lume la întâmplare şi nici nu evoluăm independent de mediul în care am apărut. Când pierdem însă această stare de conştiință a interdependenței dintre individ şi comunitate anulăm, mai întâi ființei proprii, dreptul de a beneficia de toate valorile materiale şi spirituale ale comunității, iar mai

apoi alterăm biologic şi spiritual comunitatea, devenind factori de disoluţie, vrednici fiind de osândă şi în plan istoric şi în plan etern, ca un mădular infectat care trebuie extirpat pentru a nu infecta tot trupul.

Ne descoperă Căpitanul că aşa cum ne-a făcut Dumnezeu, comunitatea în care trăim, neamul, cuprinde:

1. toţi românii aflători în viaţă;
2. toate sufletele morţilor şi mormintele strămoşilor.
3. toţi cei ce se vor naşte români.

Prezentul, trecutul şi viitorul sunt una în fiinţa neamului, organism viu care-şi exprimă existenţa în actele specifice fiecărei generaţii.

De aceea neamul are, continuă Căpitanul:

1. un patrimoniu fizic-biologic: carnea şi sângele;
2. un patrimoniu material: pământul ţării şi bogăţiile lui;
3. un patrimoniu spiritual care cuprinde:
a. concepţia lui despre Dumnezeu, lume şi viaţă;
b. onoarea lui;
c. cultura lui.

Orice tânăr, pentru a avea conştiinţa identităţii lui româneşti, trebuie imperios să se integreze acestor valori materiale şi spirituale, printr-un act de cunoaştere, ca un mădular al trupului, hrănindu-se din întregul flux biologic şi spiritual al fiinţei neamului.

Indiferent de meseria sau profesia prin care slujeşte comunitatea, realizarea lui ca existenţă eternă în fiinţa metafizică a neamului este condiţionată de stadiul de comuniune cu acest patrimoniu. Şi aceasta cere: ruperea fiinţei personale de interese meschine, transfigurarea materiei din tine, făcând-o să trăiască după legea duhului care-i dă nemurirea înveşnicind timpul ei istoric şi făcând-o aptă de actul Învierii, ţelul final al neamului.

Orice tânăr care şi-a propus ca finalitate a vieţii alt ideal decât cel teologic, nu-şi va înţelege nici rostul lui ca existenţă istorică, nu va realiza nici scopul lui pământesc - ca o satisfacţie a sufletului, căci sufletul nu se poate hrăni cu himere decât un timp foarte scurt, - şi toţi talanţii îngropaţi în pământul trupului îi vor fi mai mare osândă: „*Căci celui ce i s-a dat mult, i se cere mult*” (Evanghelia după Matei).

Toată istoria neamului românesc, de la voievozi la domnitori şi regi, luminaţi prin investitură harică, este o mărturisire de credinţă stropită cu sângele vitejilor acestui pământ. Expresia lui Ţuţea: „*Istoria reprezintă paşii lui Dumnezeu pe pământ*”, este frumoasă ca metaforă, ca figură de stil, dar numai ca metaforă! Dacă Dumnezeu calcă aşa de strâmb şi împleticit uneori, înseamnează că Dumnezeu nu prea merge bine. Mai degrabă am putea spune că istoria reflectă consecinţele atitudinii noastre faţă de planul transcendent. Orice binecuvântare şi orice sancţiune divină este răspunsul la actele noastre de viaţă: gând, cuvânt şi faptă săvârşită. Ne luăm singuri răsplata.

Atenţie, tinerilor, cui slujiţi, căci consecinţele greşelilor voastre se repercutează asupra neamului întreg. Greu ispăşim astăzi ceea ce conducătorii de ieri au săvârşit în chip inconştient înaintea lui Dumnezeu. Au schimbat slujirea Lui cu satisfacerea intereselor lor, punând mai presus de jertfa pentru Adevăr viaţa lor trecătoare.

Reîntoarcerea la Aiud

La începutul lunii Octombrie am fost readuşi la Aiud şi repartizaţi în Celular şi Secţie. Munteanu dispăruse, gardienii rămăseseră foarte puţini, asemenea şi dintre „şuţi”, cum li se

spunea celor de drept comun. Zarca nu mai avea locatari. Conducerea nouă era civilă, de tranziție, şi nu se vedea. Programul era lejer, ne-am ocupat fiecare ce celulă doream: unul, doi, trei sau patru la un loc.

Populația din Aiud şi din satele dimprejur pentru a aduna recolta de pe câmp - bărbații şi tinerii fiind concentrați, iar atelajele şi vitele rechiziționate, - a cerut de la închisoare mână de lucru. Porumbul, cartofii, viile, livezile şi zarzavaturile de toamnă (varza, ceapa, morcovii) trebuiau adunate şi puse la adăpost de teama năvălitorilor sovietici care nu luau cât distrugeau, comportându-se – dacă acela poate fi numit comportament, - ca o hoardă sălbatică.

La început au fost trimişi la muncă deținuți de drept comun. Fără pază asigurată eficient, seara gardienii se întorceau cu cel mult unul sau doi deținuți, dintre cei cu condamnări mici. Oamenii erau exasperați. Atunci, administrația ne-a propus nouă să ieşim la muncă. Echipele de câte 15-20 oameni sau mai mari, erau formate din cei mai sănătoşi şi mai pricepuți - țărani şi muncitori - dar şi din cei slăbiți, bolnavi sau neobişnuiți cu munca câmpului, care ajutau la bucătării, unde aveam hrană îndestulătoare. Celor rămaşi în închisoare li se aduceau fructe şi zarzavaturi, lapte, pâine, căci, înstăriți sau mai puțin avuți, dar în general gospodari, țăranii erau binevoitori şi darnici. La câmp tăiau viței, berbeci sau păsări:

- No, domnişorilor, - deşi eram robi, deținuți, ştiau cine suntem şi ne respectau, - luați, mâncați şi duceți şi la fârtați că şi aşa om rămâne fără de ele dacă or veni sălbaticii ăştia peste noi!

Până la 15 Noiembrie ne-am bucurat de un regim „suplimentar", am făcut chiar rezerve pentru iarnă, cartofi şi fructe, mere în special, având voie să pregătim în celulă cartofi fierți sau mămăligă la lămpile cu gaz improvizate de camarazii noştri.

Am lucrat la cartofi şi la cules de struguri doar două săptămâni. Şedeam în celulă cu Anghel Papacioc, acum arhimandritul Arsenie de la Techirghiol. Pentru că dânsul avea nevoie de un ajutor permanent, am rămas să-l îngrijesc. Din rezerve puteam să-i fierb unul sau doi cartofi zilnic, mai mult nici nu putea mânca. Timpul îl petreceam în rugăciuni şi convorbiri duhovniceşti. Dânsul fusese în lagărul de la Miercurea Ciuc (1938-1939 sub Carol II), unde fratele său, Radu Papacioc, fusese ucis într-o noapte sângeroasă ca a Sfântului Bartolomeu, reeditată pe pământul țării noastre de Carol II şi camarila lui. Ființa sa, ca a altor legionari, era marcată fizic de privațiuni şi suferințe, sufletele însă li se luminaseră şi mai mult. De la dânsul am învățat nu numai să mă rog mai bine, ci mai ales să pătrund cu lama sabiei „Cuvântului Adevărului Dumnezeiesc" până în „rărunchi", în adâncul duhului, scoțându-mi pe altarul arderii în pocăință faptele, cuvintele, gândurile, cugetele şi cele mai mici intenții, voite sau nevoite, întâmplătoare sau permanente, izvorâte din inconştiență, prostie sau venite din afară şi primite cu bunăvoință în casa sufletului meu.

Aveam multe scrieri teologice - în afară de Sfânta Scriptură pe care o avea fiecare - care constituiau hrana şi îndrumarea pe drumul hotărât de Mântuitor prin Apostolii şi Părinții Bisericii.

Anghel Papacioc era monah în haina laică. Ca el erau mulți, unii complet necunoscuți celor din jur. Când am închinat unele poeme isihaste „*cinului călugăresc şi monahicesc*", am îndrăznit să adaug: „*Nu toți cei cărora le-am dedicat poeme erau preoți sau călugări, dar toți cei cărora le-am dedicat poeme erau preoți sau călugări*": Valeriu Gafencu, Trifan Traian, Marian Traian, Schiau Ion, Naidim Marin, Mazăre Nicolae, Bălan Iulian, Foti Petru, Avram Sebastian, Jacotă Vasile, Pascu Constantin... În închisoare erau numiți **mistici**. Pentru unii înțelesul era ironic, altora le arăta că aceia nu puteau fi atinşi căci depăşeau stadiile comune de viețuire. Şi astăzi virtuțile celor buni sunt de unii hulite, de alții venerate. „*Oricum,* zice

Apostolul neamurilor, *fie din pizmă, fie din credință, Hristos este vestit, este făcut cunoscut prin lanțul meu*".

*
* *

În acea perioadă mişcarea nu ne era îngrădită în închisoare. Se circula de la un etaj la altul, de la o celulă la alta, puteai ieşi sau intra în Celular sau în Secție, fără să fii întrebat unde ai fost sau cine ți-a dat voie. Gâlea era singurul gardian pe Celular, iar pe Secții era tot câte unul; la poartă, în Corpul gardienilor, unul singur. Gâlea dormea câte o săptămână în închisoare, moțăind zi şi noapte, neavând cine să-l schimbe. Aveam o singură obligație, să fim seara în celule, la închidere.

Pentru a realiza un program de studiu, meditație şi rugăciune ne-am făcut noi înşine ore şi zile de întâlnire; în loc să ne închidă gardienii, ne-am confecționat zăvoare interioare. Când găseai uşa încuiată ştiai că acolo e aprinsă candela inimii şi arde pentru Hristos. Reveneai în ziua şi la ora indicată pe uşă.

Un macedonean, Ciolacu - Ciolaculu, cum îi ziceau în dialect, mai târziu unul din şefii grupului de rezistență din pădurile Babadagului, - era şeful unei echipe pentru strângerea recoltei. Dimineața, pentru a nu se crea dezordine, echipele erau strigate de Gâlea la parter şi plecau la câmp una după alta. Ciolacu avea o oală smălțuită pe care o lua la câmp pentru a aduce celor bolnavi fructe, struguri în special, pentru a nu se zdrobi în traistă, sau o lăsa celor rămaşi să fiarbă în ea cartofi, fasole sau mămăligă.

Într-o seară ne-a adus nişte struguri şi piersici tomnatice şi l-am rugat să ne lase oala până dimineață să fierbem pentru Anghel câțiva cartofi. Dimineața nu ne-am putut trezi la timp căci discuțiile şi rugăciunile miezonopticii continuaseră mult după miezul nopții. Deşteptarea cu clopotul de la ora 5 ne-a surprins în rugăciunea dimineții la cei şase psalmi ai utreniei. Anghel Papacioc, iertați-mă pentru această destăinuire, când se ruga nu mai auzea şi nu mai vedea nimic în jur. Starea aceasta o avea şi părintele Vasile Serghie. Erau complet absorbiți în rugăciune. Mai păcătos, mai lumesc fiind, eu abia puteam urmări cuvântul rugăciunii, simțurile înregistrând tot ce se întâmpla în jurul meu. Când milițianul a deschis zăvoarele mi-am amintit de oală. Echipa lui Ciolacu va fi chemată şi omul nu avea vasul la îndemână. Am vrut să mă ridic, dar am rămas în genunchi crezând că până-l va striga pe Ciolacu vom sfârşi rugăciunea. Anghel recita şoptit, cu ochii închişi, penultimul psalm:

- Echipa lui Ciolacu să coboare la muncă!, strigă Gâlea.

În fața celulei paşi grăbiți şi ciocănituri în uşă. Apoi glasul lui Gâlea strigând echipa. Paşii grăbiți ai coechipierilor răsunau pe coridoare. Cineva împinse uşor uşa de la celula noastră, dar ea nu se deschise.

- Ciolacu să-şi ia echipa în primire, se auzi glasul răguşit al lui Gâlea.

Voiam să mă ridic. Zăvorul interior făcut dintr-o lingură de lemn cedă şi Ciolacu apăru în uşă nițel aprins la față. Văzându-ne în rugăciune şi respectându-l pe Anghel ca pe un sfânt, îngenunche lângă mine silabisind psalmul rostit de Anghel. Simțeam cum arde de nerăbdare de a se încheia rugăciunea, ruşinat de tulburarea pe care o provocase. Anghel tocmai termina cu „*Amin*", când Gâlea strigă cu accent imperativ:

- Ciolacu să coboare la echipă!!!

Ciolacu apucă oala, o băgă în traistă şi, ca salvat din mâna unui potrivnic, ieşi fulger pe uşă, repetând izbăvirea: „*Amin! Amin!*" S-a ridicat şi Anghel, puțin nedumerit. Văzându-mă muşcându-mi buzele ca să-mi stăpânesc pornirea necontrolată spre zâmbet, zise:

- S-a întâmplat ceva? Parcă s-a auzit un zgomot!

- Am uitat să-i ducem oala lui Ciolacu şi a venit să o ia. Găsindu-ne în rugăciune, a

îngenuncheat şi el şi abia când aţi încheiat a plecat.

- Vai de capul nostru, să facem pocăinţă pentru neglijenţa noastră şi tulburarea sufletului lui.

Am rostit psalmul 50 şi am bătut 50 de metanii pentru noi şi pentru el.

*

* *

Începea să fie frig în celule căci caloriferul nu dădea căldură. Am hotărât să stăm mai mulţi într-o celulă, căldura suflării noastre îndulcind asprimea stihiei. În iarna 1944/45 am stat cu Anghel Papacioc, părintele Vasile Serghie şi Valeriu Gafencu, Marin Naidim cu domnul Trifan, domnul Marian şi Schiau Ion, Nicu Mazăre cu Iulian Bălan, Foti Petru şi Avram Sebastian.

Datorită incertitudinii politice viaţa a fost lejeră. Director a fost numit un oarecare Guţan, comunist în ilegalitate, dar disident prin închisoare. Printr-un proces intern al partidului comunist astfel de elemente „indisciplinate" fuseseră reabilitate cu condiţia să preia funcţii administrative şi să se subordoneze întocmai dispoziţiilor partidului, în caz contrar aşteptându-i condamnări sub acuzaţia de trădători ai pcr-ului şi ai cauzei muncitoreşti. Cei mai mulţi au intrat în front.

La sfârşitul lui Noiembrie un grup de ofiţeri sovietici a vizitat penitenciarul Aiud, vrând să vadă şi modul de viaţă al deţinuţilor. „Somitatea" din fruntea lor era meloman; s-a interesat de activitatea cultural-artistică din închisoare, vrând să asculte corul deţinuţilor executând cântece populare româneşti. Guţan, ştiind de corul religios, l-a rugat pe părintele Ion Florea, dirijorul corului, să facă faţă cererii. Cunoşteam folclorul românesc prelucrat şi armonizat de Ion Vidu, Ghirescu, Dima etc., dar am cântat imnul *Sus în cer este patria mea*. Părintele s-a scuzat că nu ştim decât cântece religioase. Nu eram dispuşi să desfătăm ocupanţii ţării cu duioşia şi dorul neamului nostru, dar le-am cântat mărturisirea noastră de credinţă şi au plecat foarte decepţionaţi.

Închisoarea, prilej de mântuire sau de cădere

Închisoarea îţi creează condiţii aparte. Celula devine chilie de rugăciune, hrana, prilej de asceză, izolarea, lepădarea de bunurile şi bucuriile vieţii, prilej de trăire în sărăcie, curăţie şi feciorie. Necunoscutul, prilej de încredinţare în purtarea de grijă şi în voia lui Dumnezeu. Ascultarea cere un superior (Duhovnic) căruia să i te supui şi Dumnezeu ne-a oferit şi acest dar prin prezenţa preoţilor. Făceam ascultare şi faţă de programul impus de stăpânirea lumească, act de pedagogie Divină, în care voia ta intră în chip conştient în subordinea Voii Divine.

Nu e aceasta condiţia monahului? Lepădarea de lume, luarea Crucii şi acceptarea Voii lui Dumnezeu? După „cin" nu eşti monah. Poţi folosi însă această condiţie pentru creşterea ta duhovnicească, asumându-ţi suferinţa pentru greşelile proprii, aşa cum şi-a asumat-o tâlharul de pe cruce sau Căpitanul la Jilava: „*Stau aici pentru păcatele mele*" - mirean fiind după starea civilă, în societate, dar monah după duh.

Dumnezeu iubindu-ne, văzând gândul şi strădania noastră de a-L sluji, ne-a pus în condiţii care ne dădeau posibilitatea să-I oferim o fiinţă integral purificată (trup şi suflet) spre jertfire.

Cine a trăit în acest sens a câştigat mari daruri sufleteşti. Cine n-a înţeles intenţia Divină a fost neliniştit sufleteşte, muncit de gândul claustrării, al foamei şi terorii, alarmat de situaţia celor din familie. Unii aveau atitudini protestatare, uneori cutezătoare, expunându-se la sancţiuni care au dus chiar la moarte. Alţii, neancorându-şi întreaga fiinţă în Dumnezeu, au

căzut în deznădejde şi s-au prăbuşit sufleteşte, învinuindu-L chiar pe Dumnezeu de nenorocirea în care se află. Cutezătorii s-au aruncat sub securea călăului deznădăjduiți, iar „călăul" i-a primit în brațe deja morți.

Activitatea de studiu, meditație şi viață duhovnicească intensă

Iarna am citit foarte mult cu Valeriu Gafencu, sub ascultarea părintelui Vasile Serghie, am aprofundat teoretic *Dogmatica* şi *Apologetica*, *Arheologia biblică*, *Simbolica*, *Mistica*, *Ascetica*... Anghel Papacioc îmbina programul de studiu cu ore de rugăciune, meditații şi cu discuții exegetice. Ca în timpul acela niciodată nu m-am simțit mai împlinit.

Părintele Vasile Serghie, eminent absolvent al facultății de teologie de la Cernăuți, era şi un trăitor viu al adevărurilor de viață creştină. În toate manifestările lui era de o sobrietate rar întâlnită. Viața, pentru el, era „Timp Hristic", nu întâmplare sau succesiune de evenimente din care nu ştii ce să alegi. Împreună cu Anghel Papacioc, care era de o râvnă rar întâlnită pentru câştigarea stadiilor de viață virtuoasă, pură, sfântă, şi un fervent animator pentru rugăciunea isihastă, erau lumină şi îndemn de a ne integra în Hristos ca mădulare sfințite.

Valeriu Gafencu, un inspirat al lui Dumnezeu, nu avea nevoie de cele predate de părintele Serghie, căci îi izvorau din suflet ca şi cum îşi aveau rădăcina într-însul. Se supunea însă cu ascultare totală programului de studiu, exegeze, rugăciune şi efort de control moral. Era frate mai mare: încercam să mă țin de pulpana hainei lui pe drumul cunoaşterii şi trăirii în Hristos.

Din când în când, săptămânal sau lunar, ştiind de la Sfinții Părinți că adevărata smerenie este descoperirea gândurilor pentru a nu te îndreptăți singur în ceea ce cugeți, ne strângeam la domnul Trifan sau la noi, uneori toți, alteori numai câțiva, ne descopeream nedumeririle şi dezbăteam problema care ne provocase întrebări în conştiință, în lumina scrierilor Sfinților Părinți şi hotărârilor canonice ale Bisericii. Ne ridicam cu mintea la înțelesuri de cugetare sfântă şi trăiam drumul de sfințenie pe care au mers, sub lumina Harului, *„Înțelepții lui Dumnezeu, care n-au slujit făpturii, ci numai Făcătorului"*. *Patericul*, carte de căpătâi, ne punea în condiția de a intui cum se pun în practică adevărurile supranaturale, mobilizându-ne puterile pentru câştigarea virtuților.

Cine pune alte probleme de viață înaintea luptei de desăvârşire morală, spirituală, creştină nu le va putea împlini desăvârşit, pentru că va pierde conştiința răspunderii în fața lui Dumnezeu pentru cele săvârşite în lume şi pentru sufletul propriu.

În Martie, Anghel Papacioc s-a mutat în celulă cu domnul Trifan, iar Naidim a venit la noi. Domnul Trifan, un „săpător cu mintea", simțea nevoia unei complementarități în actul trăirii afective, practice, al sensibilizării acute, iar Anghel Papacioc şi-a completat şi împlinit sensibilitatea, şi-a însuşit o metodă de investigație spirituală. Fiecare realiza o personalitate nouă, întregită, pe drumul cunoaşterii şi urmării lui Hristos; este nevoie să ajungi la cunoştințe şi cugetări creştine, iar sensibilitatea ta să rămână străină arderii în actul devenirii tale în Hristos. Mulți teologi „botă de cunoştințe", chiar unii preoți care *„ştiu, dar nu fac"*, nu trăiesc adevărurile, sensibilitatea lor interioară, *„simțirea minții"*, cum zic Sfinții Părinți, şi nu pun în practică cele ştiute, neacționând asupra voinței lor. Cei emotivi pot să plângă şi să se prosterneze în fața marilor acte spirituale, dar să rămână neînțelegători cu mintea, şi să fie furați de acte sentimentale, dar străine Adevărului. *„Să te rogi în duh, dar să te rogi şi cu mintea"*, zice Sfântul Apostol Pavel. *„Cântați lui Dumnezeu cu înțelegere"*, zice şi psalmistul David.

Întâlnirea dintre minte şi inimă, rațiune şi afectivitate, „coborârea minții în inimă" este

realizarea după care alergau Părinții pustiei şi, în general, toți monahii şi toți creştinii adevărați. Aceasta nu poate veni de la sine, în condiția unei vieți trăite la întâmplare. Ci este rezultatul unui efort conştient depus sub acțiunea Harului, a binecuvântării, a Duhului Sfânt, „*Care face din cei doi*", omul rațional şi omul sensibil, unul nou, omul Hristic, cunoscător şi împlinitor al Cuvântului lui Dumnezeu, lucrând într-însul întruparea Dumnezeirii: Tatăl, prezent ca act de cunoaştere, Fiul, ca act de iubire, Duhul Sfânt, ca act de putere lucrătoare, de manifestare sfântă.

Repet, şi poate plictisesc pe unii cititori ai acestor mărturisiri, viața creştină nu este o viață trăită la întâmplare. Celor ce le zicea Apostolul „*Încă nu v-ați împotrivit păcatului până la sânge*" nu erau nici călugări, nici sihaştri, nici pustnici, ci oameni de rând, creştini botezați care trăiau ca şi noi, cei de acum, în comunități familiare, prin sate, târguri şi oraşe (cetăți).

Viața creştină nu cuprinde numai un sector al societății creştine, înseamnă un efort permanent, viu, privind atent la Începătorul Vieții, Hristos. Adică ducând viață de control şi cercetare sfioasă, viață de smerenie şi dragoste lucrătoare, de ascultare permanentă de ierarhia harică, preoțească, cu post şi rugăciune, cu lacrimi de părere de rău pentru condiția de degradare spirituală în care ai trăit, care ți-a mutilat propria ființă în adâncul ei spiritual şi ofensând şi rănind Dumnezeirea în Hristos Iisus, lovind chiar intenția Ei de salvare, făcându-te prilej de sminteală şi cădere şi celor din jurul tău. Viața creştină înseamnă lacrimi de bucurie şi mulțumire pentru biruințele asupra slăbiciunilor şi patimilor personale şi a tuturor ispitelor, lacrimi de bucurie la picioarele lui Iisus Cel răstignit pe Cruce, pentru că nu ai fi cunoscut dragostea de frumosul şi binele moral, de iubirea aproapelui, a întregii creații minunat şi sfânt întocmită, dacă Însuşi Creatorul nu ți-ar fi descoperit-o ochilor, văzului şi ochiului minții, venind Însuşi şi învățându-te să iubeşti, cu iubire desăvârşită, punându-Şi viața pentru semeni, rugându-Se pentru inconştiența lor: „*Iartă-i, Doamne, că nu ştiu ce fac!*" Viețuirea creştină înseamnă toate acestea şi, ca o încununare a lor, dorul de a intra în comuniune cu El, de a te integra şi de a fi integrat în El:

Luați, mâncați, Acesta este Trupul Meu...

Beți dintru Acesta toți, Acesta este Sângele Meu...

„*De nu veți mânca Trupul Meu şi de nu veți bea Sângele Meu, nu veți avea viață în voi!*"

Oameni buni, ați auzit de multe ori cuvintele acestea. Nu le considerați ca sectanții, simbol? Împărtăşirea spirituală, prin cuvântul rostit de Dumnezeu, nu este una cu împărtăşirea Cuvântului întrupat al lui Dumnezeu, cu însăşi Ființa Dumnezeirii, făcută pentru noi carne şi sânge în Iisus Hristos, pe care-L primim din Sfântul Potir sub forma pâinii şi a vinului.

Dacă Hristos cu energiile Lui nu este în noi, ce este viața noastră? Ne răspunde Hristos: „*Nu veți avea viață în voi*". Viața e Hristos. Cine nu este în Hristos este în moarte. În negația vieții. Dumnezeu a vorbit poporului evreu prin Moise, prin prooroci şi prin îngeri, înainte de venirea lui Hristos, şi i-a dat legea de viață, proprie ființei omeneşti. I-a spus să împlinească Legea şi va trăi prin ea. Legea se sintetizează şi concretizează în două porunci cuprinse una într-alta: *iubirea de Dumnezeu şi de aproapele*. Dar nimeni nu a putut împlini Legea. Nimeni nu a putut trăi prin ea. Din contră, cunoscând-o, s-a afundat şi mai mult în vinovăția păcatului, osândindu-se mai rău fiecare suflet.

Vine însă Legea iubirii Dumnezeieşti. „*Mâncați Ființa Mea, materializată pentru voi în acest Trup fără de păcat al Hristosului Meu; crezând aceasta şi mâncând veți putea deveni nu numai biruitori ai păcatului, ai tuturor neputințelor carnale, trupeşti, consecințele păcatului, dar veți fi nemuritori trupeşte, întorcându-vă la condiția din momentul creației şi chiar deasupra acestei condiții, pentru că nu numai că nu veți mai muri, ci veți fi asemenea Mie: Dumnezei! Integrați*

fiecare, conştient, cu identitatea lui, în Dumnezeirea Mea."

„După cum Tu, Tată, eşti întru Mine şi Eu întru Tine, aşa şi ei să fie una întru Noi. Părinte, voiesc ca unde sunt Eu, să fie şi ei împreună cu Mine. Pentru ca să vadă Slava Mea pe care o aveam la Tine mai înainte de a fi lumea" (Ioan 17, 21-24).

Stadiu sfânt, plin de slavă; nu avem cuvinte să exprimăm starea aceasta a Dumnezeirii la care suntem chemaţi. Să o adorăm într-un act unul faţă de altul şi să fim într-Însa, parte, trup şi suflet îndumnezeit, prin Cel ce ne-a iubit, făcându-Se asemenea nouă şi asumând omenitatea noastră într-Însul, în Hristos, Omul Dumnezeu!

O, dacă am pătrunde cu mintea taina aceasta! Ne-am cutremura de puterea lucrătoare a Harului Dumnezeiesc revărsat asupra noastră. Dar nu este dat să o cunoaştem prin raţiunea firească, ci prin renunţarea la ceea ce este firesc, prin credinţă.

Cel care ne-a spus aceste lucruri despre Sine, prin Fiul Său, şi despre noi, nu ne-a dat o metodă de laborator. Ne-a spus: *„Credeţi că Tatăl este întru Mine şi Eu întru Tatăl. Cine M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl... Credeţi măcar lucrările acestea pe care Le fac... Fiul nu face decât ceea ce vede pe Tatăl făcând... Dacă nu credeţi* (că Eu sunt Hristosul) *veţi muri în păcatul vostru... Dacă nu credeţi, nu Eu vă judec, căci Eu n-am venit să judec lumea, ci s-o mântuiesc... Cuvântul pe care L-aţi auzit, Acela vă va judeca în ziua cea de apoi*" (Evanghelia după Ioan).

Ştiut să fie tuturor că oricine a auzit cuvântul lui Hristos are, odată cu cunoştinţa lui, virtual, şi osânda pentru neîmplinirea lui. *„Cine crede în Mine, va face şi el minunile* (lucrările) *pe care le fac Eu, ba încă şi altele mai mari decât acestea*" (Evanghelia după Ioan). Iată şi laboratorul de experimentare al adevărurilor Dumnezeirii Lui şi al îndumnezeirii noastre. Dacă împlinim cu uşurinţă poruncile omeneşti sau sfaturile care de multe ori ne produc nemulţumiri, dureri, ne periclitează viaţa sau ne ucid chiar, de ce n-am împlini această poruncă atât de uşoară, pentru a avea bucurii în viaţa aceasta şi a câştiga conştiinţa participării în Viaţa Veşnică în Însăşi Fiinţa Divină a lui Hristos.

Pentru că nu vrem să credem. Iar de zicem că credem, nu credem cu adevărat. *„Dacă aţi avea credinţă cât un grăunte de muştar, zice Mântuitorul, aţi zice muntelui acesta mută-te şi s-ar muta*" (Evanghelia după Matei). Cât de puţină credinţă ne trebuie! Doar cât să credem că în pâinea şi vinul, sfinţite, stă Însăşi Fiinţa Dumnezeiască şi omenească a lui Iisus Hristos; nu cât un grăunte, căci cu asemenea credinţă am face minuni mutând munţii. Minunea minunilor pe care a făcut-o Dumnezeu o vezi prin ochiul minţii, prin credinţă: Întruparea, Moartea şi Învierea Fiului Său.

Cum? „Nebun ce eşti, ar zice Sfântul Apostol Pavel, poate cuprinsul să cuprindă Necuprinsul?" Nu cu mintea lumească limitată în actul cunoaşterii, nu cu simţurile trupului limitate la percepţia lumii materiale, ci cu mintea duhovnicească şi cu simţirea transfigurată prin credinţă. Transfigurarea materiei din tine, urcuşul spre îndumnezeirea fiinţei tale spirituale decurge firesc din această credinţă şi mărturisire, prin consumul *„Pâinii care s-a pogorât din Cer*" ca să ţi se facă ţie hrană spre Viaţa veşnică. *„Căci cu inima se crede spre îndreptăţire* (înaintea lui Dumnezeu) *şi cu gura se mărturiseşte spre mântuire* (înaintea oamenilor şi a îngerilor - buni şi răi)", ne spune Sfântul Apostol Pavel.

*
* *

Eram tineri, chiar foarte tineri, când ne propuneam aceste „stări" şi „stadii" de vieţuire creştină. De aceea, seriozitatea acestor gânduri capacita preocupările noastre, angajându-ne cu toate puterile sufleteşti şi trupeşti, *„toate ale lumii socotindu-le gunoi, pentru a câştiga pe Hristos*" (Sfântul Apostol Pavel).

Pentru mulţi din cei întemniţaţi care nu erau străini de aceste cunoştinţe, dar nu şi-au

propus împlinirea lor, păream desprinşi de realităţile obiective ale vieţii, ale realităţilor istorice, imanente. Mulţi însă simţeau şi înţelegeau că într-adevăr şi Căpitanul şi Moţa şi toţi marii eroi ai Legiunii erau mari deschizători de drum, jerbe de foc, pe un traseu spre cer, pe care fiecare avea dreptul să se înscrie şi datoria să-i urmeze, ca nu să rămână la un stadiu de viaţă stupidă, amorfă, paralizată în blazarea neputinţei de a se smulge din pământesc. În condiţiile temniţei transformate prin acceptarea conştientă a suferinţei în altar de lumină, creştea fiecare în procesul desăvârşirii morale şi spirituale.

Aşa am înţeles de ce Căpitanul a spus că cele trei stadii ale şcolii legionare sunt: **cuibul, tabăra** şi **temniţa**. În cuib faci cunoştinţă cu idealul legionar: slujirea lui Dumnezeu în viaţa neamului, învăţând să renunţi la patimi şi în primul rând la orgoliu. „*Cunoaşte bine Legiunea, în cuib fă-ţi toată şcoala*". În tabără intri în comuniune cu cei ce şi-au propus acelaşi ideal, devenind conştient de forţa lucrătoare a dragostei în comunitatea de ideal şi metode. Iar în temniţă jertfeşti fiinţa ta, acceptând conştient arderea pe altarul ispăşirii, în numele neamului tău, din iubire, pentru Dumnezeu: „*Părinte, treacă de la Mine paharul acesta..., dar nu voia Mea, ci voia Ta să fie!*"

Jertfa pe care o oferi trebuie să fie pură, „fără cusur". Altfel e act de cutezanţă şi e osândită îndrăzneala ta de a intra în „cămara de nuntă" fără haina adecvată. Nu se revarsă asupra ei Harul, şi nici prin ea asupra întregii comunităţi, neamul, în numele căruia ai făcut-o. Nu te poţi duce în faţa lui Dumnezeu cu un dar nedemn de El, cu o scârnăvie. Fiinţa ta, plină de pofte trupeşti, de păcate lumeşti şi diavoleşti, de ură, de minciună, de desfrâu, de lăcomie, de mândrie şi batjocură, de insultă şi injurii, de blasfemii şi tot felul de clevetiri şi calomnii e scârnăvie! Pe care vrei s-o oferi în dar veşniciei?

„*Toate* (jertfele) *vor trece prin foc*". Aurul, ca să se dovedească că e aur, va fi verificat prin foc, spune Sfântul Apostol Pavel. Balanţa judecăţii lui Dumnezeu e focul verificator. Şi dacă zice: „*Voi clătina încă o dată cerurile*", înseamnă că înveşnicirea fiinţelor raţionale create de Dumnezeu (îngeri şi oameni) va fi verificată prin Focul Judecăţii, dată Fiului, pentru merit sau osândă, în momentul hotărât de El. „*Şezi de-a dreapta Mea, până ce voi pune pe toţi vrăjmaşii Tăi aşternut picioarelor Tale*" (Psalm).

Zice Sfântul Apostol Pavel: „*Schimbaţi-vă în duhul minţii voastre*". Asta înseamnă că un duh străin adevărului ne îndreptăţeşte să facem cele lumeşti. Acesta este duhul diavolului care ne minte - începând de la protopărinţii Adam şi Eva în rai, - ca să facem ceea ce e rău ca şi cum ar fi bine. Doar duhul lui Hristos ne îndreptăţeşte în faţa Dumnezeirii. Venind cu duhul diavolului în faţa lui Dumnezeu suntem osândiţi.

„*Căci dacă cugetul tău nu te osândeşte, nici El nu te osândeşte*". Ai trecut din moarte - prin moarte - la viaţă. Duhul cu care ai omorât mădularele omului pământesc (necurăţia, pofta rea, minciuna etc.) te va îndreptăţi în Duhul Celui ce îndreptăţeşte fiinţa ta cea nouă în Hristos. Aceasta cere pocăinţă făcută cu conştiinţa păcatului, a nedesăvârşirii tale, nu să asculţi de cei înşelaţi de diavol pentru care a te pocăi înseamnă a ieşi de sub ascultarea Bisericii şi a te înscrie pe o listă făcută de ei, pentru a te număra printre cei mântuiţi. Cine i-a trimis pe ei să pecetluiască şi să împlinească numărul celor ce vor fi mântuiţi?

Când îngerului i se cere să pecetluiască pe fiii lui Dumnezeu, i se indică şi semnul ce-l va pune în fruntea fiecăruia: semnul *tau* în greceşte, adică Crucea. „*Şi Domnul i-a zis: Treci prin mijlocul cetăţii, prin Ierusalim, şi însemnează cu semnul crucii pe frunte, pe oamenii care gem şi plâng din cauza multor ticăloşii*" (Iezechiel 9, 4). În latineşte, din Vulgata: „*Et dixii Dominus ad eum: Transi per mediam civitatem in medio Ierusalim et signa thau super frontes virorum gementium...*" În Apocalipsa Sfântului Ioan (7, 3) găsim pecetluirea celor 140 de mii din toate seminţiile lui Israel. La Matei (24, 30) găsim prorocia Mântuitorului: „*Atunci se va arăta pe cer*

semnul Fiului Omului şi vor plânge toate neamurile pământului..."

Sfântul Apostol Pavel zice în epistola către Filipeni (3, 18-19): „*Căci mulţi, despre care v-am vorbit adeseori, iar acum vă spun şi plângând, se poartă ca duşmani ai Crucii lui Hristos. Sfârşitul acestora este pieirea*". Sectanţii, care spun că nu şi Tradiţia, ci numai Scriptura este izvorul Adevărului, ignoră şi Vechiul şi Noul Testament cu privire la textele despre Sfânta Cruce, iar pentru a-i induce şi mai mult în eroare pe credincioşi, trunchiază textul. Ei nu înţeleg că semnul Sfintei Cruci este semnul văzut al acţiunii Duhului Dumnezeiesc, aşa după cum porumbelul este semnul (chipul) văzut al Duhului Sfânt, ca Persoană Treimică.

Toate acţiunile pe care le săvârşeşte Dumnezeu închipuie Crucea. Moise loveşte cu toiagul asupra apelor pe verticală, iar apele se despart pe orizontală. Elisei repetă minunea, lovind apa Iordanului cu haina lui Ilie şi apele se despart. Tot el învie pe fiul sumamitencei, întinzându-se în chipul crucii deasupra copilului. Când evreii erau muşcaţi de şerpii veninoşi în pustie, se vindecau privind la şarpele de aramă făcut de Moise la porunca lui Dumnezeu şi spânzurat pe lemn la marginea taberei. Mântuitorul aminteşte lui Nicodim această întâmplare: „*După cum Moise a înălţat şarpele în pustie aşa şi Fiul Omului trebuie să fie înălţat*."

Cei ce privim jertfa de pe Cruce ne vindecăm de veninul păcatului. Dumnezeu Tatăl coboară pe pământ prin Fiul - acţiunea verticală - pentru a transfigura lumea din planul istoric, imanent - acţiunea orizontală - prin puterea Duhului Sfânt, lucrător. Deci Omul-Dumnezeu, Iisus Hristos, se află la intersecţia acestor două linii de acţiune; aici se întâlneşte Omul cu Dumnezeu, în Cruce!

Judecaţi dacă nu este nebunie, înşelăciune diavolească, să-ţi asumi dreptul şi răspunderea, în locul lui Hristos, să mântuieşti lumea. Şi încă, numai pe aceia dintre oameni care sunt înscrişi în lista ta. Tu, om păcătos, îngâmfat şi neascultător, vorbitor de rău, blasfemiator, lacom de bani şi de câştig urât, spoliator şi doritor de măriri lumeşti, care negi Taina întrupării lui Hristos din Fecioara, a Botezului, a Cununiei şi a Preoţiei, puterea Sfintei Cruci şi taina tainelor, prefacerea pâinii şi a vinului în Însuşi Trupul şi Sângele lui Hristos! Tu, cel înfierat în însăţi conştiinţa ta cu actul neascultării şi al sperjurului vii să mântuieşti lumea?

Fraţilor, nu vă lăsaţi înşelaţi. „*În timpurile cele de apoi, se vor ivi prooroci mincinoşi şi hristoşi mincinoşi*" (Evanghelia după Matei). „*Chiar dintre voi se vor ridica bărbaţi care vor înşela turma*" (Sfântul Apostol Pavel). Vedem cu ochii noştri aceasta. Ca să cunoşti că sunt rătăciţi, întreabă-i:

- Crezi în Dumnezeul treimic, Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt? Crezi că întruparea Fiului lui Dumnezeu s-a făcut în chip supranatural şi că Sfânta Fecioară a fost fecioară înainte de naştere, în naştere şi după naştere? Vii în Duminici şi Sărbători la Biserică? Recunoşti Sfintele Taine şi Preoţia harică? Crezi că pâinea şi vinul sfinţite în timpul Sfintei Liturghii sunt Trupul şi Sângele lui Hristos?

Răspunsurile vor fi viclene, vor încerca să te corupă de la credinţa cea dreaptă. Cu astfel de oameni nu discuta. „*Să-ţi fie ţie ca un vameş şi ca un păcătos*". Sfântul Apostol Pavel adaugă la aceasta: „*şi cămaşa de pe el este spurcată*". Iar Sfântul Apostol şi Evanghelist Ioan: „*Ei au ieşit din mijlocul nostru, dar ei nu erau dintre ai noştri. Fiindcă, dacă ar fi fost dintre ai noştri, ar fi rămas cu noi. Dar de aceea, au ieşit dintre noi, ca să se arate că nu toţi erau dintre ai noştri*" (I Sobornicească, 2, 19).

*

* *

Poate cineva se va indigna: „Ce-i cu atâta teologie în aceste *Memorii*"?

Cel ce scrie acestea este un legionar, ostaş în Legiunea Arhanghelul Mihail. El nu poate fi

decât creştin. Cunoscător al Adevărului pe care-L slujeşte şi luptător pentru cucerirea Lui. De aici, datoria pedagogică. Din experienţa de luptă împărtăşeşte fraţilor de credinţă tot ce poate contribui la luminarea lor pentru a nu fi înşelaţi în bătălie. Fără cunoaştere teologică şi trăire în ascultare de Biserică nici un om nu poate aspira la mântuire. „*Extra ecclesia nula salus*”, adică în afară de biserică nu este mântuire (Sfântul Ciprian al Cartaginei).

Părintele Vasile Serghie

În perioada de „tranziţie” (1945-1947) în care ne puteam organiza noi înşine viaţa în interiorul închisorii, am stat câteva luni în aceeaşi celulă cu părintele Vasile Serghie şi cu Anghel Papacioc.

În programul duhovnicesc, în afară de rugăciune, studiu, meditaţie, convorbiri exegetice, intra şi o zi pe săptămână de tăcere completă, făcută tot cu scopul unei adânciri şi întâlniri tainice cu Dumnezeu; o analiză scrupuloasă a tuturor momentelor şi actelor vieţii, pe care apoi, într-o mărturisire, o analizam, adâncind-o şi mai mult şi încercând să găsim soluţii de vindecare şi îndreptare sau de încuviinţare, după cum era cazul. După o astfel de „punere sub lupă” a vieţii sale, părintele Vasile Serghie, care nu se menaja în nici un fel, a avut un moment de mare cutremur sufletesc:

- Fraţilor, sunt tulburat, gândindu-mă cum de am îndrăznit să fiu hirotonit preot? Probabil de aceea m-a adus Dumnezeu aici ca să-mi dau seama cu adevărat de nevrednicia mea. Ce taină este aceasta, ce obligaţii apasă asupra conştiinţei slujitorului şi ce răspundere are în faţa lumii şi a lui Dumnezeu! Mă cutremur şi nu cred că voi mai putea să împlinesc această misiune, dându-mi seama că starea preoţiei mă depăşeşte! Şi decât s-o fac cu nevrednicie, mai bine n-o mai fac!...

Eu stăteam uimit, cu privirea aplecată, uluit de mărturisirea părintelui. Anghel Papacioc, apropiindu-se de dânsul, cu ochii plini de lacrimi i-a zis:

- O, Părinte Vasile, acum cu adevărat eşti un bun ***Preot***! Acum când trăieşti cu conştiinţa nevredniciei tale! „*Căci puterea lui Dumnezeu întru neputinţă se arată şi celor smeriţi Dumnezeu le dă harul Său*”. Ce bine ar fi, a continuat Anghel, dacă fiecare preot ar trăi cu această conştiinţă a nevredniciei sale. Cu câtă atenţie, cu câtă frică şi cutremur şi-ar împlini slujirea lui de apostol al lui Hristos pe pământ?!

Căzând unul în braţele celuilalt plângeau; lacrimi de mângâiere şi bucurie încurajatoare se împreunau pe obrajii lor. Am îngenuncheat în rugăciune. Dacă un preot se cutremură, gândindu-se la răspunderea ce o are pentru această slujbă sfântă, este mai uşor pentru un mirean să se mântuiască... Anghel Papacioc îmi ghicea gândurile:

- Vezi, frate Virgile, că mântuirea este în posibilitatea lui Dumnezeu nu pentru cel ce doar doreşte, ci şi porneşte la lucrarea celor bune. Primul pas al acestei lucrări este tocmai conştiinţa nevredniciei. Atunci intervine harul să te învrednicească dându-ţi puterea să înaintezi la locul slujirii tale.

Anghel Papacioc, era atunci tainic Călugăr şi Preot!

Moş Epure

Păstrez ca odoare două cărticele care circulau în închisoare şi constituiau material ajutător pentru continuarea unui proces interior, început la intrarea în Frăţia de Cruce sau în Cuib. Sunt simple. Una, *Îndreptar de spovedanie,* este o sinteză a lucrării *Oglinda duhovnicească* a protosinghelului Nicodim Măndiţă. Cealaltă, *Despre mărturisire,* cuprinde un capitol din *Mântuirea păcătoşilor*, a lui Agapie Criteanul.

Tatăl unuia dintre camarazi, Moş Epure, bătrân şi bolnav, scria ziua şi noaptea la lumina

unui opaiț, - o călimară cu ulei, - aceste cărțulii, pe care fiul său Costică le distribuia în Celular. Acest Om făcea o operă duhovnicească extraordinară. Mântuind pe alții se mântuia pe sine. Cu răbdare demnă de ucenicii care copiau în mânăstiri sau în chilii pustii Sfânta Scriptură sau alte lucrări Sfinte, caligrafiind cu majuscule înflorate cuvântul sfânt şi de învățătură patristică, Moş Epure, pătruns de învățătura tainică a Cuvântului Dumnezeiesc, părea înger în trup. În afara zâmbetului ce te învăluia ca o lumină sfântă, gestul lui de dăruire a cărțuliilor devenea sacru: „*Gustă şi vezi ce bun este Dumnezeu*". Era de un calm, de o linişte sufletească şi un fel de a se mişca aşa de cuminte, încât ți se părea că te afli în fața unui Sfânt uitat de Dumnezeu pe pământ pentru a te binecuvânta în numele Său.

De câte ori îl vedeam, plângeam, fără să ştiu de ce. De sfiiciune, de bucurie, de dragostea cu care mă învăluia în privirile lui... Plâng şi acum, când îmi aduc aminte de dânsul, fără să pot spune de ce? Poate şi pentru că niciodată, absolut niciodată, nu l-am auzit vorbind. Şi nu ştiu dacă l-o fi auzit cineva, poate doar fiul său, cu care şedea în celulă. Vorbea doar cu ochii aceia buni şi blânzi şi cu gestul acela sfânt de oferire a Cuvântului scris de el, zile şi nopți, săptămâni şi luni în şir. Probabil asta era taina lui: „*Ce cuvânt omenesc aş putea spune când, iată, aici vorbeşte Dumnezeu*!"

Pe una din cărțulii mi-a oferit dedicația: *Crăciunul 1946 să fie, frate Maxim, prilej de bucurie şi înălțare. Dumnezeu să-ți călăuzească paşii acum şi totdeauna pe calea îndreptărilor Lui. Fratele tău, Moş Epure.*

Moşule Sfânt, sunt mai mult decât încredințat că Dumnezeu te-a făcut lumină în Lumina Cuvântului Său veşnic. Roagă-te pentru mine, păcătosul, pentru tot neamul, pentru păcatul groaznic al uciderii dintre noi, al uciderii de prunci, al desfrâului, al recrucificării lui Hristos; ca toți să facem voia Lui, şi să nu se bucure diavolul că a înşelat făptura lui Dumnezeu.

Viața de chilie

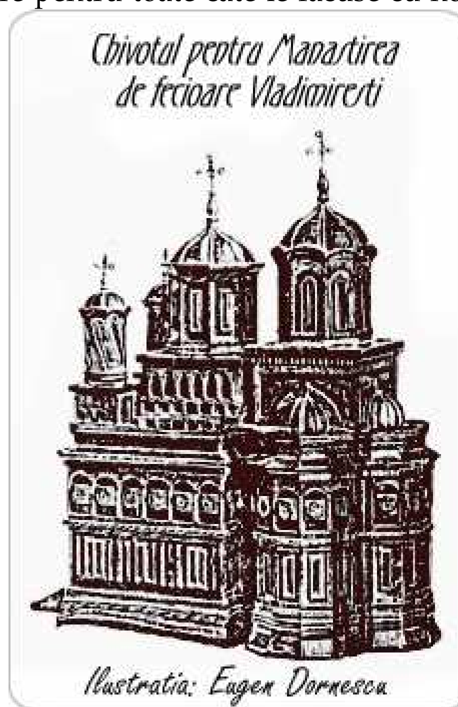
Prin Martie, cum a început să se încălzească, am luat hotărârea să ne mutăm câte unul în celulă, ca să facem o experiență duhovnicească; să intensificăm exercițiul rugăciunii isihaste şi să avem timp să studiem cât mai mult literatura patristică ce o aveam la dispoziție. Sub binecuvântarea părintelui Serghie şi-a organizat fiecare pravila, nelipsind controlul întâlnirii periodice comune.

Părintelui Vasile Serghie i-a expirat pedeapsa şi la sfârşitul lunii Aprilie a plecat. Am rămas fără un pedagog investit haric. Ceilalți preoți legionari deşi erau modele de viață creştină, erau angajați în menținerea vieții duhovniceşti la stadiul suportării suferinței şi practicării rugăciunii. Aşa că domnul Trifan şi Anghel Papacioc deveniseră cenzori pentru controlul vieții la care ne angajam. Apoi consultam pe cei cu pregătire teologică, domnul Straja – viitor preot, - Radu Leonte, pe preoții Ion Marinescu, Ion Florea, Traian Belu, pe diaconul Grebenea.

Lumea temniței ardea în dorința de depăşire a simplei cunoaşteri, năzuind integrarea în ființa hristică a omului nou, creştin legionar, cu conştiință de slujitor al lui Hristos în viața neamului.

Chivotul pentru Mânăstirea de fecioare de la Vladimireşti

Aflasem şi noi despre Mânăstirea de fecioare de la Vladimireşti. Am oferit acestui Sfânt Lăcaş, ocrotit de Maica Domnului, ca jertfă de mulţumire pentru toate câte le făcuse cu noi Dumnezeu, izbăvindu-ne din atâtea primejdii, un Chivot. Grigore Baciu, fost prefect de Alba, spirit întreprinzător, obţinuse aprobarea administraţiei să facă un atelier de jucării şi unul de împletituri de nuiele (răchită). La adăpostul acestor activităţi s-a realizat Chivotul, având ca model Biserica Mânăstirii Curtea de Argeş. Iniţiativa a aparţinut lui Ion Ianolide, iar proiectul a fost executat de Nicu Mazăre. Dimensiunile le-a stabilit la scară, după mai multe fotografii din cărţi şi manuale şcolare, o muncă de care numai el a fost în stare. Tâmplăria, din plăci de lemn de nuc, a fost lucrată de Schiau Ion, Căliman Dumitru şi Iordache Ion. Sculptura a fost realizată de Anghel Papacioc cu ucenicii Iulian Bălan, Foti Petru şi Avram Sebastian.

Anghel Papacioc avea ca specialitate sculptura şi realizase în 1941/42 uşile împărăteşti pentru Capela din Braşov. Înainte de eliberare (1947) a lucrat uşile de la intrare ale Băncii din Turda; după eliberarea din a doua arestare (1964) a lucrat alte „porţi împărăteşti" la unele Biserici din Bucureşti. Sculele (dălţile) au fost confecţionate de nea Doncea.

Lucrarea s-a realizat discret, piesă cu piesă, timp în care lângă Anghel Papacioc mulţi camarazi au învăţat să sculpteze, realizând candele din lemn de nuc, cu încrustări din os sculptat. S-au lucrat icoane pirogravate, cruci şi troiţe în miniatură, cruciuliţe din os şi medalioane, casete. Aiudul devenise un atelier artizanal în care munca se îmbina cu fantezia. Fiecare realiza opere unicat. Unii au reuşit să le scoată afară, dar foarte multe au fost confiscate.

Se punea problema scoaterii şi transportului Chivotului la destinaţie. La *Fabrica Stoica*, astăzi Uzina Mecanică Aiud, situată lângă închisoare, naţionalizată forţat şi anticipat de către penitenciar, unde lucrau doar deţinuţi de drept comun, a fost angajat un maistru tânăr, pe nume Luchian. Cu ajutorul lui l-am corupt şi pe subdirectorul Mareş, care a iscălit aprobarea de a scoate Chivotul. L-am expediat întâi la Bucureşti cu un camarad care se elibera. Dumnezeu rânduise toate. La Bucureşti a fost fotografiat şi apoi văzut de sculptorul Ion Jalea, fost coleg cu Anghel Papacioc la Şcoala de Arte şi Meserii, actualul Liceu industrial Polizu, care a exclamat: *„Dacă Anghel n-ar fi fost închis, ne-ar fi întrecut pe toţi"*.

De la Bucureşti la Vladimireşti era cale lungă şi la data aceea bande de soldaţi sovietici cutreierau ţara, jefuind, ucigând şi panicând populaţia. Deşi se constituiseră unităţi speciale ruso-române contra bandelor, datele oficiale sovietice vorbeau de circa un milion de dezertori după trecerea Prutului. Chivotul a fost pus la vagonul poştal cu însoţitor până la destinaţie. Între Buzău şi Râmnicu Sărat trenul a fost oprit de dezertori sovietici. Oamenii au fugit pe câmp. Cei prinşi au fost jefuiţi şi dezbrăcaţi, vagonul de poştă devastat şi coletele violate. CFR-istul poştaş şi însoţitorul au fugit şi ei să îşi scape viaţa.

Dar, o, minune! Dezertorii sovietici spărgând ambalajul din scândură, la vederea minunăţiei s-au prosternat la pământ. Unul care rupea un pic pe româneşte înduplecă un călător să le descifreze adresa. Lumea e rechemată în tren, i se restituie obiectele şi hainele

furate. Tâlharii duc ei înşişi Chivotul la poarta Mânăstirii Vladimireşti. Măicuţele, spăimântate la vederea sovieticilor, fac rugăciuni la Maica Domnului să izbăvească Sfântul Lăcaş de profanare. Soldaţii le roagă să deschidă porţile, făcându-le să înţeleagă că au un dar pentru Mânăstire şi le arată Chivotul. Măicuţele deschid şi ei duc Chivotul în Sfânta Biserică căzând şi plângând în faţa Sfintelor Icoane. Ne rugam în Aiud ca să ajungă Chivotul la destinaţie. Şi Dumnezeu ne-a primit darul în bucuria şi rugăciunile măicuţelor.

În 1955 când Mânăstirea a fost desfiinţată de securitate şi măicuţele alungate, multe obiecte de cult şi odoare au dispărut, între care şi acest Chivot.

Am făcut o sesizare către Patriarhie să intervină pe lângă Poliţia română pentru descoperirea acestui Sfânt Chivot. Fiindcă undeva trebuia să fie. Astăzi se întreprinde de către o forţă ocultă o acţiune de discreditare şi compromitere morală şi spirituală a acestei Mânăstiri de fecioare. Nişte călugăriţe îmbrăcate elegant intră prin biserici, spunând că sunt de la Vladimireşti. La anumite momente solemne ale Liturghiei provoacă scandal în biserică, insultând ierarhia bisericească, şi lansează ştiri alarmante cu privire la maica Veronica şi vechile călugăriţe fecioare, că au căzut în erezie acceptând învăţături despre reîncarnare şi spiritism. E o conspiraţie împotriva adevăratelor mirese ale lui Hristos, pentru ca să nu mai aibă loc pelerinaje şi rugăciuni ale sufletului românesc acolo. Biserica, Patriarhia, Sfântul Sinod, episcopii nu ştiau oare nimic despre aceasta? Pe noi ne doare orice act de jignire adus Bisericii lui Hristos şi slujitorilor Lui.

Ora et labora

Vara anului 1945 am petrecut-o în semilibertate interioară, între ateliere şi celule. Domnul Trifan a fost de părere să experimentăm şi forma de viaţă a comunităţii monahale, îndeletnicindu-ne cu împletitul coşurilor, rucodelia din timpul exersării rugăciunii inimii. Cu dânsul şi cu moş Jacotă am lucrat în atelierul de împletituri alături de deţinuţi de drept comun. Ni s-a alăturat cu sprijin spiritual deosebit părintele Traian Belu.

Prezenţa noastră în mediul alterat moraliceşte al celor de drept comun a determinat în sufletele lor control în exprimare, chiar întrebări care dovedeau că sufletul nu se simte bine în starea de păcat şi tânjeşte după lumină. Dar trebuind să părăsim atelierul, n-am avut satisfacţia să operăm mai profund, în aşa fel încât să determinăm hotărârea lor de a se întoarce la o viaţă morală.

Criminalii de război

Din Februarie 1945, soseau în Aiud aşa zişii *criminali de război*. La început câteva loturi de ofiţeri superiori şi inferiori, apoi subofiţeri, gradaţi şi simpli soldaţi. Criminalii de război constituiau elita armatei române care luptase împotriva cotropitorilor pământului strămoşesc şi a comunismului. Prin jocul perfid al forţelor iudeo-masonice erau vinovaţi că au luptat împotriva poporului sovietic, a clasei muncitoare şi a înaltei concepţii de viaţă materialist-dialectice etc. Erau declaraţi criminali de război printr-o derogare şi extindere a hotărârilor Tribunalului de la Nürnberg.

Poporul sovietic nu era reprezentat în proces. Alt popor, cu toţi reprezentanţii lui, se substituia în actul de acuzare împotriva armatei române, agitând prostimea cu lozinci scrise pe pancarte, pe garduri, pe pereţii caselor, în instituţii, în uzine, în fabrici: *„Moarte lor, moarte lor,/ Moarte criminalilor"*. În sălile de procese grupuri de derbedei creau atmosferă, apărarea aducea o nouă acuzare: că sunt asupritori şi exploatatori ai poporului, burghezi retrograzi, chiaburi exploatatori ai satelor, imperialişti. Verificând câteva dosare ale criminalilor de război se poate constata că judecătorii şi acuzatorii erau cumpăraţi sau şantajaţi moraliceşte

de evrei, iar anchetatorii care întocmiseră dosarele de trimitere în judecată, cu pedepse deja hotărâte, erau evrei. Iar după ce au fost cozi de topor, aproape toți judecătorii au fost condamnați.

Toate le dirija m*area ocultă internațională*; Rooswelt, evreul paralitic ajuns președinte al SUA, împlinea visul lui Israel de a împărăți lumea. La conferința de la Yalta împreună cu masonul Churchill lăsase pe mâna lui Stalin și a evreimii sovietice statele Europei răsăritene. Sub formă legală s-a realizat o răzbunare de proporții, nemaiîntâlnită în istoria lumii: acesta fiind adevăratul holocaust.

Criminalii de război au fost cazați în Secție, apoi, când a crescut numărul lor, în Celular, la ultimul etaj, pe ambele laturi. Unii militari sau membri ai organelor ordinii interne făcuseră parte din aparatele represive ale lui Carol II și Antonescu. Având conștiința încărcată se așteptau ca legionarii să aibă o atitudine dușmănoasă și revanșardă. Au rămas stupefiați când la vizetă, înșelând vigilența gardienilor, legionarii îi salutau și-i întrebau dacă au nevoie de ajutor medical (doctorul Uță procura medicamente prin gardienii pe care-i tratase) sau le ofereau o bucată de turtoi, îmbărbătându-i. Cei pe care-i loviseră le răsplăteau cu dragoste.

Colonelul Manea, fost președinte al Curții marțiale a Corpului 5 Armată - Ploiești, care judecase și lotul nostru și dăduse mii de ani condamnare, a fost vizitat de Țoțea Nicolae, care în urma schingiuirilor suferite la București, de la Curelea și Oproiu, rămăsese cu accese de tulburare nervoasă. Ducându-i gamela cu mâncare, porția din ziua aceea, l-a întrebat:

- Mă cunoașteți, domnule colonel Manea?

- Nu..., nu..., nu știu cine ești!

- Sunt Țoțea Nicolae, m-ați condamnat la moarte, dar mi-ați schimbat pedeapsa la munca silnică pe viață în urma recursului făcut de apărare. Eram tânăr învățător în satul meu și am îndrăznit în 1940/41, să-l întreb pe șeful postului de jandarmi de la cine a primit ordin să-l aresteze și să-l schingiuiască pe Dumitrescu, fiul preotului din sat, și să scrie o declarație despre felul cum a fost omorât. Vă amintiți? Aceasta era acuzația mea...

- Nu..., nu..., iartă-mă..., nu mă omorî. Ai venit să mă omori..., a început să țipe disperat colonelul.

- Nu, n-am venit să te omor, căci dumneata ești mort de mult. Am venit să te înviez. Am venit să-ți arăt diferența între conștiința dumitale și a noastră, de victime acuzate de crime și fărădelegi pe care nu le-am făcut și nu le puteam face. Am venit să-ți arăt că suferința de acum este prilej de ispășire a fărădelegilor pe care ți-l oferă Dumnezeu, în Care n-ai crezut, pe Care L-ai batjocorit, căci v-ați crezut atotputernici peste neamul acesta.

Și Dumnezeu a arătat un semn. Țoțea îi trimitea aproape zilnic o bucată din turtoi sau o porție de mâncare. Când Manea s-a îmbolnăvit, Țoțea s-a mutat în celulă cu el ca să-i îngrijească rănile pline de viermi. Numai Țoțea l-a îngrijit până a murit, mâncat de viermi ca Irod, căci gardienilor le era scârbă de el.

*
* *

Mulți ofițeri superiori au murit în Aiud plătind blestemul rostit asupra armatei române în momentul profanării osemintelor eroilor din primul război mondial. Căci în acel moment nici un ofițer superior sau inferior nu a protestat atrăgându-și împlinirea blestemului.

Sfintele Paști 1945

Profitând de atitudinea indecisă a directorului, am obținut permisiunea să sărbătorim Sfintele Paști cu slujba religioasă în curtea închisorii, la Troița Nicadorilor, la care să ia parte toți deținuții, și cei de drept comun. Doar criminalilor de război nu li s-a permis să iasă în

curte. Totuşi, cu ajutorul gardienilor prieteni, cei de pe latura opusă T-ului care nu puteau vedea slujba Sfintei Învieri au fost băgaţi în celule cu vedere spre Troiţă. Toţi preoţii noştri împreună cu cei oficiali, ortodox şi greco-catolic, care încă funcţionau, au pregătit slujba Învierii.

La strigarea: *Veniţi de luaţi Lumina!*, adresată celor *„Patru Răsărituri ale lumii”* de părintele Ion Marinescu cu un timbru de adevărat Vestitor ceresc, s-au aprins făcliile tuturor, chiar şi ale celor din Celular. Imnul *Hristos a Înviat* a spart lumina dimineţii, izbucnind ca un strigăt din morţi din piepturile celor osândiţi pentru credinţa în Învierea neamului românesc. Părintele, în afara tipicului, a ridicat Sfânta Cruce spre Celular:

- Hristos a Înviat şi pentru voi, ca şi pentru noi!

- Adevărat a Înviat!, au izbucnit într-un singur glas sufletele acestor fraţi de suferinţă; acum cunoşteau Puterea Dumnezeului celui Adevărat, care avea să le fie sprijin, nădejde, mângâiere, alinare şi binecuvântare atunci când în conştiinţa lor suferinţa li se făcea ispăşitoare şi mântuitoare.

Un preot monah la dreptul comun

În toamna lui 1945 mulţi deţinuţi de drept comun au fost eliberaţi. Printre ei şi Şaramet, ordonanţa de pe etajul nostru.

Lui Anghel Papacioc, cu care şedeam în celulă, şi mie înfăţişarea noului venit şi maniera de a servi zupa sau mâncarea ne-au atras atenţia. Privirea îi era tristă. Când folosea polonicul părea un gest sacru, ca mişcarea cultică pe care o face preotul în altar. Am hotărât să stăm de vorbă cu el. Într-o zi, după masa de amiază, pe când se pregătea să ducă ciuberele la bucătărie, Anghel l-a chemat în celula noastră. A privit bănuitor şi privirile lor s-au întâlnit într-o îmbrăţişare mută. A promis că va veni. După aproape o oră a sosit. Anghel l-a întâmpinat în uşă; s-a uitat atent împrejur apoi a salutat:

- Doamne ajută!

I-am răspuns cu aceeaşi salutare. Era un bărbat la patruzeci de ani, potrivit de statură, dar firav, cu privirea duioasă, chiar tristă. L-am rugat să ia loc pe pat, în faţa noastră. Şi Anghel a deschis cuvântul:

- Iartă-ne că te-am invitat la noi, dar înfăţişarea dumitale arată că nu ai ce căuta printre deţinuţii de drept comun.

Bărbatul se uita atent când la Anghel, când la mine fără să zică nimic. Şi Anghel a continuat:

- Nu vrem să-ţi redeşteptăm în suflet vreun moment dureros pe care poate l-ai trăit, avem între noi şi preoţi cărora, de crezi că e nevoie, îţi putem înlesni să te mărturiseşti.

- O, fraţilor, a zis bărbatul şi lacrimile au început să-i curgă şiroaie pe obraji, şi eu sunt preot. Preot monah. Dumnezeu m-a adus aici pentru păcatele mele, ca să ispăşesc şi poate ca să învăţ ce înseamnă cu adevărat lepădarea de lume pe care am exprimat-o în votul călugăriei şi să cunosc tainele lucrării Lui.

Iar observând cruciuliţele legate la capul patului a oftat:

- Nu vă cunosc, dar dacă purtaţi ca armă în suferinţă Crucea Domnului Hristos şi aţi văzut zbuciumul sufletului meu, mă încredinţez că mă aflu în faţa unor oameni cu frică de Dumnezeu. Ascultaţi-mi mărturisirea, căci n-am spus nimănui până acum.

Eram uluiţi şi aşteptam, cu temere, spovedania unui preot monah, în faţa noastră, a unor mireni nevrednici.

- Fraţilor, eram preot şi ajutorul stareţului de la Mânăstirea Horezu. Toamna trecută am plecat cu două căruţe ale mânăstirii, cu doi fraţi călugări grăjdari la Râmnicu Vâlcea, să fac

cumpărături pentru Postul Crăciunului: prune uscate, mere, zarzavaturi, cartofi, varză şi altele.

Deşi trecuse frontul în Ardeal, lumea era timorată şi puţine prăvălii erau deschise. Era Vineri spre amiază; la o prăvălie negustorul aştepta în uşă. Dau bună ziua. Negustorul mă pofteşte curtenitor în prăvălie. Înăuntru, o mulţime de saci şi butoaie pline cu mărfuri: măsline, prune, cartofi, smochine. Întreb de preţuri şi rog să mi se pună cantităţile de care aveam nevoie. Măsline şi smochine mi-au dat din marfa care era în prăvălie, iar prune uscate şi cartofi mi-au dat din magazia din curte. Negustorul m-a oprit la cântar, să-l verificăm; trei băieţi aduceau sacii din magazie la cântar şi-i duceau la căruţe. Am plătit, mulţumind, negustorului şi am plecat.

Ajungând spre seară la mânăstire am tras să descărcăm marfa. Părintele stareţ era acolo. *„Ia să vedem, părinte, zice el bucuros, ce ne-ai adus pentru vindecarea lăcomiei trupeşti"*. Gustă o măslină şi-i plăcu. Gustă şi o smochină, la fel. *„Bune, bune, ia să vedem şi prunele şi cartofii!"* Unul din fraţi dezlegă un sac cu prune şi … rămânem uluiţi. În sac erau numai coji şi sâmburi, în ceilalţi la fel. Desfăcu şi sacii cu cartofi, erau stricaţi şi mucegăiţi.

„Frate, ce-ai făcut?" I-am povestit cum s-a întâmplat. *„Frate,* a zis el, *negustorul te-a văzut naiv, că n-ai controlat marfa din magazie şi şi-a bătut joc de tine. Du-te dă-i prunele şi cartofii înapoi, poate s-o ruşina. Dar nu îi spune că a făcut-o dinadins, ci că poate au greşit băieţii care te-au servit"*. Îmi era ruşine. Eram mânios pe negustor pentru necinstea lui sufletească. Acum înţelegeam de ce-i zorea pe băieţii care încărcau marfa, spunându-le că e târziu şi trebuie să închidă.

Am dus marfa înapoi luni dimineaţa; negustorul era în faţa prăvăliei. L-am salutat şi, stăpânindu-mi glasul, i-am spus păţania. L-am invitat să se uite în saci. Spre surprinderea mea şi a fraţilor, negustorul se repede la mine furios şi strigă cât îl ţine gura: *„Eu nu înşel oameni! Eu nu înşel oameni! N-ai luat marfă de la mine. Vrei să-ţi baţi joc de mine! Du-te la cine-ai luat marfă!"* În faţa impertinenţei, fără să cuget, i-am dat o palmă. A căzut ca fulgerat pe pragul uşii, lovindu-se cu capul în potcoava bătută pe prag, simbol de noroc şi câştig. Am încercat să-l ridic, dar nu mai sufla.

Unul din băieţii de prăvălie a fugit şi i-a anunţat nevasta. Aceasta a început să ţipe şi să strige ceva ce nu înţelegeam, căci vorbea în idiş. Erau deci evrei. Au apărut ca din pământ şapte-opt bărbaţi care m-au prins imediat, mi-au rupt sutana şi m-au dus în lovituri la Poliţie: *„Iată, oameni buni, popii omoară oameni pe stradă. Iată, popii este fascişti, legionari, moarte lor!"*

Eram năucit de întorsătura lucrurilor. La Poliţie am dat o declaraţie în care am arătat toată povestea. Am fost repede judecat şi condamnat la muncă silnică pe viaţă. Acum îmi ispăşesc pedeapsa. Fiindcă aşa mi se cuvine. Trebuia să rabd mai degrabă paguba şi nedreptatea, batjocura şi înşelăciunea decât să mă mânii. Câţi oameni, fraţilor, mor în lumea asta fiindcă au primit o palmă? Dar mie Dumnezeu mi-a arătat că nu trebuia să ridic mâna împotriva celui ce m-a necinstit. N-am fost în stare să zic: *„Iartă-l, că nu ştie ce face"* sau *„Nu-i socoti păcatul acesta!"*

Ascultam cu ochii în lacrimi spovedania şi osândirea părintelui.

- Părinte, aveţi o pravilă. Cum reuşiţi să o împliniţi în mediul aşa de neprielnic în care vă duceţi viaţa?, întrebă Anghel.

- Aici e tragedia mea, a zis părintele, podidindu-l lacrimile, ziua nu pot face mai nimic. Numai noaptea când toţi dorm, mă scol şi bat metanii şi-mi plâng păcatul. Dar într-o noapte am fost surprins de unul care se trezise şi a dat alarma pentru toţi: *„Iată, bă, popa se pocăieşte!"* Şi râd de mine toţi. Rabd batjocura lor ca să-mi ierte Dumnezeu păcatul pe care, deşi fără voie, l-am făcut.

- Părinte, i-a zis Anghel, dacă ai încredere în noi, te rugăm să vii la noi în celulă peste zi şi să-ți faci aici pravila. Te însoțim şi noi în rugăciune.

- O, fraților, a zis părintele, podidindu-l iarăşi lacrimile. A mutat Dumnezeu mânăstirea în puşcărie! Vă fericesc că vă puteți ruga în tihnă şi că sfințiți zidurile cu suferința voastră. Afară stăpâneşte acum satana.

Aproape două săptămâni ne-am rugat împreună. Într-o zi, am aşteptat nedumeriți sosirea părintelui la rugăciune. Târziu după amiază a venit într-un suflet, cu lacrimi de bucurie pe obraz şi ne-a îmbrățişat:

- Fraților, s-a milostivit Dumnezeu de mine!

Apăruse un decret care amnistia pedeapsa celor cu crime neintenționate; a fost chemat şi dânsul la grefă şi i s-au făcut actele de eliberare. Dumnezeu a văzut pocăința lui sinceră. Prin osândă i-a arătat nedesăvârşirea lepădării de omenescul din el. Ieşea luminat şi purificat prin baia pocăinței adevărate. Ne-a binecuvântat şi, îmbrățişându-ne, ne-am despărțit cu trupurile. Dar în duh am rămas împreună în Hristos, Cel ce dă tuturor mântuirea.

Părinte, Dumnezeu să te aibă în pază!

Agatanghel sau Sfârşitul omului

Agatanghel sau Sfârşitul omului. Prorocie pentru şapte sute de ani despre politiceştile treburi din Europa, aşa se numea cartea care circula în anii aceia în închisoarea Aiud. Eram tot cu Anghel Papacioc în celulă când ne-a parvenit şi nouă. Domnul Trifan o citise şi i-o aducea lui Anghel. Această prorocie stârnise multe discuții printre legionarii închişi. În prefață, Ion Popescul, primar din Ploieşci, spunea că a tradus-o la 1903 după o ediție franceză tradusă la rândul ei în secolele XV-XVI după originalul grecesc. Lucrarea era scrisă de un monah care trăise în insula Rodos, pe nume Agatanghel, şi avusese descoperirea în anul 1272-73.

După eliberare (1964) am căutat-o prin toate bibliotecile şi n-am găsit-o. Am fost şi la părintele Arsenie Papacioc şi l-am întrebat despre ea. A avut-o scrisă cu litere chirilice, dar nu mai ştia ce s-a întâmplat cu ea.

Iată ce cuprindea această carte. Unele descoperiri erau mai încifrate şi se refereau la perioada renaşterii, prezentată ca un început de apocalips, timp în care oamenii se vor întoarce la slujirea antropocentristă, care avea să ducă la înălțarea rațiunii omeneşti ca obiect de adorație. Anul în care urma să se ajungă la acest stadiu de decădere era 1789, anul revoluției franceze. Se vorbea despre revoluțiile din 1830 şi 1848, arătând descompunerea unor împărății, despre constituirea statelor naționale în 1920 şi făcea o referire precisă cu privire la țara noastră care mi-a rămas bine în memorie. Am verificat-o cu părintele Arsenie şi cu Popa Aurel din Decea, județul Alba:

„În vremea aceasta în țara aşezată pe Carpați până la Dunăre, Țara de la Gurile Dunării, numită şi Țara Lupului (poate de la steagul Dacilor, *n.a.*) *va apare fiul omului încins cu sabie de Arhanghel, care va face o organizație numită Legheon. Membrii acestei organizații vor fi prigoniți de capul statului, vor fi închişi şi ucişi la răspântii de drumuri şi mulți vor fugi peste hotare prigoniți şi de „poporul duşman lui Dumnezeu”.*

În timpul acesta Țara Vulturului (Germania) *va face un război cu Țara Ursului* (URSS) *şi în prima parte a războiului Vulturul va fi biruitor. Dar când va fi aproape de inima Ursului, acesta va primi ajutor de la o „Fiară de peste ape” şi Vulturul va fi înfrânt. Şi inima lui va fi împărțită în patru* (Berlinul). *Şi în timp ce Ursul va înainta spre inima Vulturului, toate cetățile Ursului vor striga: „Pace! Pace! Pace!” Şi tot poporul acesta din țara de pe Carpați va cădea în grea robie şi mulți vor pieri. Dar Maica Domnului şi Sfântul Ioan vor aduna în Potire sângele lor şi se vor înfățişa cu el*

înaintea Tronului Fiului Său. Şi nu pentru vrednicia lor, ci pentru rugăciunile Ei, cei ce vor mai fi rămas vii vor fi scoşi afară din temniţe. Şi după o vreme rana Vulturului se va vindeca. Dar ultima bătălie împotriva „lupilor îmbrăcaţi în piei de oaie" (comunişti democraţi, *n.a.*) *se va da în Ţara Sciţilor* (Basarabia-Ucraina?) *şi atunci aceştia vor fi înfrânţi şi va fi vai de tine „om de roşu". Şi după aceasta va porni de pe crestele acestei ţări de pe Carpaţi o acţiune de reîncreştinare a tuturor neamurilor*".

Analizând cele spuse de monahul Agatanghel la 1273, putem verifica punct cu punct faptele care deja s-au împlinit, până în 1973, adică de-a lungul celor 700 (şapte sute) de ani, cât anunţă dintru început proorocul. Noi, cei scoşi din închisori în 1964, suntem obiectul acestei minuni, cutremurându-ne de grija Maicii Domnului şi a Sfântului Ioan pentru neamul nostru şi înfiorându-ne de cele ce se vor întâmpla „omului roşu". Rămâne în afara celor 700 de ani să se împlinească înfrângerea comunismului şi acţiunea de reîncreştinare a neamurilor. O prorocie mai recentă a fost făcută de Victor Puiu Gârcineanu: *„Pe drumul întoarcerii către Dumnezeu, neamurile ne vor găsi învăţători*" (*Din lumea legionară*). La 1273 primele voievodate româneşti apăreau în istorie ca expresie politică a creştinismului românesc şi Dumnezeu anunţa prin proorocul său misiunea neamului românesc: de mărturisitor şi apărător al adevărului de viaţă spirituală pe care Hristos l-a lăsat moştenire tuturor neamurilor în Biserica Sa.

Corneliu Zelea Codreanu nu cunoştea această prorocie când a întemeiat Mişcarea Legionară. Dar prin toate actele lui de gândire, de mărturisire şi de realizare, el se găseşte în această viziune împreună cu Legiunea pusă sub patronajul Arhanghelului Mihail. De aceea Mişcarea Legionară nu poate fi înţeleasă decât în viziune teologică. Orice judecată în afara acestei viziuni este pândită de greşeala de a se fi împotrivit lucrării Dumnezeieşti.

„Dacă lucrarea aceasta este de la oameni ea se va risipi, dar dacă este de la Dumnezeu luaţi aminte ca nu cumva să vă aflaţi că sunteţi şi luptători împotriva lui Dumnezeu", le-a zis Gamaliil membrilor sinedriului care voiau să-i osândească pe Sfinţii Apostoli. Aceste cuvinte pot fi spuse şi actualilor prigonitori ai mărturisitorilor lui Hristos organizaţi ca *„expresie politică a ortodoxiei româneşti*", cum conchide Nae Ionescu.

Subdirectorul Mareş şi banda lui

Subdirectorul, un tânăr muncitor miner, pe nume Mareş Ion, era mărunţel şi îndesat, cu un orizont sufletesc limitat, de aceea şi fusese uşor recrutat de comunişti. Fusese pregătit să devină o unealtă de asuprire împotriva deţinuţilor politici din Aiud. Guţan, directorul, mai dibaci, i-a lăsat mână liberă.

În administraţie, la grefă, contabilitate, magazii, primiri şi expediţii, pe lângă gardian, nevinovat în ignoranţa lui, lucrau unul sau doi legionari specialişti în materie: contabili, jurişti etc. Nu se putea dispensa de aceştia, căci toată evidenţa scriptică a penitenciarului ar fi căzut la pământ. De aceea a încercat să-i atragă de partea lui, ispitindu-i cu mici favoruri. Dar s-a întâmplat pe dos. Până comuniştii şi-au creat cadre, doi ani mai târziu, Mareş a „jucat" aşa cum i-au cântat legionarii, neputând să ia măsuri de asuprire.

Mai târziu am aflat că Mareş şi-a asociat un grup de deţinuţi de drept comun, prin promisiuni de eliberare şi favoruri, cu care acţiona în regiunea Aiud-Turda-Mureş-Cluj. Pe aceşti deţinuţi îmbrăcaţi în civil în timpul propagandei electorale din 1946 îi plimba prin sate în nişte maşini mari, înarmaţi cu bâte, răngi şi gârbace, pentru a teroriza populaţia bătând ţăranii, omorând bogaţii şi preoţii, aşa cum au ucis pe părintele Căpâlneanu din Căpâlna, batjocorind învăţătorii, strigând lozinci ca: *„Petru Groza, să-l votăm, pe Maniu să-l spânzurăm*", pentru a băga groaza în oameni.

Unii săteni se organizaseră să prindă bandele de terorişti, dar nu le-au găsit ascunzătoarea. Nu şi-au închipuit că aceştia erau hoţi, criminali, borfaşi, scoşi din temniţă şi travestiţi în civili.

Coloniile de muncă
1946-1948
Unirea, Ciuguzel, Galda de Jos

În iarna anului 1945 venise o dispoziţie ministerială ca închisorile să se autoîntreţină prin munca deţinuţilor, căci statul nu acorda subvenţii. Închisorile au făcut contracte cu marii proprietari de terenuri agricole, pomicole şi viticole; încă nu începuse colectivizarea, dar se percepeau impozite din ce în ce mai grele. Penitenciarele dădeau mâna de lucru şi hrana, iar proprietarii terenul, sămânţa şi locul de cazare. Recolta se împărţea pe din două. Dispoziţia s-a aplicat întâi experimental, fiind scoşi la muncă cei de drept comun, încă din primăvara lui 1945. Hoţii, văzându-se aproape liberi, căci paza era insuficientă, evadau şi gardienii erau găsiţi legaţi burduf. Chiar cei care aveau pedepse mici, până la 3 ani, procedau la fel. În vremea aceea de instabilitate şi nesiguranţă politică şi socială, posibilitatea de a dispare peste graniţă sau a-ţi schimba identitatea fiind la îndemâna oricui.

Proprietarii de terenuri dădeau în judecată penitenciarul, că nu-şi împlineşte obligaţiile contractuale, şi ei îşi pierd recoltele şi implicit posibilitatea de a fi achitate dările către stat. Cel mai mult pierdea penitenciarul, căci cei închişi nu aveau ce mânca.

În Muntenia şi Moldova seceta făcea ravagii iar sovieticii, speculând această calamitate naturală, au dezorganizat „ştiinţific" posibilităţile de ameliorare a situaţiei. La Aiud se mânca la 2-3 zile o porţie de terci sau uruială de mazăre, cerşite de deţinuţii însoţiţi de gardieni la sătenii din jurul Aiudului. Oamenii se îmbolnăveau şi secera morţii îşi aduna snopii grei – recoltă bogată spre satisfacţia stăpânilor.

La mijlocul verii 1945 criminalii de război au luat locul celor de drept comun. Nici cu ei nu s-a rezolvat problema, deşi nu au evadat; cei mai mulţi, neobişnuiţi cu munca pământului şi slăbiţi, nu puteau face faţă. Nu s-au putut asocia sufleteşte căci erau orgolioşi şi egoişti, lipsiţi de unitate morală şi spirituală. I-a decimat şi tifosul exantematic. Păduchele infectat este agentul patogen al acestei boli. Cel neinfectat nu este periculos. În Aiud nu erau bolnavi de tifos, dar „marii gânditori" pentru „binele omenirii" pentru a motiva moartea în masă a deţinuţilor politici, au făcut un transport spre Aiud de deţinuţi de drept comun infestaţi de la Văcăreşti, i-au risipit prin Celular, Zarcă şi Secţii; păduchii Aiudului s-au infectat (sărmanii de ei) devenind agenţii bolii.

Se apropia primăvara 1946 şi penitenciarul trebuia să asigure hrana deţinuţilor; ni s-a propus şi nouă, legionarilor, să ieşim la muncă. Eram în Aiud la acea dată 7-800 de legionari şi am trimis reprezentanţi să stea de vorbă cu administraţia.

- Vreţi să ieşim la muncă în colonii?
- Ce fel de colonii şi în ce condiţii?
- Avem trei colonii mari: agricolă, pomicolă şi viticolă. Dacă vă luaţi angajamentul că nu fugiţi, beneficiaţi de un pachet şi vorbitor, lunar.
- Mulţi dintre noi sunt muncitori, ţărani sau fii de ţărani şi ştim că această muncă necesită hrană, odihnă şi program în funcţie de ciclul lucrărilor şi condiţiilor atmosferice, deci ce hrană asiguraţi pentru o zi?
- Deocamdată vă asigurăm 100 grame de mălai pe zi şi 30 grame de sare (sic).
- E de prisos să mai discutăm. Murim în celule de foame, dar nu şi la muncă.
- Ce propuneţi pentru ca totuşi să ieşiţi la muncă?

- Vă facem următoarea propunere:

1. La muncă vor ieşi toţi oamenii, indiferent de condamnare şi situaţie sanitară şi vă asigurăm că nimeni nu va fugi.

2. Organizarea muncii, programul de lucru, modul de desfăşurare şi planificarea lucrărilor ne revine integral. Gardienii nu vor participa în nici un fel la aceste operaţii.

3. În colonii, câte un deţinut va păstra legătura cu penitenciarul, independent de paza oficială, organizarea interioară şi administrativă a coloniei rămânând în exclusivitate deţinuţilor.

4. În afara raţiei de alimente pe care o vor ridica săptămânal de la penitenciar delegaţii noştri, veţi acorda un vorbitor de trei zile, cu cel puţin trei membri de familie. Să ni se aloce 1 hectar jumătate pentru grădina de zarzavat şi să ni se permită să facem o crescătorie de păsări, vaci, oi, capre. Să ni se acorde o zi pe săptămână în care să putem lucra la particulari, în satele din jur, beneficiul acestor munci rămânând în exclusivitate deţinuţilor.

5. Pentru cazare (coloniile, situate pe foste moşii ale grofilor unguri, aveau pe domeniu un castel nelocuit şi alte dependinţe: grajduri, magazii etc.; proprietăţile fuseseră cumpărate de români în urma „procesului optanţilor" din 1925) vor merge unii dintre noi la faţa locului să constate starea de salubritate a clădirilor.

6. Vom lucra pentru penitenciar patru zile pe săptămână, una pentru deţinuţi, iar sâmbăta va fi ziua de program administrativ: curăţenie, spălat rufe, baie etc.

7. Mai este o condiţie pe care, dacă nu o acceptaţi, toate celelalte cad.

- Care condiţie?

- Duminica este ziua închinată lui Dumnezeu pentru rugăciune, odihnă spirituală şi fizică. Vom merge la Biserica satului la Sfânta Liturghie, la fel în sărbătorile principale din calendarul ortodox. Fără aceasta nu ieşim!

Pentru a încuviinţa propunerea aceasta administraţia a aşteptat răspunsul Bucureştiului.

Avocaţii Trifan, Marian, Paul Cojocaru, Zozo Grigorescu şi Mântăluţă încercau să câştige; fără jumătăţi de măsură care să genereze nemulţumiri, să dea naştere la acuze, la neînţelegeri între noi. Peste trei zile li s-a comunicat că s-a acceptat totul, fără rezerve. Cu o singură condiţie: un grup nominalizat din fiecare colonie să-şi ia răspunderea că nu va fugi nimeni. Am decis ca fiecare să îşi ia răspunderea pentru el însuşi. Consecinţele călcării cuvântului dat le va suporta cel în cauză.

Prin 25 Martie am început ieşirile în coloniile de muncă din Unirea, lângă Ocna Mureşului, Ciuguzel, pe dealurile dinspre Blaj, şi Galda de Jos, aproape de Teiuş. Oamenii s-au organizat spontan, în funcţie de afinităţile sufleteşti, de cunoştinţe mai vechi sau de specificul lucrărilor din colonii. Unirea a fost asaltată de ţăranii muncitori ai ogoarelor şi cei cu pregătire agronomică. Ciuguzelul a adunat pe cei din regiunile de deal, viticultori şi pomicultori, împreună cu cei legaţi sufleteşte de ei mai puţin cunoscători ai acestor munci, sau bolnavii aflaţi în îngrijire acestora. Iar Galda, unde am fost şi eu, cu lucrări mixte, a atras elemente capabile să facă faţă la toate muncile.

În 3-4 zile, câte 100-150 oameni pentru fiecare colonie au ieşit la muncă. Au rămas totuşi în închisoare cam 100 de oameni, unii în serviciile de care administraţia nu se putea dispensa, alţii care nu au vrut sau nu au putut ieşi din motive strict personale. Doctorul Uţă vizita coloniile la cererea noastră sau la libera sa voie, prescria tratamente sau internări şi lua orice măsuri sanitare.

Viaţa de mizerie şi promiscuitate morală a deţinuţilor de drept comun

Când am revenit în Aiud, în Octombrie 1944, deţinuţii de drept comun erau cazaţi în

Secțiile din temnița veche, câte 10-20 inşi în cameră. Trăiau o viață de mizerie şi promiscuitate morală în „gaşcă”, având un şef care impunea modul de viață. Alimentele la care aveau dreptul erau înjumătățite de şef, iar deținutul mânca resturi. Banii la care aveau dreptul pentru a-şi cumpăra de la „Cantina” închisorii mămăligă, slănină sau săpun erau jucați la rişcă, barbut, poker şi câştigați întotdeauna de şef.

Cei tineri constituiau „obiectele” plăcerilor sexuale ale celor mai în vârstă, ale şefului în mod curent. Unii erau bolnavi de boli venerice; blenoragia, şancrul şi şancrul sifilitic erau generalizate în mediul lor. Peste toate se adăuga starea de mizerie igienică în care trăiau: murdari, nespălați, plini de bube şi furuncule. Doctorul Uță a alarmat administrația intervenind pentru tratarea fizică şi morală a acestor nefericiți.

Şefii au fost izolați la Zarcă câte unul în celulă şi li s-a aplicat tratament medical adecvat, ca şi colaboratorilor lor apropiați. Asupra victimelor, pe lângă tratament medical s-a încercat trezirea morală. Mulți se scăldau, sărmanii de ei, ca porcii în mocirlă, unul altuia făcându-se draci, cum spun Sfinții Părinți. Câțiva au rupt cu păcatul şi au venit la Biserică; am înțeles că pe cel ce vrea cu adevărat să se mântuiască şi Dumnezeu îl ajută.

Apoi, printr-un decret, mulți au fost grațiați sau amnistiați. La începutul lui 1946 rămăseseră 100-200 de oameni, întrebuințați la corvezi, întreținere şi la măturatul oraşului pe timp de noapte, sub pază strictă. Iar dimineața toți deținuții de drept comun erau beți. Aveau dreptul să intre în penitenciar cu unul sau doi litri de lapte. Sticlele, având dop dublu, conțineau țuică. Trucul a fost descoperit. Astfel au pierdut dreptul de a mai introduce alimente în închisoare.

Morți înviați

Cel cu care s-a săvârşit minunea următoare m-a rugat să nu fac cunoscut numele lui, deci nu voi satisface curiozitatea cititorului. Dacă Dumnezeu va voi, va face El însuşi cunoscut numele acestuia.

Peste noapte sau în cursul zilei se întâmpla să moară unul, doi, trei sau chiar mai mulți deținuți într-o cameră. Dimineața, la deschidere, cei morți erau aşezați la uşă şi, după raport, deținuții de drept comun care făceau serviciul de ordonanță îi duceau la morgă (în subsolul Celularului). Până seara se strângeau zece, douăzeci sau chiar mai mulți din toată închisoarea. Noaptea erau transportați cu căruța la cimitirul din Dealul Robilor şi îngropați sumar.

Într-una din aceste nopți deținutul cioclu, de drept comun, care scotea morții din morgă şi îi preda pe scară celui ce-i încărca în căruță ca pe saci - sub privirile atente ale milițianului care ținea evidența - a constatat că unul dintre morți suflă şi încearcă să se mişte. La început s-a înspăimântat. Apoi, stăpânindu-şi emoția, îl ridică în spinare şi ducându-l pe scară le spuse celuilalt şi milițianului:

- Ăsta-i viu! Ce facem cu el?

Milițianul şi celălalt hoț priveau cu ochii holbați mortul înviat. După o clipă de ezitare milițianul decise:

- Dă-l, mă, deoparte, până raportez cazul! A înviat săracu'!

Hoții încărcau ceilalți morți lăsându-l pe cel înviat lungit pe ciment. La un moment dat hoțul tresări:

- Ia te uită bă că şi ăsta suflă!

Milițianul se apropie, constată învierea, stătu o clipă în cumpănă şi apoi, cu un rânjet sadic, decise:

- Lasă, bă, că şi aşa moare mâine..., du-l la căruță... E pe lista morților, e mort!

Omul fu aruncat în grămada celor ce nu se vor mai întoarce din Dealul Robilor decât în cugetele noastre, pentru a ne mustra pentru păcatele neamului acestuia.

M-am întrebat cutremurat: cum a fost posibil ca dintre cei doi morți înviați unul să fie păstrat în viață, ca o mărturie a milei lui Dumnezeu, iar altul să fie îngropat de viu, ca o mărturie a împietririi inimii omenești? Cine a înmuiat inima călăului pentru un condamnat la moarte şi cine a împietrit aceeaşi inimă numai după câteva clipe, pentru un altul? Oare nu ni se întâmplă şi nouă, fiecăruia, acelaşi lucru de foarte multe ori?

Iată şi paradoxul judecății omeneşti: unul a fost păstrat în viață să îşi poarte în continuare crucea suferinței, în trup, poate spre ispăşirea unor păcate, ca să nu fie sancționat în veşnicie; iar altul a fost îngropat de viu luând, poate, cununa unei sfinte mucenicii!

„Necunoscute sunt căile Domnului...” Nouă, celor ce încă nu am murit sau încă nu am fost îngropați de vii, ne rămâne un singur lucru, care e cel mai de folos sufletelor noastre: ***să plângem***!

*

* *

Cu privire la această întâmplare a circulat zvonul că cel pus deoparte aş fi fost eu. Nu este adevărat! Am povestit acest caz ca să dezmint; nu eu m-am învrednicit de această atenție Divină. Eu mai aveam de ispăşit păcate.

Doctorul Uță, subdirectorul Mareş, tifosul exantematic şi un „şantaj sfânt”

Primele victime au fost între cei de drept comun. Apoi au urmat şi ai noştri. Doctorul Uță a alarmat administrația. Scopul stăpânilor era de a ne extermina, dar Dumnezeu a vrut să ne salveze altfel.

S-a îmbolnăvit subdirectorul Mareş. Doctorul Uță, în care avea mare încredere, i-a confirmat boala. Mareş s-a alarmat căci mai înainte murise avocatul Mântăluță, un bărbat voinic, de o bunătate excepțională. Un simptom biologic al evoluției bolii este ridicarea temperaturii peste 40 de grade. Dacă inima rezista 2-3 zile, scăpa cu viață. Avocatul nu avea inima perfectă şi n-a rezistat; aceasta, judecând omeneşte. Dumnezeu avea un loc de lumină pregătit pentru bunătatea sufletului lui; acceptându-şi boala, cununa lui va fi mai strălucitoare.

- Dacă mă faci bine nu ştiu cum o să te răsplătesc..., dacă mă scapi de moarte, pe riscul meu, te fac şi eu scăpat din puşcărie!, i-a promis Mareş.
- Dacă aveți inima sănătoasă şi vrea Dumnezeu, scăpați.
- Cere-mi orice, a zis Mareş nerăbdător.
- Dacă mă scăpați pe mine din închisoare, scap numai eu de suferință. Dar dacă faceți ce vă spun, scăpați şi dumneavoastră şi toată închisoarea de tifos exantematic. Mai întâi vă fac control la inimă şi, pentru că aveți familie, vă voi izola în rezerva spitalului penitenciar până vă faceți bine, ca să nu duceți vreun păduche acasă să pățiți ce a pățit acel gardian căruia i-a murit copilul.

După un control minuțios s-a încredințat că Mareş era un maramureşean sănătos din toate punctele de vedere. Mai puțin, la suflet.

- Veți scăpa, l-a încurajat Uță, dar numai sub supravegherea mea. Începând din acest moment trebuie să faceți ce vă spun.
- Fac orice, se agita Mareş.
- Semnați un act oficial pe numele meu, din partea penitenciarului, o delegație specială cu care să mă duc la Cluj, la foştii mei profesori şi colegi de facultate, şi să aduc de acolo medicamente: DDT, praf şi lichid, aparatură medicală şi alimente concentrate. Toate acestea

vor sosi cu un vagon special pe adresa penitenciarului. Documentele de expediție vă obligați să le distrugeți. Cu oamenii mei deparazitați toate ungherele închisorii.

- Îmi ceri prea mult.

- Atunci, veți muri. Eu nu vă voi îngriji. Sunt deținut şi n-am această obligație. Încredințați-vă medicilor dumneavoastră, în care aveți încredere!

Nu era şantaj, ci o adevărată jertfă. Pe Mareş viața celorlalți nu-l interesa. Singura valoare pe pământ era el. Acesta este în ultimă instanță materialismul comunist. În situația disperată a acceptat propunerea.

Doctorul Uță a plecat îmbrăcat civil la Cluj, a expediat pe adresa penitenciarului Aiud un vagon cu alimente concentrate (zahăr, grăsimi, vitamine) şi medicamente. Trei-patru echipe a câte trei-patru oameni, cu pompe pentru DDT (dietil-difenil-tricloretan) şi cu sticle pentru analcid lichid efectuau deparazitarea. Un gardian obtuz la minte încerca să-i oprească să intre pe etajul lui. Sandu Ştefănescu, bun colaborator al doctorului Uță la toate acțiunile sanitare, care dispunea de o prezență de spirit deosebită, de un curaj rar întâlnit şi o agilitate excepțională, într-o fracțiune de secundă l-a imobilizat pe gardian, l-a dezarmat şi l-a încuiat într-o celulă. Apoi l-a adus pe doctorul Uță şi pe un alt gardian şi i-a spus:

- Dumneata nu vezi cum mor oamenii? Vrei să duci acasă păduchii infectați de tifos? Îți poți îmbolnăvi nevasta şi copiii şi veți muri cu toții. Ar trebui să-i sărutați mâinile doctorului Uță, nu să-l opriți să vă vindece.

Milițianul şi-a cerut iertare. Sandu i-a întins pistolul, centura şi cheile şi a dat mâna cu el:

- Acum iartă-mă şi dumneata pe mine, dar vezi că nu pentru mine am procedat aşa, ci pentru tine.

Tifosul din Aiud s-a eradicat, nu şi foamea. Cine nu murise de tifos, murea de foame. Alimentele aduse de la Cluj erau mai mult un simbol decât o rezolvare a situației. Mai ales că multe au fost furate de gardieni.

Moartea

Seara sau dimineața se încărcau morții într-o căruță ca sacii la moară şi erau duşi la malul Mureşului, răsturnați în prund, iar deținuții de drept comun prăvăleau pământul peste cadavre. Bălana, iapa deşelată care trăgea căruța, mergea în pas domol, jelind neştiută de nimeni tragedia neamului românesc. Mai apoi, de bătrânețe şi durere, avea să se prăbuşească alături de cei pe care-i purtase pe ultimul drum. Mai târziu s-a făcut cimitirul de dincolo de Zarcă, pe locul numit în limba localnicilor *Dealul Robilor*.

Felul cum mureau oamenii era înfiorător. Dar atunci nu impresiona pe nimeni. Unii mureau în spasme şi aiureli. Alții se sculau în picioare, schelete vii, şi se prăbuşeau în sunet de oase, lovindu-se unul de altul. Alții se sprijineau pe pereți, încercând să se ridice şi cădeau în cap sau se îndoiau ca lumânările înmuiate de căldură, în sfeşnic. Alții, cu gurile căscate ca nişte hăuri, cu ochii prăbuşiți în găvanele orbitelor, suspinau: *„Apă..., apă…”* Moartea le alina orice suferință.

Acum nimeni nu ştie ale cui sunt coastele rupte care sparg, primăvara după ploaie, grămezile de bolovani. Ale cui sunt gleznele risipite printre ierburi sau fruntea albă de var, ca un pietroi tocit de apele vremii, sau degetele răsfirate vrând parcă să apuce razele soarelui - ziua - şi ale lunii – noaptea - sau dinții presărați că mărgelele pe marginea potecii înguste?

La Înviere fiecare mădular îşi va căuta trupul său, marea şi pământul îşi vor da morții lor şi se vor îmbrăca toți în Lumina în care au crezut şi pe care au aşteptat-o. Vor împărăți în veac şi bucuria lor nimeni nu o va mai putea lua. Căci Hristos îi va umple pe ei de dragostea Lui, în veci.

Organizarea coloniilor

La începutul lunii Mai am ieşit cu ultima grupă programată pentru Galda: Trifan Traian, Marian Traian, Anghel Papacioc, Schiau Ion, Valeriu Gafencu, Dragon Gheorghe, Ţâru Victor, Jacotă Vasile, Mazăre Nicolae, Pascu Constantin, Bălan Iulian, Naidim Marin, Iordache Ion, Sandu Ştefănescu, Andrei Popescu, Costică Dumitrescu. Administraţia încerca să-i facă pe cei deja ieşiţi să cedeze din condiţii, în special sâmbăta liberă – pentru probleme de ordin administrativ - şi mersul la Biserică, duminica. Nereuşind, ne-a scos şi pe noi, infiltrându-l pe un oarecare Rogojanu, om nehotărât, care credea că făcând formal jocul administraţiei vom câştiga avantaje materiale. Se înşela. În colonie a stat mai rezervat.

Am scris acasă şi au sosit bani, colete sau membri ai familiilor, la vorbitor. Am constituit de la început o comunitate de viaţă ca în timpurile primare creştine. Toate le aveam de obşte. Nu comunism, ci comunitarism creştin. Colonia activa ca o tabără de muncă legionară. Fiecare a fost încadrat într-o echipă, după pricepere şi aptitudini. Pentru a nu se irosi forţele - şi aşa puţine, căci nu toţi puteau munci efectiv - nu muncea fiecare pentru ziua de muncă săptămânală, ci am constituit echipe care lucrau permanent prin satele din împrejurimi la săpat de porumb, la secerat, la lucrări viticole, la cosit de fân, la tăiat de pădure, lucrând pe bucate, cu plata în natură, asigurându-ne o aprovizionare mulţumitoare cu cartofi, fasole, grăsimi şi chiar carne.

Având foarte buni grădinari: Stan Marin, Ilie Fierascu, Vişan Nicolae, Paul Vilescu, am făcut o grădină „la apă” şi una „la uscat” pe terenul acordat. Când a început să rodească, zarzavaturile proaspete au completat îndestulător bucătăria noastră. Cu banii câştigaţi, la care i-am adăugat pe cei primiţi de acasă, am cumpărat 50 de miei, ieftini în regiune, câţiva viţei, porci, păsări, realizând o mică fermă şi având din când în când carne proaspătă.

Scăpam de spectrul foamei. Pentru cei din închisoare am recurs la bunăvoinţa tacită a câtorva gardieni care ne fuseseră mereu apropiaţi. Când mergeam sâmbăta după raţia de mălai şi sare, cu căruţa trasă de bivoliţele proprietarului, pregăteam pachete cu felii de zahăr, carne şi slănină, pâine şi fructe, roşii şi morcovi pentru celulele ocupate de criminalii de război; pentru ai noştri nu întâmpinam restricţii. Gâlea juca rolul prostului, nu vedea, n-auzea; aşa, săptămânal realizam această bucurie şi pentru noi şi pentru ei.

Toamna cele 30-40 jugăre de vie trebuiau culese în timp scurt pentru a realiza mustirea şi tragerea vinului în vase. Convingând administraţia că e nevoie de un număr mare de muncitori, au fost aduşi toţi deţinuţii legionari şi o mare parte din criminalii de război care au vrut să iasă sau le-a îngăduit administraţia. Am pregătit condiţii de cazare pentru toţi, am organizat tăierea unei vite, afară de miercurea şi Vinerea, şi s-au bucurat toţi de un regim de refacere fizică, cei mai mulţi făcând şi o cură de struguri.

Cei doi gardieni care ne supravegheau, Rusu şi Avram, de fel de pe lângă Aiud, aveau mai mult rol de asistenţi şi însoţitori când mergeam la Teiuş sau Alba Iulia pentru cumpărături. Noi nu aveam acte de identitate şi ei acopereau oficial prezenţa noastră în localitate. În cursul săptămânii şedeau acasă, veneau numai sâmbăta pentru a ne însoţi la penitenciar. De acolo numai pe scripte luam mălaiul şi sarea, căci scopul era să ducem şi celor din celule obolul nostru.

Închisoarea abia făcea faţă situaţiei alimentare la sosirea iernii. Oamenii trăiau la limita dintre viaţă şi moarte. Administraţia ne-a lăsat libertatea să alegem între a muri de foame în închisoare sau a ne descurca cum vom putea în colonie. Am optat pentru colonie. Am încheiat pe cont propriu contracte verbale pentru lucrări la pădure, în masivul Roica din

munții Trascăului pe proprietatea obștească a comunei Galda de Jos, pentru plantarea viei, pentru desfundări de terenuri, pentru facerea rachiului. Plata se făcea în natură (porumb, grâu, cartofi etc.).

Prin unitate şi înțelegere am trecut cu bine încă un prag al suferinței.

Când vremea nu ne permitea să lucrăm, viața coloniei se transforma în viață de mânăstire, cu program de rugăciuni, studiu, meditații, convorbiri duhovniceşti. Părintele Arsenie Boca de la Mânăstirea Sâmbăta-Făgăraş, ne-a trimis în dar primele trei volume din *Filocalia*, hrană spirituală care ne lumina sufletele cu învățăturile Sfinților Părinți ai Bisericii.

O parte din familiile camarazilor noştri, aflate în mari nevoi din cauza secetei din Moldova şi Muntenia, au iernat în sat.

Până în primăvară rămăsesem la Galda vreo sută de oameni; din cursul verii cei cu pedepse mai mici s-au eliberat: Anghel Papacioc, Schiau Ion, Pascu Constantin şi alții. Gândindu-ne la iarna ce urma, 1947/48, am întrebat administrația închisorii dacă ne va lăsa în colonie şi în iarna următoare. Administrația ne-a răspuns că nu depinde numai de ea, ci şi de dispozițiile Bucureştiului. Totuşi ne-am pregătit, am mărit suprafața de grădină „la apă", parcul „zoo" şi am angajat lucrări în sat, la vii, la câmp, la pădure, cu plata în natură şi bani.

În 1947 deveniserăm bogați în produse alimentare, contrar situației generale din țară unde seceta făcea ravagii, datorită dezorganizării produse de sovietici prin inflația monetară - deşi vinovăția era aruncată regimului burghezo-moşieresc. Cotele impuse țăranilor gospodari (chiaburi) şi micilor proprietari, negustorilor, marilor proprietari şi la urmă chiar şi celor săraci, şi jefuirea țării în contul armistițiului prin sovromurile care umpleau măsura jafului, toate creau o stare de panică generală. Trenul foamei, plin cu muribunzi, circula din Moldova în Banat; oamenii îşi vindeau țoalele din casă pentru o dublă de mălai. Copiii moldovenilor erau aduşi în Transilvania, Oltenia, Banat, unde seceta s-a resimțit mai puțin, şi încredințați familiilor milostive.

Sosise şi în comuna Galda de Jos un lot de 50 de copii moldoveni între 7 şi 14 ani care au fost preluați de familiile mărinimoase ale satului. Am cerut şi noi pe ultimii, o fetiță de 10 ani şi fratele ei de 7 ani. Copiii erau aşa de anemici că gospodarii refuzau să-i ia de teamă să nu moară la ei. I-am convins pe primarul şi secretarul comunei – căci la primărie se „distribuiau" copiii - să ni-i dea nouă. Doctorul Uță, chemat special, le-a făcut un control medical amănunțit şi le-a prescris un regim alimentar bogat în vitamine şi proteine. Ne-am rugat lui Dumnezeu să ne ajute să-i salvăm. După o lună de tratament fetița a revenit la normal; băiețelul abia toamna şi-a revenit. Sandu Ştefănescu îi avea sub observație directă. Am corespondat cu părinții lor; pe fetiță au luat-o în August 1947, pe băiețel la sfârşitul lui Octombrie.

Doi gardieni de la Aiud, de loc unul din Dâmbovița şi altul din Olt, auzind de viața îndestulătoare, au cerut administrației să fie dați în serviciul de pază al coloniei noastre. Ne-au rugat să îngăduim să-şi ducă familiile în colonie ca să muncească alături de noi. Le-am acceptat dorința. Unuia în afară de soție şi copii i-a venit şi un nepot cu soția lui. Când au văzut bogăția de produse s-au entuziasmat şi lucrau toți alături de noi bucurându-se de toate avantajele. Respectul lor era cu atât mai mare pentru noi, cu cât şi noi îi respectam pentru cinstea şi viața lor morală. Pentru a nu se simți umiliți, i-am rugat să se constituie ca o familie mai mică în familia noastră. Locuiau în două apartamente, iar copii lor erau şi bucuria noastră.

Banii erau ai comunității. Aveam casă de bani, iar din cauza inflației devenisem şi noi milionari.

Gardienii mai tineri din Aiud, reangajați după militărie, cereau administrației trimiterea la

colonia Galda. În toamna anului 1947 ne-am pomenit cu un pluton întreg de gardieni. Unii, cei mai lacomi, voiau să dea ordin peste capul şefilor noştri, să controleze magaziile, să-şi ia porci, miei, păsări, să facă petreceri. Ceilalţi i-au oprit; le-au făcut raport la penitenciar scăpându-ne de ei. Din plata pentru paza la vii din vară, umpluserăm două butoiaşe a câte 2.500 litri de vin. L-am valorificat primind în schimb cereale. Am oprit pentru noi să avem pentru Crăciun şi Paşti.

Lucrul în timpul Duminicii la colonia Unirea

Toamna, colonia Unirea rămăsese deficitară de oameni; multora le expira pedeapsa şi colonia nu-şi putea onora lucrările. Cei 25-30 de inşi transferaţi la Unirea am reuşit să scoatem din impas în două-trei săptămâni camarazii de acolo.

Colonia Ciuguzel după culesul viei şi-a trimis oamenii la Galda, pentru iernat; rămăseseră douăzeci de oameni, între care se aflau Aurel Dragodan şi nea Doncea.

În Unirea deţinuţii legionari nu şi-au menţinut prestigiul şi autoritatea faţă de gardieni. O parte din cei mai în vârstă plecaseră, iar cei rămaşi ignoraseră puterea unităţii şi a ascultării de un singur şef. Îşi împlineau obligaţiile de muncă şi disciplină aşa cum credeau fiecare. Se ajunsese la un conflict permanent cu gardienii, care impuseseră programul de lucru şi ameninţau cu trimiterea în penitenciar, acolo unde se murea de foame.

La sosirea noastră n-am putut impune programarea lucrărilor şi a timpului. Se lucra chiar Duminica. Sosisem într-o joi şi până sâmbăta reuşisem să scoatem cartofii. Împreună cu Florea Trandafir făceam parte dintr-o formaţie alcătuită cu douăzeci de deţinuţi de drept comun. Cosisem fânul ce urma să fie strâns săptămâna următoare. Duminica, noi, cei sosiţi de la Galda, ne pregăteam să mergem la Biserică, în sat. Dar cei doi gardieni ne-au oprit şi ne-au dat ordin să mergem la strânsul fânului. Le-am amintit gardienilor dreptul de a nu lucra Dumineca. Nervoşi, au început să ne ameninţe, să ne insulte. Au scos pistoalele, acuzându-ne de revoltă în colonie. Atunci Valeriu Gafencu le-a răspuns:

- Puneţi-vă pistoalele în tocuri! Mergem la muncă! Dar să ştiţi că Dumnezeu n-o să vă ajute!

Am luat furci şi greble, ne-am încolonat şi am plecat. Până la locul respectiv erau 3 kilometri. La ora 9 am ajuns. Am început să strângem fânul, să-l facem poloage, apoi clăi, să poată fi încărcat. În văzduh sunetele clopotelor anunţau intrarea la Liturghie. Ne-am oprit din lucru şi am rostit un *Tatăl nostru* şi *Născătoare de Dumnezeu*. Domnul Trifan, domnul Marian şi Valeriu Gafencu întârziau să se ridice din genunchi. Mai aveam o postaţă bună de strâns. Ar fi trebuit să facem şi pauză fiindcă se apropia prânzul. Masa se aducea la locul de muncă, în marmite, de către bucătari. Pentru a termina mai repede n-am mai făcut pauză, am uitat şi de masă, care de altfel nici n-a mai venit.

Era 3-4 după-amiaza când am terminat. Abia atunci ne-am aşezat să ne odihnim puţin. De pe vârful unei coline se apropia un bărbat; era un gardian. Ne anunţa să aşteptăm cele trei maşini mari şi cele şapte căruţe pentru a încărca fânul până seara.

Un vânticel ridica în văzduh puful păpădiilor şi frunzele uscate de porumb de prin lanurile vecine. Cerul a început să se înnoureze şi vântul, transformat în vijelie, smulgea vârful căpiţelor; crescând în intensitate s-a prefăcut în furtună şi umfla în văzduh toate căpiţele purtându-le ca pe nişte păsări jumulite peste culmile colinelor. În mai puţin de un sfert de oră nu mai era nici un fir de fân pe teren şi o ploaie măruntă a început să cadă. Zarea se întuneca şi fulgerele brăzdau cerul însoţite de tunete năprasnice. Gardienii se uitau disperaţi la noi, ca şi cum ar fi trebuit să facem ceva spre a salva situaţia. Ne-am încolonat şi am plecat spre colonie, fără a aştepta comanda lor. Ne urmau aproape. Apoi ploaia s-a oprit.

Când am ajuns în colonie se însera de-a binelea. Maşinile şi căruţele aşteptau în incinta coloniei. Miliţienii au explicat delegatului ce se întâmplase pe câmp.

S-a întocmit un raport care arăta că din cauza furtunii şi ploii dezlănţuite recolta de fân a fost compromisă. Ni s-a cerut confirmarea. Am dat-o specificând că această calamitate a avut loc Duminica. Fără comentarii.

Sandu Ştefănescu şi un gardian prostănac

Duminica următoare am avut altă aventură. Un lan de floarea soarelui trebuia recoltat, floarea bătută şi depozitată, iar cocenii legaţi în snopi şi făcuţi şiră. Fiind ultima restanţă, am hotărât să se înapoieze la Galda cei mai în vârstă, între ei domnii Trifan şi Marian, iar după lichidarea lucrărilor ceilalţi. Cei rămaşi, vreo 10-15, am recoltat în cursul săptămânii „pălăriile" de floarea soarelui, le-am depozitat într-o baracă-magazie pe câmp, am tăiat cocenii. Urma să batem pălăriile şi să depozităm sămânţa. Miliţienii care pătiseră ruşinea cu fânul plecaseră la Aiud; în locul loc era unul venit de curând în colonie, cam prostănac. Iertaţi-mi aprecierea, cred că nu i se potrivea alt calificativ. *„Bă! Eu sunt cineva aici! Aţi înţeles?"*, era repica lui. Tot ce voia şi ordona trebuia executat fără comentarii. Sâmbătă seara a fost anunţat că Duminica vom merge la Biserică.

- Vedem noi până mâine, a zis el şi a intrat în corpul de gardă.

S-a sculat cu noaptea în cap şi a dat deşteptarea pentru toată colonia. Abia terminasem de aranjat paturile:

- Adunarea! Încolonarea şi direcţia floarea soarelui!

Printre cei rămaşi la Unirea erau Valeriu Gafencu, Nicu Mazăre, Bălan Iulian, Naidim Marin, Ianolide Ion, Florea Trandafir, Sandu Ştefănescu. Dintre noi, pentru a ne obişnui cu actul conducerii şi al răspunderii, fiecare comanda formaţia o anumită perioadă. În săptămâna respectivă Sandu Ştefănescu avea această misiune. Ne-a prevenit:

- Ce credeţi, fraţilor? Putem intra în conflict cu un om care nu are nici un fel de cenzură morală? Mergem la lucru şi vedem apoi ce vom face!

Lucrarea am încheiat-o repede; spre ora 10 treaba era terminată. Puteam prinde slujba la Biserică dacă ne grăbeam pe drum.

- Nu! Ce Biserică? Trebuie să vânturaţi sămânţa, s-a răstit gardianul.

- Domnule gardian, i-a zis Sandu. Nu se poate vântura sămânţa, nu adie nici un vânt. E păcat să facem o muncă degeaba. Vă rugăm să ne lăsaţi să mergem la Biserică.

- Nu! Faceţi ce vă ordon eu! Că eu sunt cineva aici.

Sandu Ştefănescu, stăpânindu-şi tulburarea, i-a răspuns calm:

- Domnule gardian, fiţi om înţelegător. Când va bate vântul vom vântura floarea soarelui. Lăsaţi-ne la Biserică.

- Nu! Eu hotărăsc aici, a zis el, înroşindu-se la faţă.

- Încolonarea, direcţia Biserică!, a hotărât Sandu Ştefănescu.

Toţi ne-am încolonat şi am pornit imediat. Sandu intuise de ce ar fi în stare prostănacul şi a rămas mai aproape de el. Gardianul, enervat că nu i se execută ordinul, a pus mâna pe carabină ameninţând:

- Stai! Stai, '..ţi '…zeii mă-ti, că te-mpuşc!

În aceeaşi secundă nu mai avea arma în mână. Ne-am oprit şi am privit scena. Arma era în mâna lui Sandu. Gardianul buimăcit manevra în mâini o armă imaginară; dându-şi seama, a început să se învârtă în loc disperat şi să strige:

- Dă-mi, mă, arma! Dă-mi, mă, arma că te-omor!

- Ce ai de gând să faci? Gândeşte-te bine, i-am spus noi lui Sandu.

- Cum o să-i dau arma? Nu vezi că ăsta-i prost. Trage în noi, netotul. Apoi către gardian: vino după mine, dar să nu te apropii mai mult de 10 paşi, că nu ştiu ce o să păţeşti.

Gardianul ne urma la distanţă şi cerea arma cu lacrimi în ochi:

- Dă-mi arma, că mă nenoroceşti!

- Ţi-o dau dacă-mi dai cartuşiera, i-a zis Sandu.

- Ţi-o dau, mă, ţi-o dau. Na, ia-o, o aruncă lui Sandu.

- Încă cinci paşi înapoi, i-a zis gardianului. Acum dezbracă tunica şi intră în rândul trei între deţinuţi. Nu mai scoţi o vorbă până ţi-oi spune eu!

- Dă-mi, mă, arma, ai zis că-mi dai arma!

- Ţi-am spus că ţi-o dau! Dar ţi-o dau când vreau eu, că tu eşti prost şi nu ştii ce să faci cu ea. Şi-acum, tăcere!

La intersecţia şoselei asfaltate pe drumul comunal, se afla postul de jandarmi. Sandu ne-a oprit. A intrat în postul de jandarmi cu arma şi cartuşiera gardianului, după ce l-a avertizat:

- Tu, rămâi acolo! Să nu te mişti!

După cinci minute Sandu a ieşit cu şeful postului şi l-a chemat pe gardian. Acesta tremurând şi bălăbănindu-se ca un om beat a intrat în post. După alte zece minute Sandu a ieşit singur şi ne-a zis:

- Hai la colonie, fraţilor. Vă spun acolo ce am făcut.

Sandu spusese şefului de post ce se întâmplase şi îl rugase să-i facă gardianului un referat de trimitere înapoi la Aiud pentru o altă vină. Gardianul a acceptat şi el propunerea. Şeful postului l-a asigurat pe Sandu că-l va expedia pe gardian la Aiud chiar în seara aceea.

- Sandule, i-am zis, după ce ne liniştisem, de ce i-ai cerut şi cartuşiera şi l-ai băgat în coloană fără veston?

- Nu-ţi dai seama, măi frate, că era bătător la ochi să vadă oamenii din sat un gardian dezarmat, plângând în urma coloanei de deţinuţi? Ei ar fi anunţat jandarmul înainte de a ajunge noi acolo şi lucrurile puteau avea o altă întorsătură.

Controlul nostru: conştiinţa răspunderii în faţa lui Dumnezeu

Pentru a obţine îmbrăcăminte călduroasă şi încălţăminte pentru sezonul de iarnă, s-a făcut o notă cu cele necesare şi 4-5 băieţi am plecat cu o căruţă, îmbrăcaţi în civil, la Alba Iulia să cumpărăm haine, cojoace, bocanci. Gardienii ne-au însoţit. Stan Marin şi Vişan Nicolae au umplut traista cu milioane, fără să numere ban cu ban. La Alba Iulia am umplut căruţa cu cumpărături, iar Stan Marin a mai adăugat două colete frumos ambalate, în care nu ştiam ce este. Împreună cu gardienii am luat masa într-un restaurant.

La întoarcere Stan Marin a deschis casa de bani şi a depus acolo restul, predând cheile inginerului Georgescu care ţinea evidenţa contabilă. S-a bătut toaca pentru adunare - aveam semnale pentru fiecare activitate din colonie. Ne-am strâns în sala de mese. S-a dat fiecăruia ceea ce a solicitat. Gardienii, curioşi, erau de faţă. Fuseseră auziţi discutând între ei:

- Mă, zicea Rusu, ăştia şi când gândesc, gândesc toţi la fel.

După distribuirea lucrurilor, Stan Marin şi Vişan Nicolae au oferit gardienilor coletele frumos ambalate din partea noastră, în cinstea Crăciunului. Gardienii s-au fâstâcit. Până la urmă au primit darurile. S-au dus în camera de gardă şi le-au desfăcut. Primiseră câte un costum de haine, căciulă şi bocanci, pentru soţiile lor rochii şi pentru copii jucării şi bomboane. I-au spus toată povestea inginerului Georgescu.

- Şi de ce îmi spuneţi toate acestea?

- Ca să ştiţi că noi n-am cerut nimic şi n-avem nici un amestec în mânuirea banilor. Nu ştim nici cât au costat hainele, nici dacă au oprit şi ei ceva. Dumneavoastră să-i controlaţi!

- Bine, să le purtați sănătoşi. Noi avem un singur control: conştiința noastră în fața lui Dumnezeu.

Gardienii au plecat uitându-se unul la altul făcându-şi cruce.

Evenimente frumoase. Inspectorul Temirovschi

Prin luna Mai a sosit în colonie un inspector, activist de partid, sovietic, însărcinat cu agitația prin penitenciare şi care s-a recomandat Temirovschi sau Tomirovski; luând informații despre organizarea coloniilor de muncă cu deținuții politici. A venit mai întâi la Galda.

Era Duminică şi tocmai ne întorsesem de la Biserică. Un gardian de la Aiud care îl însoțea ni l-a prezentat ca inspector ministerial. Gardienii noştri, Rusu şi Avram, erau acasă. Activistul ştia destul de bine româneşte. Era un bărbat spre 50 de ani, elegant în ținută, cu prestanță fizică şi nu era deloc incult. Ne-a vorbit destul de decent şi ne-a mărturisit că a făcut seminarul teologic la Kiev, dar acum este convins că idealul lumii nu mai poate fi ancorat în transcendent, ci în imanent, ideea Dumnezeirii fiind o utopie perimată, doborâtă de realitatea descoperirilor ştiințifice, materialiste pe care le deține Uniunea Sovietică.

I-a răspuns domnul Trifan. Discuția a durat două ore. Am reținut finalul: inspectorul căutase să-l domine, nu atât prin argumente teologice sau măcar rațional-ştiințifice, ci prin afişarea autorității căreia trebuie să ne supunem.

- Şi dacă nu ne supunem?, a întrebat domnul Trifan.

- Dacă nu vă supuneți, veți avea de suferit.

- Dumneata de aceea te-ai supus, ca să nu suferi? De aceea ai abdicat de la mărturisirea Adevărului? Noi acceptăm să suferim, mărturisind Adevărul.

Activistul a plecat fără să se uite înapoi. Ce s-o fi întâmplat în sufletul lui, nu ştim. Ştie Dumnezeu. Dar am aflat mai apoi că la Aiud n-a spus nimic şi a plecat la Bucureşti.

Escapade în munți. Inspecție inopinată

Munca la vie lasă ferestre de timp între diferitele lucrări. Dacă nu aveam alte treburi, câte 2-3, mai pe ferite, luam rucsacurile şi porneam la munte în mici excursii. Vizitam biserici, mânăstiri, stând de vorbă cu drumeții sau cu gospodarii pe la care adăstam un ceas-două sau o noapte chiar. Făceam cunoştință cu oameni, obiceiuri şi locuri. Aflam de necazuri şi încercam să dăm speranță oamenilor terorizați de sloganurile comuniste şi de amenințări. Probabil cineva a informat Bucureştiul despre această activitate a noastră, căci într-o sâmbătă ne-am pomenit cu un inspector care ne-a luat prin surprindere.

De obicei băieții noştri de la grefa închisorii ne telefonau la primăria comunei şi, fiind preveniți, ne pregăteam din timp. Dar atunci din 80 de oameni câți eram la acea dată în colonie, erau prezenți 40-50. Ceilalți erau plecați în călătorii montane. Inspectorul a parcat în parcul castelului; văzând un băiat i-a cerut să anunțe adunarea deținuților. Era însoțit de un civil şi de şofer. Nici unul dintre gardieni nu era în colonie. Semnalul toacei anunța că suntem luați prin surprindere. Cei mai mulți ne spălam rufele şi am apărut cu mânecile suflecate sau dezbrăcați până la brâu, cu clăbuci pe mâini şi cu rufe în brațe.

- Raportul!, a ordonat inspectorul, după ce el însuşi s-a recomandat.

Nu i-am reținut numele. Stan Marin, care era de serviciu pe colonie în ziua aceea, a dat raportul:

- Domnule inspector, colonia Galda, cu 80 de deținuți prezenți, la ordinul dumneavoastră.

Numărându-ne, inspectorul s-a răstit la Stan:

- Cum 80 când eu văd doar 50?

- Restul sunt la o lucrare de defrişat pădurea în punctul Roica din masivul Trascăului, i-a replicat Stan.
- Vreau să merg să-i văd acolo.
- Poftiţi, i-a răspuns Stan, fără să clipească, dar e cam departe...
- Cât de departe?
- Cam 50 km.
- Unul să se urce lângă şofer şi să ne conducă la acel punct de lucru.
Stan Marin cu prezenţă de spirit şi o intuiţie deosebită a zis:
- Domnule inspector, va fi foarte dificil să mergeţi cu maşina, fiindcă drumul, pe o porţiune destul de lungă, este accidentat şi periculos.
- Nu are importanţă. Asta e maşină de război, rezistă la orice fel de drum. Era un Ford special, de război.
- Vă însoţesc chiar eu, a zis Stan.
Stan Marin cunoştea foarte bine toate drumurile din zonă, de car, de cal, de picior, potecile şi povârnişurile cele mai dificile. Au străbătut Mesentea, Benicul, Galda de Sus, Poiana Gălzii mergând în amonte pe firul apei. Aproape de Cheile Gălzii drumul se bifurca. Unul o lua spre Cheile Geoagiului (de Alba), altul trecea prin Cheile Gălzii, urca spre Întregalde şi Negrileşti unde se aflau mai multe culmi împădurite numite Roica. La ieşirea din Cheile Gălzii se află tăiate în stâncă nişele a două stăvilare, care baraseră apele râului pentru a crea un lac de acumulare. Fuseseră montate de mocanii şi moţii lui Horia şi au înecat armatele austro-ungare care urmăreau formaţiunile de luptă româneşti ale Crăişorului.
Pe aici drumul devenea anevoios. Urca pe povârnişul muntelui tăiat în stâncă doar atât cât să încapă un car sau o maşină. Din loc în loc erau refugii, pentru a lăsa cale liberă celor care ar fi venit din sens contrar. Ca să nu se întâlnească între refugii, oamenii îşi anunţau prezenţa pe drum cu strigăte. Bolovanii se prăvălesc primăvara, după ce dezgheţul sfărâmă rocile şi mai ales în urma ploilor. Acest parcurs e periculos pentru orice călător pe o lungime până la 4 kilometri. Pentru a-l provoca pe inspector să intre pe acest traseu, Stan i-a spus:
- Putem ajunge pe oricare din cele două variante; unul din drumuri, deşi este mai pe ocol, este mai sigur. Cel prin Cheile Gălzii este mai scurt, dar mai riscant din cauza drumului accidentat.
- Vom merge pe cel mai scurt, foia de nerăbdare inspectorul.
Pe drum, la un moment dat, bolovanii cădeau alături sau chiar loveau maşina. Şoferul opri şi coborî:
- Domnule inspector, n-ar fi mai bine să ne întoarcem şi să apucăm drumul pe ocolite?
- Dă-i drumul înainte, strigă nervos inspectorul.
În acel moment un pietroi destul de zdravăn s-a izbit de un colţ de stâncă şi o ploaie de alice a împroşcat maşina; câteva l-au atins peste picioare pe şofer. Acesta rămăsese paralizat în picioare, deşi Stan strigase: „*Culcat!*" Inspectorul şi ajutorul său au îngălbenit. Şoferul s-a uitat la Stan disperat.
- V-am spus că acest traseu e periculos.
- Mai e mult până la Roica?
- N-ar mai fi mult, a zis Stan, 10-15 kilometri, numai să ajungem.
- Voi cum ajungeţi acolo?
- Pe varianta de care v-am vorbit.
- Mai avem timp? Şi s-a uitat la ceas. Era ora 16.
- Ar fi, şi să dormim la noapte acolo. Dar pe această variantă 5-6 kilometri trebuie să-i parcurgem pe poteca de picior până la baraca de cazare.

- De ce?, întreabă inspectorul strâmbându-se.
- Din cauza pantei abrupte. Numai calul şi piciorul pot urca poteca.

Inspectorul a rămas pe gânduri. Apoi a zis şoferului:
- Încearcă să mergi în marşarier până mai e lumină.

Cu respiraţia întretăiată de năduf au ieşit din Cheile Gălzii unde au putut întoarce maşina.
- Înapoi la colonie, a ordonat inspectorul, scurt şi bosumflat.

Prevedeam deznodământul şi când am auzit maşina, am ieşit, ne-am aliniat şi aşteptam replica inspectorului.

- Da, zise inspectorul, cu un ton care încerca să fie convingător, deşi avea pe chip un surâs de om învins. Nu ştiu dacă oamenii absenţi din colonie sunt acolo, reluă el, dar îmi place cum aţi regizat acoperirea lor!

Spre surprinderea noastră a întins mâna fiecăruia dintre noi:
- E bine să fi inteligent, nu-i aşa, d-le Stan Marin?
- Eu sunt un biet ţăran, d-le inspector, care am făcut doar o şcoală de grădinari, nu ştiu la ce vă referiţi, a zis Stan, umilindu-se formal.
- La asta m-am referit, la ţăranul deştept!

Şi a plecat. Am aflat mai târziu, în 1948, când ne-am întors din colonie, de la băieţii de la grefă că inspectorul, ca să nu rămână de ruşine în faţa superiorilor lui, la Bucureşti, făcuse un referat foarte elogios despre activitatea şi ordinea pe care a găsit-o în colonie, implicit despre vigilenţa miliţienilor prezenţi la datorie.

Vizite la Mânăstirea Sâmbăta şi la Mânăstirea Râmeţ

Într-o zi a postului Sfinţilor Apostoli, Valeriu Gafencu, Ion Ianolide şi Marin Naidim au hotărât să meargă la Mânăstirea Sâmbăta, la părintele Arsenie Boca, cel pe care părintele Stăniloaie în prefaţa primei ediţii a *Filocaliei* îl numeşte *Ctitorul Filocaliei româneşti*. M-au chemat, dar împreună cu Nicu Mazăre şi Bălan Iulian, hotărâserăm să mergem la Mânăstirea Râmeţ (Alba) la părintele Oţea, Stareţul Sfintei Mănăstiri. Şi părintele Oţea şi părintele Arsenie veniseră în urma unor revelaţii avute la Sfântul Munte Athos şi începuseră restaurarea mânăstirilor, aşa cum le descoperise Dumnezeu.

Ceea ce făceam noi era un fel de evadare, căci deplasarea ne era limitată la satele din jur. Sâmbăta, după ce Nicu Mazăre găsise o hartă topografică militară cu toate cotele de nivel şi toate potecile şi l-am convins pe Avram să ne însoţească, am plecat de cu noapte. Valeriu, Ion şi Marin au apucat în sens invers, spre Făgăraş.

De tânărul gardian Avram ne-a legat o prietenie strânsă, încât devenisem ca fraţii. Pentru a nu atrage atenţia se îmbrăcase civil şi pregătise un fel de delegaţie, confecţionată ad-hoc, care motiva transportarea noastră de la o colonie la alta. Ne-am rătăcit în apropierea Cheilor Geoagiului; dar, deşi cu greu, am ieşit în drumul care duce de la Teiuş, prin Stremţ şi Geoagiu, spre Râmeţ. În apropierea Cheilor am întâlnit o Biserică arsă şi părăsită şi o piatră mare înfiptă lângă drum, pe care era trecut actul de devastare, incendiere şi distrugere a 30 de Biserici şi Mânăstiri săvârşit de armatele conduse de generalul von Bukow. Am plâns în suflet batjocura şi umilirea la care a fost supus nu numai neamul nostru, ci chiar Hristosul lui Dumnezeu, gândindu-mă cum ştie satana să dezbine fraţii de acelaşi sânge şi aceeaşi credinţă. Am ajuns la Mânăstire spre amiază.

Părintele Oţea era în mijlocul câtorva zeci de oameni, în majoritate bărbaţi, care tocmai terminaseră lucrul pentru ziua aceea şi se pregăteau să ia masa şi apoi să plece acasă. Era de fel din Râmeţ, sat situat pe culmea care mărginea valea râului Geoagiu. Plecase la vârsta de 13-14 ani la Sfântul Munte Athos şi crescuse acolo, trăind în duhul marilor învăţători

athoniți. Era acum bărbat la 30-35 de ani. Figura lui cu ochi ageri exprima voință sfântă şi blândețe înțeleaptă. În 1940 avusese o vedenie. I se arăta pe apa Geoagiului, aproape de satul lui natal, o mânăstire frumoasă, iar un glas îi poruncea să se întoarcă în România şi să o rezidească aşa cum i se arătase în vis.

Încercând să reconstituie imaginea din vis, nu-şi amintea să fi văzut nicăieri urmă de zid sau ruină a vreunei mânăstiri sau biserici, deşi se jucase şi se scăldase în apa Geoagiului cu toți copiii satului. Descoperind duhovnicului său vedenia, acesta i-a spus să mai aştepte şi dacă visul se va repeta, să-l încunoştințeze. Visul s-a repetat şi i-a fost descoperit duhovnicului. Acesta i-a amânat plecarea şi i-a spus:

- Dacă şi a treia oară se repetă, întreabă-l pe cel ce-ți vorbeşte unde se află locul şi ce trebuie să faci.

Visul s-a repetat şi a primit răspuns că mânăstirea se află chiar în vadul apei, acoperită de pietre şi aluviuni, dar abătând cursul apei şi săpând va găsi temeliile fostei mânăstiri. Aşa s-a întors părintele Oțea în țară şi a cerut aprobarea Patriarhiei şi Ministerului Cultelor să înceapă lucrarea. Erau la guvern legionarii când, după pierderea Basarabiei şi Bucovinei, a Ardealului şi Cadrilaterului țara era plină de refugiați.

Părintele Oțea s-a dus în sat la Râmeț, la rudele şi cunoscuții dânsului şi le-a făcut cunoscută porunca Duhului, pentru care venise de la Athos. Satul s-a hotărât să participe la această lucrare. Abătând cursul apei pe un vad mai vechi, au început săpăturile, oamenii rânduindu-se zilnic în echipe de lucru, bărbați şi femei, tineri şi bătrâni. Au găsit temeliile Bisericuței, au construit un dig puternic, au descoperit chiar în piciorul Sfintei Mese a altarului un izvor cu apă miraculoasă, dulce. Au zidit o clădire ca adăpost în caz de intemperii a celor ce munceau şi pentru odihna de peste noapte a bătrânilor care făceau mai greu drumul până în sat. De asemenea, o trapeză unde puteau lua masa 100 de persoane. Părintele a desenat şi zugrăvit în două tablouri mari vedenia de la Athos cu imaginea mânăstirii aşa cum i se arătase în vis.

Ne-am prezentat părintelui cine suntem şi de ce am venit; i-a rugat pe oameni să intre în trapeză şi să se pregătească de masă. Pe noi ne-a condus la Biserică; zidurile erau înălțate din piatra râului, dar netencuite. Făcându-ne istoria Mânăstirii, ne-a dat să gustăm din apa izvorului. La masă am cunoscut oamenii care reconstituiau, plini de bucurie sfântă, ceea ce cu două veacuri şi jumătate în urmă distruseseră vrăjmaşii neamului nostru, lăcaşurile de închinare şi viețuire sfântă.

În dreapta şi stânga părintelui şedeau cei doi mari meşteri, zidarul şi dulgherul, apoi meseriaşii şi salahorii, apoi feciorii satului, destul de mulți, spre bucuria Părintelui, la urmă femeile în ordinea vârstei. Ne aflam în rânduiala sfântă a bisericii primare. Părintele a mulțumit lui Dumnezeu pentru lucrul săvârşit, a binecuvântat masa şi poporul. Am gustat mâncarea: ciorbă de cartofi, fasole cu murături şi pâine, aflată din belşug pe masă. În timpul mesei, un călugăr tânăr, singurul care venise de curând la această Mânăstire, a citit din învățăturile Sfinților Părinți. Pe pereții trapezei erau icoane ale multor sfinți şi martiri. Doi dintre săteni angajaseră în şoaptă o mică discuție:

- Ni mă, zicea unul, văz'tai ce păpuci are Sân Medru în picioare?
- Da' păi, că nu-i Sân Medru, mă!
- Da cine-i, mă?
- Că-i Sân Giorgiu, mă, că-i pă cal şi omoară balaurul!
- No, mă, că bine zâci!
- No, aşa papuci să am io!, zise un tânăr care trase cu urechea.
- No, că praf i-ai face mâini la joc, îi replică părintele zâmbind, făcând aluzie la pasiunea

feciorului.

Am zâmbit toţi. Masa s-a încheiat cu binecuvântarea oamenilor care plecau în sat, ca să revină luni la muncă. Înainte de a ne lua rămas bun de la părintele Oţea, care ne-a dat multe sfaturi duhovniceşti, l-am întrebat dacă nu cumva a avut în vizită la Mânăstire pe un oarecare Tarnovschi? Auzisem că acest agent sovietic umbla prin mânăstiri pentru a depista călugării legionari. Ne-a spus că a fost un individ îmbrăcat în sutana călugărească care invoca protecţie şi ajutor, zicând că e persecutat şi urmărit de organele de stat, pentru credinţa lui legionară, dar a băgat de seamă că e farsor şi l-a alungat. Ne-a spus că puţin timp după aceea a venit şi Valeriu Gafencu cu alţi doi prieteni, care l-au prevenit în privinţa lui Tarnovschi. Aşa am aflat că Valeriu fusese înaintea noastră la Râmeţ.

Ne-am întors în colonie când se înnopta de-a binelea, obosiţi de marşul forţat peste atâtea culmi, dar cu inimile pline de bucurie pentru cele ce aflasem. Purta de grijă Dumnezeu pentru sufletul şi pământul neamului nostru românesc. Atunci când satana dezlănţuia urgia întunericului lui, Dumnezeu aprindea în ungherele minţilor opaiţe care să ardă până neamul se va umple de lumină.

Peste trei zile s-au întors şi Valeriu, Ion şi Marin de la Sâmbăta. Erau plini de bucurie pentru cuvântul sfânt cu care se împărtăşiseră din gura părintelui Arsenie Boca.

O întâmplare alarmantă

Valeriu Gafencu prezenta o stare fizică îngrijorătoare: tuşea şi începuse să slăbească. Pentru a se reface a fost repartizat la paza viei. Paza se efectua în foişor sau cu cele două echipe mobile în timpul nopţii. Foişorul era aşezat cam la jumătatea suprafeţei cultivate, pe un mamelon mai înalt. Paznicul contempla o privelişte admirabilă. De o parte fiind vizibilă în zilele luminoase valea Mureşului, confluenţa cu Târnava, în câmpia prinsă între dealuri domoale. Spre răsărit-miazăzi, culmile Făgăraşului cu cele trei căciuli uriaşe, aruncate în cer: Omul, Negoiul şi Moldoveanul, o trinitate materială a pământului românesc, închinându-se aproape totdeauna, în haina curatei zăpezi, Trinităţii imateriale veşnice. La apus-miazănoapte, zidurile crenelate ale Apusenilor, fortăreţe inexpugnabile, păstrătoare ale celei mai pure fiinţe daco-romane, umilită trupeşte dar neînvinsă niciodată spiritualiceşte, împrospătătoare de minte şi inimă a întregului neam.

La începutul lui August începură să se coacă strugurii timpurii. Prin regiune mai bântuiau bande de dezertori sovietici, care fie se predau când nu mai aveau cum rezista, fie erau prinşi de populaţie.

Când Valeriu Gafencu era de pază în foişor şi se ruga, pe la miezul nopţii a auzit zgomote la baza foişorului: cineva încerca să deschidă uşa. Foişorul era construit din dulapi groşi, închis bine, având în interior o scară de acces la camera turnului, care se închidea cu un chepeng puternic. Valeriu, crezând că sunt paznicii mobili, a întrebat cine este, cerând parola. Două focuri de armă i-au răspuns, gloanţele trecând pe lângă urechile lui. A sunat alarma. Toaca avea o rezonanţă stridentă. După ce cu tras alte focuri indivizii au fugit, auzind paşii celor ce veneau în ajutor, însoţiţi de gardienii înarmaţi.

Eram expuşi să fim ucişi de răufăcători, neavând posibilitatea de apărare, mai ales cei angajaţi la paza viilor sătenilor, unde nu erau foişoare. Am convenit cu gardienii să ceară administraţiei să ne permită folosirea armelor în timpul nopţii. În caz de refuz, nu mai răspundem de apărarea recoltei şi nu mai făceam acest serviciu. Administraţia a admis cererea şi a trimis în colonie 4 arme Manlicher, vechi, cu cartuşe oarbe. Noaptea, din când în când, se trăgea câte un foc pentru a speria eventualii îndrăzneţi. Ziua, armele şedeau în rastel în corpul de gardă. Dar nu de puţine ori gardienii ne dădeau armele lor să vânăm iepuri,

care erau din abundență prin vii. Prin 1955-56, în anchetele în legătură cu „reeducarea” ne acuzau că, vrând să dezarmăm milițienii şi să evadăm, nu ne-am înțeles între noi şi, neînțelegându-ne pe acest motiv, ne-am luat la bătaie în închisoare. Le-am demonstrat că am fi putut evada, având şi arme asupra noastră. Anchetatorii rămâneau stupefiați:

- Cine v-a dat armele?
- Administrația închisorii!
- Şi de ce n-ați fugit?
- Pentru că ne-am dat cuvântul că nu vom fugi!
- Şi nu puteți să vă călcați acest cuvânt?
- Dumneavoastră aşa ați fi făcut? Noi nu săvârşim acte de mişelie. Între acceptarea suferinței pentru o cauză de onoare şi binele egoist şi îngâmfat, noi acceptăm suferința. Aici e deosebirea de ideal şi de slujire. Aşa rămânem în Adevăr.
- Ce adevăr, mă? Adevărul e binele meu!
- Aşa a zis Pilat, osândind Adevărul. Hristos e mereu osândit în fiecare din cei care-L mărturisesc, răstignit de toți pilații puterii pământeşti pentru a nu-şi pierde scaunele!
- Sunteți nişte proşti!
- Ştiți ce spune Hristos despre înțelepții veacului acestuia? Înțelepciunea oamenilor veacului acestuia este nebunie înaintea lui Dumnezeu!

Poze şi Gică Bacă

În cursul verii 1946 am făcut câteva fotografii, care s-au păstrat în chip minunat peste ani. Un prieten care ne-a vizitat a adus un aparat foto. A fotografiat vechea bisericuță ortodoxă a satului, distrusă de armatele habsburgice. Acoperişul fusese complet renovat de Institutul de protecție a monumentelor istorice.

Gică Bacă, care s-a eliberat în toamna lui 1946, făcuse o pictură acestui Sfânt Lăcaş. Inspirat de martiriul trupului şi sufletului românesc a realizat o icoană excepțională, *Martiriul Sfântului Arhidiacon Ştefan*: Sfântul, pietre şi pietroaie sângerânde, parcă îndurerate de ura ucigaşă la care au fost supuse, stau împrejurul trupului mutilat de lovituri. Urmele lapidării, de la cap până la picioare, transfigurate în puncte de lumină, radiază din tot trupul îmbrăcat în lumina lină a Harului Dumnezeiesc care pluteşte asupra mărturisitorului lui Hristos. Nici un ucigaş. Într-un colț al tabloului, un morman de haine, la picioarele unei umbre omeneşti, Saul, rămas singur în fața prezenței veşniciei Dumnezeieşti. Imaginea este de o expresivitate deosebită, deşi din punct de vedere tehnic poate are unele neîmpliniri. La data aceea Gică Bacă era un diletant, cu atât meritul lui este mai mare. A dăruit icoana părintelui Victor Oțoiu din Mesentea. Poate fi aflată la Biserica din sat sau la rudele părintelui. Icoana aceasta îmi aduce totdeauna în suflet miracolul transfigurării prin jertfă.

Vizita unui grup de cercetători

În Septembrie a sosit într-o vizită ştiințifică profesorul Ionescu Siseşti, fost ministru, cu un grup de asistenți şi studenți, vreo 15 persoane. Era sâmbătă după amiaza şi cei mai mulți lipseau din colonie.

Nea Fane Vlădoianu, care era foarte miop (12-13 dioptrii), repartizat permanent la bucătărie şi magazie, citea sub frasinii uriaşi din parcul castelului. Cunoştea perfect limba franceză, cu dialectele normand şi provensal şi jargoanele pariziene şi traducea atunci din Baudelaire. Încă nu terminase de tradus *Les fleures du mal*; prima poezie din volum, *Cititorului,* n-are egal în alte traduceri, şi cred că şi Baudelaire şi-ar revendica traducerea. Nea Fane asimilase din lumea interlopă a portului Constanța limbajul auzit de Baudelaire în

lumea periferiei pariziene. Concentrat cu problemele lui de lectură şi neajutorat de vedere s-a trezit interogat:

- Bună ziua! Aceasta este colonia de deţinuţi Galda de Jos?

- Da.

Se uita nedumerit şi prudent la cel ce-i adresase întrebarea. Sculându-se, s-a apropiat mult să-l poată vedea la faţă. Abia atunci a observat alaiul de însoţitori şi-şi făcea în minte planul de acoperire a celor absenţi.

- Dar nu vedem oameni la muncă!

- Punctele de lucru sunt la oarecare distanţă. Dar cine sunteţi dumneavoastră?

- Un grup de specialişti şi studenţi împreună cu domnul profesor Ionescu Siseşti. Vizităm această regiune viticolă pentru documentare.

- Atunci, bucuroşi de oaspeţi, a zâmbit nea Fane.

Profesorul aruncându-şi ochii pe cartea de pe masă întrebă:

- Dar dumneata cine eşti?

- Unul dintre deţinuţii politici, muncitor în această colonie.

- Deţinuţii politici?, au exclamat aproape toţi deodată. Ştim că deţinuţii politici au fost eliberaţi.

- Comuniştii da, nu şi legionarii, a replicat nea Fane.

- Cum, mai sunt legionari în închisori?

- Da, toţi cei ce au fost condamnaţi sub regimul antonescian, dintre care unii mai supravieţuiesc încă.

- Şi dumneata ce citeşti?, a reluat Siseşti intrigat.

- Lucrarea lui Lawrence, care probabil nu vă e necunoscută.

- Nu înţeleg, mi-ai spus că eşti muncitor? Văd că lucrarea este în franţuzeşte şi văd că mai ai şi altă lucrare pe masă, Baudelaire.

- Sunt muncitor în colonie, nu şi ca profesie, răspunse cu modestie.

- Şi sunteţi mulţi aici?

- Am fost mai mulţi, acum am mai rămas o sută de oameni.

- Toţi sunt intelectuali?

- Nu, cam jumătate: profesori, medici, avocaţi, ingineri, studenţi, elevi, restul ţărani şi muncitori.

- Extraordinar, suntem nişte victime ale inconştienţei. Am vrea să vizităm podgoria, cui să ne adresăm?

- Vă conduc chiar eu, s-a oferit nea Fane. Dar cum aţi venit de la gara Teiuş până la Galda, fiindcă nu există mijloc de transport?

- Pe jos! A fost foarte plăcut având în faţa ochilor aceste privelişti frumoase ale Apusenilor, căci suntem sătui de îmbâcseala capitalei.

Nea Fane voia să le facă o surpriză acestor respectabili musafiri.

- Totuşi înseamnă că sunteţi puţin obosiţi. Vă rog să luaţi loc la aceste mese comune, să staţi la umbră câteva minute şi să-mi îngăduiţi să lipsesc puţin.

Nea Fane le-a adus pâine proaspătă, brânză, unt, ouă, fructe şi lapte covăsit, lângă o pulpă de batal copt în vin.

- O gustare reconfortează organismul, i-a poftit zâmbitor la masă.

Toţi s-au repezit la friptura de batal şi la laptele covăsit, lăudând şi pâinea cu cartofi, pregătită ardeleneşte. S-au mirat cum şi de unde avem asemenea bunătăţi. Nea Fane le-a explicat pe scurt condiţiile în care am organizat munca şi viaţa în colonie, vorbind de idealul şi viaţa legionară care, realizată pe plan spiritual, aduce în chip firesc şi binele material. Apoi

i-a plimbat prin toată podgoria cu plantația în terase, fiecare parcelă purtând eticheta soiului respectiv: Cabernet, Rulender, Fetească de Alba Iulia, Afuzaly etc., lucrate şi întreținute la cel mai înalt stadiu al tehnologiei viticole. Din curiozitate, au vizitat bucătăria, magaziile de cereale şi alimente, parcul zoo şi dormitoarele.

Înainte de a-şi lua rămas bun au vizitat Bisericuța, monument istoric, îngrijită de noi, loc de rugăciune. Interiorul era ruinat, tencuiala aproape complet căzută. Doar catapeteasma făcută din zidărie mai păstra pictate în culori de apă un obraz al Domnului Hristos, poate cel pălmuit de sluga Caiafei, Dreapta Sa binecuvântătoare, ochii înlăcrimați şi brațul făcut scaun al Maicii Domnului care păstra spre mângâiere picioarele Pruncului Sfânt. Expresiile, mai mult bănuite, erau stângace, realizate primitiv de vreun zugrav local, dar cu atât mai sfinte. Pe plafonul altarului în aceeaşi manieră primitivă Chipul Dumnezeului treimic, în forma la care Biserica a renunțat, socotind-o neconformă cu canoanele de reprezentare a persoanelor Dumnezeieşti, într-o singură ființă a Dumnezeirii: un cap enorm, care cuprindea toată bolta altarului cu trei nasuri, patru ochi, trei guri, trei bărbii şi două urechi. Această imagine impresionantă crea mai mult teamă decât îndrăzneală. Înfățişarea plastică anula o parte din organele fiecărei persoane, ochii şi urechile, şi punea un semn de întrebare în mintea şi sufletul oricărui credincios, căci o astfel de ființă supranaturală, putea fi interpretată ca un zeu-idol.

La plecare, Ionescu Siseşti i-a promis lui nea Fane că va ridica în guvern problema deținuților legionari. Probabil nu a mai putut-o face, evenimentele derulându-se nu în favoarea noastră, ci a demenței atee comuniste.

Vizita fraților mei

În primăvara lui 1947 m-au vizitat frații mei, Ion şi Alexandru. Ion, cel mijlociu, era militar şi trecând de la Bistrița spre Sibiu, într-o delegație, s-a abătut pe la Galda. Nu aveam să-l mai văd decât peste douăzeci de ani. Cel mai mic, Alexandru, venit împreună cu alți doi consăteni, toți de 18-19 ani, căutau de lucru, pe mâncare. S-a şi angajat ca argat la un fost notar, Hulea, câştigând pe lângă mâncarea lui, o dublă de mălai, una de făină şi ceva grăsime, pe care le ducea lunar acasă părinților. Îmi spunea că tata primea tain de la ferma unde era agronom 300 grame făină de orz şi un kilogram de carne odată pe săptămână. Din această rație mama, care era de o bunătate aparte, avea la masă cel puțin odată pe zi trei sau patru copii ai vecinilor, părăsiți de părinții care alergau disperați, cu țoale şi velințe, să le vândă pe mâncare prin Oltenia şi Banat.

În această perioadă Alexandru i-a cunoscut în regiune pe cei ce mai târziu au organizat rezistența în munți şi, ca mulți alți tineri entuziaşti, a participat la aceste acțiuni. Prin 1950 a fost prins, condamnat şi apoi, după câte am înțeles din povestirile altora, ucis în acel „tren al morții" prin anii ′52-′53. Dumnezeu să-l odihnească!

Vizita Părintelui Benedict Ghiuş

Era în vara lui 1947; Valeriu Gafencu stătea de vorbă cu un preot, în apropierea Bisericuței. Era părintele Benedict Ghiuş. Tânăr atunci, cu ochi limpezi, pătrunzători, de un calm mânăstiresc, duios în vorbirea-i coerentă. Investiga monumentele religioase şi istorice din Episcopia Sibiului şi starea lor. Adunându-ne şi alți frați, părintele ne-a vorbit de la inimă la inimă despre *Viața lui Hristos*, tradusă de curând de dânsul, „pâine şi apă" sufletelor noastre flămânde şi însetate de darurile dumnezeieşti. Ne-a spus şi despre marile necazuri ce le are de suportat Biserica atacată direct de comunişti, care profanau vestigiile Sale sfinte. S-a bucurat că aveam grijă cât de cât de această relicvă ortodoxă. L-am rugat să nu ne uite în

rugăciunile sale. Ne-a îmbrățișat cu lacrimi în ochi şi a plecat îngândurat, aşa cum venise. Domnul Trifan, care fusese la muncă pe câmp, s-a bucurat mult când i-am spus că ne-a vizitat părintele Ghiuş şi o lacrimă de duioşie i-a apărut în colții ochilor. Erau consăteni.

O excursie la Roica. Întâlnire cu un sectant

În pădure la Roica lucra aproape permanent o echipă de băieți, tăietori de lemn, din care făceau parte prin rotație cei mai zdraveni şi mai dibaci: Nichita Pavel, Popovici Gheorghe, Pandia Iancu, Vişan Nicolae, Stan Marin şi alții. La două săptămâni li se trimiteau alimente. Cu această ocazie îi vizitau şi câțiva băieți care voiau să se relaxeze. Se pleca sâmbăta cu un car tras de bivolițe, „drigane" blânde şi domoale.

Pe la sfârşitul lui August, simțind nevoia să văd şi eu acele minunate locuri, încărcându-mi un rucsac cu destule bunătăți, luând şi un coş cu fructe şi struguri, am plecat de unul singur, la miez de noapte, pe drumul care urmărea firul Galdei. Socoteam că, cu popasurile de rigoare, o să străbat 40 kilometri până spre amiaza zilei. Şi am pornit cu „*Doamne ajută-mi!*"

Era o noapte fără lună. Însă vizibilitatea ploilor de stele era excepțională. Însoțit de clinchetul apei în salturi peste pietrişul vadului, cerul îmi trimitea emisarii luminoşi ai înaltului. Reflectându-se în ochiuri de apă, păreau că vin şi din înalt şi din adânc, împresurându-mă în săgeți de lumină. Am trăit o stare de încântare sufletească deosebită, cântând tot timpul în sufletul meu versetele psalmilor: „*Cât de minunate sunt lucrurile Tale, Doamne*", până ce am străbătut Mesentea, Galda de Sus şi am ajuns în Poiana Gălzii, lăsând în stânga frumosul Bulz al Gălzii, colțul de stâncă țâşnit din pământ, ca un uriaş colț de mistreț.

Primul popas l-am făcut înainte de a intra în Cheile Gălzii. Mersesem în ritm normal, pas de manevră, împletind ritmul paşilor cu ritmul rugăciunii isihaste şi străbătusem în patru ore peste 15 kilometri. Simțeam umerii nițel apăsați, brațele obosite de coşul de fructe. Când m-am ridicat să plec am zărit prin semiîntunericul dimineții, pe poteca ce coboară pe versantul de pe partea dreaptă urmând apa zgomotoasă a pârâului Cuțului, un bărbat însoțit de un copil. Am folosit salutul românesc local:

- Doamne ajută şi bună dimineața, bade!

Omul mi-a răspuns înfundat, bâiguind ceva numai de el înțeles. Crezând că este surd sau mut, m-am apropiat şi am strigat mai tare:

- Doamne ajută şi bună dimineața, bade!

Atunci omul s-a ferit într-o parte, vrând parcă să treacă, ținându-şi de mână şi copilul de 10-12 anişori. El să fi avut 30-35 ani. Ochii îi luceau.

- Unde mergi?

- La Roica, mi-a răspuns înfundat şi iar a tăcut.

- De unde eşti, insistam cu întrebările.

- Din Galda de Jos!

- Şi eu tot din Galda de Jos vin. Şi merg tot la Roica. Vom fi deci tovarăşi de drum. Feciorul e al dumitale?

- Da, e al meu!...

Vorbea scurt, parcă dorea să nu vorbească. Avea în mână un băț, lucru obişnuit pentru un călător, şi o traistă care se bălăngănea pe umăr. Copilul mergea greoi, tuşind sec, oprindu-se din când în când şi scuipând.

- E bolnav copilul? De ce tuşeşte aşa des şi scuipă?

- No, că nu-i bolnav, da-i pregătit de jertfă!

- Ce fel de jertfă, am întrebat eu, intuind că mă aflu în fața unui sectant.
- D-apoi..., o jertfă..., pentru Domnul!
- Pentru care domn?
- D-apoi, pentru... Dumnezeu, na!
- Ți l-a cerut Dumnezeu ca jertfă, aşa ca pe Isaac lui Avraam?
- D-apoi, am hotărât eu să I-l dau!
- Şi cum îl pregăteşti pentru asta?
- D-apoi, nu-i dau să mănânce carne de fel, nici lapte, nici ouă, nici altă mâncare fiartă, numai câteva mere, zarzavaturi şi puțină pită uscată.
- Şi de când îl hrăneşti aşa?
- D-apoi, de vreo patru-cinci ani... Şi zic că oi termina anul aista...
- Mai ai şi alți copii?
- Nu, a zis muierea că de ce să-i mai facă dacă eu îi dau la dracu'... Că d-aia a şi plecat şi m-a lăsat singur.

Mă aflam în fața unei tragedii morale şi spirituale. Mintea mi se întuneca şi o mânie necontrolată mă împingea să-l iau de piept pe acest rătăcit de înşelăciunea drăcească şi să-l arunc în prăpastia de la picioarele mele. În ce rătăcire adâncă aruncă diavolul sufletul omenesc: crezând că aduce jertfă lui Dumnezeu îl face să-şi ucidă proprii copii. Te cutremuri. Trupul îmi tremura şi simțeam că tremură şi sufletul în mine. În ființa neamului nostru românesc, curat sufleteşte şi echilibrat în toate actele lui de viață, de la cea personală la cea comunitară, păcatul adus de străini, al ereziilor şi rătăcirilor morale de tot felul, prin ieşirea de sub ascultarea harică, bisericească, se implanta ca o săgeată otrăvită, ucigătoare.

Stăpânindu-mă, l-am lămurit că se află în greşeală, încercând să-i scot sufletul din rătăcire. Se ținea bățos şi îngâmfat în credința lui, diavolul împingându-l la răspunsuri şi interpretări obraznice. Cu ajutorul lui Dumnezeu l-am făcut că accepte un ton reverențios, ca să putem discuta. Când am simțit că schelăria de trestie pe care îşi întemeia interpretarea scripturistică se clatină, l-am invitat să gustăm ceva împreună la ora dimineții. Am scos pâine, carne friptă şi struguri, le-am aşezat pe ştergar şi l-am poftit la masă. M-am închinat, zicând *Tatăl nostru*. Şedea nemişcat. Bietul copil saliva şi înghițea în sec. Omul nu voia să ia loc. A scos o bucată de pâine şi voia să se ducă mai la o parte. Atunci l-am luat pe micuț de mână şi l-am adus lângă mine.

- Mănâncă şi lasă, că şi tatăl tău va mânca!

Omul s-a uitat chiorâş la mine şi voia să se apropie de copil.

- Nu mânca. E spurcat!

Am zâmbit, apucându-l pe copil de braț, şi l-am tras lângă mine la masă. S-a aşezat, dar nu voia să guste. Am tăiat pâine şi carne, i-am dat şi gustam şi eu.

- Ştii că poți fi condamnat greu pentru încercare de pruncucidere?

Copilul mesteca uitându-se speriat la taică-său.

- Vezi, i-am zis, mi-ai spus că ai vacă, porci, păsări, ai ouă, lapte şi brânză, dar le vinzi altora iar familia ți se îmbolnăveşte şi moare de foame, batjocorită de cugetul dumitale care preferă să-i facă pe alții să păcătuiască dându-le aceste produse. Pe dumneata te socoteşti curat şi demn de mântuire? Pentru uciderea celor pe care ți i-a dat Dumnezeu să le porți de grijă, să-i hrăneşti, să-i îmbraci, să-i adăposteşti?

Omul tăcea.

- Cu banii de pe aceste produse ce faci?
- Îi dau la adunare.
- Şi adunarea ce face cu ei?

- Nu ştiu... Ei ştiu...
- Care ei?
- Ei, predicatorii!
- E vreunul din ei slab, zdrenţăros, are copii bolnavi sau stă în drum?
- Nu ştiu...
- Cu ce vin la adunare?
- Cu o maşină.
- Înţelegi acum de ce ţi-am pus aceste întrebări?
- Da... Îmi cam dau seama... Aveţi dreptate...
- Iată de ce îţi jertfeşti dumneata viaţa, familia. Şi ce se întâmplă cu munca dumitale? Întreţii nişte înşelători pe care nu-i cunoşti, nu ştii de unde sunt, cu ce se ocupă. Spune-mi, te rog, părinţii dumitale ce credinţă aveau?
- Creştini ortodocşi.
- Şi dumneata de la cine ai învăţat aceste învăţături?
- Au venit nişte predicatori unguri în sat şi ne-au învăţat.
- Şi sunteţi mulţi?
- Nu, că am rămas doar eu.
- Zici că cunoşti poruncile. Ştii să-mi spui ce zice porunca a cincea?
- Da, a zis el, cu oarecare sfială. *„Ascultă pe tatăl tău şi pe mama ta..."*
- Spune-o toată!
- *„... ca să-ţi fie bine şi să trăieşti ani mulţi şi fericiţi pe pământ..."*
- Aşa! Deci după cinstirea şi ascultarea de Dumnezeu, tot El ne zice să cinstim şi să ascultăm de părinţi. Cum le-ai împlinit dumneata dacă ai preferat ascultarea străinilor de neam şi mai ales a străinilor credinţei părinteşti. Eşti român şi se zice că românii sunt cu scaun la cap, adică buni la judecată. Cum de te-au smintit numai pe dumneata, dintr-un sat întreg, de aproape o mie de familii? De două mii de ani aproape, nu de zece, nici de o sută, noi, românii, suntem moştenitori, păstrători şi mărturisitori ai acestor Adevăruri sfinte păstrate în Biserică şi vin acum să ne înveţe nişte rătăciţi cum să trăim şi cum să slujim lui Dumnezeu? Judecă singur în ce greşeală te afli, de vreme ce tot satul, după cum mi-ai spus, te socoteşte ca pe un om smintit sufleteşte şi nu-ţi mai dă nimeni nici bună ziua!

Înlăuntrul lui se produsese ruptura. Copilul se înveseli puţin. Se uita fix în ochii mei.

- Ce-ai fi zis dumneata dacă tatăl dumitale s-ar fi purtat aşa cum te porţi dumneata cu copilul dumitale şi ai fi aflat că voia să te omoare prin înfometare? Nu ca să fi omorât de părinţi îţi cere Dumnezeu să-i asculţi, ci ca să-ţi asigure viaţa prin binecuvântarea Lui. Porunca a cincea e singura ce făgăduieşte răsplata chiar aici, pe pământ.

N-a mai fost nevoie să continui. Omul începu să plângă. Era semnul că Dumnezeu s-a milostivit de el. Deşi credeam că omul nu mă cunoaşte, îmi zise uitându-se atent la mine:

- Am vrut să vin de câteva ori la dumneavoastră, la castel; toată lumea vorbeşte că sunteţi credincioşi şi ziceam să întreb: bine-i ori nu-i bine ce fac eu? Dar am tot amânat. Parcă cel rău îmi tot încurca gândul.

- No, vezi bade, pentru gândul acesta bun Dumnezeu te-a ajutat. Şi iată că ne-am întâlnit în cale. La Dumnezeu vrei să mergi şi dumneata, dar numai un drum duce acolo şi acela trece prin Biserică. Hristos n-a întemeiat Biserica Sa pe adunătura celor ce s-au săturat de pâine în pustie, ci pe mărturisirea de credinţă a Apostolilor Săi că El este Hristosul. I-a învestit cu puteri şi le-a spus: *„Cine ascultă de voi, ascultă de Mine şi cine nu ascultă de voi, de Mine nu ascultă şi de Cel ce M-a trimis pe Mine"*.

- D-apoi, oi putea ispăşi păcatul aista?, zise omul şi lacrimile şiroiau pe obraji. Îşi strângea

copilul la piept şi şoptea printre sughiţuri: Pruncul meu, pruncul meu...

- Numai păcatul nemărturisit nu se iartă, bade. Om merge la părintele.

Copilul a început şi el să plângă, înecându-se în tuse. Am plâns şi eu cu ei, de durere şi de bucurie. De durere, pentru înşelăciunea în care un părinte îşi ucidea darul vieţii dat lui de Dumnezeu; de bucurie că Dumnezeu operase asupra sufletului lui actul părerii de rău, zdrobindu-i inima împietrită, cu harul milostivirii Sale. Îmbrăţişându-i şi sărutându-i pe amândoi, le-am spus:

- Când ne întoarcem în Galda, mergem la părintele Oţoiu Victor şi, spovedindu-ne, îl vom ruga să te dezlege de păcat şi să te primească în Biserică.

După ce a acceptat propunerea mea am mai mers aproape un kilometru împreună, iar omul şi copilul au apucat în sus pe pârâul Mărului.

- Noi o luăm pe aici, a zis omul.

- Ziceai că mergi până la Roica.

- Vezi fumul acela care se ridică peste culmile împădurite?

- Da, văd, am crezut că-i ceaţă.

- Nu, nu e ceaţă. Tot satul a fost anunţat de ieri seara să ieşim cu toţii să stingem pădurile incendiate de unguri. Şi fiecare trebuie să ne prezentăm acolo unde avem parcelate locurile. Eu am de la părinţi pe culmile din spatele comunei Mogoş şi acolo mă duc. (Sovieticii au lansat ştirea că ungurii au dat foc pădurilor, pentru a menţine conflictul cu românii.)

I-am îmbrăţişat. I-am spus să-şi ducă copilul la doctor că-i bolnav de plămâni şi să-l hrănească bine că are cu ce. Mi-a promis că aşa va face. La întoarcere am vorbit cu părintele Victor Oţoiu din Mesentea; cunoştea cazul lui.

Mesentea era un cătun al Gălzii de Jos, poreclit şi „Micii sfinţi"; când armatele generalului Bukow au devastat Galda, şi au dărâmat Biserica de pe deal, 60-70 familii s-au refugiat în pădurea din marginea satului. Târziu, au fost descoperiţi acolo păstrându-şi credinţa ortodoxă.

*

* *

Trecând de porţiunea unde se prăvăleau pietre am ajuns într-o poieniţă unde câteva case din bârne, acoperite cu şindrilă, adăposteau 4 familii: o bătrână, văduvă din primul război mondial, şi cei trei copii ai ei, căsătoriţi, fiecare cu familia lui. Un al patrulea flăcău căzuse pe frontul de răsărit, jertfa familiei, pentru apărarea aceluiaşi crez. Lângă casă erau mormintele celorlalţi membri ai familiei: bunici, străbunici, decedaţi de-a lungul anilor, străjuiţi de cruci şi stâlpi, mai vechi sau mai noi, mai mari sau mai mici, morminte îngrădite cu gard de curpeni ca să nu fie călcate de vite. Ţarcul vitelor era lângă morminte. Dimineaţa pleca în munte ciurda de vaci şi viţei cu turma de oi şi capre, conduse de un ţap fălos. La glasul de chemare al bătrânei, care răsuna ca un bucium pe culmi, ţapul răspundea cu behăit puternic.

Am poposit lângă morminte. Ce comuniune sfântă! Morţii şi viii în aceeaşi poiană, *în strunga de oi, să fiu tot cu voi*, în acelaşi luminiş de viaţă, împăcându-se într-o prezenţă permanentă, neofensatoare, îngrijindu-se unii de alţii, să nu sufere unul din pricina celuilalt. Unii privind spre pământul care-i aşteaptă, alţii spre cer, în nădejdea întâlnirii, la trâmbiţa Arhanghelului. Câtă taină mioritică în acest picior de plai; gura de rai, vie, simţită şi pipăită cu simţurile barbare ale trupului şi cu simţirea minţii, deşertată pentru o clipă în această stare firească de manifestare în rânduiala firii, încredinţată mai presus de toate argumentele raţionale. Plângând iarăşi, îngenuncheat între morminte, m-am simţit mai fericit între ele: aici eram mai viu decât în carnea trupului meu, de care mă desprinsesem.

O, neamul meu românesc! De câte daturi te-a învrednicit Dumnezeu, de te urăşte aşa de

mult satana, că ațâță pe toți cei din jurul tău să-ți frângă aleanul şi dorul după cuminţenie şi sfinţenie? Atâta vreme cât unul dintre noi va rămâne slujitor lui Hristos în Oastea Arhanghelului Mihail, Hristos ne va auzi glasul şi ne va îndreptăți în acest dor, alinându-ne zbuciumul întru El. Scoate-i, Doamne, pe toți vrăjmaşii noştri din înşelăciune!

Am plecat din poieniță stăpânindu-mi cu greu tulburarea. Delu mi-a ieşit pe cale. Presimțea că voi veni. Nu trebuia să ne mai mărturisim gândurile. Ne trezeam vorbind despre acelaşi lucru sau făcând o lucrare în acelaşi fel. Ne-am îmbrățişat şi am mulțumit lui Dumnezeu că am ajuns cu bine. Preluându-mi o parte din povară, ne-am îndreptat spre sălaşul aflat sub cerul liber, apărat doar de nişte lespezi. Peste muşchi şi frunziş aşterneam pături, iar cu altele ne înveleam protejându-ne de răcoarea nopții.

După o gustare, Delu m-a condus la o cascadă din apropiere. De pe un tăpşan de gresii calcaroase apele reunite ale celor două Galde (Galda rece şi Galda caldă, între care se află comuna Întregalde) se prăbuşesc într-un bazin adânc de 8-10 metri săpat de ape în masivul calcaros, de la înălțimea de 10-15 metri cu zgomot asurzitor. Apa era rece; limpezimea ei, lăsa să se vadă ultima pietricică şi lostrițele albastre pe spinare care fulgerau apa.

Am făcut o baie şi am ieşit proaspăt, ca dintr-un botez al biruinței, fără oboseala drumului. Ne-am rugat în ceasul Utreniei în templul sfânt al naturii, simțindu-L pe Dumnezeu în toate fibrele ființei noastre, în toată creația Sa. *„Împărat slăvit e codru...”*, auzeam glasul lui Mihai Eminescu prosternat în rugăciune şi, prin desişul frunzarului, pe raza de lumină ce-l străbătea îl vedeam purtat de mână de *Maica venerată şi pururea Fecioara Maria*, iar în urma lui un alai de lumini vibra deasupra capetelor noastre: sufletele dragi ale neamului nostru, sfințit de Dumnezeu pentru mărturisirea lui.

Sentimentul de comuniune cu înaintaşii şi strămoşii mi-a dat întotdeauna conştiința puterii şi a dreptului de a mă considera slujitor al aceluiaşi altar al dragostei de Adevăr. Credința că exist tocmai cu acest scop m-a ajutat să nu abdic, să nu cad. Când, ispitit sau înşelat în cuget, alunecam sau pierdeam echilibrul spiritual, credința în misiunea mea mă făcea să văd adâncul prăpăstiei care mă aştepta, de unde nu este ieşire. Mulțumesc lui Dumnezeu că *„de certat m-a certat, dar morții nu m-a dat”* (Psalm).

A doua zi, Delu trebuia să se întoarcă în colonie. După amiaza am urcat cu el câteva culmi, voind să ne bucurăm împreună şi de priveliştea munților. Venind dinspre câmpia Mureşului, Apusenii sunt calcaroşi, având aspectul unor turnuri şi creneluri. Fenomenele carstice se întâlneau la tot pasul: peşteri, ponoare, ape subterane, râuri care apar şi dispar. În Galda de Jos circula o poveste care spunea că un cioban şedea pe una din cele două culmi, numite Gemene, care se văd deasupra comunei Galda de Sus. Aceasta are o scobitură care porneşte din vârf ca o fântână adâncă. Furat de dor, ciobanul şi-a scăpat fluierul în fântâna muntelui. În primăvara următoare, fiind cu oile în lunca mlăştinoasă a Mureşului, a văzut într-un ochi de apă fluierul pierdut în inima muntelui. Cu bucurie a spus celor din sat că apele care sunt în lunca Mureşului au izvorul în fântâna muntelui.

După pădurile de stejar, în sus, se află cele de fag şi carpen. Peste 600-700 m altitudine încep pădurile de conifere. Între culmile de obârşie vulcanică cu pante domoale, ca nişte căciuli dacice, țâşnesc impetuos cele două Detunate, Golaşa şi Flocoasa, contrastând cu împrejurimile liniştite, provocându-ți imaginația. Vezi aievea lupta din basme dintre zmei şi Făt-frumos: doi zmei, împietriți sub paloşul de fulger al viteazului zămislit din pântecele cugetului românesc.

Apa Geoagelui, cu valea largă, pe care ceţurile se scurg aproape permanent în trâmbe zbuciumate ca un balaur rănit de moarte, desparte culmile calcaroase de cele vulcanice. Satele se înşiră ca mărgelele pe firul pâraielor până departe, de la Negreşti la Negrileşti, apoi

de la Bucium spre Abrudul şi Vidra lui Iancu.

O experienţă duhovnicească temerară

La Roica, între stâncile calcaroase, cu grote şi prăbuşiri, aveam să fac o experienţă de viaţă spirituală pe care îndrăznesc să o prezint pentru a atrage atenţia chiar celor ce s-au retras din lume şi a scoate în evidenţă actul ascultării ierarhice şi necesitatea binecuvântării harice a oricărei acţiuni duhovniceşti întreprinse în urcuşul spre luminare şi desăvârşire, mai ales descoperirea gândurilor faţă de duhovnic sau fratele de credinţă.

Toată strădania făcută în celule de a ne însuşi rugăciunea inimii era limitată de dificultatea de a coborî din minte în inimă. Tehnica ne era cunoscută nouă din învăţătura Sfinţilor Grigorie Palama, Teodor Studitul şi din ce adunase Anghel Papacioc de la călugării cu care venise în contact. Începutul se face prin rostirea şoptită cu gura, apoi devine proprie organului limbii, coborând în gâtlej şi numai după aceea în inimă. Rostirea se face fie în ritmul pulsului sacadat: *Doamne,/ Iisuse/ Hristoase,/ Fiul/ lui Dumnezeu/* şi aşa mai departe, fie după respiraţie, la inspiraţie: *Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu,* iar la expiraţie: *miluieşte-mă pe mine, păcătosul.* Având-o la început în minte, Icoana Jertfei Mântuitorului pe Cruce, care este hrana spirituală a contemplării, pentru cei vrednici de atenţia Divină devine Lumină a Vieţii nealterată de nici o imagine.

Efortul de coborâre în fiinţa intimă, cu chemarea Numelui lui Hristos, se oprea barat de o neputinţă pe care nu ne-o puteam explica. Aproape nici unul dintre cei care experimentam rugăciunea nu eram mulţumiţi. Condiţiile de temniţă, cu zgomote neprevăzute, cu stări de instabilitate sau perioade de provocare şi tulburare sufletească, socoteam că ar fi cauzele care, cu toate strădaniile pregătitoare, aduc neîmplinirea dorinţei noastre.

Aveam acum condiţii naturale în munte şi voiam să încerc bucuria de a mă regăsi în Hristos, minte şi inimă, atât cât îmi va fi dat. Am ales o peşteră unde nici o tulburare naturală nu se producea. Am cerut ajutorul lui Dumnezeu să trăiesc câteva clipe în acea predare totală în rugăciune. Liniştindu-mă sufleteşte prin rugăciunile începătoare, m-am aşezat în genunchi, o poziţie reclamată de această tehnică. După un număr de invocaţii a Numelui Mântuitorului, *Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul*, în ritmul respiraţiei, controlându-mă prin simţuri cu şiragul metaniilor, am pierdut noţiunea timpului. Liniştea deveni apăsătoare şi ameninţătoare; nu mai ştiam de cât timp şi unde mă aflu. Simţeam un pericol. Rămăsesem fără acoperire materială şi spirituală. Aveam nevoie de cineva care să mă scoată din imposibilitatea de raportare, de relaţie; singur nu mă mai puteam salva. Totul mă apăsa, dar la un moment dat, cu ultima încercare a unui disperat, am ieşit din peşteră şi am căzut în genunchi buimăcit, în faţa luminii orbitoare a soarelui.

Abia atunci mi-am simţit respiraţia, ca după o alergare îndelungată, ca după o scufundare până la limita înecului. Mi-am revenit şi am încercat să analizez ce avusese loc în sufletul meu, în minte, în cuget, în simţire, în întreaga mea fiinţă bio-psihică. Dumnezeu m-a ajutat să înţeleg că:

I. Orice experienţă duhovnicească de acest nivel se face cu descoperirea gândului faţă de duhovnic.

II. Cu încuviinţarea şi sub îndrumarea atentă a acestuia primeşti binecuvântarea începerii lucrării, timp în care şi duhovnicul se roagă pentru tine.

III. Locul şi timpul în care are loc experienţa trebuie cunoscut de duhovnic, de un frate de credinţă, pentru a te supraveghea.

Mai sunt şi postul, rugăciunea şi celelalte, dar cu aceste trei condiţii orice doritor de

cucerire a înălţimilor spirituale poate înţelege că nu putem merge la întâmplare; lipsind o verigă cât de mică din acest angrenaj spiritual, nu poţi realiza edificiul ce ţi-ai propus a construi.

Făcusem mărturisiri înaintea duhovnicului, aveam şi dezlegare şi binecuvântare, dar nu i-am descoperit fratelui meu de credinţă (lui Delu) gândul pentru care mă retrăgeam acolo şi mai ales locul. Rămas la puterile încrederii în posibilităţile proprii de urcuş pe scara luminii spre cele Dumnezeieşti, sufletul mi s-a speriat de cutezanţă şi, fără vreo ispită sau tulburare, a simţit nevoia unui sprijin. Nefiind alt suflet alături l-a găsit în trup. Iar trupul fiind legat de realitatea materială prin simţuri, a evadat din veşnicia în care sufletul încerca să-l proiecteze. A evadat în materialitatea din care făcea parte. El trăia cu pecetea morţii şi, împotriva dorinţei sufletului, se întorcea în lumea stricăciunii târând cu sine şi sufletul.

Abia după moartea trupului sufletul rămâne independent. Până atunci existenţa trup-suflet e unică. E o condiţie a fiinţialităţii omului.

La coborâre m-am întâlnit cu Delu:

- Unde ai fost?

- Am încercat un lucru şi am greşit.

I-am povestit apoi aventura. A zâmbit şi a clătinat din cap.

- Asta nu este o simplă neatenţie, ci chiar o prea mare îndrăzneală.

Nu e suficient să avem râvnă pentru credinţă şi dorinţa apropierii de Dumnezeu, ci şi energie să ne supunem regulilor de ascultare stabilite de Sfinţii Părinţi ai Bisericii; acestea, cercetate, verificate şi respectate de ei înşişi cu multă prudenţă, sub invocarea permanentă a harului, i-au dus la stadii înalte de înduhovnicire. Sfântul Pavel, Apostolul, zice: *„Nu e de ajuns să ai râvnă, trebuie să ai şi pricepere"*. Şi priceperea în aceasta constă: în descoperirea gândurilor în faţa duhovnicului sau fratelui de credinţă, ca să nu te îndreptăţeşti singur în ceea ce faci şi mai apoi să te găsească cel rău în această stare şi să-ţi aducă moartea.

Când zicem monah, pustnic sau anahoret, să nu ne închipuim că ei nu mai au nici un fel de relaţii cu comunitatea din care s-au desprins. Cum ne-am putea închipui un pisc dacă n-ar fi sprijinit pe un masiv muntos puternic? Aşa şi stâlpii de lumină ai Bisericii, marii Sfinţi, sunt legaţi prin ascultare de comunitatea duhovnicească, în special de ierarhia harică, fără de care Trupul mistic al lui Hristos, Biserica, n-ar fi decât o masă de trupuri muritoare, ca oricare vieţuitoare pieritoare, fără posibilitatea transfigurării.

Nici o comunitate sectantă nu asimilează energiile Dumnezeieşti din Sfânta Împărtăşanie cu Trupul şi Sângele lui Hristos. De aceea ajung la a propovădui şi legifera sodomia, libertinajul, pruncuciderea şi incestul, ca şi cum aceste păcate ar fi virtuţile care condiţionează viaţa socială. Chiar relaţiile dintre state au ajuns să fie condiţionate de acceptarea legală a acestor păcate. La această stare de degradare spirituală a dus neascultarea, prin lipsa de corespondenţă harică cu Hristos, cu slujitorii Lui, învestiţi.

Focul din pădure

Noaptea focul se întinsese pe toate culmile Trascăului; favorizat de uscăciuni şi de adierea continuă a ajuns, furişându-se ca un şarpe şiret, până pe culmile masivului Roica.

Când ne pregăteam de odihnă am auzit o detunătură ca de armă peste râu. Imediat o ploaie de pietriş căzu în râu şi în aşternutul nostru pe malul apei. Apoi o vâlvătaie, ca un joc de artificii, a urcat spre vârful unui brad, reflectându-se şi în apa râului. Detunăturile şi jerbele de foc se înmulţeau, uimirea ne paraliza. Focul, mocnind printre frunziş şi crengi uscate, încingea roca, iar aceasta exploda. Când şerpii de foc întâlneau un grup mai mare de brazi, spectacolul era uluitor. Pădurea şi muntele se luminau ca un parc apocaliptic în care

„mărturisitorii” ardeau, dând în vileag „întunericul” necredincioşilor.

Începu să picure. Un balaur de nori negri, ce mărea mai mult imaginea apocaliptică, îşi slobozea fulgerele şi tunetele. Rămăsesem în genunchi, tăcuţi, privind neputincioşi puterea stihiilor în lupta lor. Dar Dumnezeu a voit să facă ceea ce oamenii nu reuşiseră. Spre dimineaţă ploaia a stins incendiul şi muntele s-a liniştit.

Mi-am adus aminte de momentul în care Moise i-a cerut lui Dumnezeu să-L vadă. Şi Dumnezeu a răspuns că nu ar putea omul să vadă pe Dumnezeu şi să mai trăiască. Dar Îl va vedea pe dinapoi, adică din lucrarea Sa va înţelege puterea şi Slava Lui. Nici în lumină, nici în vânt, nici în pământ, nici în apă nu este Dumnezeu, dar dezlănţuirea stihiilor vorbeşte despre Cel ce le-a creat şi le stăpâneşte punându-le legi şi soroace. „*Cerurile spun Slavă lui Dumnezeu şi facerea mâinilor Lui o vesteşte tăria*” (Psalm).

Moartea camaradului Hodoş

În vara lui 1946 a sosit un camarad, avocat din Lugoj, care fusese închis şi la Miercurea Ciuc (1938-1939). Ca şi alţi legionari, după un răgaz de câteva luni de libertate, 1940-41, intrase iar în temniţă. Avusese o logodnică cu care nu se căsătorise; legionarii abia avură timp să-şi îngroape morţii. Avocatul Hodoş era un om al studiului, dedicat profesiei, voinic, dar puţin obişnuit cu munca fizică. Fusese repartizat la munci interioare şi treburi gospodăreşti uşoare. Rămânând fără lemne pentru bucătărie şi încălzirea dormitoarelor, iar timpul fiind nefavorabil pentru a merge la pădure, am tăiat un salcâm bătrân, pe jumătate uscat. Pentru a nu se prăbuşi pe cuptorul de pâine, i s-a tăiat coroana şi trunchiul, care rămânea sprijinit într-o aşchie, şi s-a ancorat cu frânghii.

Tocmai scoteam pâinea. În timp ce Nicu Mazăre ajusta crengile coroanei, eu cu Mârza Veniamin, student la arhitectură, la Iaşi, rupeam coltuci de pâine aburindă, servind pe ceilalţi: Fierascu Ilie, Nichita Pavel, Vişan Nicolae, Stan Marin, Paul Vilescu şi alţii. Hodoş era cazat cu trei-patru băieţi în clădirea administratorului. Văzându-ne la lucru, a coborât să dea o mână de ajutor: deşi nu era îndemânatic, încerca să se facă folositor. Râvna i-a fost fatală. Înainte ca cineva să-l poată opri, a apucat frânghia:

- Hai, fraţilor, să-l dăm jos!

Coaja a plesnit şi salcâmul a pornit spre dânsul. În încercarea precipitată de a fugi, a alunecat pe pământul umed şi copacul s-a prăbuşit peste dânsul. Am sărit, amuţiţi de tragedie, să împingem copacul şi Nicu Mazăre l-a scos cu atenţie. Deşi copacul îi frânsese coloana vertebrală în două locuri, era perfect conştient. Durerile îl făceau să geamă, avea spasme faciale, iar picioarele îi erau inerte. Chemat imediat la telefon, doctorul Uţă l-a transportat la Cluj cu maşina închisorii. Dar după câteva ore a decedat.

Logodnica lui, după zece ani de aşteptare, a înţeles lucrarea Dumnezeiască şi s-a călugărit, dăruindu-şi curăţia sufletească şi trupească Mirelui Hristos, jertfă pe altarul unei iubiri neîntinate.

Părintele Victor Oţoiu

Preot cu figură de ascet transfigurat, desprins dintr-o veche icoană bizantină, radia din toată fiinţa sa bunătate şi dragoste căreia nu puteai să îi rezişti; fără să vrei te apropiai de el vrăjit. Vorba hotărâtă, cu regionalisme ardeleneşti, te făcea să-ţi dai seama că te afli în faţa unui neînduplecat luptător pentru adevăr şi dreptate. Sătenii îl respectau şi-l iubeau, căci totdeauna dădea sfaturile cele mai bune şi-i ajuta material, ştiindu-le păsurile şi durerile. Şi ştiau şi enoriaşii că părintele are un ochi al lui Dumnezeu care-i arată orice păcat din comunitate.

În fața Bisericii era un cireş mare şi frumos. După ce se împodobea ca o mireasă în fiecare primăvară, se încărca cu fermecatele daruri râvnite de copii. Părintele îi rânduia să se urce în cireş şi să umple coşurile pentru părinți şi pentru frățiorii mai mici.

Într-o primăvară, părintele a văzut o ramură ruptă şi târâtă pe poteca ce cobora spre cimitir. Fusese ruptă în zori, frunzele încă nu se veştejiseră. A doua zi a găsit o altă creangă ruptă. Şi-a propus să stea la pândă în timpul nopții pentru a descoperi făptaşul. A aşteptat pe pridvorul bisericii, ascuns după stâlp. Obosise după miezul nopții; era să plece socotind că se apropie zorile, când auzi foşnet de paşi. Îşi încordă atenția pentru a recunoaşte făptaşul. Un om cu glugă, cu o traistă şi cu un băț cu cârlig apucă o creangă plină de cireşe, o rupse şi începu să adune cireşele. Părintele se apropie încet pe la spate, îi suci mâna dreaptă cu putere, obligându-l să se aştearnă cu fața la pământ. Omul începu să strige ca din gură de şarpe:

- Tulaaai!... Tulaaai!...

Părintele se urcă cu genunchii pe spinarea lui. Când simți că omul se înmuie de durere îi zise:

- No, spune-mi drept, te doare ori ba, de strigi aşa?

- Iartă-mă, Părinte, iartă-mă, că nu mai fac!

- D-apoi, eu nu asta am cerut să-mi spui; numai să-mi spui dacă te doare.

- D-apoi, cum să nu mă doară, vai de păcatele mele.

- No, vezi, amu te-oi întreba: Ce crezi, tu, pe cireşul aista l-o durut când i-ai rupt tu crengile şi i-ai sfâşiat coaja? Dacă ți-aş rupe eu mâna şi ți-aş jupui pielea, ce-ai zice? Aşa-i că n-ai zice nimic, că nici cireşul n-a putut să se vaite. Dar tu te vaiți. Frumos îți şade! Toată lumea a văzut cireşul rupt. Dacă te-ai vedea rupt şi jupuit în fața satului?

După mustrare, părintele a slobozit din strânsoare, iar omul s-a ridicat; era chiar paznicul de țarine.

- Or mai avea oamenii încredere în tine să te pună paznic la holde?

Părintele n-a spus nimănui. Dar a spus-o paznicul prietenilor lui şi aşa a aflat tot satul. Şi toți ştiau că dacă faci o prostie şi nu te vede Dumnezeu te vede popa Victor Oțoiu.

Povesteau oamenii că în toamna lui 1944, când trupele sovietice urmăreau pe nemți spre Cluj şi Turda, 10-12 ruşi au tăbărât peste gospodăria morarului, cumnat al părintelui Oțoiu. 5-6 încercau să spargă uşa din pod unde se baricadaseră soția şi fiica morarului. Pe morar îl prinseră ceilalți şi-i luaseră cheile de la cramă. Băiatul morarului, elev de 13-14 anişori, fugise speriat de-a lungul iazului. Ajungând la Părintele cu sufletul la gură, i-a zis:

- Dom' părinte, or venit ruşii şi...

Obosit şi emoționat a căzut jos leşinat. Preoteasa îl mână:

- Lasă copilul în seama mea şi fugi acolo repede!

Părintele s-a socotit: „*Ce pot face singur? Nu ştiu câți ruşi sunt!*” Repezindu-se peste drum la cumnatul său Petrică, un haiduc de om, îi spuse întâmplarea în două vorbe. Nea Petrică dădu un chiot haiducesc ca în pădure şi de pe ulițe se strânseră douăzeci de bărbați tineri şi feciori, gata de luptă. Părintele, în fruntea cetei de viteji se îndreptă spre moară. Apoi s-au împărțit, unii au mers spre podul morii, unde se auzeau lovituri în uşă, iar ceilalți spre cramă, unde se auzeau cântece şi joc pe lângă butoaie.

Ruşii n-au avut timp să-şi dea seama când au fost dezarmați şi legați fedeleş. Părintele porunci să vină o căruță şi, încărcându-i ca pe saci, i-a dus la Comandamentul sovietic din Teiuş. Ruşii se rugau să le dea drumul că altfel vor fi împuşcați.

- Dacă aveam noi aşa popi în Rusia, nu mai făcea tătucul comunism!

Nu ştiau sărmanii că tătucul Stalin era o unealtă în mâinile altei puteri oculte care lovea pe

toate fronturile văzute şi nevăzute pentru îngenuncherea lumii creştine.

La Teiuş, părintele a explicat la Comandamentul sovietic ce s-a întâmplat şi a rugat să nu fie executaţi jefuitorii. Comandantul s-a bucurat de prinderea dezertorilor, a mulţumit Părintelui, dar l-a prevenit:

- Dacă ar fi fost altul în locul meu te-ar fi executat pe dumneata imediat.

Construirea casei parohiale din Mesentea

Părintele locuia cu familia în două cămăruţe amenajate de dânsul în fostele magazii de lemne ale şcolii cătunului. Doamna preoteasă era şi învăţătoarea celor patru clase primare, fiecare cu câte 5-6 copii.

Ne-am gândit că meritau să locuiască într-o casă omenească. Enoriaşii, cele 60-70 familii, au contribuit cu materialele, iar noi cu munca. Până în toamnă am construit o vilă.

Soţia părintelui nu ştia cum să mulţumească lui Dumnezeu că a scăpat de gândaci şi broaşte şi pe noi să ne trateze mai atent. Presbitera Maria Oţoiu nu s-a putut bucura mult timp de frumosul cămin deoarece părintele Victor, ca şi fiul lor, preoţit şi el, aveau să fie arestaţi după 1950 şi amândoi să slujească în Biserica triumfătoare. Dânsa a rămas să-şi mângâie bătrâneţea lângă fiica lor.

Moş Vătăşelu, dulgher şi tâmplar de mobilă, care concepuse planul clădirii şi condusese echipele care lucrau în schimburi, era pomenit de părintele cu mare glas la ieşirea cu Sfintele Daruri. Era moş pentru că, după domnul Trifan şi Pandia Iancu era cel mai vârstnic din colonie la cei 50 de ani.

Dânsul a primit de la soţia sa, din Constanţa, un plic; lângă scrisoare, trei petale de trandafir, simbolul iubirii.

- Moşule, am îndrăznit să-l întreb, cum ai făcut că tuşica te iubeşte şi acum ca o adolescentă?

- Ehee, taică!… E taină mare dragostea. Dacă nu-I în suflet, nu ţine!

Atât a zis moş Vătăşelu în simplitatea vorbirii lui, sintetizând elogiul adus iubirii din gura Apostolului.

*

* *

În cimitirul care înconjura Bisericuţa, în partea dreaptă a altarului, se afla un mormânt. Pe crucea masivă de piatră de cremene scrie doar atât: „*Aici doarme leul din Mesentea*". Părintele Oţoiu ne povestea cu amănunte luptele duse de acest preot în timpul răscoalei lui Iancu, cum a fost ucis ca un martir de armatele imperiale.

Câte stigmate ai lăsat, Mântuitorule, în trupul neamului acestuia, că sângerăm în toate colţurile de ţară, pe munţi, pe dealuri, prin păduri, prin lunci, pe văi, pe ape, prin râpi şi prin gropi neştiute?

O, neam al meu românesc! Cu mădularele tale de lumină prinde-te de toartele cerului, smulge-te din pământ şi scutură pe toţi vrăjmaşii tăi, văzuţi sau nevăzuţi. Înviază odată!

Lucrări de ameliorare

În iarna 1946/47 am realizat două drenaje pentru scurgerea apelor care bălteau. Unul în latura cătunului Bucerdea, altul în câmpul dintre comunele Bucerdea şi Ighiu. Băltirea provoca pagube viilor şi culturilor din acea regiune. Iniţiativa a avut-o părintele Oţoiu.

La adâncimea de 2-2,5 metri, străpungând stratul de argilă, s-a turnat în şanuri late de 1-1,5 metri piatra ciclopică şi balastul cărate de săteni ziua şi noaptea cu carele. Drenarea apelor s-a realizat pe mai bine de un kilometru, spre o vâlcea care aduna şi alte izvoare. În

urma lucrărilor s-au obținut terenuri de mare productivitate.

Oamenii din satele învecinate cereau mână de lucru pentru vii, pădure, coasă; toți ne iubeau şi ne răsplăteau cu atenții deosebite.

Cu corul religios la Stremț

În câteva Duminici ne-am deplasat cu corul la slujbele religioase prin satele din jur, pentru bucuria enoriaşilor şi ca răspuns la acțiunile sectanților, care desfăşurau o susținută activitate de propagandă eretică.

În ziua Sfântului Ioan Botezătorul, la 7 Ianuarie 1947, am făcut o surpriză celor din Stremț. Ninsese bogat şi drumul cel mai scurt pe poteca dintre sate era acoperit complet. Deşi văile sau povârnişurile uşoare puteau deveni capcane periculoase, ne-am hotărât să mergem.

Am pornit noaptea pe un ger năprasnic; luna era în scădere iar umbrele noastre pe zăpadă păreau fantasme din alte lumi. Am ajuns după două ore, înotând prin omăt. Ştiam că paracliserul sau cantorul vor fi mai devreme la biserică ca să aprindă focul în sobă. În taină, am urcat în cafas şi abia după ce urma să înceapă Sfânta Liturghie îl va înştiința pe părintele Ion Puşcaşu.

Eram doar şapte corişti: Mârza Veniamin era dirijor, Marin Naidim şi Popovici Gheorghe, tenori I; Valeriu Gafencu şi Paul Cojocaru, tenori II, dirijorul cu mine, baritoni, Popa Octavian bas profund, capabil să reziste singur şi să asigure „pedale" perfecte. Răspunsurile liturgice erau după armonizarea părintelui Givulescu (bănățean), melodie armonizată pentru cor bărbătesc, la care acest mare îndrăgostit al Unirii tuturor provinciilor româneşti, drept mulțumire lui Dumnezeu, lucrase mai bine de zece ani. Toate sunt pline de simțire sfântă şi măreție melodică.

Părintele Ion Puşcaşu a rostit începutul Sfintei Liturghii: „*Binecuvântată este Împărăția Tatălui, şi a Fiului, şi a Sfântului Duh...*" şi noi am intonat „*Amin*", lung, plin de înfiorare sfântă, amplificat de rezonanța neaşteptată a Sfântului Lăcaş; ni se părea că s-au alăturat coruri îngereşti preamărind pe Dumnezeu.

Credincioşii, care umpluseră până la refuz Biserica, au întors capetele uimiți şi au înțeles de ce paracliserul nu dăduse voie fetelor să urce. Atunci s-au deschis uşile cafasului. Cei ce pătrundeau rămâneau uimiți, credeau că 30-40 de corişti eram în cafas, nu şapte. Părintele trimisese un enoriaş să spună maicii preotese să nu mai vină la Biserică, ci să pregătească masa şi bucate pentru cel puțin 30-40 persoane.

Paul Cojocaru a citit *Apostolul* în mijlocul Bisericii, închinându-se mai întâi la Icoana Sfântului Botez al Domnului de pe tetrapod; enoriaşii credeau că e vreo rudenie venită la cineva în sat. Registrul vocal era excepțional de întins, punctând prin modulațiile vocii înțelesurile sfinte, şi simțeam cum toată suflarea pluteşte pe apele nevăzute ale Duhului Dumnezeiesc. În cucernicia lor, femei şi fete îi sărutau hainele.

La încheierea slujbei părintele abia a putut spune un „*La mulți ani!*" celor ce-şi sărbătoreau numele. Obştea satului ne aştepta afară, fiecare încercând să ne ia acasă, să le facem cinstea de a le fi oaspeți. Părintele i-a liniştit anunțându-i că suntem oaspeții dânsului şi că, după cum i se adusese răspuns de acasă, maica presbiteră încă aleargă prin vecini după scaune.

După ce ne-am aşezat, dânsa aştepta să sosească şi ceilalți. Părintele a invitat, pentru completarea locurilor, rudele, prietenii şi mai mulți săteni. După masă i-am desfătat cu diferite cântări, ieşind în curte unde se strânsese mulțime de oameni: *O, ce veste minunată, În Iordan botezându-te, Tu, Doamne,* (armonizat pentru cor bărbătesc)*, La poartă la Ştefan Vodă* şi alte câteva colinzi pe care le pregătisem cu ocazia Crăciunului. Cu greu, târziu în noapte, ne-am despărțit de ei, făcând drumul la întoarcere prin Teiuş, temându-ne să nu rămânem

înzăpeziți pe câmp.

După câteva zile au sosit două sănii pline cu săteni din Stremț, încărcate cu multe daruri, recunoştința sufletelor lor.

Altă întâlnire de bucurie

La sfârşitul lui Noiembrie, Paul Vilescu şi Stan Marin, care se ocupau cu angajarea muncilor în satele din jur, ne-au anunțat că vom tăia de toamnă zece iugăre de vie ale unui proprietar ungur. Terenul se afla între comunele Bucerdea şi Ighiu. Ca să nu întârziem prea mult cu lucrarea şi să nu ne creeze frigul probleme, am tăbărât cu toții; în trei-patru zile, am terminat.

De pe dealuri sătenii care îngropau viile sau scoteau aracii vechi au venit şi pe la noi. Domnul Trifan, care era din Lancrăm, - sat care se alfa în apropiere, - a fost recunoscut şi au dat de ştire prin sat că dânsul e pe deal cu toți *robii* de la castelul din Albini. În limbajul local ardelean, termenul era echivalent cu cel de deținut. Puhoi de lume, bărbați în vârstă, femei cu copii de mână, a năvălit în vie, îmbrățişându-l. Plângeau şi ne mângâiau ca pe copiii lor, copiii ne priveau cu ochi mari, nedumeriți. Ce aveau prin traiste ne-au lăsat nouă. Iar a doua zi ne-am trezit cu multe daruri, prinos al dragostei lor.

Joagărul de pe Galda

În vara lui 1947 era rândul nostru să ne minunăm de geniul tehnic al țăranului român. Patru bărbați, între care Trif Milinton (Melinte, dar lucrase în America si îşi americanizase numele), într-o curmătură dincolo de Cheile Gălzii au abătut apele râului, creând un canal în care apele căpătau o viteză de curgere foarte mare. Cu câteva scule de dulgherie au confecționat o roată de moară pe apă şi au construit un eşafodaj şi toate piesele componente ale unui joagăr de tăiat buşteni şi făcut dulapi de scânduri. Construcția nu folosea nici un cui de fier. Ca unități de măsură pentru angrenajele dințate şi balamalele de sincronizare au folosit falanga degetului mare, palma şi cotul, fixate într-o măsură. Fără metru, şubler, ceas sau alt etalon utilizat de arhitecții, inginerii sau tehnicienii moderni. Doar cele patru pânze de joagăr aşezate vertical şi sistemul de reglare a spațiului dintre ele erau metalice.

L-am rugat pe domnul învățător Ionaş, directorul şcolii din Galda de Jos, să fotografieze utilajul şi să-l descrie, ca să rămână pildă pentru generațiile viitoare. Nu ştiu dacă a mai putut-o face, şi dânsul a avut de înfruntat furia fiarei apocaliptice. Utilajul a funcționat perfect toată vara; târziu în toamnă l-au demontat, începând de la locul unde sfârşiseră asamblarea pieselor.

- De unde ştiți sau cine v-a învățat să-l faceți?

- D-apoi, domnişorule, mi-a răspuns Trif Milinton zâmbind, nu-i mare treaba aiasta..., că dacă ai văzut undeva, lucrul chiar te învață să-l faci.

N-am mai putut zice nimic, dar am înscris în sufletul meu o învățătură: că Dumnezeu i-a dat omului mintea ca s-o folosească pentru binele lui şi al aproapelui. Deşi unii folosesc capul numai *„ca să aibă cuier pentru pălărie"*, cum zic ardelenii.

Amu... nu-i vremea dumneavoastră

În peregrinările prin satele Apusenilor şedeam de vorbă cu oamenii despre vremurile ce vor veni după ocupația sovietică. Unii intuiau marea nenorocire spirituală şi materială, alții încercau să se amăgească cu gândul că ne vor salva americanii.

Ionescu Gheorghe, agronom, bun camarad, harnic şi plin de modestie, ne povestea o discuție din 1937, din Apuseni, cu ocazia propagandei electorale. *„Ajunsesem într-un sat*

aproape de Zlatna. Eram 10-12 legionari, toți tineri. Mărşăluind cu cântec, ne-am oprit la şcoală. Acolo se adunase popor mult; le-am vorbit oamenilor despre credința şi intențiile noastre. Am răspuns întrebărilor puse şi am plecat în formație, cu cântec. Pe când ieşeam din sat după noi se ținea un bătrânel care ne-a făcut semn să oprim.

- Ce s-a întâmplat, bade?, l-am întrebat văzându-l cum gâfâie.

- D-apoi, că nu s-a întâmplat nimic, domnişorilor, da-i musai să vă zic şi eu o voroavă...

- Zi, baciule, voroava! Ce vrei să ne spui?

- No, place-mi tare fain de dumneavoastră. Că tineri sunteți, frumoşi sunteți, fain cântați, fain ați vorovit, gânduri bune aveți, da' ..., numai că ..., nu-i vremea dumneavoastră amu... Că amu-i vremea hoților şi a şmecherilor! No, aşa să ştiți!

Noi am zâmbit şi l-am îmbrățişat:

- Va veni şi vremea noastră, bade!

- Hm, a făcut bătrânul, io ştiu? Să dea Dumnezeu! Numai că o să aveți necazuri până atunci!"

Bătrânul a proorocit bine. Necazurile s-au ținut lanț iar „cornul biruinței" abia dus la gură, a sunat foarte puțin, ca în *Mistrețul cu colți de argint*, idealul cerând jertfa deplină a Prințului şi, pe rând, a slujitorilor lui.

Istoria-legendă a familiei Kemeny

Bătrânii satului ne-au povestit şi istoria familiei Kemeny şi a castelului în care eram cazați. După ce Matei Corvin fu înfrânt de turci în prima parte a bătăliei de la Sântimbru, la anul 1441, abia scăpând cu viață, s-a refugiat în munți însoțit de o mică gardă; strecurându-se prin păduri, ajunse noaptea târziu la Întregalde. L-a adăpostit moş Chimin, un bătrân cultivator de chimen, poreclit astfel de localnici. Matei Corvin, el însuşi purtând numele străbunicului său, vânător de corbi, destăinui necazul înfrângerii: armata era răvăşită, el însuşi rănit şi obosit, iar turcii înaintau spre Buda-Pesta.

- Măria ta, îl sfătui moş Chimin, stai şi te hodină o zi-două, baba mea o să-ți lecuiască rana, că ştie ea nişte buruiene de leac. Şi-amu dă-mi hainele şi semnele Măriei tale, precum şi vreo doi feciori din Garda Măriei tale, iar Măria ta rămâi în locul meu, în sumanul şi cioarecii ăştia. Că nimeni nu te-o şti. Şi io oi strânge pe toți feciorii şi bărbații din plaiuri, din munți şi de la sălaşe şi-i lua Măria ta pe turci pe negândite, că-s beți de bucurie amu, şi-i vei înfrânge cu ajutorul lui Dumnezeu.

Domnul s-a învoit şi în a doua sau a treia noapte moş Chimin cu toată gloata şi feciorii lui, adunând oastea risipită, fiind conduşi în bătălie de Matei Corvin au biruit şi i-au alungat dincolo de munți pe turci, care nu s-au oprit decât dincolo de Dunăre.

Matei Corvin l-a înnobilat pe bătrân şi i-a dat ca feudă ținutul de pe toată valea Gălzii, iar pe cei doi fii ai bătrânului i-a luat la Buda-Pesta unde s-au maghiarizat; au devenit Kemeny, iar urmaşii lor au construit pe acel domeniu castelul Kemeny, uitându-şi obârşia românească. Castelul, atacat şi ars în parte de unul din fiii lui Horia, fiind unul din centrele de rezistență maghiară, refăcut încă de două ori, este aşezat pe un bot de deal şi este vizibil din şoseaua Alba-Iulia - Teiuş. La botul dealului, în 1947 încă se mai înălța un castan uriaş, sub care localnicii spuneau că însuşi Horia, venit în ajutorul fiului său, a luat masa.

În legătură cu acest castel circulau în regiune mulțime de poveşti şi legende. Se spune că judecata lui Horia, Cloşca şi Crişan s-a făcut de către unguri în acest castel, iar la Alba Iulia a fost numai scena. Sala mare de pe aripa dinspre sat, spuneau bătrânii, era sala de consiliu şi judecare a proceselor intentate românilor. Cei condamnați erau duşi după pronunțarea sentinței la închisoarea în care trebuiau să-şi execute pedeapsa, de obicei Aiud sau Gherla. Cei care trebuiau să piară erau duşi pentru necesități organice la un closet interior, unde,

păşind pe o trapă, cădeau în hazna şi mureau acolo.

Cât am locuit în colonie, aripa respectivă devenise insalubră din cauza igrasiei şi a zidurilor măcinate; primăria a obţinut dreptul să demoleze iar cărămida să fie întrebuinţată la o lucrare comunală. Am lucrat bună parte din timp la demolare, contra plată. Pe măsură ce ne apropiam de capătul dinspre garaj, moş Grigore, care fusese mulţi ani vinţeler (administrator al viei) ne vizita tot mai des, observând stadiul lucrării. La un moment dat am ajuns în faţa unor ziduri care închideau o cameră fără uşă sau fereastră. Uşa fusese zidită în grabă cu cărămizi de alte dimensiuni şi alt mortar, rămânând izolată în interiorul clădirii.

- No, aicia-i baiul, a zis baciul Grigore.

- Ce-i aici, baciule?

- Apoi, aici îi camera de care vorbeşte lumea. Dumneavoastră spargeţi zidul în dreptul uşii zidite, dar să nu intraţi. Când groful a vândut castelul, a dat porunca să se zidească uşa ceea!

Într-o cameră mică era montată sus, aparent, o fereastră. Camera avea un scaun WC iar în faţa lui, în duşumea, se observa tăietura unei trape. Am baricadat intrarea, am pus o placă de avertizare, apoi am zidit intrarea şi am oprit demolarea. Am anunţat primăria, dar lucrurile au rămas moarte.

Bătrânul ne-a arătat şi altă intrare, în subsolul aripei, betonată. Pe acolo se intra într-un coridor subteran până la cealaltă aripă a castelului; tunelul continua prin malul dinspre vest-nord-vest 4 kilometri, ieşind în altarul Bisericii părăsite de pe culmea de deasupra Gălzii de Sus. Am chemat pentru investigaţii Muzeul de istorie de la Alba Iulia sau Sibiu. După puţin timp a venit o echipă de trei cercetători. Nu erau istorici sau arheologi, ci activişti de partid, ignoranţi şi în materie de istorie şi de construcţii medievale. Cu dispoziţie de la penitenciar ne-au pus să spargem intrarea în subteran. Umblau după comori ascunse. Invocând executarea lucrărilor de sezon la vie, am întrerupt munca. Ei au plecat şi n-au mai revenit.

*

* *

În apropiere, deasupra comunei Craiva, se înălţa o stâncă împădurită până aproape de vârf, numită Piatra Craivii. În vârful Pietrei se vedeau încă ruinele unui castel, reşedinţă de garnizoană a unui conte. De aici făcea incursiuni armate prin satele româneşti din Valea Gălzii, cu terenuri productive şi podgorii bogate; îi teroriza pe români, incendiindu-le gospodăriile, făcându-i să fugă în locuri muntoase sărace, pentru a le lua terenurile. Astfel de acţiuni erau frecvente înainte de Unire, în toată Transilvania. „Cele trei naţiuni" au până astăzi cele mai bune terenuri, iar românii sunt refugiaţi pe culmile şi coclaurile munţilor.

După 1920 românii din Craiva i-au atras pe cuceritori într-o cursă. S-au prefăcut că ies cu toţii la lucrul câmpului, lăsând satul fără apărare, dar erau în pădurile din apropierea Cetăţii. Când cuceritorii au pornit la atac, românii au atacat şi cucerit castelul, l-au incendiat şi, închizând calea de întoarcere a atacatorilor, i-au decimat. Apoi au dărâmat castelul. Astfel au scăpat de asupritori.

Familia Albini

După Marea Unire din 1920, un notar din Zlatna, pe nume Albină, zis mai apoi Albini, împreună cu alţi doi prieteni a cumpărat o mică mină de aur, despre care se spunea că nu mai este productivă. Mirosind pe la foştii mineri că există filoane bogate, mai greu accesibile, a plătit diferenţa de preţ celorlalţi parteneri şi a rămas singur stăpân.

A extras aur suficient, a devenit bogat şi a cumpărat prin 1925 de la grofii maghiari castelul de la Galda, cu domeniul rămas împrejurul lui după împroprietărirea ţăranilor: 30-40 iugăre de vie pe care o lucram noi, o livadă de 10 iugăre, câteva zeci de iugăre de pământ

arabil şi o moară, aşezată pe râul Galda, care funcţiona mânată de o turbină hidraulică. Fiul său cel mare s-a specializat în tehnica extractivă minieră, conducând mina de aur, cel de la Galda era avocat şi şedea mai mult la Cluj, iar o fiică a primit ca zestre o altă proprietate şi o sumă mare de bani.

Notarul murind, bătrâna succesoare s-a îmbolnăvit şi ea. Fiii şi fiica veneau pe furiş, încercând să o determine ca partea ei de avere, mina, să fie trecută pe numele fiecăruia. Bătrâna a amânat perfectarea actului testamentar. Aflaţi la capul muribundei, cei trei copii se certau, fiecare pretinzând în favoarea lui dreptul la succesiune pentru avere. Bătrâna a intrat în comă şi în câteva ore a expiat. În timpul certei dezlănţuite la capul moartei, s-a anunţat la radio naţionalizarea întreprinderilor, aşa că descendenţii au fost împăcaţi, fără însă a-şi potoli ura unul faţă de altul, acuzându-se fiecare că a fost păgubit de celălalt. Scena semăna cu *Hohote în iad*, dar n-au avut puterea să-şi depăşească patima lăcomiei.

Cel care se ocupase de mină a fost şi arestat, condamnat şi dus la Aiud. Sâmbăta îi duceam şi lui pachetul cu daruri, iar el ne ruga să-i cerem fratelui său mai multe alimente. Dar fratele său nu recunoştea că are un frate condamnat în Aiud, acuzându-ne că vrem să-l şantajăm. Peste un an avocatul avea să fie arestat şi să îşi întâlnească în temniţă fratele. Dumnezeu îi punea alături ca să-şi vadă fiecare goliciunea sufletească. De multe ori gândeam că Dumnezeu oferea prilej celor bogaţi, lacomi de avere şi zgârciţi, să-şi ispăşească păcatele. Să cunoască şi ei ce este foamea, lipsa, mizeria, dispreţul şi umilinţa. Versetul psalmului: „*Bogaţii au sărăcit şi au flămânzit*” se împlinea sub ochii noştri.

Înainte de arestare avocatul venea mai des pe la moşie şi de multe ori ne întreba cum este închisoarea. Eram de serviciu, ca bucătar, împreună cu nea Fane Vlădoianu. Ne pregăteam să ducem mâncarea în sala de mese. Albini, uitându-se lung la noi, a oftat:

- Ce bine-i de dumneavoastră că sunteţi închişi!

Eu şi nea Fane ne-am privit miraţi, iar nea Fane, care nu lăsa să-i scape cineva din mână nescărpinat, l-a întrebat:

- De dumneavoastră e rău că sunteţi liber?

- Nu, a răspuns avocăţeşte. De noi e rău că aşteptăm să fim închişi!

- Atunci de ce nu-i trimiteţi fratelui dumneavoastră ceva, i-a zis nea Fane cu oarecare dispreţ şi ironic.

- Păi ce, el mi-a dat mie ceva?, a răspuns cu răutate Albini.

Răutatea sufletească a păcătosului nu stă numai în faptul că săvârşeşte păcatul, dar mai ales că îl acceptă, complăcându-se în el. Nu se îndură să iasă din păcat, făcând altuia un bine. Această tragedie morală înseamnă împietrirea inimii. Greu este pentru un păcătos ajuns la acest stadiu să-şi mai vină în fire. Adică să intre în condiţia în care firea însăşi e raţională. Omul care nu poate compătimi cu cel în suferinţă a coborât sub condiţia de om. El este legat, ca animalul, de satisfacerea instinctelor şi poftelor. De aceea îi trebuie multe şi niciodată nu i se pare că are de ajuns: „*Cât de anevoie vor intra bogaţii în Împărăţia Cerurilor! Mai degrabă va trece o cămilă prin urechile acului, decât un bogat în Împărăţia Cerurilor*”.

Roata uriaşă pentru udat grădina de la Aiud şi roata pitică pentru udat grădina notarului Hulea

În primăvara anului 1946 unul din camarazii noştri, un excelent tehnician, a proiectat şi a realizat o roată uriaşă, cu diametrul de 12 m, pentru grădina de zarzavat a penitenciarului Aiud. Roata a fost instalată pe apa Aiudelului, un pârâiaş căruia i-a amenajat în albie o uşoară cădere, debitul de apă fiind suficient să pună uriaşa roată în mişcare. Roata se vede şi din tren, la ieşirea din Aiud spre Războieni.

În primăvara lui 1947 notarul pensionar Hulea dorea şi el o roată pentru a-şi uda zarzavaturile din grădina lui. Nicu Mazăre a folosit la construire două roți de cabrioletă. Păstrând proporțiile cu cea de la Aiud, roata a fost instalată pe un canal deviat din apa Gălzii prin curtea notarului. Familia a fost entuziasmată când roata a fost pusă în funcțiune.

Notarul avea un fiu şi un ginere, prizonieri în URSS; îşi alina durerea sufletească împărtăşindu-ne gândurile şi speranțele lui. Tot satul îl stima şi îl iubea pentru că înainte de 1916 se făcuse folositor neamului, ocrotind pe români. Fusese amenințat de unguri, iar în câteva rânduri a fost anchetat cu intenția de a fi condamnat. Războiul din 1916-18 şi întregirea l-a salvat. De la dânsul am aflat în linii mari cum a fost cu problema „optanților".

Problema optanților unguri

Primul război mondial s-a terminat în 1918 cu cele două tratate de la Versailles şi Trianon. S-a înființat Liga Națiunilor cu sediul la Geneva. Imediat după război, în România s-a votat legea împroprietăririi cu pământ şi a luat ființă instituția IOVR (invalizi, orfani şi văduve de război). Au fost împroprietăriți cei care au luptat în război şi orfanii, copii minori. Văduvele nu au fost împroprietărite, au beneficiat doar de acordarea de pensii, ca şi copiii lor.

Împroprietărirea a fost efectuată în toată țara fără deosebire de etnie şi confesiune religioasă. Populația de origine maghiară, germană, sârbă, secuiască etc. a fost împroprietărită la rând cu cea românească. În vechiul regat împroprietărirea s-a făcut din moşiile boiereşti, foştilor proprietari boieri lăsându-li-se până la 100 ha şi conacele boiereşti; în Transilvania, din latifundiile grofilor unguri, pentru că aici nu existau pământuri boiereşti româneşti. Grofii unguri au reclamat la Liga Națiunilor, unde a avut loc un mare proces şi s-a ajuns la un compromis. În 1925 România a plătit magnaților unguri o jumătate de miliard în bancnote prin Liga Națiunilor, care a împărțit banii. O parte din magnați n-au acceptat compromisul, mai ales că statul maghiar voia să se folosească de ei ca unelte de intrigă şi conflict în România. Cei mai sinceri şi mai cinstiți sufleteşte şi-au dat seama: „*Faceți voi instigație în România. Câtă vreme trăiesc în România noi trebuie să fim loiali acestui stat*". Astfel, au optat pentru repatriere în Ungaria, neacceptând să facă jocul statului maghiar. Au vândut românilor domeniul rămas, apoi au plecat în Ungaria.

În legătură cu averea statului ungar în Ardeal este azi o situație specială. Din averile statului se acordau bisericilor catolice, unite, protestante suprafețe în folosință, nu în proprietate. Această problemă a devenit problema de dispută dintre statul român, moştenitor legal al acestor suprafețe, şi confesiunile religioase care-şi revendică suprafețele ca proprietăți, nu doar ca bunuri în folosință.

Cu lemne în pădure

În luna Decembrie 1947 a fost ger grozav şi multă zăpadă. Lemnele pentru încălzit erau pe sfârşite. Până să aducem o cantitate mai mare, noi, cei mai tineri, am hotărât să mergem la pădure. Nicu Mazăre confecționase o sanie de lemn de salcâm cu care transportam diferite lucruri. Participam mai mult pentru plăcerea drumului şi a pădurii împodobite de promoroacă scânteietoare. Am făcut două sau trei călătorii cu săniuța, capabilă să suporte un metru cub de lemne de fag; o târam la deal şi ne purta la vale. Cu Valeriu Gafencu, Ion Ianolide, Marin Naidim, Nicu Mazăre, Delu Bălan, Iordache Ion făceam aceste escapade.

Punctul de exploatare cel mai accesibil era pe păraiele Cuțului şi Mărului, afluenții Gălzii, dincolo de Chei, la 15-20 kilometri de colonie. Plecam după miezul nopții şi reveneam când se înnopta. Ne aflam la 700 de metri altitudine şi ne odihneam la o gustare. Apoi am tăiat un carpen bătrân; exemplarele frumoase sunt oprite de la tăiere de seminceri. Tăindu-l şi

fasonându-l, l-am încărcat; spre amiază eram gata de plecare. Cu două lanțuri bune făcusem presucea în față şi în spate, asigurând stabilitatea lemnelor. Nicu Mazăre, cel mai destoinic dintre noi, şedea în față cu o patină în picior, jucând rolul cârmaciului. Iordache Ion, Delu Bălan şi eu, pe laterale şi în spate, eram frânari, ținând întins frânghiile cu care legasem sania. Fiind pe pantă de gheață sania prindea viteze mari şi, pentru a nu-l strivi pe Nicu, smuceam sania blocând-o de-a curmezişul pârâului sau proptind-o în câte o cotitură. Ieşisem de pe pârâu în drumul pădurii şi treceam prin Poiana Gălzii unde cele trei-patru case ale pădurarilor sunt singurele locuințe. În dreapta se înălța o detunată golaşă şi pitică, Bulzul Gălzii. Din cauza buşiturilor unul din lăstarii de fag cu care făcusem presuceaua lanțului s-a rupt. Numai pe celălalt mal al Gălzii se mai vedeau câteva pâlcuri de fagi. Dar câteva ochiuri de apă se zăreau ici şi colo. Din gardul făcut din pari înfipți în pământ şi împletiți cu curpeni, al ogrăzii casei pădurarilor, am smuls un par potrivit. Soția pădurarului tocmai ieşea din casă şi a strigat la mine.

- Măi omule, de ce strici gardul? Nu sunt lemne destule în pădure?

Grăbit să nu ne prindă noaptea pe drum, în loc să explic femeii ce m-a împins la acest fapt şi să-mi cer iertare, i-am răspuns cam cu năduf.

- Nu vezi dumneata că mi s-a rupt lemnul de la presucea? Unde vrei să mă mai duc acum?

Femeia şi-a văzut de treabă spre grajdul vitelor, iar noi, după ce am fixat lemnele, am pornit grăbiți târând sania după noi.

Pe drum simțeam o nelinişte în cuget pentru ceea ce făcusem. Nu atât pentru că luasem lemnul, cât pentru felul în care-i vorbisem femeii. De ce mă mâniasem? De ce nu i-am vorbit frumos cerându-mi iertare pentru îndrăzneală. Eu eram vinovatul, tot eu cel obraznic. Tulburarea aceasta m-a oprit să mă împărtăşesc la Crăciun.

Înainte de Anul Nou 1948, aducându-se lemne cu carele în colonie, am luat patru lemne din stiva noastră şi într-o noapte, fără să ştie nimeni, am plecat cu ele pe sanie, să înapoiez femeii împătrit, ca Zaheu.

În zori, când intram în Galda de Sus, mi-a tăiat calea, ieşind de pe o uliță, un gospodar care, cu sania plină de saci, trasă de doi bouleni, se ducea la moară. Mai toți oamenii din regiune ne cunoşteau pe cei de la castel. Privind mirat la mine şi la lemne zise:

- No, domnişorule, d-apoi ai plecat cu lemne la pădure?

- Chiar aşa, bade, i-am răspuns şi eu zâmbind.

- Leagă săniuța de a mea şi sui lângă mine să mai vorovim până ți-o fi voia.

La un moment dat zise:

- No, c-am trecut de baci Toader, cioplitorul de spițe şi obezi.

- Nu la dânsul merg, ci în Poiana Gălzii!

- D-apoi, nu mă bolânzi de cap, chiar la pădure te duci cu lemne?

- Da, bade! Uite, am furat un lemn din gardul pădurarului şi în loc să-mi cer iertare, am fost obraznic şi-am înfruntat-o pe soția lui.

Şi i-am povestit toată isprava mea.

- Domnişorule... D-apăi, cade pădurea pe el şi dumneata îi duci în loc de unul patru?

Atunci i-am povestit întâmplarea cu Zaheu vameşul: „*Doamne, de am nedreptățit pe cineva cu ceva, întorc împătrit*”. Omul s-a uitat lung la mine. Trebuind să intre pe ulița morii, am coborât, am dezlegat săniuța şi mi-am luat rămas bun de la el, mulțumindu-i pentru uşurarea poverii. Mi-a întins mâna, apoi şi-a făcut cruce: „*Doamne, trăii să o văd şi pă aiasta!*”

Când am ajuns la căsuța pădurarului, un cățel legat în lanț dădu de ştire că cineva era la poartă. Gospodina tocmai ieşea cu şiştarul să mulgă văcuța. S-a apropiat, curioasă de vizita matinală. Am salutat şi i-am explicat de ce am venit, rugând-o să mă ierte şi, ca semn al

iertării, să-mi dea voie să-i sărut mâna şi să primească lemnele împătrit. Femeia era aşa de surprinsă şi de încurcată că a început să plângă:

- No, da' vezi, că aproape nu-mi aduc aminte, domnişorule. Că eu…, ca o ticăloasă, nu puteam să tac? Că doară am văzut că de nevoie ai luat lemnul. Cade pădurea pe noi. De lemne avem noi lipsă? Da' amu intră în casă să te încălzeşti o ţără, până mulg vaca, şi-i bea o căniţă de lapte cald.

La fereastră două chipuri de îngeri dulci priveau cu ochi de lumină scânteietori zăpada albă şi lucioasă. Am intrat şi m-am desfătat de jocul şi ghiduşiile micuţilor, o fetiţă şi un băieţel de trei-patru anişori.

Pădurarul sosi din schimbul lui de noapte. Îl vedeam pe fereastră, un bărbat înalt, frumos, cu mişcări legănate, cu privire ageră. Privi mirat la săniuţa încă nedescărcată; clătinând din cap a intrat în casă. M-am ridicat şi l-am salutat, explicându-i şi lui pricina venirii mele. Mi-a zâmbit:

- Mi-a spus un frate al tatei, că tată-meu e mort pe front, că veneau înainte de război unii care cântau în satele noastre şi se duceau la Biserică şi vorbeau cu oamenii ca popii şi spuneau că o să vină comuniştii peste noi dacă ne pierdem credinţa. No, mă tem că eşti dintre ăia, am auzit că amu mulţi îs robi şi muncesc pe moşia lui Albini. Dreptu-i?

- Da, bade, chiar aşa.

- No, atunci alege din două una: ori te bat cu alea patru rude ce le-ai adus, ori vă trimit patru care cu lemne la castel. Care ţi-a plăcea din două?

Am râs amândoi şi ne-am îmbrăţişat. Femeia a adus laptele şi cu toţii am servit o gustare, apoi, luându-mi rămas bun, m-am întors liniştit în colonie.

*

* *

Scrupulozitatea poate părea puţin exagerată. Am constatat însă pe propria conştiinţă, nu pe piele, care de multe ori nu e prea simţită, că dacă laşi să treacă acele subţiri reproşuri cu timpul îţi adormi trezvia - cum numesc Sfinţii Părinţi această formă de vigilenţă spirituală - şi pentru alte fapte mai grave şi mai greu de îndreptat.

Dar trebuie menţinut un echilibru fiindcă poţi cădea în ipocrizie sau în deznădejde. Simţirea minţii, de care Sfinţii Părinţi fac foarte mult caz când este vorba de scrutarea aspectelor duhovniceşti, trebuie să funcţioneze totdeauna ca o balanţă sensibilă, vizând finalitatea actului pe care-l săvârşeşti. Dacă nu ai ca finalitate apropierea şi integrarea ta mai profundă în Hristos, atunci ai făcut din metodă scop, ignorând pe Hristos şi îndreptăţindu-te din fapte; sau, ignorând mila şi bunătatea lui Dumnezeu, ieşi de sub har. Socotindu-ţi starea de vinovăţie nedemnă de atenţia Divină, te osândeşti în numele tău şi pierzi nădejdea în mila şi dragostea lui Dumnezeu Care L-a dat pe Fiul Său pentru tine.

Atenţie, deci: păcatul, ispita, trebuie sancţionate; dar oricât de grave ar fi ele nu trebuie să ne despartă de nădejdea milei şi dragostei lui Hristos. Altfel pierim ca Iuda, în loc să ne salvăm ca Petru.

Învăţarea Sfintelor Scripturi

Strâng Cuvântul Tău în inima mea,
ca să nu păcătuiesc înaintea Ta
(Psalm)

În iarna 1947/48, având asigurat necesarul existenţei materiale, viaţa noastră în colonie a fost marcată de intensitatea activităţii duhovniceşti. Am citit o mulţime de scrieri ale marilor teologi ai Ortodoxiei, precum şi teologi apuseni, mai vechi şi mai noi. Dar studiam

permanent *Filocalia* şi *Patericul*. În Aiud, cu Părintele Serghie rumegasem cu toţii lucrarea Părintelui Stăniloaie *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, *Hristoitia* de Sfântul Nicodim Aghioritul şi multe altele. Cel puţin odată pe săptămână domnul Trifan era asaltat de cei mai tineri, să adâncim cuvântul Sfinţilor Părinţi.

Am început şi să învăţăm pe de rost Scripturile, în special **Noul Testament** şi am constatat că astfel se adâncesc înţelesurile. Mintea, prin asociere şi corespondenţă sau chiar prin controverse, luminează în suflet înţelesul cuvântului Dumnezeiesc, care nu numai că nu mai pare greu de reţinut, ci devine propriu sufletului, acoperă şi dă un sens şi înţeles şi altor cunoştinţe, constituind hrana spirituală permanentă a duhului şi minţii tale.

Un ucenic întrebă odată pe un Părinte:

- Părinte, de ce se învaţă uşor Scripturile?

- Pentru că aceste cuvinte Dumnezeieşti sunt proprii sufletului. Celelalte sunt proprii lumii şi de aceea se învaţă mai greu. Cele Dumnezeieşti ţi le oferă Însuşi Dumnezeu. Pe ale lumii ţi le oferă diavolul (*Pateric*).

Dar atenţie la învăţarea rămasă numai la nivelul memoriei.

- Părinte, se lăudă un ucenic, eu am învăţat Scripturile pe de rost.

- Ai umplut cerul de vorbe, fiule!

- Părinte, eu le-am scris, a zis şi altul lăudându-se.

- Tu ai umplut masa de hârtii!

- Părinte, mie mi-a crescut iarba pe vatră, se lăudă altul că a făcut mare înfrânare nemâncând mâncare fiartă.

- Tu ai alungat dragostea de străini de la tine, căci a crescut iarba pe vatră; înseamnă că nici pe oaspete nu l-ai omenit.

30 Decembrie 1947

În 30 Decembrie 1947 a avut loc decapitarea politică a statului, abdicarea (citeşte alungarea) regelui, cu urmări grave pentru ţară şi pentru poporul românesc. Stalin pregătea hegemonia politică sovietică peste bietele popoare est-europene. Românii trebuiau îngenuncheaţi la acelaşi nivel cu popoarele din Uniunea Sovietică, căci din punct de vedere economic statul român era cel mai bogat. Cei aşa zişi liberi au trăit din plin pe propria lor piele tragedia socializării industriei, a agriculturii cu toate fazele de mascaradă şi înşelăciune: întovărăşiri, colhozuirea forţată, plată pentru armistiţiu, sovromuri, deportări în Bărăgan, condamnări, lagăre de muncă forţată, reeducări.

Pentru legionari s-au creat condiţii şi metode speciale de distrugere biologică şi spirituală, ca unora ce aveam o ideologie bazată nu pe programe de conducere statală, economico-financiară, social-politică, ci pe Adevărurile eterne ale vieţii spirituale creştine - înnoirea omului în Hristos - enunţate de Biserică, cu care de fapt se luptau, prin comunism, cei numiţi de Apostol sinagoga satanei.

Era atacat şi discreditat mai întâi nu omul care crede, ci însuşi Adevărul pe care-l slujeşte şi apoi discreditat omul, arătat vinovat de gândire utopică, nerealistă, înfierat ca cel mai odios personaj din viaţa neamului şi a lumii. Numele de legionar trebuia să creeze repulsie. Planul era bine conceput de satana şi slujitorii lui. Doar timpul mai urma să le fie favorabil. Le-a fost până la un punct îngăduit de Dumnezeu, când au ajuns să fie bine cunoscuţi ca purtători ai minciunii şi crimei, încât proprii lor copii şi nepoţi i-au repudiat.

Două generaţii spirituale se aflau în luptă: a celor infestaţi cu morbul comunismului şi a celor ce s-au jertfit şi se jertfesc continuu pe Altarul Adevărului. Jertfa fiind chiar şi condiţia salvării biologice, nu numai a celei spirituale, căci zice Mântuitorul: „*Cel ce va voi să-şi scape*

viața sa în lumea aceasta, şi-o va pierde. Iar cel ce-şi va pierde viața sa pentru Mine, şi-o va câştiga". Nu salvarea biologică este condiția existenței noastre ca neam, ci disponibilitatea sufletească în fața lui Dumnezeu de a sacrifica biologicul. Astfel se menține neamul ca ființă istorică pe pământ şi se înscrie în eternitatea Divină.

Aşa cum generațiile de evrei crescuți în robia egipteană, timp de 400 de ani, nu au renunțat la păstârnacul şi usturoiul robiei în schimbul suferințelor până în Canaan, la pământul făgăduinței, şi au murit în pustie, - pentru că numai cei „nou născuți", educați în spiritul noului ideal, aveau dreptul să intre în Canaan, - aşa acum va trebui să moară spiritualiceşte, în parte şi biologic, generația crescută şi educată timp de 45 de ani în imperiul robiei comuniste, care le-a anulat conştiința răspunderii în fața lui Dumnezeu pentru faptele de pe pământ. Numai nou născuții educați în viziunea libertății creştine româneşti, nu a libertinajului apusean, vor putea sta în atenția lui Hristos pentru o viață binecuvântată pe pământ în istorie.

Alterarea spirituală a generației crescută în robia comunistă este îngrijorătoare; atenția îi este îndreptată spre nevoi biologice. Aşa au vrut marii luminați să fericească lumea. De aceea când Radu Gyr a proiectat într-o altă viziune țăranul şi muncitorul român, în poezia *Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane*, el a fost condamnat la moarte, iar poezia a fost socotită manifest legionar anticomunist. Radu Gyr pune în fața conştiinței tuturor românilor o viziune luminoasă, cerându-le să se scuture de viziunea materialistă a vieții adusă de comunism:

Nu pentru-o lopată de rumenă pâine,
nu pentru pătule, nu pentru pogoane,
ci pentru văzduhul tău liber de mâine,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!
Pentru sângele neamului tău curs în şanțuri,
pentru cântecul tău țintuit în piroane,
pentru lacrima soarelui tău pus în lanțuri
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!
Nu pentru mânia scrâşnită-n măsele,
ci ca să aduni chiuind pe tăpşane
o claie de zări şi-o căciulă de stele,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!
Aşa, ca să bei libertatea din ciuturi
şi-n ea să te-afunzi ca un cer în bulboane
şi zarzării ei peste tine să-i scuturi,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!
Şi ca să-ți pui tot sărutul fierbinte
pe praguri, pe prispe, pe uşi, pe icoane,
pe toate ce slobode-ți ies înainte,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!
Ridică-te Gheorghe, pe lanțuri, pe funii!
Ridică-te, Ioane, pe sfinte ciolane!
Şi, sus, pe lumina din urmă a furtunii,
Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Întunericul nu suportă lumina. Ura e dusă până la crima biologică şi slugile satanei, comuniştii, dirijați de puterile oculte, o declară pe față tuturor celor ce se fac purtători ai luminii Adevărului, ca şi întregii lumii. Spiritul satanic nu se mulțumeşte cu un număr

oarecare de înşelaţi, la nivelul unui neam sau al unui continent. Ci urmăreşte ca lumea întreagă, absolut toţi oamenii, să fie transformaţi.

Astăzi acţiunea de menţinere în întuneric se continuă prin extrema libertăţii, libertinajul. Iar comunismul nu este acuzat şi condamnat pentru fărădelegile şi crimele prin care a adus atâta suferinţă lumii, ci, din contră, aparat, fie tăcând, fie acuzând forţele spirituale ale naţionalismului creştin. Cei care au edificat comunismul sunt aceiaşi care acum îi apără. S-au schimbat doar măştile. Actorii şi piesa sunt aceleaşi.

La începutul anului 1948 ne-am înarmat duhovniceşte pentru această bătălie care nu va cruţa pe nimeni, absolut pe nimeni.

Desfiinţarea coloniei. Reîntoarcerea în închisoare

Abia intram în primăvară, dezgropasem via, făcusem tăierile şi legatul. Cei doi gardieni, deveniţi prin noua formulă *miliţieni*, Rusu şi Avram, ne-au prevenit să lichidăm cu gospodăria pentru că vom fi duşi la Aiud.

Am tăiat ce mai rămăsese viu: doi porci, câţiva miei şi păsările, şi am distribuit carnea pe cap de om. Spre sfârşitul lui Aprilie 1948, 10-12 miliţieni tineri, proaspăt şcoliţi în spirit marxist, au venit să preia organizarea coloniei din mâinile noastre, precum şi toate bunurile materiale. Dar bunuri materiale în afară de puţină făină şi cartofi, n-au mai găsit. Cu comanda coloniei şi organizarea muncii nu ştiau cum să procedeze. Dimineaţa ne scoteau în careu şi dădeau comanda:

- Plecaţi la muncă!
- Unde?
- Cum unde? La muncă!
- Cine dintre noi?
- Voi toţi! Cum cine?

Şedeam pe loc şi ne uitam la ei.

- Nu vreţi să munciţi?
- Ba da, domnule miliţian, dar arătaţi-ne locul şi ce trebuie să facem acolo, câţi oameni sunt necesari pentru lucrare, dacă e timpul potrivit pentru acea lucrare.
- Da' voi cum făceaţi?
- Noi făceam cum ştiam, că noi răspundeam. Dar acum dumneavoastră conduceţi şi dumneavoastră veţi răspunde de rezultatul lucrărilor. Nouă ne-aţi luat acest drept de organizare şi conducere a coloniei!

S-au sfătuit între ei. Rusu şi Avram n-au vrut să ia parte la consfătuire. Văzând că nu găsesc soluţia să ne pună sub ascultarea lor, au încercat să atragă câţiva dintre noi. S-au adresat taman lui Valeriu Gafencu. Privind compătimitor, i-a răspuns miliţianului:

- Eu mă rog lui Dumnezeu să te ierte pentru păcatul acesta. Dar să ştii că nu te iartă dacă nu te spovedeşti şi nu te împărtăşeşti!

S-au întors la Aiud şi au raportat că nu vrem să muncim. În 4 Mai 1948 au sosit două carosate mari, am fost îmbarcaţi şi expediaţi la Aiud. Prin sat, lumea ieşea la porţi şi plângea:

- Dumnezeu să vă ajute şi să vă apere!

Gesticulam în semn de rămas bun. Miliţienii porunceau ameninţător:

- Lasă mâna jos!

La Aiud am fost cazaţi la Secţia I şi a II-a. Am găsit Bisericile profanate, mobilierul devastat; totuşi uşile erau lăsate deschise. În timpul zilei, fiind liberi în curtea interioară, intram în Biserică şi ne rugam.

De câte ori ne rugam în Biserică, la 9-10 dimineaţa sau la 3-4 după-amiaza, apăreau în uşă

doi criminali de război. Unul era generalul Topor, celălalt generalul Macici. Se sprijineau de uşorul intrării, privindu-ne inexpresiv cum îngenuncheam şi ne rugam. N-au trecut pragul niciodată, nici nu i-am văzut închinându-se; şedeau încremeniți, cu o mirare neînțeleasă. De obicei citeam câte un acatist sau o catismă din Psaltire. Când ieşeam ne priveau cu aceleaşi figuri inexpresive şi plecau fără să vorbească între ei, fără să ne întrebe ceva. N-am înțeles prezența lor în uşa Bisericii în timpul rugăciunii noastre. Mai târziu am început să înțeleg, aducându-mi aminte de incidentul de la Susai.

Oamenii aceştia, mari comandanți de armate în lupta împotriva comunismului, nu îndrăzneau acum, după ce pierduseră bătălia şi fuseseră condamnați, să vină în fața lui Dumnezeu cu inimă smerită, mărturisindu-şi nevrednicia. Profanarea osemintelor eroilor din războiul de la 1916-18, la Susai, le anula calitatea de luptători în numele Crucii şi al idealului neamurilor. În postura de comandant se erijaseră fără investitura spirituală, mistică, de continuatori ai mărturisirilor de credință în Hristos şi apărători ai demnității naționale româneşti. Blestemul eroilor batjocoriți apăsa asupra sufletelor lor.

*
* *

Scrisoarea Căpitanului, Corneliu Zelea Codreanu, adresată generalului Cantacuzino-Grănicerul, îl roagă să sesizeze autoritățile militare şi autoritatea regală:

„*Domnule General,*

Văzând raportul profesorului Dobre (care fusese şef de tabără, *n.a.*) *am plecat în aceeaşi noapte la Predeal, ca să mă conving cu ochii mei de grozăvia celor relatate în acest raport.*

M-am urcat în tabără. Raportul profesorului Dobre este exact. Oricine se poate ridica să vadă urmele barbariei. Zeci de adăposturi, muncite o vară întreagă de mâna tineretului român, au fost sfărâmate cu topoarele, cu o furie în adevăr de bestii.

Domnule General, vă reamintesc că acum câteva luni m-am urcat pe Muntele Susai în căutarea unui loc pentru o casă de adăpost. Acolo, am descoperit pe sub cetinile de brazi oasele albe a sute de soldați şi ofițeri români, pe care le mâncau fiarele sălbatice.

Îngrozit şi ruşinat am luat hotărârea să fac un mausoleu în care să adun aceste oase şi ranițele şi cartuşierele şi hainele lor pline de sânge, pe care în unele locuri le-am găsit neputrezite.

Am luat această hotărâre nu numai dintr-un sentiment de pietate, ci şi de ruşine.

Pentru orice neam din lume, fie el chiar un trib de sălbatici, dacă ar afla că după 20 de ani de la război, sfintele oase, făuritorii României Mari, eroii noştri sunt mâncați de fiarele sălbatice în pădure, şi-ar întoarce capul cu oroare şi ne-ar dispreţui pentru totdeauna, ca pe un neam de nemernici.

După o muncă a tineretului, cărând pietre şi ciment în spate, de la kilometri, acest mausoleu este aproape gata. Acum s-a întâmplat infamia care ne sângerează inimile şi ne umple ochii de lacrimi.

Domnule General, dumneavoastră care ați comandat aceste oase, acum fără glas, veți lăsa onoarea lor fără satisfacție?

Fi-vom noi, tineretul acestei țări, mişeii care vor lăsa nerăzbunate oasele eroilor acestui neam? Va lăsa oare Regele României pe cei ce au căzut sub comanda Părintelui Său şi sub a Sa? Va lăsa el oare să se abată asupra armatei şi a țării blestemul miilor de soldați care au murit pe front?

Ar fi începutul (şi a fost, *n.a.*) *unei mari nenorociri care s-ar abate peste armata română şi peste țară.*

Domnule General, nu cerem pentru noi şi pentru tabără nici un fel de satisfacție. Cerem satisfacție în numele sfintelor oseminte. (...) Se cere o jertfă de ispăşire. Neamul acesta trebuie să o dea. Dacă nu o va da nimeni, ea îşi va lua singură drepturile sale. ***Se vor abate nenorociri asupra noastră*** (*subl.a.*).

Nu sunt de părere să se facă manifeste sau să se agite masele populare. Vă rog însă să anunțați confidențial prin adrese pe toți generalii armatei române şi pe toți comandanții de regimente.

Miercuri, 9 Septembrie 1936

Corneliu Zelea Codreanu"

În raportul său, profesorul Ion Dobre făcea cunoscut şi Majestăţii Sale, Regelui Carol al II-lea, între altele:

„Cu sufletul frânt de durere, adresez Majestăţii Voastre protestul meu împotriva măsurii arbitrare luată de guvern de a desfiinţa tabăra legionară de la Susai-Predeal, care avea menirea să adune de prin desişurile pădurii osemintele părinţilor noştri căzuţi eroic pe aceste meleaguri pentru întregirea neamului şi să le aşeze în mausoleul pe jumătate construit cu braţele noastre, precum şi ridicarea unei cabane pentru pelerini şi sportivi.

Oamenii trimişi de guvern să ne ridice cu forţa au distrus tot ce am realizat şi au azvârlit cu dispreţ, printre cetini, osemintele eroilor adunate de noi, sfărâmând totodată, în mod barbar, Crucea, Evanghelia, icoana şi candela ce străjuiau pentru prima dată, după 20 de ani, la căpătâiul acestor oseminte sfinte.

Pentru această profanare, făcută în prezenţa ostaşilor Majestăţii Noastre, facem răspunzător guvernul în faţa istoriei şi a noastră.

Sângele vărsat de cei ale căror oseminte sunt profanate astăzi o să cadă ca un blestem asupra casei şi copiilor celor care, din diavolească orbire, au putut lua asemenea măsuri."

În aceeaşi zi (9 Septembrie 1936) Generalul Cantacuzino a adresat câte o scrisoare mai multor generali, înalţi prelaţi, miniştri şi ziarişti, informându-i de infamia comisă la Susai, în care, între altele, spunea:

„În faţa acestui nemaipomenit sacrilegiu, nu pot decât să strig:

- Scoală-te, Ferdinand cel Loial, şi vino să vezi cum ţi se omoară mişeleşte pentru a doua oară, eroii tăi!

Adresându-mă dumneavoastră, ofiţeri ai armatei române care aţi rămas vii în urma crâncenului război, vă întreb:

- Veţi lăsa fără răspuns ofensa adusă acestor sfinte oase?"

*

* *

Da, au lăsat-o fără răspuns. În urma unei anchete s-a negat cu impertinenţă tot ce afirmase şi văzuse toată lumea venită la faţa locului.

Dar avertismentul făcut de Corneliu Codreanu s-a împlinit. Sacrilegiul neispăşit s-a răzbunat împotriva vinovaţilor, chiar prin mâna celor fără de Dumnezeu şi fără patrie, pe care în chip inconştient (oare?) îi serviseră.

Se poate constata din scrisoarea Căpitanului delicateţea, menajamentul pentru conştiinţele unor oameni care s-au dovedit a fi inconştienţi şi abrutizaţi moral. De aceştia şi de alţii ca ei se vor servi adversarii neamului şi ai lui Dumnezeu, apoi îi vor sacrifica şi pe ei pentru a face înţeles din lecţia istoriei că cei răi se ucid între ei pentru interese meschine şi dorinţa de stăpânire a lumii.

*

* *

Peste câteva zile au pus lacăte la biserică. Preoţii oficiali au fost scoşi din funcţia de duhovnici şi cenzori ai corespondenţei şi expediaţi din penitenciar. De acum satana îşi va arăta puterea şi otrava prin slugile lui.

Într-una din zile ni s-a făcut o percheziţie amănunţită. Ni s-a luat orice carte, orice foaie de hârtie scrisă sau nescrisă, orice vârf de creion; în special erau căutate Sfintele Scripturi şi cărţile religioase. Prin saltele, prin tocurile uşilor, pe sub pervazurile ferestrelor, abia dacă a mai scăpat ici-colo câte ceva.

S-a întronat apoi un regim de ordine sovietic. Dimineața la deschidere milițianul striga: *„Trăiască Republica Populară Română!”* Trebuia să răspundem: *„Trăiască şi înflorească!”* Dar noi tăceam. Enervat, trecea la camera următoare. Aceeaşi tăcere. Aşa pățea pe toată Secția. Măsura luată împotriva noastră a fost să nu mai fim onorați cu acest salut.

În fabrică

În fabrică se organizaseră două secții, tâmplărie şi mecanică. Când ne-au scos la muncă, acolo i-am găsit în special pe criminalii de război care nu fuseseră trimişi la Canal din cauza bătrâneții şi bolilor. Mâncarea se distribuia la ora 12 în curtea fabricii. Era mizerabilă. O lătură făcută din iarbă cosită pe malul Mureşului şi resturi de zarzavat adunate din piață câteodată. În fața ciuberelor oamenii se aliniau cu gamelele în mână. Un deținut de drept comun distribuia mâncarea cu un polonic de circa 600 de grame, asistat de un milițian. De multe ori criminalii de război, bieți oameni care suportaseră din plin foametea timp de doi ani, se mai aşezau la rând încă o dată cu riscul vieții. Dacă erau recunoscuți milițianul îi lovea cu bâta sau cu bastonul de cauciuc, şi-i putea trimite acolo unde hrana li se prefăcea în lumină. Noi, cei sosiți din colonie rămâneam ultimii.

Lucram cu Nicu Mazăre şi Iulian Bălan la secția de sculptură de pe lângă tâmplăria mobilă. Într-o zi, eram ultimul din şirul aliniat la unul din ciubere. Deținutul care distribuia hrana se străduia să umple polonicul cu ultimele resturi de pe fundul ciubărului.

– Lasă, nu te mai chinui să-l umpli, i-am zis.

Milițianul se uită atent la mine:

– Bă, tu ai mai luat o dată!

– Nu, domnule milițian, nu am mai luat, am răspuns cu un ton stăpânit.

– Ba ai mai luat! Te cunosc eu!

– Domnule milițian, n-am mai luat. Punându-i gamela în mână i-am zis: Poftiți gamela mea şi dumneavoastră o să-mi aduceți mâncarea.

Răspunsul şi gestul meu puteau atrage cel puțin călcare în picioare şi lovituri până la mutilare. Dar ce s-o fi petrecut în sufletul lui, nu ştiu. A rămas descumpănit. În timp ce mă îndreptam spre secție, el s-a dus la poarta fabricii, unde era de serviciu un gardian mai vechi, care ne cunoştea.

– Tovarăşe Cordoş, iată ce mi s-a întâmplat. Şi i-a povestit aceluia.

– Care deținut, măi tovarăşe?

– Uite, ăla care intră în secția de sculptură.

– Mai tovarăşe, dacă a zis ăla că n-a luat, apoi să ştii ca n-a luat. Du-te să-i duci mâncarea!

Pe milițian instructajul comunist nu-l pervertise complet. S-a dus la popota lor şi mi-a adus două gamele cu mâncare: ciorbă de miel şi piure de cartofi cu friptură.

– Da, mă, n-ai mai luat. Ai avut dreptate! Ia mâncarea, ți-am adus-o, cum ai zis tu, mi-a zâmbit puțin încurcat.

M-am uitat drept în ochii lui şi i-am zis:

– Domnule milițian, vă rog să fiți foarte atent la ce vă spun eu acum. Nu această mâncare mi-ați luat-o! Ci lătura aceea din ciubărul deținuților. Pe aceea vă rog să mi-o aduceți.

N-a sesizat afrontul şi a pus gamelele pe bancul de lucru:

– Hai, mă, mănâncă şi tu, că doar n-o să mă superi acum.

L-am privit iar în ochi:

– Domnule milițian, vă rog încă o dată, fiți foarte atent la cele ce vă spun. Nu aceasta este mâncarea pe care mi-ați luat-o! Aceasta este mâncarea dumneavoastră! A noastră e lătura

aceea. Noi cu ea trăim. Mâine eu nu voi mai avea mâncarea pe care mi-ați adus-o acum. Dumneavoastră pentru lătura aceea v-ați bucurat luându-mi-o!

Abia acum intuise ce i-am spus. A luat gamelele şi i-a povestit iar lui Cordoş:

– Iată ce mi-a făcut legionarul ăla!

– Măi băiatule, du-te măi şi adu-i lătura lui, apoi vino să-ți spun şi eu ceva. Milițianul mi-a adus ciorba săracă şi amară, dar sfințită cu atâtea rugăciuni şi lacrimi. A pus gamela pe bancul de lucru, cu capul plecat, fără să scoată un cuvânt şi s-a înapoiat la poartă.

– Mai feciorule, i-a zis Cordoş, bagă de seamă ce-ți spun eu. Atunci când au intrat sovieticii în Aiud, din câte case erau în oraş numai casele milițienilor care i-au lovit pe ăştia au fost lovite de bombe; şi din câte femei erau în oraş numai pe nevestele milițienilor care i-au batjocorit pe ăştia le-au batjocorit ruşii. Înțeles-ai tu?

A doua zi nu l-am mai văzut. Apoi Cordoş mi-a povestit discuția cu el. Dumnezeu rânduise poate această întâmplare pentru salvarea sufletului său, pe noi încredințându-ne că rugăciunile pentru vrăjmaşi nu sunt zadarnice: *„Nici unul din cei ce ne urăsc pe noi să nu pătimească ceva rău din pricina noastră la Judecata Ta. Ci întoarce sufletele lor spre conştiința şi pocăința cea adevărată, ca şi printr-ânşii să se slăvească Preasfânt Numele Tău. Iară pe noi învredniceşte-ne să Te mărturisim pe Tine, Dumnezeul cel Viu şi adevărat, Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin*". Aceasta era rugăciunea către Dumnezeu pentru asupritorii noştri, împreună cu: *„Doamne, iartă-i, că nu ştiu ce fac!"* Nu odată am văzut cu ochii noştri minunea izbăvirii şi a noastre şi a lor.

Expediat la Târgşor

Se apropia sfârşitul lunii Mai. Un ordin de la Bucureşti către fiecare penitenciar şi depozit de condamnați suna cam aşa: toți elevii minori condamnați vor fi trimişi la Târgşor; studenții, la Piteşti; foştii demnitari, la Sighet; legionarii, la Aiud. Coloniiile de muncă forțată vor înghiți de-a valma criminali de război şi frontierişti, țărani şi muncitori, chiaburi şi burghezi etc. Eram şi eu elev la data arestării din 1942. După şase ani de detenție, după dosar, eram tot elev. Dar vorba zicalei: *„Popă mi-ai cerut, popă ți-am trimis!"* Aşa am fost trimis la Târgşor.

Ca epilog al primului volum am socotit că ființa lui Valeriu Gafencu ar exprima sinteza sufletului nostru tânăr şi de aceea îl prezint aici.

Iubiți frați,

Cu câteva săptămâni înainte de decesul lui Gil (Alexandru Virgil) Ioanid am primit din partea lui o scrisoare în care mă ruga să-i trimit în câteva pagini un portret sufletesc al lui Valeriu Gafencu, dat fiind faptul că am trăit alături de el o perioadă destul de lungă în temniță.

Rugămintea lui cuprindea şi o „somație" pentru un termen apropiat; probabil îşi presimțea sfârşitul. M-am grăbit să-i satisfac dorința.

Această prezentare a înaintat-o împreună cu altele făcute de alți frați de suferință *Comisiei Patriarhiei BOR* care se ocupă cu cercetarea, analizarea şi hotărârea sanctificării celor care s-au făcut vrednici în fața lui Dumnezeu de a-şi sfinți numele pe pământ, printr-o adresă modestă:

„Sfințită şi onorată Comisie,

Această prezentare a unei perioade din viața lui Valeriu Gafencu (în închisoare) ne este pusă la dispoziție de Virgil Maxim, domiciliat la Ploieşti, str. Cameliei, bl. 50, et. 1, ap. 9, jud. Prahova. El

evocă pagini impresionante şi inedite cu privire la iubitul frate Valeriu.”

VALERIU GAFENCU: O LUMINĂ!

Fiul lui Vasile Gafencu, (un bun gospodar din Sângerei-Bălţi, fost deputat în Sfatul Basarabiei), născut în 1920, Valeriu, moşteneşte de la părinţii săi o înclinaţie firească de luptă pentru adevăr şi dragoste de neam. Educaţia profund creştină pe care i-o imprimă mama sa avea să sădească în acest vlăstar virtuţi strălucitoare, în care iubirea revărsată într-o capacitate de jertfă întâlnită rar, doar la marile spirite, avea să copleşească până la umilire chiar şi pe cei mai înverşunaţi adversari.

În momentul răpirii Basarabiei (în urma pactului Molotov-Ribbentrop) bătrânul tată îşi ia soţia şi cele trei fete: Valentina, Eleonora şi Luiza, şi le trece Prutul, instalându-le la Iaşi. Valeriu era student la Iaşi, în anul I, la Facultatea de drept şi filosofie. Valentina era elevă în ultimul an la Liceul industrial de fete, iar Maria şi Luiza eleve la Bălţi.

La puţin timp după ocuparea Basarabiei de către sovietici, bătrânul este arestat şi împreună cu un lot de români basarabeni deportat dincolo de cercul polar. După un an de zile, în condiţii groaznice de viaţă, moare cu gândul la Dumnezeu, Căruia i-a încredinţat pe cei dragi ai lui. Cineva scăpat ca din minune de acolo i-a relatat lui Valeriu aceste lucruri.

În 1941 Valeriu este arestat la Iaşi împreună cu un grup de studenţi şi elevi FDC-işti, dar în anchetă face în aşa fel încât toţi ceilalţi scapă, fiind singur condamnat la 25 ani MS şi trimis la Aiud.

După dezrobirea Basarabiei (Iunie 1941), mama şi surorile lui Valeriu se întorc la gospodăria din Sângerei. Dar în 1944, când sovieticii, cu ajutor american, întorc soarta războiului, iarăşi mama şi surorile lui Valeriu se refugiază la Iaşi sub purtarea de grijă a celei mai mari dintre surori, Valentina, întreaga familie trăind cu greu, spălând rufele celor avuţi din târgul Iaşilor, sub permanenta ameninţare de a fi arestate şi deportate.

*
* *

Între tinerii FDC-işti din Aiud este introdus agentul sovietic din Basarabia, originar chiar din Bălţi, Tarnovschi, pe care Valeriu îl cunoştea şi pe care îl deconspiră. Agentul, bine instruit, reuşeşte să câştige de partea lui majoritatea celor închişi şi să arunce asupra lui Valeriu îndoieli în ceea ce priveşte sinceritatea, acuzându-l că doreşte să fie Şeful FDC din Aiud.

După trei ani de detenţie înduraţi sub regimul antonescian (în 1944), primul deţinut politic care a fost scos din Aiud de o comisie sovietică, venită special aici, a fost Tarnovschi. În refugiul pe care aveam să-l facem de la Aiud la Alba Iulia, între liniile de bătaie, pe unul din tancurile sovietice care înaintau pe şoseaua spre Turda, era Tarnovski: încins cu un stindard roşu, saluta cu pumnul strâns şi îşi urla victoria. Valeriu nu mai avea nevoie să-şi apere poziţia.

Între anii 1941-1944 Valeriu Gafencu, împreună cu alte mari suflete: dr. avocat Trifan Traian, avocat Marian Traian, Anghel Papacioc, viitorul părinte Arsenie, preot Vasile Serghie, Schiau Ion, Pascu Constantin, Mircea Nicolau şi alţii au trasat o linie de conduită creştină şi românească pentru toţi deţinuţii politici, valabilă nu numai pentru perioada de dictatură antonesciană, dar şi pentru întreaga viaţă a celor închişi ca model de atitudine, indiferent de forma de asuprire şi emblema stăpânirii, ce constă în: neacceptarea vreunei forme de conciliere şi supunerea şi acceptarea oricăror suplicii, consecinţă a mărturisirii Adevărului Dumnezeiesc în viaţa personală şi comunitară a neamului.

Această atitudine a făcut ca balanţa biruinţei să încline în planul nevăzut totdeauna în favoarea noastră, deşi aparent vrăjmaşul văzut se credea învingător. Dar el nu ştia însă că

prin fiecare din cei ce acceptau jertfa supremă, neamul urca o nouă treaptă de lumină în Împărăţia lui Dumnezeu.

Din 1944 până în 1948, când Dumnezeu a vrut să ne despartă, am fost miluit de Cel Atotputernic să stau împreună cu el doi ani în aceeaşi celulă, iar în colonia de muncă de la Galda de Jos, judeţul Alba, am fost tot timpul apropiaţi în comunitatea împrejurul căreia gravitau toţi cei scoşi la muncă.

*

* *

Dumnezeu revărsase asupra lui harul frumuseţii:

- Fizic, părea un arhanghel, purtând când spada de foc a cuvântului Dumnezeiesc, când crinul curăţiei plin de parfum tainic.

- Moral, nu i se putea reproşa ceva, smerenia îmbinându-se cu tenacitatea hotărârilor.

- Spiritual, era transfigurat tot timpul, într-o stare extatică aproape permanentă; nu puteai să-ţi dai seama dacă ceea ce spune vede în duh sau dacă Duhul vorbeşte prin el. Viaţa lui era zbor spre înălţimi, pe care cu greu îl puteai urmări.

Când eram împreună cu părintele Serghie Vasile, sub a cărui îndrumare ne însuşeam rugăciunea isihastă, Valeriu iradia, la nivelul percepţiilor senzoriale, o căldură interioară de o intensitate greu de înţeles şi de exprimat, cuvântul rămânând dator în actul cuprinderii. Era asupra lui un dar Dumnezeiesc care-l situa dincolo de posibilităţile mele de înţelegere.

Eram tânăr, novice în actele de efort spiritual programate conştient, şi de multe ori pe punctul de a mă sminti. Părintele Vasile Serghie mă iubea mult şi mă simţea ca un barometru, mă punea pe linia de plutire duhovnicească şi făcea, cu un tact pedagogic excepţional, punte de legătură între cele două stadii de viaţă duhovnicească, a mea şi a lui Valeriu, ştiind să coboare ştacheta la nivelul posibilităţilor mele de trăire interioară şi exterioară.

În ruga comună mă simţeam ca un pui căzut din cuib, tremurând din aripile abia pudrate cu puful credinţei, iar pe Valeriu îl simţeam ca pe un vultur care pluteşte în înalt, trăgându-mă şi pe mine după el.

*

* *

Valeriu nu era un conformist. Spărgea formele cu cutezanţa duhului, fără să sacrifice adevărul cu închipuiri personale, vinovate de călcarea hotărârilor canonice. În libertatea duhului său toate se includeau firesc în tiparul arhetipal al Hristosului, Om şi Dumnezeu. Acest urcuş direct la Hristos, ca intrarea în propria-ţi casă, unde legile şi regulile comportării şi manifestărilor proprii numai ţie te scutesc de formalism, părea sfidare la adresa Dumnezeirii. De aceea foarte puţini din cei ce l-au cunoscut au reuşit la început să-l şi înţeleagă.

Târziu, când Dumnezeu mi-a făcut bucuria să pot aprofunda viaţa duhovnicească, am înţeles că marile spirite prin care şi în care lucrează harurile speciale nu pot fi judecate de la nivel lumesc sau chiar religios. Ci numai după ce, cu setea integrării necondiţionate în Hristos, poţi, cât de cât, să te împărtăşeşti şi de înţelegerea altor spirite, Hristos ducându-te pe acelaşi drum, dar cu propriile tale picioare.

Această libertate în duh, de care vorbeşte uluitor Sfântul Apostol Pavel, de a nu te mai judeca singur în ceea ce faci, lăsând să te judece Hristos, - un stadiu în care nu tu lucrezi, ci harul lucrează în şi prin tine, - o avea Valeriu.

Prezenţa lui, oriunde, în orice fel de întâlnire între noi, cei apropiaţi sufleteşte - numiţi de unii în chip decent, iar de alţi în chip ironic: **mistici**, - ca şi în mijlocul celor mai puţin iniţiaţi

în viaţa duhovnicească, crea bucurie şi respect şi uneori îngrijorare sau teamă.

- Bucurie, pentru cele ce aveai să le cunoşti din gura lui, dincolo de serbedele probleme cotidiene. Cuvântul lui te scotea din timp şi te făcea să ignori mizeria umană, sublimând suferinţa şi acceptând-o ca pe un dar mântuitor.
- Respect, pentru frumuseţea adevărurilor exprimate la nivelul de înţelegere al fiecăruia. Fiecare putea să guste din fiinţa lui Hristos partea cea mai dulce, cea mai proprie lui.
- Teamă sfântă sau îngrijorare, pentru gândul neîmplinirii tale, că implicarea personală în cele mărturisite ca adevăruri ce condiţionează însăşi viaţa ca existenţă dăruită de Dumnezeu va cere rupere, sfâşiere şi moarte, jertfă şi jertfire permanentă.

Valeriu personifica luptătorul creştin care se află în acelaşi timp şi pe **muntele suferinţei** (lepădarea de patimi, stadiul purgaţiei) şi în **pădurea cu fiare sălbatice** (lupta cu duhurile, stadiul iluminativ) şi în **mlaştina deznădejdii** (despicând-o cu arma Crucii, purtată conştient, subiectiv şi acceptată *„nu cum voiesc eu, ci cum voieşti Tu”*, stadiul unitiv, desăvârşirea). Prezenţa lui dădea încredere oricărui suflet, conştientizându-i dorinţa de înălţare duhovnicească spre desăvârşire.

*

* *

Valeriu a fost chemat în faţa comisiei sovietice care opera „repatrierea”, pentru a-l convinge să se repatrieze –adică să se întoarcă în Basarabia. Pentru îndrăzneala de a-i înfrunta pentru actul cotropirii, comisia a cerut transferul lui Valeriu în URSS pentru a fi judecat şi condamnat pentru insulta adusă guvernului sovietic şi a armatei roşii. Dumnezeu a vrut să-l salveze printr-un reprezentant al comisiei. După spusele lui Valeriu, acela tăcea şi se uita la el tot timpul, apoi a triat dosarul lui, incluzându-l între cei care nu pot fi repatriaţi.

Mama şi bietele lui surioare au fost urmărite câţiva ani de serviciile secrete sovietice pentru a fi şi dânsele repatriate. În bejenie prin toată ţara, se ascundeau prin mahalalele oraşelor, prin sate de munte, şi aşa au scăpat nedeportate în Siberia. Când lucrurile păreau că s-au mai liniştit, prin 1946-47 au venit la un „vorbitor” la Galda de Jos. Acolo le-am cunoscut şi noi. „Vorbitorul” se obţinea cu aprobarea Penitenciarului şi avizul Miliţiei Aiud. Mama lui Valeriu a fost supusă unui interogatoriu prelung şi apoi obligată să spele toate WC-urile şi duşumelele localului Miliţiei Aiud, o zi şi o noapte în continuu, deşi trecuse de 60 ani şi era slăbită şi bolnavă.

Văzându-l pe Valeriu şi pe noi toţi împrejurul dânsei, n-a putut scoate un singur cuvânt, numai lacrimile îi şiroiau, îmbrăţişându-şi fiul şi îmbrăţişându-ne şi pe noi. Valeriu o purta în braţe - era micuţă de statură, - aşa cum porţi un copil şi dânsa se lipea de pieptul lui cu aceeaşi dragoste cu care probabil Valeriu se alintase la pieptul dânsei în copilărie. Surorile îl mâncau din ochi cu dragostea lor şi el le îmbrăţişa şi le mângâia cu cuvinte de încredere în Dumnezeu, făcându-ne pe toţi să plutim ca pe o apă vie spre limanul speranţelor sfinte.

*

* *

În întâlnirile noastre, când eram adunaţi pentru a discuta vreo problemă duhovnicească, „un cuvânt” cum ziceau Sfinţii Părinţi ai pustiei, aş putea afirma, citând pasagiul din *Faptele Apostolilor*, că eram ca şi în Troia, *„în foişorul de sus unde eram adunaţi, erau multe făclii aprinse”*.

Pentru fiecare dintre noi şi pentru toţi laolaltă Hristos nu era doar un ideal exterior, spre Care sau la Care voiam să ajungem cândva. El era însăşi viaţa noastră zilnică, de fiecare clipă, aveam dorinţa integrării în El ca stil de trăire permanentă, nu întâmplătoare, ocazională au ocazionată de vreun eveniment oarecare prin care sau faţă de care să afişăm o atenţie mai mare.

Vieţile Sfinţilor aşa cum ni le prezentau *Patericul, Filocalia*, erau (iertaţi-mi îndrăzneala), (re-) experimentate, verificate, ca posibilităţi de realizare nu numai pe plan mental, ci mai ales pe planul trăirii efective.

Trăsătura caracteristică a acestor mistici era smerenia şi fiecare era simţit de ceilalţi în ceea ce avea specific, în darul cu care era investit de Dumnezeu, şi care era lucrător spre binele şi creşterea tuturor în Hristos.

În „interviuri duhovniceşti" bădia Trifan, cel mai în vârstă dintre noi, ridica o problemă, o întrebare asupra unui „cuvânt" (subiect) şi noi ceilalţi încercam, fiecare de la nivelul său, să exprimăm înţelesul şi posibilităţile aplicării lui, făcând din aceasta treaptă nouă pe urcuşul spre vârful Crucii. Dacă nu găseam soluţia optimă, invocam ajutor spre luminare.

Ava, cum îi spuneam uneori între noi d-lui Trifan Traian, era prin structură un iscoditor, un săpător cu mintea şi un asiduu împlinitor a tot ceea ce duhul îi descoperea, de la înfrânări trupeşti până la controlul vorbirii, umilinţe, osteneli, privegheri şi lacrimi, în zbucium permanent pentru actul responsabilităţii ce-i impunea poziţia în care Dumnezeu îl aşezase în faţa celor în suferinţă şi a celor ce vor trebui să cunoască adevărul în lupta deschisă de aceşti reprezentanţi ai neamului pentru cinstirea lui Dumnezeu pe pământ şi primirea lui în Slava Divină. Anghel Papacioc, părintele Arsenie, era un călcător, fără nici o îndoială în cuget, pe poteca bine bătătorită a celor ce prin nevoinţe trupeşti şi sufleteşti ajungeau la purificarea şi iluminarea cugetului. Marian Traian era ca un râu lin la suprafaţă care îşi limpezea apele de orice mâl lumesc, în taina afundului său, pentru a se vărsa pur în „apa mării iubirii divine", geamăn sufleteşte cu Marin Naidim. Nicu Mazăre căuta cu asiduitate uimitoare relaţiile armonice dintre cele noi şi cele vechi cunoscute duhului lui, pentru a adăuga încă o nestemată la cununa lui nevăzută. Delu Bălan părea un singular, dar era nedespărţit prin prezenţă în familia dragostei de Dumnezeu, cu ochii plini de lumină. Ion Schiau era în stare să moară în fiecare zi şi în fiecare zi să învie pentru Hristos şi neam. Ion Ianolide se încleşta ca un cruciat, urcând dealul Golgotei, stropit cu propriu-i sânge. Un altul privea la fiecare dintre ceilalţi ca la o taină al cărei înţeles se lupta să-l descifreze în mintea lui, după planul lui Dumnezeu, bucurându-se că i-a fost dat să se împărtăşească de cele ascunse înţelepţilor lumii acesteia, dar descoperite pruncilor.

Şi fiecare din cei pe care nu-i mai pot înşira acum duceau în tăcere, neştiuţi de oameni, dar cunoscuţi de Dumnezeu, păcatele neamului acestuia, pentru a le arde pe altarul ispăşirii de bunăvoie.

Iar Valeriu Gafencu ardea, zic încă o dată.

Ardea... ardere de tot, la propriu, în faţa tuturor, ca o făclie de lumină spre care şi de la care fiecare lua putere sufletească şi trupească. Cuvintele lui erau purtătoare de duh. Gesturile lui erau binecuvântări şi îmbrăţişări. Faptele lui arareori sau târziu sesizate şi descoperite erau daruri integrale ale fiinţei lui.

Valeriu nu dăruia, se dăruia.

Capacitatea de jertfă concretizată în cuvintele Mântuitorului: *„Dacă îţi dă cineva o palmă pe obrazul drept, întoarce-l şi pe cel stâng"*, *„Dacă îţi ia haina, dă-i şi cămaşa"*, *„Dacă te sileşte cineva să mergi cu el o milă pe jos, mergi cu el două"*, *„Iubiţi pe vrăjmaşii voştri"* şi *„Nu este mai mare dragoste decât să-şi pună cineva viaţa pentru prietenii săi"*, la Valeriu era aşa de firească, încât dacă n-ar fi făcut-o în ascuns (tainic) pe mulţi i-ar fi tulburat sau i-ar fi smintit chiar.

La începutul prieteniei noastre, voind să mă spovedesc pentru a mă putea împărtăşi, cercetându-mi cugetul, am găsit o stare de îndoială pe care o aveam asupra sincerităţii manifestărilor duhovniceşti ale lui Valeriu. Mi se părea că unele din formele pe care le îmbracă viaţa lui duhovnicească au uneori ceva artificial şi chiar ostentativ. I-am descoperit

vinovăția gândurilor mele. M-a ascultat cu atenție; la sfârşit, plângând, m-a îmbrățişat şi, rugându-ne amândoi, a luat asupra lui toată tulburarea pe care mi-o provocase: „*Sunt vinovat în fața lui Dumnezeu pentru tulburarea pe care ți-am provocat-o. Îți mulțumesc că mi-ai sesizat o lacună de care nu eram conştient cu adevărat, căci nu numai prin păcatul propriu-zis poți sminti pe cineva, nu numai cu cele de stânga, ci şi cu cele de dreapta, cu virtuțile, când nu sunt făcute cu tact duhovnicesc, spre ferirea cugetului fratelui care se poate sminti din pricina libertății tale, tu fiind încredințat că faci binele*".

Am sesizat ideea din epistola Sfântul Apostol Pavel către Corinteni (de la capitolul 8); mai târziu aveam s-o înțeleg: toți Sfinții Părinți făcuseră din ea un dreptar al vieții lor în comunitățile călugăreşti şi pustniceşti mai ales.

*
* *

Era în Iulie 1946. Începusem a doua sapă la vie. Vişan Nicolae şi Paul Vilescu erau doi dintre camarazii simpatizați de noi toți pentru buna dispoziție pe care o creau totdeauna acolo unde se aflau. Se mai tachinau, fără ca glumele lor să degenereze în cuvinte vulgare sau dure. Apartenența regională le favoriza suficient material pentru dispute hazlii. Vişan era oltean, Vilescu prahovean.

Într-o zi, săgețile lor s-au înveninat. Glumele au degenerat de la înțepături fine, fără adresă directă, la ironii şi zeflemisiri cu adresă la persoană şi până la urmă cu insulte directe. Diavolul ce altă treabă are? Să strice liniştea şi prieteniile dintre oameni. Fiecare îl acuza pe celălalt de lipsă de bun simț, inconştiență şi alte acuze jignitoare. Discuția se purta totuşi pe un ton redus. Vântul adia şi ducea frânturi de expresii la urechile celor ce lucrau mai aproape de ei. Ne era jenă de cele întâmplate şi ne uitam neputincioşi unul la altul, neştiind cum să aplanăm tensiunea între cei doi.

Valeriu Gafencu era în urma lor pe un rând alăturat şi auzise toată disputa dintre cei doi. Când au ajuns la capătul parcelei, Valeriu şi-a lăsat sapa, a ieşit în fața celor doi camarazi şi îngenunchind, cu emoție în glas i-a implorat: „*Vă rog să mă iertați că am auzit cuvintele, frumoase ca din psalmi, pe care vi le-ați spus unul altuia*". Cu lacrimi pe obraji, i-a sărutat pe fiecare în parte şi s-a întors la lucru. Cei doi s-au prăbuşit unul în brațele celuilalt. Cu glasuri sugrumate şi-au cerut iertare de la noi toți.

Acestea erau lucrările Duhului făcute prin Valeriu în comunitatea noastră, viață sfântă de iubire între mădularele trupului mistic al lui Hristos.

O, Dragoste sfântă, cum ştii Tu să sfărâmi lucrarea celui rău cu simplitatea manifestărilor Tale!

*
* *

Dornici să cunoaştem marile spirite creştine ale neamului nostru făceam escapade duhovniceşti cu îndrăzneală temerară, care ne-ar fi putut costa sancțiuni grele sau execuția, căci puteau fi interpretate ca evadare.

Părintele Arsenie Boca, ctitorul *Filocaliei româneşti*, cum îl numeşte părintele profesor (doctor) Dumitru Stăniloaie, ne trimisese prin cineva primele volume ale *Filocaliei*; voiam să-l vedem şi să-i mulțumim, împărtăşindu-ne şi din cuvântul lui de învățătură.

Din colonia de la Galda de Jos Valeriu Gafencu, Ion Ianolide şi Marin Naidim au plecat într-o sâmbătă dimineața, tăind munții şi pădurile în linie dreaptă până la Sâmbăta, pe jos. Cu Nicu Mazăre şi Iulian Bălan am trecut peste culmile Trascăului până la Râmeț, unde părintele Oțea reconstruia din albia râului Geoagiu Mânăstirea ortodoxă distrusă de armatele Mariei Tereza, aşa cum i se descoperise în vedenie la Sfântul Munte Athos, ca şi

părintelui Arsenie Boca pentru Mânăstirea Sâmbăta.

După întoarcere, Valeriu căpătase o stare de armonie interioară, de pace - vizibilă în manifestările lui pline de linişte şi blândeţe, - ajungând la o suportare tăcută şi la o umilinţă nedisimulată, firească în tot ce făcea.

*
* *

La Aiud, în 1945, când Ion Ianolide a venit în celula în care mă aflam cu Marin Naidim şi ne-a spus aproape plângând că simte nevoia să fie aproape de noi, să se împărtăşească de aceleaşi bucurii tainice ale Mântuitorului Hristos, deşi avusese până atunci o atitudine niţel de bravadă faţă de provocările administraţiei şi suferise consecinţele, pentru că nu ştiam cum să procedăm l-am rugat să meargă la Valeriu şi să-i împărtăşească starea şi dorinţa sufletului lui. Ion a crezut că în felul acesta vrem să scăpăm de el, neacordându-i bună credinţă. Totuşi şi-a destăinuit stările sufleteşti cu toate frământările de conştiinţă.

Valeriu nu l-a lăsat să vorbească, l-a îmbrăţişat ca pe un frate pe care de mult îl aştepta la poarta sufletului său. L-a ridicat cu dragostea lui pe treapta depăşirii prea marii scrupulozităţi de conştiinţă, pe care se afla ca pe o muchie de cuţit, nehotărât încă dacă să rupă cu o formă şi un stil de viaţă întâmplătoare şi închipuită, pentru a opta pentru viaţa ordonată în Hristos, confirmată prin rezultatele ieşirii din păcat, vădite în creşterea ascultării şi subordonării continue faţă de cuvântul lui Hristos în Biserica Lui.

Ceea ce a făcut şi ceea ce a trăit Valeriu de-a lungul anilor de detenţie, pentru fiecare suflet cu care a venit în contact, e greu de imaginat, necum de exprimat în cuvinte. E suficient răspunsul pe care l-au dat toţi cei ce l-au cunoscut. **A fost un sfânt. Este un sfânt.**

*
* *

Am purtat totdeauna în suflet, pentru Valeriu, imaginea tânărului pustnic consumat în Rugăciunea Focului. Starea aceasta s-a concretizat într-un poem pe care i l-am închinat:

ARDERE-DE-TOT

Lui Valeriu Gafencu

...Aici răsare-n mine o chilie
în care s-a sfinţit un pustnic blând...
Zidea virtuţi cereşti în trup plăpând
şi-n ochi purta smerită bucurie...

De priveghere lungă, - albă floare -
se rezema cu fruntea de pervaz
şi luna-i săruta sfinţit obraz
când i-asculta cuvântul, ca o boare:

„O, vino, rob rău, somnule, şi-mi poartă
cu tine visul, peste unda moartă...,
un ceas de vreme urcă-mă şuviţă
în Crama-Împărătească, rod-de-viţă!...”

De funia nădejdii viu s-agaţă

şi-n rugăciune treaptă-naltă suie...,
amiezile simţirilor descuie
şi Îngerilor, iată-l, faţă-n faţă.

L-au îmbrăcat cu-a cerului armură...,
cu neaua-înţelepciunii-apoi l-au nins
purificându-i duhul, înadins,
să fie-asemeni lor, chip şi măsură!...

Un înger..., a făcut un semn în cer!...
El vede Faţa lumii Nevăzute...,
cuvintele aude..., nenăscute,
cu inima topeşte vămi de ger!...

De câte ori pământul, fără splină,
se duce, taur negru, rostogol,
de câte ori îl săgetează-n gol
harapi cornuţi, mereu în nehodină?...

Un sul de carte-i cerul strâns cu nod
şi ultim semn pământu-n alfabet...
Altarul Viu al Marelui Profet
primeşte jertfa, Ardere-de-tot!...

În Rugăciunea-focului, adoarme...
Târziu, lumina candelei se stinge...
Un înger furişându-se-n chilie
deasupra frunţii nimb subţire-i ninge!...
Vrăjmaşii gem la pragul lui pe coarne!...

Movilă-i stă nisipul lângă uşă...
A tot crescut rugina pe zăvor,
uleiul a-nflorit într-un ulcior,
dar trupu-i stă-n genunchi, deşi-i cenuşă...

Pe-o laviţă, alături, rânduite
mai multe cărţi. Pe-o foaie, în Ceaslov,
scrisese el sfinţitul lui hrisov
în patru rânduri, vorbe aurite:

„Să mă iertaţi, părinţilor, vă rog,
c-având puţină treabă azi cu Domnul
m-a biruit în rugăciune somnul
şi v-am lăsat cenuşa mea, zălog..."

Dar necrezând că-i mort cu-adevărat
cu mâna l-am atins peste veşminte...

Se risipi cenuşa lui fierbinte
şi sărutând-o..., am plâns îngândurat!?

Virgil Maxim.